DÍLO
JANA NERUDY
—
DRUHÁ KNIHA
BÁSNÍ

K
H

DÍLO

JANA NERUDY

VI

DÍLO JANA NERUDY

VI

# DRUHÁ KNIHA BÁSNÍ

—

Z PRVOTIN

DO „KNIH VERŠŮ“

DO „PÍSNÍ KOSMICKÝCH“

DO „BALLAD A ROMANCÍ“

DO KONCE ŽIVOTA

BÁSNICKÉ PŘEKLADY

BÁSNĚ SPORNÉ

—

*Nakladatelé*

*Kvasnička a Hampl v Praze*

1924

# Z PRVOTIN

1.

Proč kvítko pláče, ze snění
Kdy zora libostná je budí?
Proč ptáče plesá v probdění
A s kvítkem žalně nezatrudí?

2.

O ptenče nezná květů trud,
A kvítko libopěvce ráje, —
Hrob jednomu co za osud,
To druha věnči blahem máje.

3.

Zdaž tolik slz by kanulo,
Kam soucit blahý by zasvítal?
Zdaž tolik vzdechů vanulo,
Kde lásky něžný květ by zkvítal?

4.

O nedbej, druh kde zahynul,
Snad k věncům bráti z hrobu kvítí;
Kde slzí tok ho vyvinul,
Nech nezabudkám snivé žití.

*Jan Neruda.*
*1852.*

## [BOUŘE]

Patř, jak litá tam se bouře
S divým mořem snoubí,
A jak vlna rozpěněná
Skalnatý břeh vroubí;
Jak o žulu mechovitou
Zápas větrův vráží,
Jak se větry s mračnem, bleskem
V strašném hromu sráží.
K věčnému vše boji
Síly svoje zbrojí.

Strastmi-li tvůj osud hrozí,
Mocně se mu zpírej,
V děsné chmúry, v kalná mračna
Smělým zrakem zírej.
Když i nával vzteklé bouře
Člunek *lehký* zkotí,
Když i *pevné* duby láme —
***Skálu*** předc neshrotí!
Krasší po výboji
Cesta ku pokoji!

*Jan Neruda.*
*V Březnu 1852.*

# DO „KNIH VERŠŮ“

(Do r. 1873)

# VERŠE LYRICKÉ
# A SMÍŠENÉ

# Z „HŘBITOVNÍHO KVÍTÍ“

*Der hat's wahrhaftig als Poet*
*Nicht hoch hinausgetrieben,*
*In dessen Liedern mehr nicht steht*
*Als er hineingeschrieben.*

*Em. Geibel.*

Památce

časně zemřelého přítele svého,

nezapomenutelnému

ANTONÍNU TOLLMANNOVI

věnuje

*básník*

Na pahorku leží pole chudé —
ostrov v časův proudu — málo znáno,
jako skříně skvostné na poklady
čtyrmi bílými zdmi obehnáno.

Vrata jako zámek zrezavělý,
povrch zbořené a spustlé sady —
nesáhne zde ovšem žádná drzá
ruka uložené na poklady.

Noha spěla má k těm chudým rovům,
poutcova jak k hrobu spasitele,
bych zřel místo, čtvrtá zim kde stlala
sabatový šat svůj na přítele.

Zelená se tráva po hřbitově.
Snad jí nasilo zde ptactvo zpěvné?
Naděje spíš že to pohrobené
zase vzešly, by snad bylo zjevné.

Červená se kvítí po hřbitově.
Snad ho sázela zde lidská ruka?
Ba spíš myslím, že to pohrobená
láska jest i její drahá muka.

Však i zažloutlé zde bejlí hnusné
porodila v bolu země pustá, —
aj ta podoba zlých vášní jistě,
ta z tvých prsou, bratře, nevyrůstá.

Ticho — jako ráno v dálném poli,
kdesi jenom o kov hruda zvoní, —
aj to stařec, — opřen o lopatu
k zemi shrblá záda pracně kloní.

„Nevíš, kde zde přítel leží?“ — „Čím byl?“
„Čím měl býti, blázne, — člověkem!“
„A jak umřel?“ — „Puklo mu jen srdce,
že mu oplatila lásku nevděkem!“

„A kdy skonal?“ — „Není dávno tomu!“
„Kde by asi ležel, nevím víc;
neboť věřte, kterým srdce puklo,
že jich leží tuto na tisíc.“

Porodila rosa kvítek malý
po zářivém slunci prahnoucí, —
duch tvůj jarý zrodil idealy,
mile čistou myslí vanoucí.

Zahrálo si slunce ranním květem,
a již kvítek slabou hlavu kloní, —
a tvé oko nad zbořeným světem
idealův hořkou slzu roní.

Co květ toužil, předce vyplněno —
políbením slunce uvadnul —
tobě osud dal však jiné věno —
snové prchli, ty jsi uchřadnul.

Byl jsi chud — však bujní tvoji snové
nasypali po cestách tvých zlato;
však že zlato sypali ti snové,
nedal svět ti ani chleba za to.

Nebyl's krásným — chtěl's však dobýti si
od dívčiny marné věrnou lásku;
přišel jiný, pustil jsi se v závod,
pustil jsi se v závod — prohrál's sázku.

Zval tě osud k nešťastníkův kvasu; —
sotva vyřknul slova neblahá,
(abys slušně obstál při hostině)
počal slíkat tebe do naha.

Upletl i věnec krásný z blínu,
položil ho tobě na čelo,
pak tě v sál uvedl, nad nímž slovo
„bída“ v hadův kruhu šumělo.

Kolem stolu živé kostry stály,
stolem jim zde hlad byl mořivý,
hudba k tomu kvasu skočnou hrála —
nešťastných to stenot jizlivý.

A když přesycen byl's lahůdkami
umdlen plesem tmavé do noci,
tu tě uložili v měkké lože,
v lože, kteréž sloulo „nemocí“.

Líhávali na jednom jsme loži,
a tys horlil pro mou netečnosť,
kdežto bažit po tvých idealech
vadila mně pouhá skutečnosť.

A ta skutečnosť již shromáždila
tisícerých v krátkém žití bolů,
srdce vadne, brzo, nejspíš brzo
poležíme sobě opět spolu.

*Denn alle Poesie ist tiefes Klagen,*
*Ist des gefangnen Adlers Flügelschlagen,*
*Ein Wächteraufschrei bei des Morgens Grauen,*
*Sie stirbt, wenn wir des Lichts Erfüllung schauen.*

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

*Wenn diese Erde einst ihr Pfingsfest feiert,*
*Dann singt die Poesie ihr letztes Lied.*

*Alfred Meissner.*

III.

O dušičkách ročně konají se
u zemřelých drahých návštěvy,
a kdo nezná živých žádných přátel,
u mrtvých tu sobě uleví. —

Skvostná krypta světly ozářená,
kolem lůza v čilém hemžení,
vždyť tu paní černě přioděná
grošem platí jejich modlení. —

U šachty zas malý hošík s sestrou
menší klečí jako přikován,
vždyť zde někde pod tou spustlou hlinou
otec jejich leží pochován.

Ze dvou kusů dřeva shnilé rakvi
neuměle křížek zrobili,
a — by hříčku měla dětská mysl —
lojové kus svíce dobyli.

## X.

Tichý růvek leží pozapadlý,
vůkol země suchá již se sbořila:
dávno rakev spadla na trup svadlý,
dávno země trup ten v popel změnila.

Oj tu hádě na tré rozdělené —
zdrhlé věčnosti znak v zem se potácí;
tu zas dřevo kříže opuchřené
div že mrtvých již se dechem neskácí.

Splítej lýkem hebkým kvítí ladné, —
sotva pouvážeš, kvítka zpráchněla —
Věčnosť! Víra! — Věnec zdaž nesvadne,
kterýž spletla nám zde ruka umělá?

Souhvězdí nás vede jedno luzné
po života různolící planině;
blahý's poutče! bludičky co svůzné
konečněli s tebou v jámě nezhyne.

## XI.

Na hřbitově drobné hoše
za maminkou prozpěvuje,
bezstarostně po náhrobcích
lehkou nohou poskakuje.

„O zlé dítě! slezeš dolů?!
Nech ty v pánu dřímající,
ať nepřijdou v noci k loži
dusiti tě nebožtíci!“

Hoše slouchá poděsené,
bázlivě se vůkol zhlíží,
po trávníku opatrně
za maminkou dál se plíží. —

Pověry ty lidu svaté,
jsou to myslí pouhé vidy?
Či snad uctivosť to k zašlým? —
Nebo pocit vlastní bídy?

## XIV.

Když jsem zpívával co malé dítě
s matkou zbožnou umučení páně,
všechny muky srdce procítilo,
a v mé oko vstoupla slza maně.

Matka chválila své hodné dítě,
sama plačíc syna konejšila,
srdce usedavé k srdci tiskla,
slzí tok svou láskou utíšila.

A když zrostl jsem a spatřil muže
v člověčenstva slávě, v plné kráse,
když jsem pochopil to vykoupení, —
byl bych radostí pak zplakal zase.

Radostí že byl bych plakal — mnohý
neměl za hodné mne dítě více, —
děje lidstva mne pak konejšily,
že-tě marně mnohým rozžeh' svíce.

## XV.

Mezi hroby dva se červi potkali.
„Odkud, bratře?“ — „Z lebky básníkovy.“
„Toť nám bratr, co tam viděl, poví.“
„Pouhý mozek — pra nic krásného. —
Odkud ty?“ — „Já z lebky učencovy;
nezbylo i tu nic jasného.“

„Myslím, bratře, že ti geniové,
jsou jak ona pod sklenicí svíce;
posvítí-li jiným se tmou brojícím,
nezbyde jí samé nic pak více.“

## XXI.

Zlato chtít snad pozlacovat,
slunce svící osvěcovat,
duhu barvou domalovat,
sopku ohněm podpalovat,
demantův chtít tvrdosť zvýšit,
oblakův chtít rychlosť spíšit,
toť by bylo rozumnější
nežli tvoje, pěvče *Erbene*,
písně chtít snad písní opěvovat.

## XXIV.

Posud písně lásky rozkvétají,
posud plynou v proudu časovém,
chováť láska mnoho neznámého,
nevysvětlitelného v lůně svém.

Láska zalétá k nám jak to ptáče
z krajův neznámých, jih rodících,
písně jeho — zvonkův cinkot ranní,
k životu novému budících.

Co kdy jinoch myslel, děva snila,
co kdy nervem chvělo některým,
uskutečněno mní v lásky době —
chvějeť mocně tělem veškerým.

## XXXI.

Krásný obraz manželů dvou svorných!
Jak dvě vrby v jedné vlně obraz svorně koupají,
stejnou rosu pijí, v stejném slunci žijí,
v stejném vánku lístky lehké houpají.

Jsou jak lilje dvě na jednom keři:
stejně pučí, stejně květou, stejně stářím klesají,
ve své sněhobílé barvě lesky
barev duhových všech chovají.

Teskno však, kde dvojspřež divá táhne,
jeden líně jde a druhý skáče,
jeden v pravo, druhý v levo tíhne,
jeden zpívá si, kdy druhý pláče.

## XXXIII.

Černý vůz se padlým sněhem
kolotavě plouží,
kolo vrzá, v stálém pláči
dál a dál se krouží.

Na pokryvce ovetšelé
věnec z myrthy leží,
od věnce pak bílá stuha
letmo s vozem běží.

„Koho vezeš? děvče? hocha?
dej mu pánbůh nebe.“
„Starou pannu!“ — „Ah to jiná!
nechť ji v zemi zebe!“

Černý vůz se padlým sněhem
kolotavě plouží, —
ještě hana těsnou rakev
staré panně ouží.

## XXXIV.

Mnohé srdce milovalo,
láskou blaze květlo, —
jenže z jara dchnutí mrazu
bílý zvonek zhnětlo.

Hrůzné nemilosrdenství
srdce v poušť vyvrhlo,
a když v bolu churavělo,
smích si z něho strhlo.

## XXXVI.

Nad rovečkem malým živá kostra sedí,
krásná to kdys žena ve želu:
ležíť radovánek bez otce zde dítě, —
mělať matka mnoho manželů.

Manželů, již z lící sotva porozkvětlých
růže nevinnosti slíbali,
a když lístky seschlé v bláto opadaly,
ještě v smíchu po nich šlapali.

Nesuď nebohé té, dokud neslouchal jsi,
jakou osud zpíval píseň jí,
jinde bajader snad zas by v svatých chrámích
hanba její došla zšlechtění.

## XXXVII.

Nevinnosť jest bylina jak vodní,
s větrem po vlnách jenž bludných plove,
jejíž kořen s vlnou narozený
samovraždně rybku k hodům zove.

Lehko vězni nevinnosť zachovat,
lehko hlupci býti beze hříchu,
lehko tomu být i beze hříchu,
kdo nepoznal hříchův mocnou pýchu.

## XXXVIII.

Nad rovečkem svírá prkno šedé
malou bytosť časně zchřadnulou,
vůkol věncem zdobí lilje bledé
posestřenou lilji zvadnulou.

Pozdravení vane matce truhla; —
neplač, bouř že květ tvůj sklátila:
dechl mráz a jasná vlna ztuhla,
než se v řece lidstva skalila.

Anděl nevinnosti krystaly ty sbírá,
zahřeje je vlastních prsou v hlubinách,
stkvějí se, kde sama smrť jen zmírá,
perly rosní po nebeských květinách.

## XL.

Humor jesti kvítko stobarevné,
vzejde v krušných dobách lidstva žití
tak jak podlé krásné báje vzešlo
z krve, ze slz páně pestré kvítí.

Krásná doba dokud humor nebyl!
Nestávalo touhy ani smutku,
neb kde smích se hledá, výsměch líhne,
musel žal dřív být a chyba v skutku.

Humor jesti rosou lidstva žízni, —
nesmějíť se jenom šílení!
často výsměch chybu ponapravil,
často udusil vtip kvílení.

## XLI.

Smutným náhle oko nevěstino,
smutným celé družstvo svatební,
potkají-li lidé zveselení
průvod černý — průvod pohřební.

Malý žal ti oko dříve jasné,
dobu blaha náhle zakalí,
tak jak kapka jedu čistou studni,
celé město morem zahalí.

Voníš k růži, a však v okamžení
nepomníš už růže příznivé,
na bolest však, trn-li tebe píchl,
zpomínají jízvy ošklivé.

## XLIII.

Smutek promění nám v sněžné lady
náhle myšlénkové krásné světy,
a dá za to — leckdy ovšem vhod nám —
bezovocné, chudé, ledné květy.

Slza v smutku, — dešť to vlažný, jarní,
holou zemi mění v živé sady,
a z té půdy poslzené vzrostou
květů myšlénkových jarní vnady.

## XLV.

Nad blázincem věž se štíhlá vzpíná,
jako pomoc s nebes dálných vzývá,
či jak nade rovem spustlým leckdy
matkobijce ruka vyschlá čnívá.

Což ti za živa zde pohrobení,
což jsou matkobijci mezi nimi? —
Ovšem! — Chtěli nad věhlasnou matku,
nad přírodu býti moudřejšími.

## XLVI.

Z Kateřinek dlouhý tah se,
černý tah se vleče —
co se vleče
neuteče.

Předce blázni jsou též moudří,
moudrého cos mají,
moudrého co mají? —
Umírají.

## XLVIII.

Otce, matku, lásku oželíme,
jsouli pohrobeni zemí svatou,
hůř však, dokud trapná nejistota
budoucí nám hrozí teprv ztrátou.

U matčina lože s bratry stojím
chudák dlouho nám už postonává,
darmo tážem se, zdaž naděje nám,
zdaž snad sirotkům nám dokonává.

U matčina lože doktor starý,
neví nic a moudře hlavou kývá:
„Neumřeli, buďte bez starostí,
zůstane vám jistě dlouho živa.“

XLIX.

Upřímně se bratři zpovídejme,
upřímně si sdělme svoje hříchy,
vyznejme, že co nám škodí, jesti —
příliš dobrá vůle, málo pýchy.

Každý dál chce letět, nežli může,
slabého být celku silná půle,
a ten kámen, přes nějž klopýtáme —
málo pýchy, příliš dobrá vůle.

Vlastní ceny žádný dobře nezná,
kde má mluvit, tam je mdlý a tichý,
a kde mluví, tam mu zase vadí —
příliš dobrá vůle, málo pýchy.

## LI.

Strom květ nese, dokud neuchřadne,
lilje voní, dokud neuvadne,
hvězda svítí, dokud nezapadne,
sopka pálí, dokud nevychladne,
sníh se bělí, než se v vodu shlukne, —
pěvec zpívá, než mu slabá struna,
nebo srdce v úzkých prsou pukne.

Blaha dáno, že až k přesycení,
strastí dáno, že až k nesnesení,
však to přejde, až se ve hrob svinu,
vždyť si také jednou odpočinu.
Na rozcestí roste pěkné kvítí:
„Že nemusí píseň věčně žíti.“

[VĚNOVÁNÍ]

Mé myšlenkové děti
v té malé knize svátek veliký,
to rodinný svůj svátek světí.
Ó děti, moje milé děti,
vy děti pýchy, zloby, rozumu,
vás připravuju ku oběti:
to lásce svojí ku oběti —
a láska nad pýchou a rozumem
již vítězství své slavné světí.

# ANNĚ

*Motto:* *Es leuchtet meine Liebe*
*In ihrer dunkeln Pracht,*
*Wie 'n Märchen traurig und trübe,*
*Erzählt in der Sommernacht.*

*Wenn ich begraben werde,*
*Dann ist das Märchen aus.*

*H. Heine.*

## I.

*Motto: Manch Bild vergessener Zeiten*
*Steigt auf aus seinem Grab*
*Und zeigt, wie in deiner Nähe*
*Ich einst gelebet hab'.*

*H. Heine.*

V nevinnosti stkví se krása děvy
z úbělu jak socha kamenná; —
Je-li vinna? — Vždyť to sama neví,
nevědouc, co víra znamená!

Drzý zrak zde bude nejčistějším,
z smělých slov se stanou poklony,
a kdo kacířem snad nejčernějším,
věří v ryzou bělost madonny.

II.

*Motto: Aus meinen groszen Schmerzen*
*Mach' ich die kleinen Lieder.*
*H. Heine.*

Nezpomínej sobě nikdy na mne,
ku kletbě se nikdy nezmůžeš,
a snad modliti se někdy za mne,
tím mně zde už málo zpomůžeš.

A kdy zpomeneš snad přece sobě,
nechtěj dlouho se snem pohrávat; —
nech jen tiše dřímat mrtvé v hrobě,
těžko jest, je zase uspávat.

—

V šírém poli pláně duté stálo,
po dlouhé zas době znovu květlo,
snad se o máji mu něco zdálo,
a že mladé zas, mu cos se spletlo.

Kolem vrabci štěbetali,
snad si z starce posměch ďáli.
Nežli sen mé lásky barvy ztratí,
šedivými budou černé vlasy.

Nežli znovu počnu zas se smáti,
budou třesoucími mladé hlasy —
Pak už arci uličníky
nechci mít za protivníky.

—

S Bohem růže vonná, růže krásná,
královno mých drahých pomněnek,
s Bohem chráme čistý, panno jasná,
kalichu mých zbožných myšlenek.

S Bohem kolébko mých písní žhoucích,
já jsem zpěv svůj hlasný udusil,
aby srdce mrtvé v prsou dmoucích,
zbledlé děcko zbudit nezkusil!

—

Z stromu žití svého prkna strojím,
klížím vlastními je slzami, —
já se mrtvých dětí příliš bojím,
rád bych už s tím děckem do jámy.

Ještě obrázky a víko schází,
přibijem ho srdce tlukoty, —
S Bohem, s Bohem! — mne už v ruce mrazí,
dobrou noc v tu věčnost soboty.

## *Dodavek.*

*Motto: Es ist so still und dunkel!*
*Verweht ist Blatt und Blüt',*
*Der Stern ist knisternd zerstoben,*
*Verklungen das Schwanenlied.*
*H. Heine.*

Měl bych se srdcem se vlastním
o svůj život poprat,
vždyť mne odsoudilo,
chystá na mne oprať;

že jsem Ti Tvé mládí ukrad,
nejkrasší Tvou dobu,
že z mé lásky získala's jen,
že jsi blíže hrobu.

---

Když jsme si oustně o tom povídali,
že láska naše jde už na sklony,
tu jsme se zdvořilostí usmívali, —
o moudrý čas! o blahé poklony!

A když jsem viděl, že Tvé slabé srdce
si v slze hledati chce úlevy,
tu vykouzlil nějaký divoký vtip
v tvář bledou lehounké zas úsměvy.

Divoké vtipy, hrůzní nepřátelé,
než jediný se ze rtů povyrve,
dřív pobarví se v krvi rozhněvané
a srdce střelnou ranou rozerve.

VI.

Jen pijte vodu řiďounkou
a jezte z fíků růžence
a zazpívejte hláskem svým,
až zahanbíte kleštěnce.

A listy z fíků schovejte,
vždyť dají šat vám sváteční
a skryjou hanbu každého,
že před světem je bezpečný.

Však révový ten jasný list
čarovná jasnosť prorývá,
nechtějte k šatu si ho brát —
zbytečně hanbu odkrývá!

X.

Ve víně leží pravda prý,
my tomu víru dáme,
a rychle, hoši, víno sem —
my si ji vyhledáme!

Ach, než-li proskoumáme vše,
jak je ta cesta dlouhá!
však že by byla trnitá,
to věru lež je pouhá!

XI.

Ach v životě bol největší,
že život jen tak krátký,
čtvrt z něho spaní ubéře,
čtvrť naše hloupé zmatky!

Čtvrť obětovat musíme
zas k vůli živobytí —
ach běda nám, tak krátký čas
že nám jen zbývá k pití!

XVI.

Co se ti lidé namluví,
ti hloupí, hloupí lidé,
že sotva jednou za rok mha
mně z mozku mého vyjde.

Aj kdybych se chtěl omlouvat,
jak malou pak má vina!
Já piju ovšem, piju dost,
však jenom dobrá vína!

*Jan N.*

## LORETÁNSKÉ ZVONKY

I.

Ve středu mrtvých chodeb
a nedaleko vchodu
je kytka zasazena —
ta přišla od východu. *

Co dítě sedával jsem
v poledním jejím stínu
a vsnil se ve Loreto
a palnou Palestinu.

II.

V kapličce Loretánské
je tmavo jako v hrobu —
hrob boží tam vždy stával
o velkonoční dobu.

Nad hrobem v lesklém zlatě
lamp sterý knit si skákal —
a já jsem v tmavém koutě
si nad Ježíškem zplakal.

* Na dvoře Loretánského chrámu v Praze je kaple vystavena dle vzoru kapličky v kathedrali italského města Loreta. Tuto kapličku („santa casa di Loreto“ či „dům panny Marie“) dle legendy prý andělé do Loreta přenesli.

III.

Na stěnách tiché kaple
jsou andílkové malí,
ti při hrách mých jak děti
si se mnou povídali.

Však povždy andílkové
se náhle odmlčeli,
když Loretánské zvonky
svou táhlou píseň pěly.

VI.

Teď Loretánské zvonky
večerní ave zvoní
a ton za tonem splývá,
jak když se slzy roní.

Dřív s Loretánské věže
i jiné písně zněly,
však zvonky sestárly už
a plakat zapomněly.

VII.

V klášterní mrtvé věži
zahoukla tichá sova,
a Loretánské zvonky
půlnoční mluví slova.

Mluví je v klášter němý,
zašeptnou v okna tichá
a divná slova slyší
to svadlé srdce mnicha.

## ZE ŽIVOTA

### VII.

Půlnoční čas a oknem měsíc plný
zář smutnou, bledou na mé lože stele,
teď pošinul se výš a světlo věsí
na obraz, jenž zpomíná na přítele.

Jak divný čas, když půlnoc blíž se plíži,
jak divná měsíce půlnoční záře,
ba jak-by oživila němý obraz
a oživila dávno mrtvé tváře!

Ba oživila — což mne zrak můj klame?
či od stěny se obraz odlupuje?
Už roste výš a v stěnu stíny hází —
v radostném spěchu k loži sestupuje. —

Teď rozstřel rubáš, na rubáš si sednul,
by podušky mé bílé nepokazil,
hnát holý schoval v rukavičku hladkou,
by aesthetický cit můj neurazil.

Myšlének prázdný důlek na mne hledí,
tvář vpadlá v humoru jak divém zívá,
a lebka, kryta vlasem mrtvě černým,
jak v pozdravení bezvládně se kývá.

„Dnes konečně mne z hrobu vykopali,
v němž sedm dlouhých let jsem tiše ležel,
a jak jsem po chvíli měl o půlnoci
hned, příteli, jsem zase k tobě běžel.“

A na to divným šeptem vypravuje,
že leží s jinými teď ve kostnici,
a jak těch sedm let mu mile ušlo,
jak klidně spal podzemní ve světnici;

jak láska pomalu jej umořila,
jak dlouho stála smrť na rozehrání,
a nikde skok — dřív bolesť lásky náhlá,
pak přepomalé, bídné umírání.

„Mlč! — ustaň! — Ach mé choré, bídné srdce,
zdaž bys ho slovem z prsou nevystrašil!?"
Však kde můj přítel? — Což s měsícem zašel?
snad vzkřiknutím jsem jej svým nezaplašil?

## VIII.

Divné šepty slyším v sadě,
květy zživnou na záhonu,
klaní se a mluví moudře,
dvorně jako ve salonu.

Pivoňka co gardedama
praví, že už cnosti není
a že Sodoma ta celá
pochází jen od líčení.

Co prý nyní holky barev
naplácají na své tváře!
jen když žaludek je zdravý
přijde sama zdraví záře.

A když moudře domluvila,
zadřímla si trochu v chladu,

načež karafiát švihlý
přivedl řeč na pomadu.

Tulipánek přisvědčoval
lístky svými rohatými,
řka že těžko tulipánům,
aby byly strakatými.

Co se hnojů namíchají
nebozí ti zahradníci,
aby trochu pestrých barev
dali tulipánské líci.

Slavík s větve vypravuje,
kde-že v zimních dobách býval,
že sic leckde jinak jedl,
však že všudy stejně zpíval.

Růže mlčí, jenom šeptem
moudře zašpetá si leckdy,
hned jí tulipánek svědčí:
„Ano, slečno, jen že někdy — !“

## X.

Když své oči někdo zavřel,
s nímž jsme žili v mládí době,
zdá se nám, jak srdce kus by
s ním si uleh’ v mrtvém hrobě.

Když pak zemřel vychladlého
pozdějšího soudruh žití,
počítáme, litujeme,
čím moh’ ještě světu býti.

S tebou však jak by mé srdce
celé ve hrob chladný kladli,
jak vše naděje by světa
zároveň už s tebou zvadly.

XII.

Což je sněhu čerstvá bělosť,
což je perel barva stkvělá
proti zoubkům tvým, z nichž každý
se jak jasný demant bělá.

Z nichž se každý bělá jako
skrystallisované zdraví —
ach jakž asi žaloudek tvůj,
krásné děvče, dobře tráví!

## ZLOMKY Z VĚTŠÍ LYRICKÉ BÁSNĚ „MNICH“

Mně bylo nebe modrý z stříbra zvon,
v něm naše země, — srdce železné,
a zdálo se mně, jeho vábný ton
že sezvání lid ku mši vítězné.
Jak rád jsem snům těm krásným uvěřil!
Když někdy silněji zvon udeřil,
tu slyšel jsem ve jeho mocném hlasu
hlas mocný velkých mužů velkých časů.
Čas velký vytvoří si velké muže,
již zase lidstvu cestu vyměří
a ve zvon dějův mocně udeří,
že pro věky se rozezvučet může.
Však kolikkrát se ještě lidstvo změní,
jak dlouhé ještě ku mši sezvánění!
Jak dlouho ještě, než se zaradujem,
že sobě sama sebe obětujem!
Jak dlouho ještě až k té svaté době,
že konat budem z lásky k samým sobě!

Až každý sílu svou, své meze znaje
soběctví pozná smysl krásný, vyšší,
a bratry hájit bude sebe háje;
až nadvlády se zimniční chtíč ztiší
a každý tak jen konat sobě volí,
že bratrům nedá, co jej sama bolí:
pak rozvine se žitím nová páska,
a lidstvo před sebou se ukloní,
a v posled stříbrný zvon zazvoní
a půjdem na mši — mši tu nazvem *láska!*

O nocí bezsenných sžíravá moc! —
I mně den nocí, peklem byla noc.
Proč bych byl nevykoupil sama sebe,
vždyť každý vykoupí se smrtí sám,
proč bych si neodevřel smrti chrám
a chrámem cestu v nové zase nebe?
Proč bych si nezakoupil doby klidné,
když k tomu v rukou svých mám všechnu moc?
Jen smrti myšlénka nás v duši mrazí,
ostatně cítiš rád, jak krev ti stydne,
a jedna noc, ta věčná noc,
ta všechny noci zkazí.

—

Komu hlava mládím osloněná,
komu mladá šíje neskloněná,
kdo se posud směle těšit může
z budoucích svých vymyšlených světů,
komu v prsou ohnivá ta růže
nesklamaných posud nadějí snad zkvítá —
aj ten z chudých lístků, drobných květů
bohatý si věnec blaha splítá.
Čí však hlava bolem zšedivěla,
a čí šíje mládí zapomněla,
sotva že se ještě sehne,
když mu květy nejbujnější,
nejrudější, nejkrásnější
podáš novou pro radosť —
ku kořínkům nechť si lehne,
kdo těch květů má už dost.

—

Co jest to smrť? — Ach kdož to asi poví,
jaký to život smrtí nastane!

Nechť jakýkoli, předc to život nový,
po přešlém sotva slza ukane!
Snad počne život smrtí teprvé? —
My sotva volat budem zašlou dobu!
Náš život jest jen stálé umírání,
jsme nadhrobkem na budoucím svém hrobu,
stojíme kratší nebo delší dobu,
den každý část si žití pourve,
a koho umdlelo už předce stání,
nuž — padni měkce vlastní do krve!

## [PÍSEŇ HROBNÍKA]

Což po hloupém mně člověku,
jenž ještě zdravý, živý,
mne jen ta chasa zněmělá,
jen mrtvých chasa živí.
Mne jenom tváře bez barvy
a hrdla, když jsou bez hlasu,
a oči, když jsou bez lesku,
a lebky, když jsou bez vlasů —

## [PÍSNĚ]

### I.

Půjč mi svoje srdce malé,
šelmo malá,
splatím ti je srdcem větším,
šelmo malá.
Musí to být srdce velké,
šelmo malá,
v něž se láska k tobě vešla
a tvá sláva.

### II.

Řekly sobě růže kdysi,
že své vůně pozbudou,
slavíky že rozněcovat
více vůní nebudou.

Řekli sobě slavíkové,
že už zpěvu pozbudou,
že se růžím nikdy více
zpěvem kořit nebudou.

Minul den a smutek v oku
na sebe se dívali,
minul den — než přišel druhý,
slavíci zas zpívali.

Zpívali tak čarokrásně,
až ty růže zplesaly,
a ti pěvci vůní zpití
s větví k růžím sklesali!

III.

Jako vichr palné Sahary,
tak tvá láska, drahá má,
já jak poutník před ním putuju
k městu lásky, drahá má.

Zasáhnul mne vichr žíznivý
na mé pouti, drahá má,
skryl jsem obličej svůj na zemi
k ochraně své, drahá má.

Může být, že vichr tělo mé
v kostru spálí, drahá má,
a zas písek jednou odvěje
z bílých kostí, drahá má.

Budou v cestě bílé kosti stát,
v cestě k tobě, drahá má,
k výstraze až budou putovat
jiní k tobě, drahá má!

## Z KRAJE

### *Popohání volky svoje*

Popohání volky svoje
stále k rychlejšímu kroku;
sotva že mu ruka stačí,
jak je bičem pošlehává:
spřež však volně kráčí dále.
„Ale, ale volouškové,
styděl bych se, vždyť se zdá pak,
že nemáte ani srdce!
Nepospíšíte-li sobě
nezastihneme jí více.
Styděl bych se, vždyť se zdá pak,
že nemáte ani srdce!“

### *Jak to přijde*

„Jak to přijde, stromku bílý,
že's tak malý a tak mladý
a už tolik neseš květů?“
„„Jak to přijde, děvče milé,
že's tak malá a tak mladá
a už tolik cítiš lásky?““

## [PIJÁCKÁ]

Nechť rozmrzelý člověk se
ve lázních senních koupá,
a vody klamně léčivé
nechť pije chasa skoupá —
my zdrávi jsme a někdy jen
nám jazyk ochuraví,
však krátkou koupel z vína jen
a jazyk je zas zdravý!

## [KONEC NEZNÁMÉ BÁSNĚ]

A když už nejvíc blahé moudrosti
se v srdce shlukne,
buď zponenáhla pak se umoří,
buď náhle pukne.

## FIALINKY

Jako první hocha snové,
jako první piršky rána,
jako první lásky chvíle
kvetou jarní fialinky,
tichých luhů první dech.

Kvetou tichounce, tak tiše,
nevědí o vlastní kráse,
nevědí o všem tom blahu,
jaké budí v srdci mdlém.

Upomínka na to jaro,
na ty první fialinky
a na jejich dech planoucí
sprovází nás letem parným,
sprovází, když listy žloutnou,
i když sníh už poletuje,
právě jak ta upomínka
ach — na první lásky sen.

## SIROTKŮM

V svět osněžili jste sníh jak oknem v jizbu,
snad vynese vás divý vítr zase,
a jak ty sněžné hvězdy rozpustí se v kalu,
snad utonete v živé bídy žalu.

Jen tulte se, hvězdičky malé, k sobě,
snad první dech té živé skutečnosti
rozpráší, rozvěje vás v krátké době,
jen tulte se, ach tulte se jen k sobě!

Za krátko již snad větev po větvičce
urvána požene se do tmy čiré,
zdaž zahyne kdes v světa poušti širé,
zdaž ujme některá se v zemi siré!?

Můž' být, že čekají vás šťastné losy —
však tulte se, ach tulte se jen k sobě,
teď ještě mladost vám ve srdcích květe,
a lásky je tak málo v širém světě!

* * *

Na tom pražském mostě
mnoho svatých stojí, —
často po něm chodím
trýzeň v duši svojí.

A pode mnou šumí
vody Vltaviny —
v duši záměr válčí
velké, těžké viny!

Tajemná vod bráno,
k tobě cesta vratká —
a za tebou velká
tajemná pohádka. —

Však tu Krista Pána
rámě rozepjaté,
tu zas matky Boží
chrání líce svaté.

A v útrobách tichne
bouře vášní divá, —
má duše se modlí
a mé srdce zpívá.

Však až na železný
most se změní žití —
Bože, zdaž i tenkrát
tvá mě zář osvítí?

## VÝSTRAHA

V koho srdci vyšší city
mocným nebes hněvem planou,
uzavři svou hruď před lidmi,
uzavři ji pevnou branou.

Kdo jsi národ zamiloval,
jeho slávu, skvělé děje:
utec, utec na Saharu,
tam kde růže se nerděje.

Kdo jsi láskou přilnul k dívce
jako dítě k prosté báji,
staň se raděj poustevníkem
a nech jiné žíti v ráji.

Kdo jsi z písní slast pro ducha
a pro srdce poklid ssával:
rozbij harfu, abys jiným
nebezpečen se nezdával.

Uslyší-li, že co slavík
umíš libě, sladce zpívat,
budeš muset je co bohy
v dithyrambech slavně vzývat.

Nebudeš-li pěti hymny
a vynášet jako lháři:
zprchnou tobě růže květy
jako mnohým ve žaláři . . .

## ČASTÝ KLAM

Ach nemyslete, proto že mi lecos k smíchu,
že proto nezapláču nikdy si potichu!

## VÁNOČNÍ PÍSEŇ

O krásná dobo, svatá noc,
Ty's jasnější než bílý den,
Ty's lidstva tužeb dětský sen,
kouzelně velká je Tvá moc!
Rozestřeš křídlo nad světem
a všeliký se sjasní kraj,
a kmet je náhle dítětem
a dítě v živý zírá ráj. —

Svět zapomíná bídy své —
tvé oko zapomnělo spaní,
spěšněji ubíhá srdce tvé,
by rychlej došlo milování.
Však cizímli ti širý svět
a stojíšli zde sám a sám,
noc svatá změní světa hled,
myšlénkám tvým dá rychlý let,
vyzrajou rychle v stesky bolestnější —
a velká bolest spíš se ukonejší.
O svatá noci, vítej nám!

## [RŮŽE]

Víc řeknou ti než ret můj říci může!
Povadly srdce mého dotknutím,
a vidím nyní s mocným pohnutím,
že bol můj nákažlivě ničit může.

## [ZNÁMÉ NEZNÁMÉ]

Ty's bohata a mladistva
a celý svět se klaní Tobě —
a já tu stojím opodál
v své trpké, svíravé chudobě.
A nevýslovné ouzkosti
víc ještě vzdáliti se strojím —
mru touhou po Tvém pohledu,
a předc se zraku Tvého bojím.

—

Tvůj život — ranní budítko,
můj je již zvon polední,
Tvá láska — první láska je
a má je již poslední.
A v prsou mých prorocký zvuk
hluboký, bolný hučí,
že se ten ranní zvonek jen
kratičké písni učí!

—

Jen mudrujte a rozkládejte
a kývejte svou moudrou hlavou,
vždyť sám již cítím, s láskou mou víc
že nechodí to cestou pravou.
Což může ale země za to,
že ročně nové jaro rodí?
a může mužné srdce za to,
že žebrajíc za děckem chodí?

—

Je mně, jak bych z každičkých úst
již slyšel zachechtání,
jak by se celý zlý ten svět
smál mému milování;

a ve jízlivém smíchu tom
tvář moje studem plane —
ach bože, i po tváři Tvé
stud palný v slzách kane!

---

Dřív z chudoby jsem pýchu měl,
teď myslím, že mám vinu,
vždyť do nebe bych vejít směl,
tu kdybych neměl vinu!
Ba chud jsem, předc bych mohl dát
Ti skvostnou, pyšnou lásku —
ach láskou bohat, přebohat
předc žebrám zde o lásku.

---

Ach skutečnosti zlá a zlá,
což jsi mně opatřila hoře,
že svírá se již hoře to
nad láskou mou jak hlubné moře!
Jakž možno z moře hlubiny
kdys jasně zříti moje nebe,
jak možno vlhkou rouškou tou
zřít moje slunce, zříti Tebe!

---

Jen jednou chci Tě políbit
a přitisknout Tě k sobě,
pak buď nebohé srdce mé
v mém těle zas jak v hrobě.
Jen jednou chci na prsou svých
Tvé živé cítit skráně,
pak s Tebou budiž štěstí jen
a se mnou vůle páně.

---

Sevřela srdce předtucha,
jak když se zmije stočí,
je mně, jak smrť by hleděla
z Tvých — ach tak krásných očí.
Nechť však mně láska ustele
předčasně na hřbitově —
musíš, když již ne na prsou
kvést aspoň na mém rově.

## O CELÉ MILOVÁNÍ!

Novými slunci rozleskne se nebes stan,
když palný vesmír zrodí nové, živé světy —
a národu když mému nový život dán,
též dány národu jsou mému nové květy!
Hle vedlé mladých prací údělu —
když hlavy naše nadšenost rozhřála,
by také srdce naše pookřála —
dán průvod nám dvou skvoucích andělů:
dvě v jedné hodině se zrodily nám děvy,
dvě? či jedna to? — zrak náš to dlouho neví!

Dvě jsou to hvězdy, z nichž když jedna zmizí,
svět celý zdá se druhé hvězdě cizí,
dvě jezera to bájná vedlé sebe,
z nichž v každém zrcadlí se celé české nebe,
dvě krásné myšlénky, dvě rosy krůpěje,
dvě ranní písně z hrdla skřivánkova, —
a každá zase v sobě celé jaro chová,
a z každé z nich tě svět zas celý ověje,
a každá, sestrou sama sobě v druhé postavě,
tě blahem může roznítit ku lidstva oslavě!

Dvě v jedné hodině se zrodily nám děvy —
dvě? či jedna to? — to zrak můj dlouho neví,
a srdce dlouho tuší, až ret bledna
v bojácném zapěl sobě šepotání:
Jste obě stejny — ach však jsi Ty jedna
mně milejší *o celé milování!*

## SEGUIDILLY K TOBĚ

Nediv se, že ret můj Tobě
jenom kratičké tak písně pěje!
Vždyť se celá mocná země
když jí přijde lásky jaro,
v drobné jenom květy rozechvěje!

—

Již nedivím se hudcově
té mysli roztoužené,
jež, když se písně světem rozletí,
též hudce za písněmi ve svět širý žene.
Vždyť když jsem někdy o Tobě
zde složil píseň sobě,
a píseň k Tobě letěla,
hned chtěl jsem za ní k Tobě!

—

Když jsi chtěla květinou nejkrasší
obdařiti mne, o moje nebe,
proč jsi místo krásné ovšem růže
neutrhla raděj samu sebe?

—

Víšli, k čemu je vše kvítí,
na něž slunce v lásce svítí,
k čemu nejkrásnější květ,
jaký posud stvořil svět —
víšli, k čemu je Tvůj ret?

—

Na Tvém rtíku sto je růží,
ve Tvém oku sto je fial,
na Tvém čele skví se lilje máje —
jaké asi na dnu Tvojí duše
kvetou krásné, požehnané ráje!

Místo aby proudem
šířila se světem,
smí má láska se jen
perlit jako rosa;
jak ta smutná rosa,
která má jen síly,
pokud na ni nezří
zrádný den ten bílý.

—

Dny Tvoje letí po cestách
jak lehké, zpěvné ptáče,
jež po horách a dolinách
tak volně, volně skáče.
Já přeju volnost každému,
jen Tobě ne, — ne Tobě!
Tvé dny, ta blahá ptáčata,
bych věčně poutal k sobě!

—

Nemám spaní, nemám snění,
moje noc je palné bdění,
a když někdy sen přiskočí,
vzbudí mne jen křídlem svojím
a zas v bdělou dál odskočí.

—

Tolik blaha v jedné je vzpomínce,
tolik rájů v lásky vzpomínání,
že by samém ve zapomenutí
bylo nejhrůznější potrestání.

—

Mně zdá se, že nás v dálce Tvá
spojuje bílá ruka,

jež v dlouhých nocích bezsenných
přikrývá srdce muka.
Ta ruka je tak průhledna,
že vidím srdce Tvoje,
a srdce je tak průhledné,
že zřím v něm žití svoje.

—

Divno, že za doby plné mužné síly
ztratil jsem tak náhle všechnu dávnou píli,
zadumání že má pro mne božskou vnadu;
do páchnoucí trávy v samotě se kladu,
do zlatého slunka blaženě se dívám
a sluněčku svému krátké písně zpívám.

## 6. ÚNOR 1865

To bylo smutnosmutné vzpomínání
a smutnosmutná, dlouhá pro mne noc!

Po nábřeží jsem chodil bled a tich,
mé oko klížil chladný, ostrý sníh: —
nejkrásnější to měla býti pro mne noc,
v ní vrcholiti mělo moje žití celé,
v ní měly oživit se sny mé smělé, —
a z všeho blaha mám jen truchlé vzpomínání
a před sebou tu truchlou, dlouhou noc.

Pode mnou dřímá zmrzlá řeka němá,
nade mnou visí nebe mrákotné, —
a v srdci zůří bol, že svět ho širý nemá:
kol mne se povoz za povozem kmitá,
tam uvnitř vozu snad se náděj splítá,
tam uvnitř srdéčko snad blahem skáče —
anděl můj, ach — anděl můj snad pláče!

Má mysl rychle sobě obraz složí,
a duch můj zří Tě chorou dlít na loži.
Dnes poprvé měl mladosti Tvé květ
zazářit v lesklý, bájůplný svět,
v ten svět, jejž Tvoje nezkušené oko
si staví vysoko, až převysoko,
v ten svět, jenž líčil se Ti jako ráj,
jak věčně stálé jaro, věčný máj!
Ach svět ten není krásný jak Tvůj sen —
Ty však to nevíš, želíš první ten svůj den,
a na tváři máš úsměch předce místo lkání, —
však znám ten úsměch, je v něm *odříkání!*

A dále fantasii truchlou nesu:
Tvá sestra milá hotova již k plesu,
šperk, květy, šatů bohatost
zvýšuje mládí zařící jí skvost —
však v oku jejím slza slzu klame;
vždyť všichni s Tebou cítí Tvoje tísně
a všichni vědí: radosti již výhost dala's,
svou první radost smutně pochovala's.
A slzy Tvoje, tajně plakané,
ty slzy jsou jim bílé perly samé,
a vzdechy Tvoje jsou jim truchlé písně,
byť třeba tajůtajně utkané!

To je ach smutnosmutné vzpomínání
a smutnosmutná, dlouhá pro mne noc!
Pode mnou dřímá zmrzlá řeka němá,
nade mnou visí nebe mrákotné —
a v srdci zůří bol, že svět ho širý nemá:
kol mne se povoz za povozem kmitá,
tam uvnitř vozu snad se naděj splítá,
tam uvnitř srdéčko snad blahem skáče —
a anděl můj, ach — anděl můj teď pláče!

## 13. KVĚTNA

Májový vzešel bílý den —
o požehnané ráno,
v němž srdci mému nový máj
a nové nebe dáno;
v němž ruku k prsoum tiskl jsem,
by srdce tišší bylo,
a smělou, pyšnou písní svou
mne světu nezradilo!

Já viděl v tváři Tvojí bol
a slzu ve Tvém oku —
a byl jsem mužně odhodlán
k nejsmělejšímu kroku!
A když jsem zase pomyslil,
co bol ten jevil *skrytě*,
byl bych se věru rozplakal
jak blahé, blahé dítě!

Jdi — jdi, mé drahé děvčátko,
a ulev svému tělu,
pusť slunce v svoje srdéčko
a klaď si rosu k čelu!
To hříšné město, Praha ta
ztýrala duši drahou,
jdi — ať zví Praha, bez Tebe
že není *krásnou* Prahou.

A až se vrátíš nazpět zas,
mé drahé, milé dítko,

přines mně s sebou jediné
a skromné z lučin kvítko.
Kvítečko, které se Ti z všech
nejtužněj zalíbilo
a nad nímž srdce nejprudčej
u vzpomínání bilo.

## [PETRARKOVI]

*[Zlomek znělky.]*

Půl tisíc roků s vodou plulo dál,
kdy přítel zde svou Lauru opěval.
Umlklo zátiší po věky drahné;
však věčně prýští jak Petrarkův pramen
zdroj zápalu, posvátný ducha plamen,
jenž z hlubin vzniká, nikdy nevypráhne.

## [VERŠE Z „TICHÉHO DOMU"]

Ty's jako horská krajina,
jak její mladý, jarní čas!
Tvůj vlas jak tmavý, bájný les,
tvůj zrak jak živých bystřin ples,
po rtech a lících samý květ
a rozsetý slavíkův hlas —
jsi pro sebe již celý svět,
jsi jako horská krajina
hned mračna a hned jasna,
jsi jako horská krajina
jen pro poetu krásna!

—

O rci mně, zdaž pro píseň mou
máš ozvěnu Ty vděčnou,
či zdaž jak horská krajina
máš v prsou skálu věčnou!?

Tvá tmavá pleť, Tvůj tmavý vlas
rozsily v dny mé dumný sen,
Tvůj žárný zrak, Tvůj mladý hlas
z mých nocí činí palný den.

O moje slunko tmavé!
Rci, zdaž chceš býti v nočních tmách
mně světlo jasně žhavé?

O měsíčku můj černý!
Rci, zda chceš býti v žárných dnech
můj klidný soudruh věrný?

—

Což střelná rána do srdce,
což na tom, hned-li zajdu!
leč — vím, že v srdci zhynulém
též Tebe mrtvu najdu.

Což o bolestný okamžik
a o tu cestu temnou!
leč — ze srdce mně nemůžeš
a musila bys se mnou!

## [IMPROVISACE]

Když děvče zemře mladistvé,
dřív než má blaha z lásky své,
dřív nežli mohla v objetí
se státi muže obětí,
že nemá v hrobě pokoje,
toť přece vůbec známo je!

Ven musí z hrobu k půlnoci,
a hochu není pomoci,
ret jeho vadne, uvadne —
krev jeho chladne, vychladne —
a čím že vrahům peklo je,
to také vůbec známo je!

Ach je-li někde některá,
jíž v srdci ke mně láska hrá,
a dbá-li svého spasení,
ať nelení — ať nelení!
já — třeba stal se obětí —
jsem doma od dvou do třetí!

# VERŠE VÝPRAVNÉ

## SUD

Za stolem sedí sousedé,
a korbel věčně světlý,
však rozmluva se nevede,
jak by se něčím pletli.

„Nu kmotře — co to znamená —
jakž pak to se příšerou?"
A lokte se a kolena
pod stolem tajně perou.

A bednář dýmku odkládá
a z korbelu si přihne,
a každý lokte rozkládá
a výsměch již se líhne.

„Což jsem snad, kmotři, zbabilý?"
„Ba ne." — „To všichni vědí.
Či byl z nás někdo opilý?"
„To ne!" — „Nu, kmotři, tedy!

Jak včera jdu vám z hospody,
to bylo, víte, záhy,
tu myslím na ty nehody,
jež nás zas došly z Prahy.

Což jsem dnes pivem zmotaný,
či zrak se starý kalí?
Jak sud, kýms kouzlem pohnaný,
se něco černě valí.

Sud v pravdě! Než se omýtnu,
již běží, kmotře, na tě,
já chci se vyhnout, klopýtnu,
a bác! tu ležím v blátě.

Však vstání, to je nesnadné,
sud ten se na mne vrhne,
a čep mne za krk popadne
a vzhůru se mnou trhne.

Již stojím, sud mně na krku,
já chci ho setřást k zemi,
však v mocném žene postrku
mne kletý jezdec němý.

A pěstí chytnu za dřevo,
jež dře mne, v krku sedě,
však k předu, v pravo, na levo,
mne ďábel domů vede.

A když jsem doběh k stavení,
tu náhle se mne spadne —
já ohlednu se v zmámení —
však ani zmínky žádné.

Masť žena dnes mi mazala,
jak jsem vstal z lože z rána,
a byla by snad plakala
jaká to v krku rána!

Což jsem snad, kmotři, zbabilý?"
„Ba ne!" — „To všickni vědí.
Či byl z nás někdo opilý?"
„To ne!" — „Nu, kmotři, tedy."

*Janko Hovora.*

## DÍTĚ LÁSKY

Neplač, hochu černooký,
zčesej hebké vlásky,
jdi jen dál — tvůj je svět celý,
vždyť jsi dítě lásky!

Dítě šlo a očko jeho
se mu rozesmálo,
když si s dětmi na výsluní
šťastně, tiše hrálo.

Slouchá matka pozorlivá,
slyší dětské hlásky —
„Sem, mé děti! — člověk neví,
je to dítě lásky!“

Dítě šlo a očko se mu
hladem zarosilo,
u prvních když dveří cizích
o chléb zaprosilo.

Dala dobrá žena chleba
tvrdší nad oblásky —
„Sotva vlastní děti živím —
jakž-pak dítě lásky!“

Na hřbitov šlo, usedlo si,
na prvním hned hrobě,
naleznul ho hrobník starý
v pozdní noční době.

Vyvedl ho kmet a v čele
kaboní se vrásky —
„Předc se nejvíc nabědujou
také děti lásky!“

## BOL V PŘÍRODĚ

Bledý měsíc sám a sám se
jasným nebem houpá,
ztichlou pláň — jak matka děcko —
v bledé záři koupá.

Přišlo pláni jako děcku
při koupeli spaní,
měsíc s osamělé výše
hledí smutně na ni. —

Kráčí mladík světlou plání,
k měsíci se dívá,
hlavou svou jak k smrti zemdlen,
v pravo, v levo kývá.

V tváře bol se mocně vrývá
jako v srdce meče,
tělo sotva že se drží,
noha sotva vleče.

„Když tak hledíš, luno, na mne,
vždy se mysli zdává,
že to obrovská umrlčí
na mne kývá hlava.

Myšlénky jen ze hřbitova
zář tvá světem leje,
a mé choré srdce touhou
po smrti se chvěje.

Ach, jakž jsi ty se srdcem mým
v přepodivné shodě —
ach, kdož může cítit se mnou
bol ten ve přírodě!“

Sotva dořek', přemožen už
mdlobou k zemi sklesnul,
utichnul a může býti,
na věky že zesnul.

S tíží z rána mladý život
zase vzkřísit mohli,
s tíží zase mladým oudům
k vládě dopomohli.

Mladík o noční ví mdlobě,
žádného se neptá,
jen ret modrý, porosený,
tajného cos šeptá:

„Věru už se neopiju,
nehodno to muže,
a když prospí noc snad v trávě,
nastydnout se může!“

## LIŠÁK

Stojí lišák ve ouvozu —
„Nevím, sud zdaž spadl s vozu,
ale pivo rozlito —
nemáš zůstat nepito!“
Pije, pije, pláčou oči,
celý svět se s ním už točí —
„Utíkej — svět tě sic zradí,
vždyť už k svému konci pádí!“
Rozběhne se, náhle brkne,
hlavou silně v skálu trkne;
sebere se, bručí hněvně:
„Předce ještě stojí pevně!“

## DVA OTCOVÉ

Dva obrazy kdys pověsili v síni.
Na obou starci věkem schýlení,
šat jednoduchý na svém starém těle
a v postavě své oba stejně líní,
i klobouk obou přehluboko v čele —
tak podobni si byli starci cele,
jak jednoho dle vzoru kreslení.
Když v pozdravení hlavou kývali,
ve náhlém překvapivém podivení,
zdaž zrcadlem jen obraz druhý není,
předlouho na sebe se dívali.
„Kdo jsi?“ konečně první zastená.
„„Bůh Odin jsem a Moudrosť vtělená!““
„Že jsem tě nepoznal hned pro své hlupství,
jsem synem tvým a jmenujou mne „Hrubství“.
„„Nuž rychle k prsoum mým, můj synu drahý,
ať líbám obličeje vlastní tahy!““
„Jen zůstaň, tak se ti to lépe hodí!
zbytečná byla by ta láska tvá,
sám nejsi otcem mým, mám otce dva,
již s jedinou mne matkou, s „Myslí“, plodí.
Jen málo kdy mně Moudrosť život dává
i Hlupství často mým se otcem stává!“

## VODNÍ PANNY

Letos ani mráček malý
modré nebe nezakalí!
Slunce hoří jako plamen,
a ta země troud a kámen.
Hájem vánky nešplouhají,
ba i písně vyschly v háji.
Jak by ohně spoušť sem spadla,
tak jsou pole vyschlá, svadlá.

Divno, Tomšova že pole
jsou jak živa v mrtvém kole,
a co za den na nich zvadne,
že oživne v noci chladné,
jak by louky rosou ztopil
a ta pole deštěm skropil.

—

Když každá chyže tichounce už dřímala —
vždyť po ruchu se spánkem zotaví! —
a jenom mlha po polích se třímala
i živé její divné postavy,
tu po polích zde poblíž jezera
se vyřinuly náhle ze šera
podivné postavy jak dcery noci,
jak dcery mlhy a půlnočních mocí.
Panenská bílá těla zahalena
ve dlouhém, mlhovitém závoji
a vlas tak černý, noc jak v noc zaklená;
po vlasech perly vodní lítají
a závojem se perly kmitají,
jak kapky deště perly lítají
a perlami se pole napojí.

„Teď, panny, dost a honem do vody,
a připravte nám všechno pro hody!
Můj synek slaví zítra svoji svatbu,
chystejte vše, sic pošlu novou klatbu!
Na drobném písku dřímá rybka bílá,
a pod kameny, jež vám břehy vroubí
a se žlutým se, starým mechem snoubí,
zahrává tučných, černých raků síla;
po jezeře zde vodní slípka krouží
a za ní dlouhý, lesknný pruh se ploužil:
sledujte pruhy, zvraťte kameny,
překvapte rybky spaním zmámeny —
můj synek slaví zítra svoji svatbu,
chystejte vše, sic pošlu novou klatbu!"

---

Co schází tomu mladíku,
že v noci stezky hledá?
což mu jak ptáku slavíku
snad srdce spáti nedá?
On kráčí matném ve šeru
a kráčí až tam k jezeru —
snad nabrat vody pro čelo,
by se tak horkem nechvělo.
To jezero tak tichounké,
jak dítěte sny lehounké,
a na něm tisícerý třpyt,
to odlesk nebe, hvězd to kmit,
a po něm píseň, lehký hluk,
jak z bájných světů bájný zvuk.
Jak se ty vlnky mihají!
Tak svorně sem tam šplouhají,
a každá bázlivě si šepotá
jak slavík, poprvé když klokotá,
a vlna s vlnou divnou píseň skládá,

že divná touha do srdce se vkrádá,
a srdce v prsou nemá více stání.
Té touze srdce lidské neubrání!
I mladík na břehu zde tiše stojí
a oddechnout i vzdychnout se už bojí,
on ve vlnu by hvězdnou rozplynul,
a s vlnou zpíval a s ní zahynul!
Teď větřík do vln zaduje,
kol hocha vše se v běhu točí,
on ani neví, jak mu je —
hle, vlnka na břeh povyskočí —
už ku vlnám se naklonil — —
ty hvězdy byly vodních panen oči,
vlas jejich píseň zazvonil.

—

Burácí vichr, les se třese
a vlci vyjou v černém lese.
Na břehu stojí muž a slova pustá
vypouštějí ta v kletbách znalá ústa.
Ve skalách vichr zaskučí
a vlna divě zahučí,
a pěnu na břeh vylívá,
a nohy v posměch zulíbá.
„Tvou krví jsme se vykoupily
a o syna tě oloupily.
My ženicha jsme vzaly dolů
a svatbu strojíme teď spolu.
K radosti jeho všechny zvány
jsou bílé rybky — krásné panny,
a aby přátely měl věrné,
též sezvaly jsme raky černé,
a jenom pro zábavu jeho
si hrajou slípky kolem něho.
Z vln jsme mu šaty ustrojily,

ku spánku ho pak ukojily,
do rukou daly vodní růže
a položily v měkké lůže —
ten drobný písek je tak měkký,
že bys chtěl na něm prospat věky!“

## BALLADA O JEDNOM HRDINOVI

Byl jeden velký hrdina,
ten sebral vojsko v pole,
a sprosťákům dal ručnice,
a kaprálům dal hole.

A když měl vojsko sebrané,
tu neznal, proti komu;
i sebral hole, ručnice,
a poslal vojsko domů.

*J. N.*

## PROUDÍCÍ VODA

Stojí dívka u potoka,
její jasná tvář se kalí,
jak když jarní krajina se
ve mlhy a deště halí.

„Potůčku můj, nespěchej tak,
však ty předce dojdeš moře,
pozbudeš pak mládí svoje,
svoji touhu i své hoře.

Jako v jamce deštné vodě
jesti ale mojí duši,
beze cílů, beze tužeb
na palném se slunci suší!“

„Vlašťovka letí s vysoka
tak hravě, lehce,
a nese těžké psaníčko,
že ji už nechce.

Den, týden, dva — tři měsíce
tak rychle plynou,
a sotva rok že odplynul
vzal on si jinou.

On tloust', byl chvála Bohu zdráv,
a paní slehla,
však to tu první mrzelo
a v hrob si lehla.“ —

„Hrob, svatba, křtiny“ — sousedka
snář z koše vzala,
„vlašťovka, faleš“ — na dvéře
pět numer psala.

*J. N.*

## KMOTR VÁŇA

*Zimní čtení.*

Ve vzduchu svět visí celý
jako rampouch ssedivělý,
samu životu se ztajil dech.
O tvoříku živém ani slech,
ani slunce boso dnes nevyšlo,
v šedém kaftanu hned s rána přišlo,
v kukli konalo svůj denní běh.
Jenom kmotr Váňa, dobrá duše,
od Jinonic ostře k Praze kluše,
kluše, odplivuje, nadává,
leckdy z lahvičky si zavdává,
a pak sobě bručivou zas vede:
„Toť se jako po jehlách dnes jede,
mráz tě do psovského běhu žene,
kdyby se tak mělo dařit denně —
avšak Váňo, vždyť jsi neprohloupil,
dobře prodal's a dobře jsi koupil,
nad naději kup je pořízen,
vivat, Váňo, teď jsi zařízen,
konec všemu tomu pletichářství,
Váňo, teď máš svoje hokynářství!
Ale k čertu — odpusť, dobré nebe,
mne to po čertovsku v nehty zebe,
nohy se mě točí jako klika,
klapka mně už oči uzamyká,
jako rampouch je už moje tělo,
mdlé je, jak by trochu pospat chtělo, —
odpočnem si zdehle na hromádce,
zavdáme si, doklušem pak v krátce," —
used', zavdal, k sobě mluví zase:
„Když jsem zařízen, toť v krátkém čase —

kdyby po groši chodili třeba —
dříví, uhlí, svíčky — máslo — chleba —“
chce si zívnout — rty však k sobě lpějí,
chce se divit — oči však už spějí,
myslet chce — však namrzlá již mysel
volně, blaze dřímá v polospaní —
již tu leží jako ztuhlý sysel —
ztuhnul, umřel, — neví o tom ani.

„Nu tak vida, máme Váňu tady“ —
zámek skřipne, zapraskají klády —
„pořád koho topičem si uděláme,
a teď tady pana Váňu máme!“

Váňa protírá si vlhké oči,
ohmatává tělo, hlavou točí,
za ucho se tahá, zuby šklebí —
není pochybnosti — on je v nebi!

„Ale prosím, svatý Petře milý,
pánbůh se tu dozajista mýlí,
já jsem Váňa, hokynář jsem nový,
na Malé vám straně každý poví,
že jsem neumřel. Vždyť o tom nevím nic!
S rána jsem se vybral, teď jdu z Jinonic —“
„Bravo, bravo,“ dí mu Petr, „meine beste,
z Jinonic jste šel a zmrzl jste na cestě.
Že však každý ňákou službu tady máme,
z vás si tedy topiče teď uděláme,
předchůdce váš pro dluhy je v arestě,
zítra počnete — dnes vagace jsou, meine beste!
Zítra o třech hybaj z lože, hochu,
nejdřív zatopíte v slunci trochu,
do poledne hezky přikládejte,
pak si na hodinku pokoj dejte,

k večeru však ať jsou vezdy
rozsvíceny všechny hvězdy,
cilindry jim vycidíte,
do měsíčku dáte oleje,
a když pořádně vše zařídíte,
také se vám lecos popřeje.
Tři sta zlatých máte fixní gáže,
tři sta v stříbře beze srážky s láže.
Teď však jděte! Holá, Šťovíku,
vem ho trochu nebeského do cviku!
Servus!“

Váňa jde a neví, jak mu je,
ledajakž tak v mysli mudruje;
Šťovík ale, chlapík převeselý,
nenechává myšlénkám ho bludným,
zavede ho na dobré plzeňské,
ježto šenkovaly krásné ženské
s zrakem plamenným a přece cudným.
Váňa pil a pil, až jakžtakž celý
dobrým pivem byl už zpitomělý.
Když pak cítil, že se hlava točí,
těžký že je jazyk, těžší ještě oči,
zaplatit chtěl a pak jíti domů;
vysmály se mu však krásné ženské,
řkouce v nebi zdarma že plzeňské,
vysmály a vystrčily k tomu.

Uvedl ho Šťovík v pokoj krásný,
ach tak krásný! — Váňa byl již šťastný,
vše se kolem něho jenjen smálo!
Na stolečku zlatém moc mis stálo,
na jedné kolibří jazykové,
na druhé zas perloví dortové,
na třetí pak skřivánčí smažené noty,
na čtvrté — kdož jména zná vší té dobroty!

Najedl se, uleh', zavzdych': „Inu
když jsi tady, odevzdej se, synu!
Nezdá se, že jsou tu špatné časy,
peněz dost a každodenně kvasy;
až jen trochu kouty zde vyslídím,
a až domácnost si tady sřídím, —
budu věru žíti jako hrabě —
tahle — černooká —" Ret mu zesnul slabě,
klapka s klapkou ve spaní již lípne,
k línému se chrapotu chřtán vypne, —
v tom však škubne sebou, je mu, jak by ostré nehty
na nebeském těle jeho prováděly lehty.
Mocí rozevře své zemdlené tak oči,
odevře své oči, vůkol jimi točí —
„Nu což? prál jsem?" ozve se kýs bas,
„že ten zmrzlý oživne nám zas?
Jenom v drhnutí teď pokračujte,
třete ještě, mněte, kartáčujte —"

„Zpátky," vzkřikne Váňa rozezlený,
„zpátky, pozemské vy hříšné ženy —
já jsem Váňa, nyní topič v nebi!"
Kolem něho vše se hlasně šklebí,
vidí holky, jsou jak granatýři,
ústa jejich se jak vrata šíří,
jedna rukou koňský hřebelec objímá,
druhá kartáčem mu k prsoum míří, —
chechtají se a pan doktor s nima.

Doktor, vědecká kás neplecha,
která ani mrtvých v klidu nenechá,
spatřil cestou s svého vozu
ležet tělo ve ouvozu.
Naložil ho, zavez' do hospůdky,
aby páchal milosrdné skutky.

„Vrátil jsem vám život, — jen tři zlatičky
žádám za to, vy můj zlatičký!“
Ať se Váňa chudák jak chce kroutí,
lékař nenechá se steskem hnouti,
a mrzutě kluše s brukem Váňa již zas k Praze,
mrzutě tak, že až pysky hryže:
„Plzeňské mně v nebi přišlo předc jen draze —
těžko živu býti, mrtvu ještě tíže!“

## BABIČČIN ODKAZ

*Dle Björnsonova motivu.*

„Svatební jsem vínek pro tě v skřínku zavřela,“
vnučce prála babička a zemřela. —

Mladý čas jak pršek světla letí,
skokem uplynulo desetletí.
„Zůstaň zavřen, spaní svého uži’, —
pohrdámť já všemi, všemi muži!“ —

Dále jde to v odměřeném kroku —
čím je čas, čím nových deset roků?
„Myslím, nyní že je dost už cnosti,
vyndám vínek, pustím od přísnosti!“ —

Pak již člověk za časem se plíží —
deset let je deset již obtíží.
„Mrzuta jsem, v mrzutosti žiju,
bojím se, že vínku neužiju!“

Pomalu se voda v ledy skládá,
život lidský lenivě vychládá.
„Prodám vínek, musím, ty mé nebe,
dříví koupit, — už mne v hnáty zebe!“

Prázdnou skřínku zase zavřela,
nevím ani, zdaž už zemřela.

# VERŠE ČASOVÉ A PŘÍLEŽITÉ

## DVOJÍ RÁNO

Svíce, jejíž plamen zpět se shýbá,
Hvězdář, který zhaslá slunce měří,
Vdova, která mrtvé vlasy líbá,
Člověk, jenž co sám jen zkusil, věří,
Lenoch, kterýž na vozíku leží,
Věstci, kteříž minulost jen vědí, —
Náš to národ! — Nazpět v zašlosť hledí,
Ano časův kolo k předu běží.

—

Slavná minulosť, toť naše kletba!
Jsme jak šlechtic, jenž své předky čítá,
Nových činů, nové slávy nedbá,
Z plesnivých si bobků věnec splítá. —
Buďto spíme neb nám vzešlo ráno;
Spíme-li, nuž tedy naše snění
Zasluhuje ještě odpustění, —
Ráno-li, buď něco vykonáno! —

—

Vítám vás, vy písně z dávné doby!
Vy jste zpěvné ráno, jarní kvítí,
Plny něhy, plny hrdé zloby,
Mladé krvi bujné žilobití!
Vy jste obraz mladistvého času!
V pramenu se obraz řeky chvěje,
Ve vás příští již se stkvějí děje,
Jakéž světu vzrostly ku úžasu.

—

Doba přešla, slunce zpět ubíhá,
Druhé vzešlo nyní jarní ráno,
Naše prsa nový zpěv nám vzdvíhá,
Že-tě spánkem síly neubráno.

Dávné zpěvy rozohniti touží
Pěvce, by posloužil pokrevenstvu,
Náš však zpěv, ten hlásá: V člověčenstvu
Čech že sobě samotnému slouží.

*Janko Hovora.*

ANDĚLE BOŽÍ,

strážce můj,<br>
musí teď na „Máj“ Janík tvůj,

ke všemu dobrému mne vzbuzuj,<br>
chtějí se opit, opatruj.

ať jsem tak živ, jak chce bůh můj,<br>
přišli a řekli: „Následuj!“

Tělo, svět, ďábla přemáhám,<br>
což na to hochům říci mám?

na tvá vnuknutí pozor dám,<br>
chtějí-li chlastat, já nechlastám.

A v tom svatém obcování,<br>
mohu-li tak zvát chlastání,

ať setrvám do skonání<br>
bez pivního naříkání;

po smrti pak v nebi věčně<br>
chci tě věru líbat vděčně,

chválím boha ustavičně<br>
ovšem, ovšem prarozličně.

*Amen*, to jest: *staň se*

Tvým

*JaNda.*

# U NÁS

Veršované krotké avantury ve čtyrech velmi nestejných zpěvích.

*Ciemno wszędzie, głucho wszędzie,*
*co to będzie, co to będzie.*

*Mickiewicz.*

*Głupe było, głupe będzie.*

*Osiński.*

Všem českým

PSEUDONYMŮM

věnuje

*anonym*

1.

*Dass mir tausend arme jungen*
*gar verzweifelt nachgedichtet ...*
*Heine*

„Já nevěděl, že ještě plakat mohu!
Však je to také moment veliký,
když velký básník staví pyšnou nohu
na pokraj blízkého už svého hrobu,
když básník, jejž zná svět už daleký,
svá zpěvná prsa musí ve hrob klásti
a ještě v poslední tu žití dobu
zpomíná přátel svých a drahé vlasti!
Aj, já ho vidím, milého Puškina,
jak mužně při smutné hře harcuje,
jak klidně k smrti těžké pracuje
ten mocný duch, jenž stvořil Oněgina.
A vidím sílu lidstva v předpokoji,
vždy nová síla zas se k vchodu tlačí
a ticho předc — i zašeptat se bojí,
jen němá slza němé rty zde máčí!
Smrť drží křídla svoje rozpjatá,
a domem vane tichosť přesvatá,
zde bledne Rus i bledne cizinec
a pláče sluha, pláčou knížata,
vždyť svatá Rus přichází o věnec
a nejmilejšího už ztrácí syna,
bujného pěvce, pěvce Oněgina.
Tvé velké slunce, svatá Rus, už zašlo
a v moři citů tvých své lůžko našlo!
Ach, jaký je to moment dojemný,
když pláče národ pěvci do hrobu
a krajem širým nese žalobu —
toť také hrob být musí příjemný!

Však zdaž si pěvec toho nezaslouží,
ten pěvec, který po nejvyšším touží
a vlastní krví bratry napájí,
že ledy v prsou jejich roztají?
Vždyť pravá píseň než zaklokotá,
dřív pěvci ubéře kus života
a každé slovo, které pěvec píše
povzdechem hrdla ztísněného dýše;
vždyť každý řádek, jak se s řádkem pojí,
nám vypravuje o předlouhém boji,
a každý obraz v zvučnou sloku vtkaný
jen krví pěvcovou je malovaný!
O velké Rusko, ty's i v bolu šťastné,
že oplakávat můžeš syny velké!
Kdy přijdou také nám ty doby slastné?
Ach u nás posud jsou i boly mělké!
Ta chasa mladých našich básníků
co dělá o svých písních povyku!
A předce nejvyšší je její cností,
že není proti škole klassiků,
že než-li píše, dřív se ochladí,
že jednou za rok lyru naladí
a předce Muze jako z povinnosti
vždy denně deset kusů odvádí!
Však těší nás i taký počátek,
snad budou kohoutci z těch kuřátek,
a klassickým kohoutům předc jsou horkou lázní —
což vědí tito, zdaž ta mládež známa s kázní?
I tetka „Pražské“ radostí se blázní,
vždy stejně její soud a chvála zazní,
že bratrovec má pěkný kabátek
a laciný že slávy počátek! [1])
Ba též děd „Lumír“ zabývá se s nimi
a v radosti své pak jim vynadává,
až skutečně se stanou nadanými;

i nazpamět jich písně trochu umí,
ač se mu leckdy mnohá špatnou zdává —
nu, starý snad jim více nerozumí!
Zde onde jenom zazní taký zpěv,
že rozjaří se líná naše krev!
A národ drahý můj a milovaný,
už mnohou žhoucí písní opěvaný —
ach, jen že zpěvu, po vlasti jenž šumí,
ten národ ztrmácený nerozumí!
Zde onde jenom člověk hlavu skloní,
když žhoucí píseň o prsa mu zvoní,
ta píseň marná a tak málo vděčná,
tak málo vděčná a však předce věčná!
Vždyť každý pěvec — takým světu chod —
nejvíce o tom bolu se nazpívá,
jenž prsa jeho nejvíce rozrývá,
a předc zas žehrá, bolesť pro národ —
to věru prý se teď už nesluší —
mu jiné boly v prsou přehluší!"

Tak mluvil mladík. Monolog ten dlouhý
byl ovšem jenom čistě lyrický
(já nechci soudit, zdaž též básnický),
co mluvil, nebyl ale sen mu pouhý;
vždyť v posteli ač při tom ještě ležel,
básnický mráz mu předce tělem běžel!
Byl četl list, jímž ruských pěvců velké kníže
Žukovský Puškinovi v posled věnec víže,[2])
a slova jeho tak ho rozpálila,
že se až prsa jemu odhalila,
snad divením, proč pán jich nešetří
a proč as máchá rukou v povětří.

„Hej, holka, ať dnes nikdo nestele;
jen na chvilku pak někam odběhnu

a pak si hnedky zase ulehnu —
chci užit ku čtení dnes postele!“ —

Tak volal. — Divno je, proč člověk v loži
se nejraději dobrou knihou baví,
snad že se lebka pak tak neunaví,
když novou moudrosť kníha do ní vloží.
Mně bývá tak, jak bych byl nemocný,
však lehce jen, že mílo v peřin klínu,
a kníha jako lékař pomocný,
by podávala mně pak medicinu.
A zase tak, jak pod stromem bych ležel
a větřík, jenž kdes cizým krajem běžel
mně vypravoval nové pěkné zvěsty
a zatřásl pak stinnou ratolestí,
že padá ovoce na línou nohu
a bez namáhání je užit mohu. —

Kdo byl ten mladík? — Byl — však slyšte, slyšte,
už proud ho mluvení zas zachvátil,
teď mlčte jen a tiše, tiše dyšte —
já musím psát, bych slova neztratil!

„O nelkej, vlasti, nad svou čirou nocí,
vždyť předce najdeš nadaného syna —
já sám chci přispět tobě ku pomoci
a zazpívám ti tvého Oněgina!
Vím, že mám sílu, že je u mne vůle,
kde pevná vůle, dokonáno z půle!
Nuž, s bohem! dříve mně tak milé písně,
pryč s Petrarkou, pryč s školou Heinovou,
mne volá duch můj dráhu na novou,
vám, staré zpěvy, přišla doba plísně! —
I já psal znělky — nu a co jest z toho,
vždyť znělku psal už ledajaký trouba,

a každá znělka jest jak mořská houba
a snese vodnatého hezky mnoho.
Tak často pěveček se v tebe vhloubá,
o Petrarkovo nepraktická sloho,
a s potem na čele a s pílí boho-
rovnou si z rýmů myšlénky své dloubá.
A když pak píše „dixi“ v unešení,
že smělec hříšný také znělku skoval,
tu prosí Petrarku za odpuštění —
nu, já se předce trochu jinak choval!
Petrarko, že jsi hříšné lásky zkázku
vždy psával v znělek zvučné motanině,
dokázal jsi pak líbezností hlásku,
že je teď v světě láska na mizině.
Ba myslet by se mohlo, v znělek klíně
že lásky složeny jak na provázku,
an skorem každý, kdo jen kdy měl lásku,
ji ztopil v znělce, v červeném neb víně.
Však když tak lásku znělkou opěvali,
než rýmy, řádky všechny změřili,
už dávno v slovích city pochovali,
a když se synové jim peřili
a dlouhou chvílí znělky čítávali,
skutečně ve smrť lásky věřili.
Petrarko, ty jsi věru pobloudil!
A Heine? — Ten se sám už odsoudil![3])
Kde ale látka pěkná pro hrdinu,
jenž by se rovnat mohl Oněginu!?
Snad také o zívání jeho zpívat?
Vždyť u nás lidé neumějí zívat,
a nemáme pak také salonů,
v nichž zívání vždy patří k bontonu!
Náš salon? — V zimě dusná kavárna
a v letě u Štvanice plovárna,
a celý bujnější ruch literarní

se redukuje povždy na kavárny.
My máme ovšem domů asi dvé,
kam ročně jednou literatura se zve.
Ach blaze tomu, kdo co vzácný host
koblišky chválí, které doma pekli!
Však hostem tam jen zkušená je cnosť,
jenž slíbila, že nikdy nezvlčí
a o všem novém věčně pomlčí. —
A my co hosté? — Což by jinde řekli!
A jakou vinu mám dát Oněginu?
Rok života dám za pikantní vinu! —
Snad duell také? — Ne! to by snad nešlo,
těch hloupých choutek nám už mnoho přešlo.
A jaký stav? Snad mám vzít statkáře?
Toť by mne každý měl snad za lháře!
My máme nuzáka a muzikanta
pro naše stavy za repraesentanta!
A pak, nač následovat dětinsky,
jak z počátku to činil „Višínský“!
Ne, Oněgin mně nemůž' býti vzorem,
vždyť u nás předce posud řídký host
ta pansko-ruská blasírovanosť
i se svým proti bujnosti vší vzdorem! —
Už vím! My čekáme teď lepší časy
a všude kolem pějou nové hlasy,
že novou máme, velkou budoucnosť.
Už vidím básně své největší cnosť,
že sáhne směle do mladého žití
a nakreslí to jaré žilobití!
Nad národem mým čirá tma se zlomí
a národ snahám svým pak porozumí!
Myšlénkou silnou naznačím mu cestu,
jíž kráčet bude ku zlatému městu!
Já těším se už věru na kritiku,
jak nadá mlhavých předc romantiků,

jak o nejasném smutku mluvit bude,
že málo příčin a přede boly všude.
Co chcem, my romantici dobře víme,
však zdaž to také směle říci smíme?
Což jest to div, když z citelnějších mnohý,
v mlhavé dálce vida květ svých přání,
si zažaluje trochu pro okřání
a „Dumky“ sype národ na nebohý?
Když zasteskne si nade časem skoupým,
nad vámi (obecenstvem přede jen trochu hloupým)?
Před netečností to mne chránit bude,
že básní nakreslím jen pravdu všude! —
Ach vidím, jak se rychle rozebéře,
jak nezavrou se u kněhkupců dvéře —“

A mladíkovi jiskřejí se oči
a rovnou nohou s lože svého skočí.

„Teď ale půjdu rychle ku kněhkupci,
už dlouho dost tam básně moje leží
a nechce-li ta kvítka Muzy svěží —
nuž dokážu mu později tomu hlupci!“
Teď můžete ho vidět básníka,
jenž tvořit chce ta díla veliká!
On není ani jako Heine bledý
a také ne jak Puškin tmavě snědý,
krk (už jej přikryl slušnou kravatkou)
nenosí holý ani s oprátkou,
ba tenounkou též přikryt košilí —
ty nejsi básník, hochu přemilý!
Hle, hle! jak básník také modě hoví —
vždyť smělý chlapík má i fráček nový!
A kolem vše v pedantském pořádku,
i knihy srovnal v pěknou přihrádku,
a nemá ingoust v dýmce rozbité,

má kalamáře z bronzu ulité!
I hleďte! co to u nás za novoty,
náš básník má i čtvery dobré boty,
kdež první měla by na kamnech stát
a v poslední pod stolem prádlo spát!

Jak? Jmeno jeho? — Matka volá „Jana“
a jeho druzi zase „Voláčka“ —
Čím je? — je synem domácího pána,
můž' být, že také něco studuje,
však myslí sousedovic čtveračka,
že na studenta příliš mudruje.

Teď sáhnul po papíru v stolku prudce
a pevně drží jej v třesoucí ruce.
Nu, Puškine náš, snad je dovoleno,
rád bych se díval trochu přes rameno!
Hle, hle, toť věru jsou už zase básně —
a jak to psáno čitelně a krásně!
Tak nikdy, viďte naši pěvci chvalní,
že nepsal pěvec v skutku genialní? —

„Už vše jsem dávno směle odhodil,
co jiné se životem úzce pojí —
kdo pouta klamná odvrhnout se bojí,
už na počátku špatně pochodil!
Já nepočítám kolik k cíli mil
a v mysli mé je písmo přezřetelné:
Jen k předu! Buď jsi také marně žil,
buď bude jmeno tvoje nesmrtelné!“

Ty chceš jen nesmrtelnosť, skromný synu?
Ach ano, osud má tak mnohou lesť!
Já nechci říci, že máš velkou vinu —
ta malá vina mívá velký trest!

Však básník už je venku! — Přímá hlava
tak přívětivě na svět se zadívá
jak slyšela by zpívat chvalozpěvy,
že dosažena vykýžena sláva.
A v pozdravení když kdo chladně kývá,
náš básník předc se proto nezlobí,
vždyť pozdravující ten ani neví,
co v krátké době velkého se zjeví
a máme se vším čekat do doby!
On ví, že jest mu ještě dlouho toužit,
ač slávou svou chce slávě jiných sloužit.

Teď trhem ke kněhkupci zaměří —
ať klepá srdce! — rychle do dveří!—

„Ach, básník náš! Nu pěkně pána vítám!
Já právě nyní básničky dočítám,
a musím říci — posoudit to umím,
když třeba ledačemu nerozumím —
že vaše básně ještě dosti pěkné, —
to je už mnoho, když to kupec řekne!
Vy máte myšlénky, to je teď řídké,
a vaše pointy jak meč jsou břitké,
i povídat to dovedete krásně —
však prosím vás, kdo čte teď ještě básně!
Chci udělat, co mohu — na mou víru!
to, že se těším z národního zdaru —
dám vám pak sto as čistých exemplarů
a vy si přispějete ku papíru!“ —

II.

*Suche nicht in eig'nem gleise*
*pilger nach dem licht zu sein:*
*sei ein tropf in ihrer weisc*
*und sie werden dir's verzeih'n.*

Ludwig Bauer.

Je učedník ten, jenž s vítězným křikem
teď náhle vozík v prostřed cesty skácel,
že soudek se až k nohoum tvým potácel
a hošík jásal nad svým velkým činem,
jenž proveden jen můž' být učedníkem —
je učedník ten snad tvým Oněginem? [1])
Aj snad ten snílek ani slova neví,
co se teď kolem něho v světě jeví.
Už zase u rohu tam sklíčen stojí,
tak sklíčen, že i myslet už se bojí,
a tvář nám svědčí trochu více bledá,
že posud Oněgina svého hledá.

„Ha, že jsem dřív si na něj nezpomněl!
Můj Pokorný mně vždycky rozuměl
a znám jej jedinou co osobu,
jenž stvořena jak naši pro dobu!

Mlád žil už rychlej', nežli žijou jiní,
jimž stáří jen, že žili, v tváře píše,
a vypil blaho s klamem z plné číše,
než pít uměli druzi jeho líní.
On, jenžto znaje žití sladké kvítí
a poznav nenávisť a poznav lásku
se v proudu žití v skálu ustálil,
by nikdy z pravdy cest se nevzdálil;
on, jenžto nehledí upevnit žití,

jenž vyhýbá se bránicímu svazku
a z přesvědčení o ty cesty nedbá,
na nichž by našel odvislosti chleba:
on jenom tajným zvěstům rozumí,
již co hlas času kolem zašumí!
Můj Pokorný, jenž dlouho světem štvaný
olympskou slávu chce si vydobyt
a posud lká co pěvec neuznaný,
lká pro to jen, že nemůž' působit;
on jemuž nejvyšší už štěstí jesti
se obětovat obecnému štěstí,
jsa vědomím tím odměněn a blah,
že bratrův slávou vlastní vydobude,
že bratrův věncem věnčena mu hlava:
on jen můž' obrazem být našich snah,
vždyť jemu jasna naše cesta všude
a není snem mu pouhým naše sláva,
an ví, že ducha svého mohutností
sen může přivést krásné k skutečnosti.
S ním duch můj k svaté pravdě zaletí,
an v snahy své mne druha zasvětí!
  Můj Pokorný, můj přítel genialní,
mně zvlášť už pro to byl vždy přemilý,
že na bratrství jsme si nepili,
jak obyčej to u nás trivialní!
  Mám Oněgina, ohlédnu se po něm —
už dávno neslyšel jsem slova o něm!"

  Nu také trochu frasí házet umím,
však musím říci: Janu nerozumím!

  A po třech schodech kroky svoje měře
už vzhůru ku příteli svému letí,
že utíkají ustrašené děti —
už stanul, bezdúch zaklepal na dvéře!

„Jen dále!“ zazní trochu líně z vnitra.
„Aj — Voláček! — Nu dobrého vám jitra!“ —
a jako v pozdravení strašně zívá
a líně ku sedadlu hlavou kývá. —
„„Vy nejste, myslím, v dobrém humoru.““ —
„Jsem mrzut, mám zde bratra z venkova,
ten nezveda mne ještě pochová!
Já už mám dost takého rumoru!
Přichází v noci o půl jedenácté,
pak čte a svítí ještě do dvanácté,
o osmé zdá se mu pak první sen
a vstává, když už v půli stojí den!“ —
„„A vy byste moh' pro to mrzut být,
jenž posud ani neznal jinak žít?““
„Jen žádný omyl! Co jsem ouředníkem,
už mrštil v kout jsem mnohým starým zvykem.“ —
„„Vy ouředníkem?““ — „Nu a je to brzy?
Už nejsem, bohu chvála! Atta Trollem,
jenž bez cizí chce vlny běhat polem![2])
Měl jsem snad déle drahý čas svůj mařit?
Stav se mně líbí a jen to mne mrzí,
že musím ve kravatce se teď pařit.“ —
„„Vy žertujete! — Čtete noviny,
kdež předce úřední teď hodiny!““ —
„Jsou ferie.“ — „„A čím se zabýváte,
zdaž literarně činným nebýváte?““
„Já literarně? — To je o co stát!
Chci předce jednou klidně počnout spát!“
„„Vy chcete přestat, kde vše k předu spěje,
vše rozkvétá, že se až srdce směje?““ —
„Ach prosím — moje literatura
je „Bohemia“, ta mne drží v novém,
že vím, co asi dělá nestvůra,
již v zvyku starém kulturou svou zovem.
Vy máte pravdu, národ k předu spěje,

vždyť máme mládež, až se srdce směje!
Když první předce někdy tázán bývá,
zdaž Slovanem, tu líně hlavou kývá
a druhý praví, že si nevzal času,
by zrno vybral teprv z toho klasu,
kdež brvu s brvou moudře třetí pojí,
že člověk vždy mu nad Slovanem stojí!
A čtvrtý? — Mnoho jí a mnoho pije
a křičí „Slovanstvo nechť věčně žije!“ —
co neslovanského, to věrně psuje.
Konečně pátý rusko-srbsky dýše
a děvčeti když v pamětník se vpíše,
jen glagolitikou se podpisuje! —
Vy dovolíte, že si župan svléknu,
chci kousek s vámi, jen se přioblėknu!“
„„Jste ženat?““ — „Nejsem, ale v brzku budu,
jen až teď trochu těch svých dluhů zbudu.“ —
„„Nu přeju štěstí tedy k tomu svazku,
vždyť odměníte Marijinou lásku!““
„Já Marijinou? To mne nenapadá!
Chce mně svou dceru dát teď náš pan rada.“ —
„„A Marije?““ — „Upřímně, milý hochu,
já předce nerad slýchám často o ní,
sestárla se mnou předce jenom trochu
a vdát se — to je teď už těžko pro ní.
Snad bych byl blázen s to, ba na mou věru!
jen kdybych neměl pana rady dceru!“ —

A už se na ulici spolu baví,
tak tiše, elegantně, beze křiku,
že věru žádný plic svých neunaví.
Teď stanou před hostincem — béře kliku —
„Nu, Voláčku, což chtěl jste předce vlastně?“
a počne usmívat se nobl-slastně —
„Zdaž si sem trochu se mnou nezajdete?

To je už teď můj každodenní zvyk,
sem zajít na víno a na jazyk.
Má dobrý! — Ne? Nu tedy s bohem jděte“ —
a v pozdravení líně hlavou kývá
a ještě jednou strašně „s bohem!“ zívá. —

## III.

*Nemám motta a jen proto*
*nestojí zde žádné motto.*
*Anonym.*

Jak skřivánkové povždy nejraději
své písně proti proudu větrů pějí,
tak také pěvec čistě časový
své nejkrásnější písně vypoví,
své nejžhoucnější city do nich vlívá,
když proti proudu časovému zpívá.[1])

A jak ten skřivánek tam v modré výši
vždy dál a dál svůj zpěvný kruh zatáčí,
tak také Jan své lehké kroky spíší
a zpívaje si vesel polem kráčí.

„Dnes ještě dojdu žádaného cíle
a nastanou pak přeblažené chvíle;
snad za den v středu venkovského lidu
už zapomenu vzdělanou tu bídu!
Ba zde ty neouhledné vesnice
snad vychovaly sobě tisíce
už takých podařilých, dobrých synů,
že mohou sloužit k mému Oněginu!
Aj, proč bych nevzal k svému Oněginu
za látku hrdinu si z vesnic klínu
a z lidu, jenž se všemu teprv učí,
v němž ještě prvotní jsou všechny cnosti
a — díky cizích kultur vzdálenosti,
z původní půdy každý květ vypučí?
Původním ovocem nás lid náš blaží
a pro to ovoce tak pěkně zraje,
že lid náš, málo cizého jen znaje,

si vlastního pak plnou mírou váží.
Náš lid se ku vědomí přivést dá
rychlejším krokem, než se mnohým zdá,
tím spíš, že značná časť už uvědomělá,
ba větší časť, než myslí moudrost domnělá.
Kéž dán mně sluch, bych slyšel růsti mech,
a zrak, bych dálné hvězdy doved sčísti —
bych mohl v srdci lidu jasně čísti
a poznal nejtajnější jeho vzdech!" —

Však noha Janova už zlínila
a že zde houšť mez polní stínila,
ulehnul k odpočinku na zemi
a nechal chlad si vanout větvemi.
Tak hluboko se v modro zahleděl,
že brzo ani, kde je, nevěděl,
že viděl, jak se nebes klenba točí
a k spánku zavřel trochu mdlé už oči.

Teď kdybych patřil k chase básníků,
toť musel bych — tak mají ve zvyku —
nechaje Jana na mezi tam spát
mu také nechat slušně něco zdát
a podat divných snů těch divný popis;
však že zde píšu jakýs životopis,
jsem — myslím alespoň — též povinen
povídat krátce krátký jeho sen.

Nuž, zdálo se mu, že je velkým ptákem,
že vznáší v dálce se už nad oblakem
a nemá daleko už do nebe,
v tom náhodou se koukne pod sebe
a vidí jako v rámci Čechy celé
a nad nimi jak pršky slunce žhoucí
že rozpřádají se teď sítě stkvělé.

Hned spouští se, však nový div divoucí!
Zří, města všechna že i vesnice
v obrovské jedno město se tu spjaly,
a lesy, háje, lučiny a pole,
že kolem města v krásném polokole!
Teď ale sotva zraku uvěří,
vždyť v městě ani jedné ulice —
a místo ulic moře se tu valí!
On hledí v před a hledí nazpátek
a myslí, že je v srdci Benátek.
Po vodě letí gondolieři
a k výši zazní jasný jejich zpěv,
tak dojemný, že budí v srdci tísně!
I rozjaří se jeho bujná krev —
tak čeština jen zvoní, zvučí, cinká!
A nezdrží jej více lesklá výš
on zpouští peruť k městu níž a níž
a slyší, gondolierův ty písně
že stancí z Lešetického jsou „Hynka“![2])

Jan náhle strachem s meze dolů skočí,
je hrůzou bled a k smrti poděsen,
a rychle mne si rozespalé oči —
„Buď bohu chvála, že to byl jen sen!“

Však ku konci se chýlí teď už den.
Jan čerstvým krokem si zas připílí,
by dorazil dost časně ku cíli,
a od příbuzných všecek unavený
přijímal políbení v pozdravení. —

Snad nejlíp uctíš hosta v hospodě,
tak je to aspoň v Praze ve módě.
Jan se strýcem též v hospodě už sedí
a právě sermon dlouhý zavírá

a pot si s čela pracně utírá —
s otázkou v očích na strýce teď hledí.

„Já myslím, strejčku, pro radosť,
že nakázal jste toho teď už dost!
Ty naše řeči — prosím — jděte, jděte,
co myslíte, to u nás nenajdete!
Ostatně nejsme na venkově hloupí
a když z nás někdo časopis předc koupí,
toť pro to jen, jak stojí obilí,
zač bychom v Praze ho as odbyli.
To ostatní — my máme tak už v zvyku
si na neděli nechat politiku
a co se přečíst dá as za půl dne,
to přečtem v neděli si odpůldne.
Část pěkná pro zimu nám ještě zbude —
tak chováme se po venkově všude!
A knihy kupovat? — Jen dvě jsem koupil
a kdosi povídal, že jsem prohloupil
peníze daje Spravedlivou za kroniku
a za knihu, jak našli Ameriku.
A pravím, co se týká obecného blaha —
aj tomu rozumíme! — vždyť to naše snaha!
Což, kmotři, zdaž jsme dobře uďáli,
že obecní jsme pole prodali?!“ —

## IV.

*Lasciate ogni speranza!*

„Ach vidím, falešnou jsem cestou slídil!
tou cestou ničeho bych nepořídil!
Jsem přesvědčen, jen krásné pohlaví,
že při vývinu pomoci nám může,
jen z něho vyvine se jako z růže
ta mocná vůně, jež vše zaplaví!
Vám, dětí našich milé pěstitelky,
dán úkol krásný a nad jiné velký,
ve srdce outlá můžete už klásti
zděděnou lásku k milované vlasti!
A našim, mužů chladných, zákonem,
vás zprovázeti těžkým úkonem,
po cestách vznešených bezpečně vést,
vždy sami jisti jsouce pravých cest!
O cestách těchto známé slovo dí:
„Jen národ ten buď nazván vzdělaný,
jenž žen svých právo podlé práva ctí."
My nepředčili mnohem pohany,
vždyť společenské naše poměry
se redukujou v potlačování
vždy více — méně ještě na koran
a v našich časích každé „det gor an"[1])
mít musí ještě pokračování.
Však chopme pevně se té důvěry,
že vedem ženy ku emancipací,
když seznámíme je s duševní prací!
Předc ku všemu jen ještě štěstí mám,
že Slavomíru naši dobře znám
a že ta ze všech je nejvzdělanější!
Má touha po lásce se ukonejší!
Vždyť darovala našinci svou lásku

a Svoboda se dosti nasnažil,
by duchem upevnil tu milou pásku
a děvče své vzděláním oblažil.
Je spisovatelkou — však se též povídá,
že sotva kdo prst černý u ní uhlídá
a co je psáno, že to předce spíše
náš Svoboda vždy místo ní napíše.
Však zdaž to někomu z nás uškodí,
když sama ku Parnasu nechodí?“ —

A sotva vzal si Jan náš ještě času,
by prsty projel sílu hustých vlasů,
už letěl — pln jsa plánů svých a citů —
by byl už ve Slavomířinu bytu. —

„Ah, herr von Voláček! — nun guten tag! —
Der himmel weiss, woher das kommen mag,
wenn jemand hier hereintritt durch die thür',
dass jähen schreck ich in den gliedern spür'!
Du mutter, bring' doch einen sessel her! —
Sie böser mensch, sie kommen gar nicht mehr!“ —

Jan pomaloučku teď si usednul
a s podivením k slečně pohlédnul —
„„Já bych si přál, by Svoboda teď přišel
a německy vás hosti vítat slyšel!““

„Ach, pane Voláček, das wissen's nicht,
der ist ja fort, der miserable wicht,
mit der bekanntschaft ist's seit langem aus,
er darf uns nimmer mehr in unser haus!“ —

A matku už to v celém těle píchá —
„„„To by mně byla taká známost lichá!
Teď postoupil o stupeň výše zas,

pět set má, padesátku na byt k tomu,
a nechtěl brát, že zlý prý k sňatkům čas,
až prý zas o něco výš postoupí —
a ani praesent Slávce nekoupí —
nu, s pánem bohem! — od nás ale z domu!“““

„„Já ale vím, že jeho milenka
jen z přesvědčení byla vlastenka!““ —
„Ach z přesvědčení! Vždyť teď Němce mám
a do dvou týdnů za něho se vdám!
Jsme kandidatky pro jediné místo,
a to nám bývá věru málo jisto.
Vždyť předce na tom nic nám nezáleží,
ať už věc tak anebo onak běží!
Já myslím aby každý raděj leh' —
ja so, sie sind ja auch ein solcher Čech!“

—

Je teď už soumrak, blízko do večera,
a měsíc oknem do pokoje hledí —
Jan zabrán v myšlénkách u stolku sedí
a kousá smutně do suchého péra.

„Což skutečně už tužby naše schladly?
což naším květem lesklý v oknech led?
což myšlének už všeckny květy svadly? —
vždyť vidím všude, že předc jdeme v před.
Snad pokrok jiných ku předu nás žene
a my jen květiny co cizopásné
vzrůstáme ku květu ve budce sklenné
a sklem jen zříme v nebes světlo jasné?
Což mimo vědu nikde značných lidí,
již cestu naši praktičností řídí,
což v socialním miserie stálé — —
kdo to tak pozdě klepe? — Vstupte dále!“

A dvéře rychle se teď otevrou —
„„Vy odpustíte návštěvou že svou —““
„O prosím — jenom pozor, usedněte
a ani o krok nechtějte už v před,
ať náhodou zde ještě nepadnete!
Tak! — Rozsvíceno bude, prosím hned.“ —

A už se světlo jizbou zakmitlo
a rychlým letem stěny přelítlo.
Jan zvědavě teď na návštěvu hledí.
Muž malý, tlustý na pohovce sedí.
Snad řekl bys, že mužík titěrný,
jen kdyby tváře skorem příšerny
tak podivně se neušklíbaly,
jak ohyzdnosť by vlastní líbaly.

„„Jsem, pane Voláčku, teď literatem.
Četʼ jsem ten svazek váš, jenž právě vyšel
a pro to ještě dnes jsem rychlým chvatem
vám ku pomoci, mladý pěvče, přišel.
Vy máte talent — talent musí zahynout,
a jste-li moudrým, nechtějte se vyvinout!
Já myslím —““ náhle něco zahlédne,
opustí rychlým skokem pohovku
a skočí protějšího do kouta,
byl spatřil v koutě silnou lískovku;
s lískovkou v ruce zase usedne
a mezi kolena ji upoutá.

„Což, prosím, chcete s tou mou sprostou holí?“ —

„„Když vidím hůl, tu vždy mne něco bolí! —
Nuž ale k věci, nemám mnoho času!
Četʼ jsem ty vaše básně, jsou dost hezky.
dost hezky, pravím, a však na neštěstí

přespříliš myšlének v těch básních jesti –
tak nesmí básnit žádný básník český!
Nač myšlének, jež v Evropě teď zrajou?
Nechť Němci, Angličané prim svůj hrajou
a nechť i celý svět jim bravo tleská,
že skladby nové hrajou mistrů slavných,
nechť mocný pokrok, nové světlo všudy,
my od Šumavy ku hranicím Slezska
se držme myšlének svých otců dávných
a foukejme jen v národní své dudy
a hrajme kapustu a strašáka
a žida, sousedskou a třasáka!
Vy podřizujete řeč myšlénce!
Nač pokračovat také v řeči s časem,
nač obnovit chtít mluvu pěvců hlasem,
nač vůbec myšlének, když národ v plence?
Ta vaše řeč, a to mne tuze leká,
je předce příliš málo středověká!
Jen římskou periodou může lid
náš za nos ještě trochu veden být:
když periodám našim nerozumí,
toť také sotva posoudit nás umí!
Nač novotami lid náš dobrý mučit,
vždyť měli bychom se pak sami učit
a vždycky užitek my větší máme,
když v hlouposti ho trochu ponecháme!
Já na příklad mám tak už svoje plánky –
jen tenkrát čtu o ňáké novotě,
když mohu udělat pak z toho články,
co mimo to mně třeba v životě,
to vydělám si svými kritikami,
a moje kritiky jsou *chvalně známy!*
Ne snad že byl bych také něco četl,
vždyť byl bych mnohému snad nerozuměl,
já zcela jinak kritiky psát uměl,

bez čtení předc jsem někdy jen se spletl.
Nač mluvit o věci snad v úvaze? —
Zdaž *jmeno* s dlouhým nebo krátkým *e*,
zdaž *ten, ta, to* tam často vidíme —
to všechno umenší nám nesnáze.
Dnes přečetl jsem, pane, vaše básně
a hned co dobrý literarní chasník
jsem přišel na myšlénku velikou —
že *česky umět musí český básník.*
Toť musí v článku vyjímat se krásně,
jen provedu-li dlouhou oklikou!
O já mám jako sokol bystrý zrak,
zvlášť jedná-li se o nějaký plat
a chcete-li si psaním vydělat,
toť věru musíte též jednat tak!
Jen směle vezměte si příklad ze mne
a přijďte jistě hodně brzy ke mně,
pak poučím vás jistě ještě v mnohém,
teď musím jít, nu s bohem, pane! s bohem!""

„Vy máte hůl mou, budu prosit, pane!" —
„„Až budu z dveří, hned se vám dostane!" "

Zas sám jsa Jan radostí poskočil
a na patě se vesel zatočil.

„Hej bravo, bravo, látka k Oněginu!
Nač dále hledat velkých ještě činů!
Jen ten, kdo látku vzal si zašlých z dob,
můž' užit velkých cností, mocných zlob,
jen v minulosti jest nám vše to jasné,
co směr byl časův, nad čím lidstvo žasne!
Kdo líčí přítomnosť, beř směšnosti,
a tím, když líčíš lidí pacnosti

a čemu přítomnosť ta odpírá
a před čím sluch i zrak svůj zavírá,
nakreslíš směry, jaké chová čas
a můžeš účinkovat na lid zas.
Ba u všech národů, kde jaký kol,
je posud malé „haben“, velké „soll“,
a tím jen náš se pokrok povždy chrání,
že částka lidstva pokroku vždy brání!
Náš pokrok ve věčném a tuhém boji,
a díky věru, že se takých rojí,
již věří v to jen, co už dávno positivní,
a právě pro to nanejvýš jsou negativní!
Mám Oněgina! . . . . . . . . . . [2])

*Poznamenání k I. zpěvu.*

[1]) „Pražské Noviny“ rozhlašujou o každé nově vyšlé kníze, že je „vydání sličné“ a že cena „té úhledné knížky velmi levná“. Někdy také dodají, že se o kníze ještě promluví později, a někdy stoji nad tím nadpis „Úvaha“.

[2]) Žukovského známý list, jímž líčí poslední okamžiky Puškinovy.

[3]) Vztahem k mottu prvního zpěvu. Slova Heine-ova jsou:

> Dass mir hundert arme jungen
> gar verzweifelt nachgedichtet,
> und das leid, das ich besungen,
> noch viel schlimmres angerichtet!
>
> Neue gedichte.

*Poznamenání k II. zpěvu.*

[1]) Myslím, že by se mohl počátek druhého zpěvu kritice, kdyby chtěla, líbit.

[2]) Známé místo v „Atta Troll“:

> Nur der mensch, das glatte wesen,
> das mit fremder wolle künstlich
> sich bekleidet . . . . . . . . . .

*Poznamenání k III. zpěvu.*

[1]) Psáno k vůli zvyku, že má každý zpěv pěkným obrazem započnout.

[2]) Gondolieři umívají celé zpěvy svých nejslavnějších epiků nazpaměť.

*Poznamenání k IV. zpěvu.*

[1]) Známý spisek romanopisce Almquista, jenž v něm obsaženými a velmi svobodnými náhledy o manželství veliké pohoršení způsobil. K vůli paralysi Almquistových náhledů psáno několik pokračování ku spisku tomu na pohled neostře zakončenému, kteréž měla záhubnosť těch náhledů dokázat.

[2]) Je-li některý jamb ve pseudo-básni „U nás“ špatný, ubezpečuju časopis musejní, že to nic neškodí. Ostatně bych byl užil snad trochaeů, kdyby jamby teď nebyly v modě, jako jsem se držel mody dávaje také poznamenání.

## [KDE DOMOV MŮJ?]

Kde domov můj?
Tam kde pivovary strmí,
a kde sádské husy krmí,
kde mělnické vinice
lidem dělaj opice,
jež malínský křen zas spraví,
[mezi křeny *domov* můj!]

—

Kde domov můj?
Tam kde Němci na mráz troubí,
kde svoboda hledá houby,
kde len ještě nedorosť
lepším Čechům pro radost,
kde na slovo šibenice,
[tam — ach na ní domov můj.]

## KLICPEROVI

Nade hrobem rakev tvá se vznáší
jako loďka tichá v bujném víru,
která po zlé bouři
přemohla už proudy bujných vírů.
Bujná plavba byl tvůj život celý,
koráb mocný nedbal klamných vírů
letěl k předu jako orel smělý.

Na korábu pevném plul jsi živobytím,
nedbals proudů protivných a klamných vírů,
teď tě nese tichou vodou loďka černá,
abys odpočinul ve přístavu míru.
Loďka — rakev nade hrobem už se vznáší,
okamžik a v chladný hrob Tě, pěvče, složí.

## PŮL TUCTU MUDRCKÝCH NÁPADŮ ČESKÉHO BRAHMINA

I.

Věř mně, že je víno lepší
nežli pivo všelijaké,
však, když ani piva nemáš,
můžeš vodu píti také.

II.

Jedna pěkná husa jesti
lepší nežli pět set vrabců,
tak jak jedno děvče hochům
milejší než deset chlapců.

III.

Při muzice chtít snad kázat,
v hospodě chtít vodu píti,
to je obé rozumnější
než chtít v lásce moudrým býti.

IV.

Leckdy i na pra-ošklivé ženě
spatříš šaty u vysoké ceně.

## V.

Mívá-li muž ústa zamazaná,
při řízeních se mu vyhýbej,
má-li panna ústa zamazaná,
ani v noci jí pak nelíbej.

## VI.

Měj se, synu, povždy na pozoru,
abys ve opilství nesliboval,
neprodával, neprosil:
mnohý chalupu již prodal takto,
mnohý krávu prodal od provazu —
provazem se oběsil.

(Bude se pokračovat, jak mile českému brahminu zase něco podobně moudrého napadne.)

*J. N.*

# ČESKÉ VERŠE

## I.

Děkuju ti, vlasti moje drahá,
děkuju ti, matičko má drahá,
že's mně dala lásku k tobě vroucí,
že's mně dala pláč a vzdech horoucí.

Děkuju ti, vlasti moje drahá,
děkuju ti, matičko má drahá,
když zavzdychám, že to písně vzdychám,
a když pláču, že to perly pláču.

## [TANEC DO KOLA]

Což jsem se košů nanosil,
než jsem tě k tanci vyprosil,
a sotva jsi se pohnula,
už jsi mne také kopnula.
„Prosím, pane, odpusťte,
stalo se to z nenadání!“
„„Prosím, slečno, račte jen,
jsem už zvyklý na kopání!““

## POPĚVKY

I.

Budeme mít všechnu volnost,
budeme mít svobodu,
musíme však opatrně
vyčkat ňákou náhodu.

Zámecký lev až si zajde
k Mariánce na kafe,
a až na zámecké věži
zatočí se kanape.

II.

Jak daleko je s Petřína
k Vyšehradu přes vodu?
Víš-li ty to, já to nevím,
já se hádat nebudu.

Jak daleko je k oltáři,
a kdy já tvojím budu?
Víš-li ty to, já to nevím,
já se hádat nebudu.

*J. N.*

## ŽIŽKOVA SMRŤ

Dusný okamžik
a širou zemí zazní strašný ryk,
tak zoufalý, jak synův, kdyže otce ztrácí,
tak děsivý jak lidu, kdy se v propasť kácí,
tak hrůzný jak když celý národ dokrvácí.
Zalehl v skály, děsně tam zahýkal,
zapadl k řekám, v pěny je rozstříkal,
zahučel v lesy, střásl list i květy
a bouřil pláni dál pak v cizí světy.

Náš vůdce klesl, sklesla naše sláva,
náš Žižka klesl, sklesl národ s ním,
a skrovný hrob se nad ním zasypává,
jak nad člověkem bídným, chatrným.
A byl to muž, jenž světu v naučení
svůj život pro myšlénku velkou probojoval,
a byl to národ, jenž až k umučení
pro lidstva svobodu se obětoval.

Aj, každá hlava se tu k prsoum kloní,
a o prsa to umíráčkem zvoní —
okamžik ticho a pak děsný ryk,
zoufalý ryk v poslední okamžik!

A znovu světem bouří česká zloba,
a nově světem hučí bouřná doba,
sirotci k pomstě rámě povznesou
a ještě jednou světem zatřesou.
Zamáchli ještě českým ocelem —
však bylo poslední to reka pohnutí,
a bylo poslední to ohně šlehnutí
a oheň sklesl, pokryt popelem.

A v zemi ticho, v půlnoční jak čas,
jen šepot slyšet, — modlících se hlas,
po kraji tma, jen někde jiskra vzplane,
kde z oka zimničná a žhoucí slza skane, —
a pověsť letí, že ten národ náš
nastoupil u národů zašlých — *mrtvých stráž.*

---

Vyrazil javor z popustlého rovu —
povstal náš národ, národ český znovu.

Však javor stál zde sirý, osamělý,
pěstouna neměl pro něj svět ten celý;
jen slunce žár mu haluz zahříval,
jen nebes déšť mu kořen zalíval,
a vlastním zrnem musel vábivé
si teprv odchovati pěvce své.

Tak také národ! — Siroteček slabý
si z hlíny hrobu, v němž mu matka dřímá,
teprvé pracně kolébku svou zrábí;
strop nebes místo matky jej objímá,
a místo matky hvězd jen svit jej líbá,
a místo matky větřík jej kolíbá,
a mlha přikrývá ho rouškou svojí
a nebes rosa sílí jej a kojí.

Vyrostl bujně, jak ta jedle v lese
a pýšně jinoch již svou hlavu nese,
on cítí již, že mužství se mu blíží
a směle po cíli se svém ohlíží.

O krásný čas, v němž jsme se narodili!
Myšlénky velké všude bují, zrají,
a lidstvo květe v svobody svém máji!

Nuž mužně kráčejme před ostatními
ku vznešenému, překrásnému cíli,
oddejme myšlénce se velké cele, —
však místo naše jest jen druhých v čele,
nesmíme vzadu být, ba ani s nimi.
Aj pro vlast-li své rámě pozvedneme,
pak svého Žižku zase nalezneme!

## [NĚMECKÉ SOUSEDCE]

Řekni mně, kde stáda svoje pásáš,
které stan Tvůj kryjou štíhlé palmy,
pošlu s vánkem vonným lehké písně,
pošlu vznešené Ti svoje žalmy.
Ale, navštívit Tě věru nesmím —
beránkové v stádu Tvém už pošli,
zbyli tam jen tlustí, blbí skopci,
zbyli prací vysušení osli.

## ANTONÍNU FINKOVI

*na paměť dne 13. června 1862*

Jak mocná palma jesti mužská pýcha,
— vždyť o ní chátra jenom pověst slýchá —
a nejkrásnější okamžik svůj slaví,
kdo může říct: „Já věru muž jsem pravý!“
Muž sebe ctí a v sobě lidstvo, — nuže!
my v Tobě ctíme sebe, ctíme muže:
dej nám svou ruku, pravici svou družnou,
v přátelství věrnou, v protivenství mužnou!

Nás není mnoho, jenom hlouček malý,
to však jen na okamžik mysl kalí:
čím tíž, tím větší tvoří povahy se,
čím hůř, tím větší dočkáš odvahy se!
Můž' být, že čeká na nás mnohá muka,
nechť přijde však, zde jesti naše ruka,
aj udeř v ni již pravicí svou družnou,
v přátelství věrnou, v protivenství mužnou!

Máš s námi stejný cíl a stejné snahy,
jsi soudruh náš, ba jsi náš přítel drahý.
nechť jiní v jiném bratry hledat pílí,
Ty's v svaté svobodě nám bratr milý.
Však ruky stisknutí dí spíš než slova,
co srdce naše k srdci Tvému chová —
zde podáváme Ti svou ruku družnou,
aj udeř v ni již pravicí svou mužnou.

## JINDY A NYNÍ

„Nu nedělejte tolik přec“ —
prál kdysi k bůžkům Joviš — „křiku;
já na přesrok vám povolím
psát olympskou i politiku!“

Byl nový rok, a Prometeus
list jakýs počal redigovat,
a Jovišek jej nechal hned
po třetím čísle z lásky — schovat . . .

Když tenkrát Joviš takový
Prometeovi vavřín uvil,
proč nyní — Nu, nu! ticho přec!
vždyť jsem to ještě nedomluvil!

—*a.*

## TEXT K SLAVNOSTNÍMU SBORU ZVONAŘOVU

*poprvé zpívanému o slavnosti Borovské*

Shlédni na nás se své výše,
jak Tvůj národ milovaný
volněj novým ránem dýše.
Dej nám požehnání svoje,
neboť boj je ještě dlouhý,
než se splní tužby Tvoje.
Hvězdo bílá, hvězdo skvoucí,
vlož nám svoje věčné světlo
ve zrak nadějí planoucí.

Ty's naučil nás žít i mřít,
a kdo se smrti nebojí,
ten umí život pokořit.
My hynout více nebudem,
a třeba ještě mnohý kles',
předc svobodu si dobudem.
Již klene svobody se chrám,
ten budiž Tvojí mohylou,
oslavou Tobě, spásou nám.

Hvězdo bílá, hvězdo skvoucí,
požehnej nás se své výše,
k Tobě hledí zrak planoucí
národa, jenž Tebou dýše.
Blaze národu, jenž může
podobné Ti míti muže,
nechť si věk za věkem plyne,
jeho sláva nevyhyne.
Sláva mužům nízkých rodů,
bojovníkům pro svobodu,
pro pověčná lidstva práva,
sláva mučedníkům, sláva!

## SEN LVA

V Praze lev na baště sedí,
Polo bdí a polo dřímá,
Zdá se mu o žhavé poušti
A o koni Beduína.

Pod palmou o sedlo opřen
Krajem poušti Arab stojí; —
Tigr zařval — a on jezdec
O krvavém myslí boji.

Pštros na moře písku vyběh'
S žirafou tam závod vodě;
Kůň zařehtal a ten Arab
Roztoužil se po svobodě . . .

V Praze lev na baště sedí,
Polo bdí a polo dřímá,
Zdá se mu o žhavé poušti
A o zvůli Beduína . . .

## [18. LISTOPADU 1862]

Dnes se otevře ten stánek skrovný,
jemuž mnohý věští Štögrův skon;
já však věřím, že se stane on
časem v umění i velkým rovný.

## PSEUDONYM

Pseudonymon chceš mít? — Pojmenuj Josefem
se Egyptským;
musa, choť geniův, darmo ti pasti klade.

# ČESKÝ SNĚM ROKU 1863

Epická báseň v neurčitém počtu zpěvů.

*Motto: V pravdě mnoho, mnoho poesie,*
*v poesii mnoho pravdy žije.*

*Úvod.*

Flašinetlář sedí v dvoře smutný,
klikou vytáčí si zpěv svůj rmutný,
zpívá smutně o veselé zemi,
zpívá české snahy, české sněmy:
„Servus, bratří, vítám v slavnou Prahu!
Jdete na sněm? Dej mu Pánbůh vlahu!
Máte lístek? To je věru hezky,
že smí prostý Čech přec na sněm český!
Já již myslil, že to sněmování
jest jen plesem pro šlechtické paní.
Však kam jdete, vždyť na Pražském hradu
nemá více český sněm již vládu,
a ty velké, převelebné síně,
kde se války slavné počínaly,
hrdě čeští páni vypínali,
odkudž v Evropě nás celé znali,
česká krev že neproudívá líně —
jsou teď mrtvé, tiché, strašně tiché —
z velkých prací pro nás zbytky liché.
Sněm se odstěhoval k lidu dolů, —
povedu vás, bratří, půjdem spolu.
Na pětikostelním tichém plácku
zavedu vás k malému palácku,
v něm je salón velký, pramoderní,
a tam sedí Schmerlingovští věrni,
vedle nich pak, přídavek co ňáký,
usadili trochu Čechů taky.
Pro maršálka je tam velká sesel,
pro poslance v řadách mnoho křesel,
pro hladové pivo a rohlíky,
pro journalisty jsou kamrlíky.
Ptáte se, proč Němců tam tak mnoho?
Ty můj Bože, co je vlastně z toho,

k čemu jen zbytečné bědování! —
Intresův to jest zastupování,
vždyť zem celá Čechův kapitálem,
Němci pak jsou spokojeni s málem,
jenom intres z kapitálu berou, —
nač se Češi o ten ještě derou!“

## *8. leden. — Zpěv první.*

I.

Svit první sálem proletěl,
zvon zahučel si ranní,
zahučel mocně, jak by chtěl
své vlastní setřást spaní.
A klika cvakla, lehký krok
a kotrmelec a pak skok,
a v prostřed šíra sálu
zříš postavičku malú.
A zase bujný, smělý skok,
a skřítek sem tam lítá,
že se jak muška kmitá.

On neměl klid, on neměl sen,
a první zář a první den
ho vyhnal z horka lože,
a zaved tam, kde poprvé
dnes sněmovní co poslanec
přát bude Čechy do krve.
Krev rozproudí se na tanec,
vždyť je to, ty můj Bože!
prazbrusunový poslanec,
Kuh David takto nazvanec.

Teď zased na své místo již,
dodej si srdce, přistup blíž,
a pohlédni mu v líce —
aj hoří jako svíce,
a oko jeho šlehá blesk,
obočí vraští, že až stesk,
z úst někdy slovo vyletí, —
Kuh David křeslům metá řeč, —

ach matky, pozor na děti,
to bude nekřesťanská seč!

Tak sedí zde as hodinu,
neb kratčej' nemluvívá.
Nadšení ho prochvívá
jak bouře mořskou hladinu.
Hned svoje spíná ruce,
hned je zas hází sem a tam,
hned vymršťuje prudce,
a nyní — ne to žádný klam,
teď kloní v pravo, v levo se,
snad že teď „bravo" slyší, —
teď stírá perly na nose —
a teď — teď se už tiší.

Natáhne nohu přes lenoch —
je to přec statný, hodný hoch!
Ta radost, nenadále
být v zemském sitzungssaale!
Vytáhne z kapsy ňáký list —
„Nein, was das Blatt doch geistreich ist,
wird heut' Furore machen!"
A čte, — své moh' by věčně číst —
„Nein, wie der Witz doch mächtig ist,
muss ich doch selber lachen!"

Teď vstal a k oknu přistoupl —
jak by ho z másla vyloupl!
Přiložil ke sklu horkou tvář,
a bubnuje si krönungsmarš.
Pak se zas dolů dívá,
a „Adámku náš" zpívá.
Ten čas má přece líný chod,
je bujné krvi málo vhod!

„Nač jen tak dlouho v chrámě jsou,
Svatého Ducha vzývat jdou!
Toť — abych řekl krátce —
proti mně demonstrace!“

II.

Po modlitbě, po tiché mši svaté,
poslanci se lidem ubírají;
lid je tichý, nevolá dnes slávu,
naučil se málo očekávat,
málo chtít a ještě míň dostávat.
Jenom někdy čepice své smeknou,
poctivost kdy kolem nich se béře.
Poctivosti kloní se lid český,
třeba mandát dle zemského řádu,
třeba mandát v radu říšskou vzala.

Sál se znenáhla již naplňuje,
poslanci se slušně pozdravují,
na sta Dotzauer dá komplimentů.
Fraků jesti jako hvězdic v noci,
čamar jako slunci ve dne.
Jedni mní, že z čamar vyrostli již,
druzí posud na ně nedorostli.

Rozsednou se čamary a fraky,
jako voje širém na bojišti.
Na pravici německá tu šlechta,
většinou německá jen dle módy,
zřeknuvši se vší své dávné slávy,
zvrhnuvši se z reků v dvořeníny.
Vedle nich pak hlouček šlechty české,
jemuž Klam-Martinic vojevodí.

V srdci cítí ještě vřít krev českou,
v mysli své pak na sněmy by české
raděj ještě jela s šestispřeží,
na kozlíku paruku a pudr,
za kočárem tré myslivců v zlatě,
a na sněmě radila by dobře,
sedíc s muži stejna jenom rodu.
Mezi nimi sedí Lev Thun hrabě,
jenž co Čech nám školy dal německé.

Ve středu dál dvé je setnin našich,
mezi nimi ze Železna Brodu
mocný Rieger, hrůza centralistův,
Palacký náš družné od Moravy,
Brauner, Klaudy, Sladkovský a Tonner,
Krejčí, Rojek, Purkyně a Řezáč;
Prachenský co k Němcům věž hraniční,
doktor Čupr přechod k Pinkasovi,
pak již širé pole ryzých Němců,
Brinz, Herbst, Hasner, Šáry, Krása, Haniš.
Z Němců nejvíc česky zná pan Krása,
pranic nezná Kuh, jenž na levici
sedí na samém již na krajíčku
přivázán, by nespad' náhle dolů.
Kolem něho přívrženci jeho,
z nichž nemohl jeden k vůli revmě
přijet z Vídně ku schůzi hned první.

Mnohý se tu proslaví tak velmi,
že bude mít velkou práci Farský,
Klíč a Mourek, nakladatel Kobr,
jenž je věru nakladatel dobr.

III.

Po domácku usedli si v křesla,
po domácku spolu pojednali.

Velkou radost měli Čecháčkové,
sněm že zahájen jest slovem českým;
jen když české! na tom nezáleží,
není-li to čeština nesprávná,
nedí-li se „říže“ místo „říše“.

Na to četli dlouhé protokoly,
což jest sněmovníkům přezábavné,
proto že se mezi čtením dlouhým
mohou každý, jak chce, zatím bavit.

Pak se pohádali o Limbeka,
Rieger řekl, že v tom nedůslednost —
nač se jenom chudák tak namáhal!
Důslednost a oni! Oheň, voda!
A pak! Což je z toho! Nelimbek či
Limbek! Stejně věru nám pomůže,
stejně bude při Češích on státi,
stejně od něho se naučíme,
kdybychom i učiti se chtěli —
„nechvalno nám v Němcích iskat pravdu!“
Sladkovský rek statně vypomáhal —
což to platno, většina když nechce!
Mluvil rek jen, „Tagesbot“ by napsal:
„Der Debatte gab er keine Wendung!“

Hlasovali, propadli jsou naši,
ač i kardináli s námi byli
na hlas Martinicův vzbuzující.
Češi všichni „ne“ své provolali,

Němci „ja“ a český centrál Krása
hlasné Čechům v uši zahřměl „ano“!

První porážku jsme utrpěli,
modleme se, díky bohům vzdejme!

IV.

Centráli jásali,
že chytli Poura,
dle noty že jim už
náš Poura kňourá.

Druhý den dostali
již zase kvinde,
hledejte, bláhoví,
své Krásy jinde.

V.

Erstens: sněm že dvě léta již nebyl;
zweitens: od prvního unavenost;
drittens: mdloba po první hned schůzi;
viertens: že je málo potřeb v Čechách;
fünftens: beztoho že pětku diét
země tak i tak již platit musí;
sechstens: že je zaručeno dobře,
tento sněm že dlouho trvat bude:
v uvážení všech těch vážných příčin
usnesli se, budoucí že schůzi
po *čtyrech dnech* teprv míti budou.
Modleme se, díky bohům vzdejme!

*12. leden. Zpěv druhý.*

*Sbor:* Ach, můj Bože nejmilejší!
jak je letos lacino:
kopa mužskejch za půl jab'ka,
a to ještě planyho,
a dvě kopy za cely —
ještě jsou dost placeny:
jedna *ženská* za pět tisíc —
ještě není k dostání.

*Sladkovský:* Vimberští písaři
jsou tuze pyšni,
rejpali koření
pod černou višní;
na kranclích sušili,
na šálkách třeli,
dávali voličům,
aby je chtěli.

*Sbor:* Poctivost, poctivost,
kde tě lidé berou,
v zahradách se nerodíš,
v poli tě nesejou!

*Sladkovský:* Lamentaci mám na srdci —

*Maršálek:* Vem panenku za ručičku,
veď ji do kola.

*Sladkovský:* Chodíval k nám, chodíval
z kanceláře písař!

*Haniš:* Tancovala chrpa s mákem,
a vodnice s pastrnákem,

a česnek s cibulí
a konopě s koudelí.

*Kellersperg:* Vy manželé mladí!
mějte se vždy rádi:
chcete-li být spolu šťastni,
varujte se vády.

*Rieger:* Jakou já na mysli mám,
takovou vám zazpívám.

*Maršálek:* Zadudej, dudáčku, zadudej!

*Rieger:* Já se synka nebojím:
vemu synka na ramínka,
přes hlavu ho přehodím.

*Mareš:* Sládíčka mám ráda,
tudl-dy, tudl-dy, dydl-dá,
on se mnou zahrává,
tudl-dy, tudl-dy, dydl-dá;

Riegříčka mám radši,
tudl-dy, tudl-dy, dydl-dá,
on se mnou čtverači,
tudl-dy, tudl-dy, dydl-dá.

Žádnej neví, co je láska,
kdo jí nezkusí. —
Forman si přece pomůže,
mně pomoct žádnej nemůže.
Já jsem, lidi, já jsem
miloval jen špásem!

*Skrejšovský:* A vy bratři, kamarádi,
já na vás něco vím,

vy chodíte za mou holkou,
já za vaší nechodím;
jestli vás tam zastanu,
kamaráda na stranu!

*Sladkovský:* Jen jednou zatřesu,
hned zase slezu!

*Maršálek:* Zadudej, dudáčku, zadudej!

*Sladkovský:* Já se vám šidit nedám:
jednoho nebo dva
strčím vás za ňadra!

*Sbor:* Hezká je, hodná je,
čistě se strojí,
přijde do hospody
přece tam stojí.
Lecjakás Němkyně,
třeba má vole,
přijde do hospody,
točí se v kole.

## *14. leden. — Zpěv třetí.*

1. Situaci, strany málo slovy
každý dobře naznačeny poví:
Nežli patent sám jsou patentnější,
než ministr sám jsou ministřejší,
nežli diplom sám jsou diplomštější,
nežli císař sám jsou císařštější.

2. Chtěli míti úřadníka
v každé schůzi malé,
by zažehnal, by zasvětil
vše ku boží chvále.
Řeklo se však: „Netřeba nám
věčně kněze s námi,
když se chceme vroucně modlit,
modlíme se sami!"

*16. leden v noci. — Zpěv čtvrtý.*

*Maršálek:* My rokujem sic každý den,
však obětujme také sen! —
Že mně zadán byl dnes návrh nutný,
svolávám Vás, páni, v čas ten smutný!
Pan Kuh David první má dnes slovo!

*Kuh:* Tížilo mne věru nad olovo!
že mne Češi nemilují ani.
Čestné slovo, milí, drazí páni,
co jsem napsal nehezkého, já jsem,
věřte, všechno napsal jenom špásem!
Jenom proto, by se rozškádlili
Češi a tím k činu rozdráždili.
Řídil jsem se příkladem těch mocných,
kteříž škádlí poddaných bezmocných,
škádlí schvalně, by se k činům vzmohli,
sami k svobodě si dopomohli.
Srdce mé však jesti přecitlivé,
každé slovo zabolí je křivé,
slzy kanou přes mé mladé líce —
nemohu již křivdy snášet více.
Pročež činím návrh nyní nutný,
nechť se změní osud přeukrutný,
posavad jenž Čechy milé klíčil,
jejich snahy, jejich sny jim ničil!
Němci, nechť se vysloví již zjevně,
k rovnoprávnosti že stojí pevně!

*Sbor Němců:* Ať Kuh žije, bravo, bravo, bravo,
nechcem nikdy míti zvláštní právo!

*Sbor Čechů:* To nemůž' být, to nemůž' být,
my nechcem rovnoprávnost mít!
(Hlasuje se a Češi propadnou.)

*Herbst:* Když pan Kuh tak krásně schůzi načal,
chci teď pokračovat, jakou začal.
Volební řád nejvíc Čechy tíží,
většinu přec mají v naší zemi,
volební řád k menšině je níži, —
věřte, bolestí že jsem už němý.
Pročež činím již ten návrh nutný,
ať se změní hnedky poměr smutný,
Němci spravedlivostí svou slavní
nechť přikročí cestou hned ústavní.

*Sbor Němců:* Ať Herbst žije, bravo, bravo, bravo,
nechcem nikdy míti zvláštní právo!

*Sbor Čechů:* To nemůž' být, to nemůž' být,
my nechcem spravedlivost mít!

(Hlasuje se a Češi propadnou.)

*Brinz:* To všechno, všechno není nic,
kde kořen zlý, tam třeba víc.
Já upřímně a přímo navrhuji,
nechť Němci z Čech se vesměs vystěhují,
a přestane pak divoký ten tanec,
příkladně beru první svůj již ranec.

*Sbor Němců:* Ať Brinz žije, bravo, bravo, bravo,
v Čechách nemáme my žádné právo!

*Sbor Čechů:* To nemůž' být, to nemůž' být,
my s vámi chceme věčně žít!

(Hlasuje se a Češi propadnou.)

## *19. leden. — Zpěv pátý.*

*Viz náhledy a výroky Kotzebuovy o poctivosti v kusech jeho: „Bayard“, „Die Versöhnung“, „Sonderlinge“, „Der Rehbock“, „Rothmantel“ a „Der Besuch“.*

I.

Po široké řece Missisippi,
koráb *odštěpenců* pluje strašný,
secessionistů zbraň největší.
Se všech stran k ní letí pádné pumy,
anižby loď rozkotati mohly —
Merrimac zde doktor Krása sluje,
místo pancéře má skýlko v oku.

II.

*Brosche:* Mé slovo bude věru krátké jen!
Vy chcete, každý postouplý by amtsmann
byl znovu volen; dobrá, souhlasil bych,
a přidal ještě, aby vůbec každý,
kdo vládou získán buďto advokátstvím
neb jakýmkoliv jiným pěkným darem,
hned o mandát se nový zas ucházel.
Jak pravím, souhlasil bych, kdyby návrh
již nezavíral v sobě podezření,
že někdo vůbec poctivost zde prodal.

(Hlučný smích.)

Ach dovolte mně slov pár všeobecných,
bych vyložil, co poctivost jest vlastně.

Kdo v *sobě* čest má, nehledá ji *venku,*
ni v odměně, ni v ňákém advokátství,
zde, myslím, nebude nám nikdo tvrdit,
že nemá někdo cti již dosti v *sobě.*

(Hlučný smích.)

Já myslím, poctivost že jesti dvojí,
jeť jeden poctiv k *sobě*, druhý k *světu*,
a *oba* tedy poctiví jsou muži.

(Hlučný smích.)

Ostatně s poctivostí žádné kšefty!
Poctivec kosti hryže pod stolem,
poctivci nejvíc mívají nepřátel —
líp *hrbat* být než poctiv, věru, páni.

(Hlučný smích.)

Ten puntík, Archimed jejž najít nemoh',
Francouzi našli jmenem „point d'honneur",
a dávno punkt ten vyzdvih' zem již z osy!
Co jest to čest a kde jsou její meze?
či máte stroj, jímž znáte měřit stíny?
Já dokončil a myslím, že jste rádi!

(Bravo! — Brosche se kloní.)

*Kuh:* Já začínám a zase řeč již končím,
vímť, že náš *čas* má jenom jedno ucho.

*Krása:* Však počkej, pošlu na tě posla Sojku,
a ukážu ti, „Čas" že má dvě uši!

*Herbst:* Král může *život* darovat, *čest* nikdy,
však ministr jen úřadek ten ňáký, —
věc pěkná jesti sice advokátství,
však v ministerstvu úřad ještě hezčí.

*Brinz:* Ach těžko, těžko někdy jíti s vládou,
a pro tu obtíž mnohý také nejde,
a plave pohodlněj' s oposicí!

*Klaudy:* Již mnohý, že se *velikým* chtěl *zdát*,
stal se — a sice velmi brzy *malým*.

*Krása:* Což opět „Čas“ a „Čásek“ zas? Ach pokoj!

(Sbor zpívá následující staroskotskou balladu jako kousek Straussovy polky „Serafinky“):

Byl jednou jeden poctivec,
tralala trajda,
nedostal něc a neměl něc,
tralala trajda,
byl všude vítán — za vraty,
a musil do špinhauzu,
když chtěl být trochu zahřátý.

A přece zůstal poctiv tak,
tralala trajda,
měl tělo již jak scvrklý vak,
tralala trajda,
ve vaku kostí drobátko
a oči v důlky vpadlé
a na tvářích měl pozlátko.

A přece zůstal tím čím byl,
tralala trajda,
oženil se a poctiv žil,
tralala trajda,
a když pak bídně zašel,
zůstavil všem svým milým
tuberkulosní kašel.

*20. leden. — Zpěv šestý.*

Sletěli se statní Sokolové.
Vešli v garderobu poslaneckou.
obvléknout se ve turnéřské šaty,
v kalhoty a kajdu z běla plátna,
v předepsaný střevíc bez podpatku,
aby, když se kopnou, nebolelo.

Vešli jsou pak v tělocvičnu sněmní,
zvolali jsou srdečné si „na zdar!“
začali pak myšlénky své hnáti
k rozmanitým, pěkným prostocvikům,
k cvikům bez nástrojů, beze cíle.
Vůdce cviků zvonkem znamení dal,
by se přešlo k nástrojům pak pěkným
s cvičiteli Pštrossem a Grünwaldem.

Nejdřív *šplhání*, a místo bidel
hladké protokoly aj tu stály.
Následovalo pak *komíhání*
v bradlech „zkoušky volební“ nazvaných.

Na to *zápas* pro finanční výbor,
na konec pak *skok vysokodaleký*
přese šňůru, zvanou *kompetencí.*
Němci vesměs pod šňůrou podlezli,
Češi vesměs šňůru přeskočili.

Pak jest ještě leccos rokováno:
o tom, tiskárna že zdejší vládní
nemohla vytisknout řády cvičné,
an musila „Pražských Novin“ více
pro ty *abonnenty* zdarma tisknout;
že jest třeba vagací dní čtrnáct,

any nejsou nástroje hotovy,
neboť slavil truhlář po celičký
boží týden modrý pondělíček.
„Tužme se ku blahu drahé vlasti!“
zvolali a vagace si dali.
„Beztoho“, děl jeden zcela moudrý,
„když i zde jsme, nic nespůsobíme!“

Zase hlasné „na zdar!“ provolali,
v garderobu svou se odebrali,
svlékli kalhot, střevíce a kajdu,
oblékli se ve civilní šaty,
pozdravili naposledy vlídně,
a šli každý po svých za svým klidně.

## *22. leden. — Zpěv sedmý.*

I.

Už to věru déle nevydržím!
Myslíte, že vtip svůj jen tak tržím?
že verše dělat prací je tak levnou?
Já věru vypovím vám službu zpěvnou!
Aj, odkud člověk nabral vtipu by se
tak prázdně na ničem a v ničem vise,
a jakž je možno vás jen satyrovat,
když živěji nechcete hantýrovat!
Já nestojím o jmeno Lomnického,
ni o korunu, ni o bobky jeho,
já nechci z chvály míti slávu levnou,
a vypovím vám službu svoji zpěvnou!

II.

Am Fünfkirchenplatze da ſteht wohl ein Haus,
es kommen drei Männer von dort heraus,
der Eine behäbig alſo ſpricht:
„Zu arg iſt die Sache doch drinnen nicht,
wir hören die wüthendſten Tſchechen
gemüthlich das Deutſche ſprechen.
Sie thun, als würden wir's nicht verſteh'n,
und wollen ſich deutſch doch nur ſprechen — ſeh'n,
doch viel zu gut wiſſen ſie müſſen,
ob deutſch oder böhmiſch,
daß ſie's doch müſſen büßen!"
Er ſprach's und lächelte hämiſch.

Der andere darauf mit wuchtigem Wort:
„Mir geht's doch allzu ruhig dort,

mit Plänkeln und Manövriren
werden wir Monde verlieren.
Zu gutem Mehl ein großes Korn,
zum Schlachtruf ein weitschallend Horn,
und Kompliment auf Kompliment
führt niemals uns zu gutem End!"

Der dritte, ein Nathan, also spricht:
„Dess' sind die Deutschen schuldig nicht.
Man hört von ihrem Servilismus sprechen,
und doch gilt's weit mehr von den Tschechen.
Man streichelt dort Mächtige und den Bart,
der Regierung wird eine Schlappe erspart,
dem Adel wird Jagdrecht gelassen, —
man mag sich damit nicht befassen.
Aus Diplomatie, ich seh' es schon,
wenn sich die Dinge nicht wenden,
wird Gemeindeverband und Propination
zu unsrem Schaden noch enden, — —
trotz allem schlecht gebrauten Bier!"

## *26. leden. — Zpěv osmý.*

— — — — sešli zas
— — — — ještě čas,
— — — — — — nic
— — — — nikdy víc,
— — interpelace,
— — vyskoumati chce.
— — — — ještě čas,
vždyť — — — přijdem zas.

## 27. leden. — Zpěv devátý.

Abyste poznali
pravého junáka,
budu vám tancuje
zpívat krakoviaka.

Prostřed temných lesův
*shýbá* se dřevina;
interpelující
Brinz je přec ferina.

S tam té strany vody
plyne kačer sivý;
každý „ex abrupto“
náramně se diví.

Na vysokém dubě
holoubeček seděl;
pan komisař všechno,
ale hnedky! věděl.

Slunce jasně svítí,
větřík tiše věje;
školní rada mluví,
sněmovna se směje.

Slavík se slavíkem
ostati nemůže,
však ti, Marešíčku,
David přec pomůže.

U mé sivé klisny
podkova se kláče,

školní rada Mareš
nad bierkreucrem spláče.

Nad domečkem střecha,
pod střechou je trámek;
škola, pane David,
není žádný krámek!

Plyne loďka, plyne,
dělí vodu s sebou;
Davídku můj, také
Görner nejde s tebou!

Žito a pšenice
nevelká různice;
Majer a Skuherský
nešetřejí plíce.

Lítá ptáček, lítá,
sám neví, kde padne;
Brosche by rád mluvil,
nemá slovo žádné.

Zpívá slavík, zpívá,
když sluněčko vzchodí;
také bledý Staněk
meč do váhy hodí.

Co den slunce svítí,
co noc měsíc vzchází;
přijde k hlasování,
ale mnohý schází. —

Jestli se hněváte,
že já špatně zpívám,
pomněte, k novému
řádu že se dívám.

## NÁBOŽNÝ PŘEHLED KAŽDODENNÍ ČINNOSTI SNĚMU ČESKÉHO

*8. ledna.*

Na den svatého Erharda
přišla na sněm zemská garda,
Češi, Němci, statkáři,
různí politikáři.
Aby mohla věc prospívat,
šli svatého ducha vzývat,
po Tedeum laudamus
začal parlamentní klus.
V centrum sedli federáci,
v pravo, v levo centraláci,
naproti nim Nostíček,
vedle něho Vašíček.
Sněm zahájil českým slovem
pan Kellersperk v fraku novém,
po slavném zahájení
skončilo se sezení.

*12. ledna.*

Na svatého Proba
přišla obžaloba,
že volební řád
chce jen Němcům přát.

*14. ledna.*

Na svatého Hilaria
byla s vládou patalia
o komisní chození,
leč sněm nedal svolení;

ale pykal toho fakta,
vláda mu nedała akta,
a mluví skrz zřízence
beze vší abstinence.

*19. ledna.*

Na den Kanuta svatého
stran sukna Humpoleckého,
průmyslové též školy
byly nové úkoly.
Po tom, jak chtěl Dr. Kloudy,
o nových mandátech soudy,
o mandátu skládání,
Krása dostal píchání.

*20. ledna.*

Pan Šebesta s Fabiánkem
přišli s ševcovským verpánkem,
žádajíce na stokrát
o nějaký patronát.
Pros za ně, svatý Krišpíne,
ať jich patronát nemine,
přítel smůly, český sněm,
ať jim nedá potěhem.

*22. ledna.*

Na den svatého Vincence
ďál Waidele diference,
mnohý mnoho navrhoval,
sněm semotam zarejdoval,
až jim z toho semotam
kudy kam ukázal Klam.

*26. ledna.*

Na svatého Polykarpa
silnice a u ní škarpa.
Dvořák stranu silnice
mluvil velmi, velice.
Kratochvil s hustými fousky
zaječí vykládal kousky;
doktor Trojan měl dotaz,
jenž se týkal zemských kas.

*27. ledna.*

Svatý Jene Zlatoústý,
chci mít raděj velké půsty,
nežli slyšet Davida,
když nám něco povídá.
Průmyslová škola bude,
ať si David jak chce hude.
K vůli tkalcům odpověď
dostal pan Brinz hned a hned.
Také k pivním krejcarům
svoleno škol ke zdarům.

*29. ledna.*

Svatý Františku Saleský!
přimlouvej se za lid český,
dej věhlasnosť komisi,
ať navrhne revisi.

*3. února.*

Dnes předsedal doktor Vaňka,
a sněm poznal, že je kaňka,

když maršálek mimo sněm,
líp že když maršálek v něm,
šťastně Steffens náš zlatý
navrh konec debaty.

*5. února.*

Na den svaté Agaty
zase divné debaty,
řád jednací nechce k předu,
každý mluví bez ohledu,
pan maršálek s Grünwaldem
poháněl věc dost kvaltem.

*6. února.*

Na den svaté Doroty
žádali jsme poroty.
Svatá panno Doroto,
přimlouvej se též o to;
ale zdá se, slavný sněme,
že je těžce dostaneme,
snad poroty závisí
od pobytí v komisi?

*9. února.*

Na den svaté Apolleny,
„byl-li návrh vymezený“,
způsobilo šarvátky
sáhodlouhé debatky.
I to bylo potěšení,
nikdo nechtěl vymezení,
proti vládě 206,
sám Vajdele, na mou čest.

*11. února.*

Na den svaté Eufrosiny
strany politické viny
dal adresu Purkyně, —
přijde-li pak do Vídně?

*12. února.*

Na den svaté Eulalie
mnohý toužebnost nekryje,
že by na ty ostatky
raděj vyjel na statky.
Pro německé regrace
máme týden vagace.

*19. února.*

Po vagacích na Konrada
byl co řečník zas zbytečný
David Q, když přišla řada
na zemský bank hypotečný,
z něhož pro švandu a špás
baňku uďál pan Pinkas.

*20. února.*

Na svatého Eleuthera
pan Davídek jako včera
baňku tlouk, jako brouk,
chtěl ji hodit pod klobouk.
Za to Karlos volal dnes
co křepelka, pět peněz:
Já rád samosprávu mám,
baňku, plnou baňku nám!

*21. února.*

Na svatou Eleonoru
mnoho řečí, málo sporů.
Karlos s Brožem v pozadí
o špaiscetlu se radí.
Ze slov pana Pankrace
dělal Pinkas regrace.

*23. února.*

Den před svatým Matějem
přišel pan Šmerling na sněm,
k vůli ústavnímu svátku
zůstal v Praze až do pátku;
Němec volal: Ať žije,
Čech dal zpívat rekvie.

*24. února.*

Na svatého, co led dělá,
o hory se ztrhla mela,
o slavení dne toho,
co nám nepodal mnoho.
Jako hory, v svých činech
nesejde se s Němcem Čech.

*27. února.*

Po diné a rekviem
ospalý a smutný sněm,
jen ta zpráva milé banky
pobančila Allemanky;
Klaudy nepravil tak mnoho,
a přec Němec volal: oho!

*28. února.*

Na den svatého Romána
baňka skoro dokonána;
zprávce spořitelny české,
a to věru není hezké,
opravním amendementem
neobstál před parlamentem.

*2. března.*

Na svatého Simplice
dodělána bančice.
Přikryjte ji hezkým víčkem,
ozdobte ji českým lvíčkem,
baňka hezky buclatá,
jen ať v ní jest dost zlata.

*4. března.*

Na svatého Kazimíra
doktor Čupr rozum sbírá;
přišel na řád sobotáles,
doktor mluví jako Tháles,
že jsou školy tales, quales,
že když matkou nám je zem,
ať kantorům platí všem.

*6. března.*

Na biskupa Bedřicha,
věc ta dále pospíchá;
i dí doktor Rieger na to:
„Ale rozvažte, pantáto!
Kdo do školy děti dáš,
plať ty na ně, dokud máš.

Prázdná-li je kapsa tvá,
obec sobotáles dá."
Což pomohlo kantorům
na čas k provisorium,
že nebudou školský plat
po krejcárku vybírat.
Od novembru pan Šnobzok
nechce mít svůj zvláštní rok,
jako občan „pořádeční"
přijal také rok sluneční.

*7. března.*

Na den svatého Tomáše
rytíř Limbek mluvil plaše;
o drahách, můj milý brachu,
dělal Strache strašně štráchů;
Haniš dnes nepovolaně
poslancoval malé straně,
leč sedadla měnění
lidskou hloupost nemění.
Matušovský bez výhybky
volal: „Urovnejte sýpky!"
Grégr marně řečnil zdárně
o nešťastné zastavárně.
Při peticích, pravím vám,
dnes Klam Martin nebyl klam.

*10. března.*

Den po svatém Methoději
rámusy se v sněmě dějí;
zas předsedal doktor Vaňka,
zas to byla velká kaňka.

Vyšli Čechy ukaňkovat,
umudrovat, uhlasovat,
že řád chtějí revidovat.
Levičáci „brávo!“ křičí.
Centrum na to „oho!“ syčí,
nejhůř křičí v pravo: „hej!“
pan knížecí kontrfej.
Takto Palackého návrh
Němec bez milosti zavrh,
přece není ukaňkován,
odmudrován, uhlasován.
Chtít to bude sama vláda,
co děl Rieger a pan Sláda.
Jak vojenská škodí jízda,
o tom Pour i pan Rott hvízdá.

### *11. března.*

Na svatého Konštantina
sněmu tvárnosť byla jiná;
ticho po tom bouření,
potom tajné sezení.

### *13. března.*

Na Arnošta o technice
Lev a Jelínek nejvíce
dali slyšet své hlasy,
hlučné jako dvě basy,
leč pan Lumbe stýská si.
Jak by se věc skončila
bez Haniše hanila!

*14. března.*

Než zabřesknul den Krištofa,
objasněna katastrofa
o zajících v Chotiněvsi.
Kratochvílku můj! ulev si!
neb jen tenkrát, když si zajíc
u Liběšic sní svůj krajíc,
zkvěte, světe uhodni,
hospodářství národní!

*16. března.*

Ujmi se, svatý Patriku!
Hollarových kupřštyků
neb proti nim David Q
dělá velkou námitku.
Trne celá duše má,
že se pro ně pokřtít dá!
Chlapíci jen zmohli to;
v Bonnu řekli: C'est tres bon!

*17. března.*

A na svatou Gertrudu
mluvil někdo o studu,
kdo mu nechtěl rozumět,
ten tam zůstal přec čumět.
Padnou, o té nehody,
poroty i porody!
Leč když přišlo na přirážku,
by měl Karlín školu svoji,
když hospoda dávno stojí,
doktor Haniš počal rvačku;
leč marně se hmoždí
jako staré droždí.

*18. března.*

Na den svatého Anselma,
kdo nesplácíš, ty jsi šelma,
kdoděláváš dlouhé splátky,
nedáš dlouho půjčku zpátky.

*19. března.*

Na den svatého Josefa,
řád obecní! To je trefa;
bysme se ho mohli zbýti,
budem sedat do desíti.
Loučení je těžká věc,
vyloučení ještě těžší.
Spolčujme se, milí Češi!
ať jsme jediná obec.
Pravdu, právo, pravím Vám,
vylučuje jenom klam —

*20. března.*

Na svatého Joachyma
do junkříků Sláda hřímá,
také padla mnohá rána
od Taška i od Trojana,
a knížecí minorita
byla dvakrát notně bita;
demokrací probodla
Hartiga i Princkodla.

*21. března.*

Na svatého Benedikta,
pouhá pravda, žádná fikta:

„Nevolím!“ se jalo křičet
statných Čechů dvaatřicet;
méně statných dvaadvacet
na partýsce mělo tácet.
Dvaadvacet mysle klidné
šli voliti zas do Vídně,
aby jeden co *žák* founěl
a druhý se tam *okouněl.*

*23. března.*

Na den svatého Udusa
filologův hádka kusá;
ale bylo navrženo,
hlasováno, uzavřeno:
„Kdo chce na sněm lelky vozit,
tomu budou metlou hrozit.“

*24. března.*

Na svatého Gabriela
Wolfrumova moudrost celá
v těchto čtyrech slovech zní:
„Lepší je pan okresní.“

*26. března.*

Na den svatého Haštala
s vládou zas šarvátka malá;
mysliť, kam se úřad vloží,
tam že prozřetelnost boží.
Než však přišlo na šarvátku,
uslyšeli jsme pohádku,
jak v Chrudími, chraň nás, Pane!
pěl vlk divý: „Hej Slované!“

*27. března.*

Druhý den po Zvěstování,
nežli na svátky šli páni,
začali hrát druhý akt,
leč pan Rieger ztratil takt,
který pan Herbst nenašel,
proto dvojzpěv špatně šel.
Nic však méně po té scéně
přes vši moudrost na levici
nevyhráli úředníci.
I to tajné volení
provedlo to sezení.

*8. dubna.*

Na den hlučné fidlovačky,
v rudých horách pro chudáčky
povoleny silnice,
aby měli krajíce.
Pamatujte si to všicci,
kdo jste chytří politici:
Větší právo voliti
vaši gardu nesytí.

*9. dubna.*

Kyňky, kuňku, keňke, kaňka,
zmatek dělal doktor Waňka,
vlastně návrhy proklaté
jako páté přes deváté;
ale jak si odpoledne
pan maršálek v křeslo sedne,
jde to, jak by házel míčem
nebo mrskal sedlák bičem.

O velkosti okresů
bylo velkých procesů.

*10. dubna.*

Na svatého Daniele
byla v sněmu avantura,
Lev po kavalírsku směle
shodil s sebe pana tura,
který na něho si lez';
leč co dostal, to odnes.
Též Herbst chtěl mít avantýry,
ale nezná v tom manýry;
co Riegrovi někdo půjčí,
má hned zpátky, ať nebzučí.

*11. dubna.*

Na svatého Lva papeže
Klaudy žvanitele řeže,
proč svou moudrost extrahuje,
když ji nikdo nekupuje.
O Schmiedeberk, o Schmiedeberk,
zná tebe Schwarzenberg.
Vždyť jsi v jeho diecesi,
kde jen bída, nouze vězí.
O Schmiedeberk, o Schmiedeberk,
Wied'rum ein gutes werk.

*13. dubna.*

Den po svatém Juliánu
utrpěli Němci ránu,
pro svatého Justina
přišla Čechům většina;

ač nebyly Domažlice,
byly přec radostné líce
pro ty knihy pozemné
potěšení příjemné.
Mnohý ještě hourá honem
interpellac velkým zvonem.

*14. dubna.*

Tiburcius budget nese,
před sněmem se cifra třese.

*15. dubna.*

Theodore, boží dárku,
tu tam přidej po krejcárku!
I ty svatý Ottone!
Leč on volal: O to ne!

*16. dubna.*

Na den svatého Kalixta
v hlasování byla mixta;
četli jmena v čase drahém,
mělo to jít raděj šmahem,
jako honem knížecím
při tom řádu stavěcím.

*17. dubna.*

Na Rudolfa ještě trochu:
o sejpkách a o krejcárky,
co se mají dávat z várky,

*18. dubna.*

Po Rudolfu konec šprochu;
v „černém koni“ večer kvas;
brachu! kdy se sejdem zas?

## PAŘÍŽSKÝM ČECHŮM

Náš prapor světější nad slovo boží,
a kdo naň ruku bratrskou svou vloží,
je posvěcen!

Jak jarní bouře letí naše heslo:
„Ač jednou již nám slávy slunce skleslo
— náš nový den
buď zase boji lidstva zasvěcen!“

## [ČISTÝ VÝNOS]

Ptej se po tom pojmu u kasíra směle,
ptej se režiséra, ptej se ředitele,
ptej se u divadel v celém širém světě, —
čistý výnos nikdy nikde nezakvěte!

## [NAD FÜGNEROVÝM KATAFALKEM]

„Stůj mezi žitím, smrti na rozhrání
a nikdy netěš plně život tvůj —
neb tebe, Čechu, tvořím k umírání,“
tak pronesl nám osud ortel svůj!

## EPIGRAMY LETOŠNÍ

*V sylvestrovskou půlnoc.*

Ba myslím, místo českých hodinářů
na staroměstské radnici
že pracují jen státníci:
pět starých koleček a jedno nové —
a to se potom „novou správou“ zove.

*Novoroční modlitba českých řečníků.*

„Dva strašné věky trpěl milý národ náš“ —
to je již trochu příliš oklepané!
Dej času křídla, bychom mohli, pane,
už říct: „*Tři* strašné věky trpěl národ náš!“

*Z tábora konservativního.*

Co koupil jsem si každý rok,
též letos sobě koupím,
a byl-li hlup jsem každý rok,
též letos budu hloupým!

*„Misanthropické“ vzdechy výtečníků.*

*a.*

Ach což je lidem pochvaly a cti a slávy všude,
a každý chce si pyšně vést a nikdo vést si skromně!
Ať vezme zvláštní vážky si, *mne* vážiti kdo bude —
kdo *všechny hodné* lidi ctí, ten věru není pro mne!

*b.*

Troje jsou nás výtečníků hlavně druhy:
vlasti sloužil jedněch vzácný um,
druzí vlasti v oběť dali něco sum,
třetí — musí *vždy* se hledět na zásluhy?
nemůže být výtečnické neutrum?

*c.*

Ach kdež jsou Moliéra velké doby!
Až zadusit se mohl, co mu chvály,
ba chvály tolik, že ho chválou štvali,
a chvály tolik, do novin že psali
i o tom, jeho hloupý co kdy sluha robí!

### *Také úsudek o „Braniborech“.*

„Ta hudba nemůže a nesmí za nic stát!
Za prvé: není tam nic do skoku,
za druhé: je to hudba pokroku,
za třetí: Smetana je demokrat
a skoro z každé jeho arie
se na nás šklebí demokracie!“

### *Odpověď na otázku.*

Hlas pražských Pařížanů:
Což mezi námi žádný básník nežije,
jenž psal by jako Sardou, Feuillet, Augier?

Hlas spisovatelstva:
Což chcete vidět, díme zase my,
že s pařížskými jste vy stejné ničemy?

## *Naše vynášení.*

Aj každý dobrý spisovatel český budiž chválen,
jenž na Volšanech buď, neb aspoň jinak Prahy vzdálen —
však žijícímu se mnou bolno úctu vzdát!
A také rád se proti Němcům s písemnictvím naším
(již z příčin politických) ochotně vždy hned vynáším —
jen kdyby knihy nechtěly ni groše stát!

## *Nad prvními cihlami.*

„Kéž by to divadlo již jednou stálo! —
Co *já* mám dát? — Sám stavím — těžká věc!
Snad nejsnáze by chudí naši kapsou hnuli —
dej bože, aby všichni chudí zbohatnuli!“ —
tak vzdychal vlastenecký bohatec
a skoro pohnutí se zmocniti ho zdálo.

## [ČESKÉ PÍSEMNICTVÍ]

Po každém českém plesu dozajista  
vylíhne nějaký se novelista;  
za každým českým děvčetem  
setkáš se s ňákým pěvčetem;  
za každou českou literou  
setkáš se s pilným Šemberou: —  
a předce žalob je a stesků všude,  
že písemnictví české až strach chudé.

## [RADA]

Idealisto, ty's ještě pouhé děcko:
nepiš tedy nic, však tiskem vydej všecko!

Materialistům radím víc:
hodně psát — a nevydávat nic!

## VĚRNĚ DLE BRUNA HERTLA

Za Tebou šel jsem, milá má,
za Tebou všudy — všudy,
vždyť bylo nebe samý skvost
a samé, samé dudy.
Však náhle spadly dudy ty
a rozbily mně hlavu,
a já teď v samých bolestech
a palčivostech plavu.

## [KRÁSNÁ BÁSEŇ]

Bůh žehnej našim žaludkům!
Nás svět i nesvět hostí:
kulaté jíme dušičky
a všechněch svatých kosti;
my jíme boha samého
bez ostýchání všeho,
a v nestrannosti svojí pak
též s medem zrádce jeho.

## PŮVOD SPROSŤÁCTVÍ V JOURNALISTICE

Mělť hned při svém narození,
jaksi v předsudbě,
Richard III. všechny zuby,
Skrejša h . . . . v hubě.

# DO „PÍSNÍ KOSMICKÝCH“

[1878]

## MALOSTRANSKÁ POVÍDKA

*Věnovaná všem poutníčkům svatojanským, bohumilému V. K. Šemberovi ale zvlášť.*

Branou prošel chudý vandrovníček,
mladý, as dvacetileté hoše.
Přešel Prahou k kamennému mostu,
uprostřed dál nemoh', mdlo mu hostu,
na zídku se opřel o uzlíček.
Pohlíd' vzhůru k svatojanské soše,
smeknul čapku, pohladil si vlasy:
„Svatý Jene, Ty máš zlaté časy!
Stojíš tu tak klidně ve své slávě,
za dne lidé všichni pozdravují,
na večer Ti lampy upravují —
já pak do únavy po únavě,
bloudím světem ode města k městu,
kropím potem kamenitou cestu,
tvrdý kámen venku, tvrdý v Praze —
svatý Jene, Ty se tu máš blaze!"

Svatý Jan naň nějak mrzut shlídne,
jako by měl na svět s kopečku,
z skoupých úst pak splyne málo vlídné:
„To se tuze mýlíš, holečku!
Já tu ovšem zcela pěkně stojím,
ale Ty bys nechtěl stát tu spolu —
vždyť já se Ti věru někdy bojím
ohlédnout se v pravo k břehu dolů!
Všechny malostranské hezké holky
perou v řece punčochy, podolky,
bílé nohy v chladné vodě máčí,
sukničky si do kolenou stáčí,

a jak ku rece se nahýbají,
bílá ňadra se jim kolíbají —
hledím — trnu se zrakem upjatým —
aby čert pak na mostě byl svatým!“

Napsal v den Páně 9. května 1876.

*Jan Neruda.*

## [KOSMICKÝ EPIGRAM]

Potulný mudrc kdys slova psal
zlatem do chrámových lodí:
„Z čeho se myšlénky nové nám,
velké i plamenné rodí?“

Na odpověď taž se hvězdářů,
vyčtou ji ze všehomíra:
Nejvíce hvězd nových rodí se
v znamení „Orla“ — a „Štíra“.

# DO „BALLAD A ROMANCÍ“

[1883]

## ROMANCE DVĚ, A TUZE PĚKNÉ

*Ta první.*

Co tu vzdychá, heká, kašle
po ouvoze?
Jede svatba: starý s starou
v krytém voze.

Ona na hlavě má čepec
samou mašli,
by ji mezi babicemi
kněží našli.

On zas v spodkách flanelových,
v zimní čubě,
kolem hlavy rozmarýnu,
citrón v hubě.

*Ta druhá.*

Holka se kaboní, začasto zavzdychá,
a on jen chvilkami dýmku si rozdmychá.

„Každý hoch holce své ňáký dá prstýnek,
nějaký řetízek, pěkný v něm kamínek!"

„„Prstýnky, kamínky, samé jen mámení,
slunce je ve světě nejdražší kamení.
Prosím všechny svaté: Sundejte je s nebe!
až to udělají, okrášlím jím tebe.""

„Města by zvrátili, krámy by vybili,
aby si holku svou klenotem zdobili!"

„„Bodejť by všechny ty protivné oškleby
neměly šperků a klenotů potřebí!
Ach to mne tak bolí, proto nemám spaní,
že ty nemůžeš být ještě hezčí ani!““

## [MOUDRÝM BUĎ!]

Moudrým buď, když kamením a klackem
začnou na Tě házet nepřátelé,
buď jak strom ovocný, který za to
ovoce své do klínu jim stele.

## POVZDECH KRÁTKOUŠÁKŮV

Můj ty bože! jaké divy,
přeměny a převody!
Naposledy ještě přijdou
dlouhé uši do mody!

*J. N.*

## PIJÁCKÉ MOTIVY

*Po světě sebral a dosti podivně do veršů dal Jan, jenž se píše Neruda.*

### 1.

### *Motiv historický*

Červenec — parno! Vysvlečen
v stínu se kaštanů chladím;
oběma rukama držím džbán
s pivem a měkce jej hladím.

Nejsem však vesel. Po srdci
kladou se vlakénka chará,
duší mou zadula tesklivě
ballada stará — tak stará!

Praotec šedivý, stoletý
v prachýži věkem už zmírá,
u lože syn — též už zešedlý —
dlaní mu pot s čela stírá.

Praotec blah se však usmívá:
„Nechte mne — nechte mne, děti!
Tělo mé v hlínu se obrátí,
duch můj však přes věky letí.

Přes věky, do časů přepozdních
letí mé blažené zraky,
bude pak v Čechách zde žíti muž —
nebyl tu ještě muž taký!

Vidím ho, šlechetna muže, jak
v stínu se kaštanů chladí,
v rukou džbán z hlíny má zrobený,
a on jej měkce tak hladí.

Povznesl džbánek teď do výše,
zase jej ke rtům svým shýbá,
věru on hlínu svých praotců
nadšeně, horoucně líbá.

Vypil a volá: „Hej hospodo!
nalej zas v praotcův hlínu,
připiju slavné jich památce
vroucně zde v kaštanů stínu!“

Při druhém nalití vřeleji,
toužněji zase mne hladí,
při třetím duši svou šlechetnou
ku vznětu, ku vzletu ladí.

Při pátém na moji oslavu
písně mu rojí se v hlavě,
při osmém — ach teď se rozplakal
těžce a přeusedavě!“

II.

*Časový*

Přátelský kroužek náš při džbánech
svorně se zas uvelebil.
„Pijme! Svět dlouho už světem je —
*dnešní den ještě zde nebyl!*

Pijme my na jeho oslavu,
seďme, znov slunce až vyjde,
kdyby svět do konce světa byl —
  *dnešní den víc nám nepřijde!"*

III.

*Milostný*

Ne — nepij, holka, poruč raděj
  svou žízeň pánu bohu,
jeť pivečko to příliš trpké,
  já raděj sám je zmohu.

A nekloň rty své koralové
  už k ústí džbánu více —
viz — žárlím — za ucho jej chytám
  a hoří mně už líce!

IV.

*Dojemný*

Spořme si, přátelé, pospolu,
kupme si spolu pole,
hřbitůvek na něm si upravme,
slehnem se spolu dole.

Bude to překrásný světa kout,
chválený, holedbaný,
povrchem vyrazí ječmínek,
větérkem kolebaný.

Nad ním si zazpívá skřivánek
písně své převeselé,
vzduchem se roztřese přitrplá,
miloučká vůně chmele.

V.

*Obezřetný*

„No — pusť zas džbánek, poslechni,
jsi v něm už dobrou minutu!
Zas postav jej a oddechni —
vždyť se Ti zarazil až dech!"
„„Jen, bratře drahý, jen mne nech!

Což neřkul mudrc polední,
že mezi smrtí, životem,
dech jediný — ten poslední?
Já bráním dechu vyjít ven —
vím, posledním zda není *ten?*""

VI.

*Poslední*

Až umru, bratři, zas si sesedněte
zde pospolu,
a napijte se při řinkotu sklenic
a hlaholu.

„Byl jako dobré pivo!" měj řeč jeden
v mou pochvalu.
„Měl hlavu sice zpěněnu hned — srdce
však z křišťálu!"

A napivše se, prosím, usneste se
pak na skutku.
Však víte, jaký druh jsem lidí míval
vždy v žaludku!

Z těch chlapů jednoho hned na ulici
si chytněte,
a zmelte ho — a také za mne jednu
mu vytněte!

## ROMANCE BIBLICKÁ,

*jížto v tuze pěkných rýmech sepsal Antonín Barborka,* spravedlivý spisovatel veršem i prózou.*

Kdys Filištýny napad' vztek,
že židů král jim něco řek':
„Ne — ne! to nesneseme —
no — my jim nařežeme!

Však kde je milý obr náš,
šestiloketní Goliáš?
Bez něho přec to nejde —
ať na radnici vejde!

Vždyť při muzice vytlouk' ves,
a kdysi vola v pěsti nes',
ba spral i Herkulesy —
ach, Goliáši, kde jsi!?"

„Zde jsem," řek' na to Goliáš,
„a smluvíme-li se, jsem váš,
když deset tisíc dáte,
mne na ty židy máte."

Tu měli radosť velikou,
hned odevřeli kasu svou
a dali baculatých
mu 10.000 zlatých.

On groše do pasu si šoup'
a bručel: „To jsem levný troup!"

* Pseudonym známého našeho spisovatele staršího. Red. [„Palečka"].

pak nahlas řekl: „Pojďme
a krále Saula shoďme.“

Tak šli. A přešli země prut,
až došli z rána země Jud,
a armády pak obě
tu stály proti sobě.

Zde vrch, tam vrch, a obapol
se rozpínají stany kol —
a obr svrchu dolů
již stoupá do údolu.

Měď na lebce a v mědi hnát,
meč vážil centnýř akorát
a nad košilí z kmentu
měl krunýř na pět centů.

Ha! šla to z něho hrůza, hu!
on rozkřik se jak bůvol tu
a smál se, strach jich vida,
a dělal na ně žida.

A v souboj s posměchem je zve:
„Vy breptové, vy maušlové!
já mžikem, na mou věru,
vás židy všechny speru!“

Král Saul se strachy třepetal,
a po táboru hlásit dal,
kdo odhodlá se k boji,
že dá mu dceru svoji.

To slyšel David pastucha
a vesel zvolal: „Chachacha! —

jen co si phrak svůj nabhím,
já hned then obr zabhím!“

Již prak a hůl svou v údol nes’,
tu obr zařval: „Co jsem pes,
že ty jdeš na mne s holí?“
Však David: „Phočkaj — bholí!“

Hned kamenem ho v čelo flek’,
a obr padnul, už jen hek’
a více nezamuknul,
jen ještě rukou cuknul.

A David do týlu ho ťal,
pak useknutou hlavu vzal,
a vzal pás si obrův k tomu,
a šel pak zase domů.

Filištští do bot práskali
a židé hopsa skákali
a do kolen se plácali,
a ženy kolem jásaly:

„Král Saul vzal na se thisíc,
však Dhavid *dheset thisíc!*“

## [VERŠÍČKY NA POŠTOVNÍ LÍSTEK ÚSPORNÝ]

Pamatuj si, hochu, rozum ten:
krejcárek je *samo*hláskou jen;
pakli k němu ještě krejcar dáš,
tedy z něho *sou*hlásku pak máš[.]

# DO KONCE ŽIVOTA

[1891]

## KU VZKŘÍŠENÍ

Když se hory zelenají, modrým květem prokvétají,
Anděl páně po nich chodí.
Krok svůj staví, v kraje zírá,
palmou mává, hromem volá,
jarním hromem, prvním hromem:
„Ku vzkříšení! Ku vzkříšení!

Kdo jste spali, procitněte, kdo jste zmdleli, oživněte!
Zámky země odevřeny,
klenby hrobu odvaleny,
s hrdla lidu pouto sňato —
hromným slovem Božím volám
ku vzkříšení, ku vzkříšení!"

Hrom se dolů s hory valí — údol duní, zem se chvěje —
slyšíš, lide, slyšíš, lide?
Chýž se jako v proudu houpá,
hrad se ve základech třese,
na věžích to samo zvoní:
ku vzkříšení, ku vzkříšení!

Kdo se choulí, Bůh když volá — pro věk ztracen, vržen
k trouchni —
slyšíš, lide — slyšíš, lide!
Cítíš, krev že v žilách tepe,
ve svalech že ocel květe,
v prsou že to hučí, bouří:
ku vzkříšení, ku vzkříšení!?

Kdo se třese, hrom když bije — pro věk ztracen, vržen
k trouchni:
z ledů budí Bůh jen krásu,

z hrobů hrdiny jen volá —
není jara bez hřímání,
není cesty mimo krví
    ku vzkříšení — ku vzkříšení!

## MOTTO MÝCH PÍSNÍ

Jen kratičké zpívám si písničky,
jsemť vojákem, u přední stráže:
my slouchavě hlavu svou kloníme
a nepřítel jazyk náš váže.

Však někdy zas na prsa zaťuká,
a cítím: vnitř náhle to chodí,
a je mně, že slyším tam dušený pláč,
jenž právě se z člověka rodí.

A tesknota těžká jak přívaly
se zvedá a hučivě šíří,
a pojednou na vlnách mysl má
jak tonoucí lísteček víří.

Pak vyrazím písničku ku nebi,
s ní letí, co srdce mé tíží —
a oněmím zase a naslouchám,
zda zbujník se táboru blíží.

24./3. 83.

## [JARNÍ PÍSNIČKA, JAK BY JI PSAL HEINE]

Leť, malá jarní písničko,
leť do té chladné dáli,
však dovol, ať tě ruka má
dřív v kožich zaobalí.

A uzříš-li, že před krámem
kdes stojí uhlíř stuhlý,
ach zeptej se ho s donáškou
zač prodává cent uhlí.

## [BÁSEŇ PODLE VYMYŠLENÉHO METRA]

... Vymysleme si dřív nějaké pěkné metrum. Na př. tedy:

⏑ — ⏑ ⏑ — ⏑ — ⏑ — ⏑ — ⏑ —<br>
⏑ — ⏑ — ⏑ — ⏑ — ⏑<br>
⏑ — ⏑ ⏑ — ⏑ — ⏑ — ⏑ — ⏑ —<br>
⏑ — ⏑ — ⏑ — ⏑ — ⏑<br>
— ⏑

Poslední, ten přídavkový verš by ale mohl po případě také vypadnout takhle:

— ⏑ — ⏑ — ⏑

A zabručme si několik akordů a spusťme:

### *Jarní píseň.*

Teď rozhodl jsem se tedy pevně — neustupně —<br>
je jasno — půjdu na procházku!<br>
A vezmu si s sebou Dunajka, dle předpisu<br>
však s košíkem a na provázku —<br>
„Anna!“

Jen abych se nenastudil! Snad dva kabáty<br>
mně stačí — pod ně lehkou kajdu —<br>
a počkejme — vezmu flanelový obvinek,<br>
jen kde jej honemhonem najdu —<br>
„Anna!“

Chlad jarní, jak známo, má tak mnohou nebezpeč —<br>
a límec náš je trochu krátký —

my pomůžem sobě, dáme si jej do výše
a na krk hedvábné dva šátky —
„Anna!“

A z jarního vzduchu, než mu člověk uvykne,
prý obyčejně nohy bolí,
radš trochu je dříve namažeme kořalkou
a dáme do ní trochu soli —
„Anna!

To koukáte! — ano, já teď věru půjdu ven,
je jaro, patnáct prý je v stínu —
Vy zatím tu celé jedno okno odevřte,
a na celičkou půlhodinu —
rozumíte, Anna!“

## [PÍSNIČKA O TRÁVĚ]

Rád já chodím lučinami,
bývá po nich milá chůze,
ale když jsou trochu deště,
je tam zase mokro tuze.

Často mne už páry z lučin
k silné rýmě rozdráždily,
radil bych já tedy lidem,
aby louky vydláždili.

Pak ať prší, to je jedno,
hnedle je zas louka suchá,
řekne-li kdo: „Zkazíš trávu“,
je to výčitka jen hluchá.

Vždyť nám v Praze po náměstích
taky pěkně tráva bují:
tolik jí tu vždycky roste,
co jí lidé potřebují.

## [KUCHYŇSKÉ RECEPTY VE VERŠÍCH]

### *Skopové s marjánkou.*

Vezmi maso skopcem dané,
„vysoký ocásek“ zvané,
čili „šrůtka“; je to zkrátka
od žebírek vzatá částka.
Vem též brambory ze sklípku,
česneku vem stroužky dvoje,
jíšku z hovězího loje,
vonné marjánky též ždibku.
A teď kuchařka nechť hledí,
ať se masu v teple daří,
pak ať polívku s něj scedí,
brambory v ní poovaří,
a pak — ale nepospíchej! —
zapraž, znovu vše to smíchej
s masem — v krásné snaze tejné,
by vše vřelo v chuti stejné.

Pochutnáš si: v mísy lůně
rozloží se oblak vůně.

### *Husí krev.*

Jsem Čech, můj znak je lev!
Jsem Čech, chci krev, jen krev!
Však moderní Čech jinak na to musí:
Čech moderní když krev chce, chce — krev husí.
Ta lahoda, ta chuť —
ach srdce, klidné buď!
ať mluví jen, kdo zkusí!

Vem po 3 krejcařích krev ze 2 husí
a měj se k činu!
Na kastrol másla čerstvého 3 loty dej,
pár k tomu kmínů,
a cibulinku pěkně nakrájej,
ať jemná je, droboulinkatá.
Když pak je cibulka už „zlatá“,
(jaký libý zjev!)
dej tam tu hezky rozmačkanou krev.
A když se to už, jak se říká, „dělá“,
by nezůstala krev snad předc zas celá
a nevypadala jak hlíny kousky,
dej ještě trochu nastrouhané housky.
A má-li to pak příliš suchou líci,
dej dobré polívčičky k tomu lžíci.

## KNIHAŘŮM NAŠIM

Nuž tedy české slovo v pěkné
nám oblékejte šaty,
nechť hrdě vkročí do paláců
a zdobí veské chaty.

Živůtek z kůže k boku dejte
a pevný štít mu k hlavě,
když se zbůjníkem se kdes potká,
ať poková jej hravě.

A brněním je okovejte,
jak rytíři je mají,
neb vězte: každé slovo české
jde světa ke turnaji.
A dejte ještě barev zdoby
a zlaté lemy na to:
vždyť nám to českých matek slovo
jde nade všechno zlato!

1883.

## JARNÍ PÍSEŇ

Přírodo, Ty tuze krásná,
nad Tebe snad v světě není,
když já někdy k Tobě vyjdu,
nevycházím z udivení.

Vezměm na příklad ty ptáčky!
pořád zpívaj', vrzy — vrzy —
tuze se těm ptáčkům divím,
že je to přec neomrzí.

Pořád též ti ptáčci žerou,
zobou, klofou, hlavou hází —
a já se jim zas už divím,
že si oběd nepokazí! —

## [LIST Z PAMÁTNÍKU]

Do padesáti jsem miloval —
teď od padesáti do lásky líno;
do padesáti jsem pivo pil —
teď od padesáti piju jen víno;

do padesáti jsem nadával
na mihavý čas a řídnoucí vlasy —
od padesáti jsem pěkně tich
a slouchám, co radí moudré mi hlasy.

Hlasy ty z vinní mé sklenky zní
a každé jich slovo k srdci se klade:
„Kdyby nic ve světě nestárlo,
i víno bych bylo vždycky jen mladé!"

7./9. 84.

## ADAM

*Ballada.*

Den soudný! Zem se rozevřena šklebí,
trub hromy letí světem, bijou k nebi,
jež v jasu se jak zlatá brána klene;
a bílé lidstvo spěchá v houfném chvatu,
jak bouř, když bílé páry krajem žene,
k soudnímu místu, skalám Josafatu.
Bůh zasedl, mráz širým lidstvem běží.
„Kde mešká Adam, což snad ještě leží!?"
Však Adama již anděl Uriel
skrz němé řady k stupňům trůnu vede,
a otec Adam — jak by před trestem se chvěl —
má oči splašené a tváře bledé.
„On nespal již, však lestně oči svíral
a ruce mé se ze vší síly vzpíral!"
V tom Adam padl k zemi, na kolena,
práh trůnu čelem bije, žalně stená:
„Ach, pane, pane, milostivě hleď,
a vzpomeň, co se stalo v onom čase —
já sice nevím, proč mě budíš teď,
*však bojím se, že oženíš mne zase!"*

## KOCOURKOVSKÝ KOUSEK

Kmotře Hátě, sužované vdově,
zapálil blesk v městě Kocourkově
starou stodolu. — Tam vizme Hátu,
kterak rozběhla se k magistrátu,
kdežto na základě svého práva
pánaboha v obžalobu dává:
„Velemocní konšelé a páni,
moudří v radě, chytří ve konání!
Smilujte se nad vdoviným steskem:
Panbůh stodolu mně spálil bleskem!“ —
Souhlasili vesměs moudří páni
v tom, že žhář jest hoden potrestání,
na to však byl jejich rozum malý,
jak by před soud svůj ho obeslali.
Náhle zvolal kdosi: „Mám to! Ajta!
pošleme proň Vaňka policajta;
on zná ve všem zakročiti směle.“
V tom se zalíbilo radě celé.
Policajt si dvakrát říkat nedal,
vypravil se — pánaboha hledal,
prošel město, prošel okres celý —
pánaboha nikde neviděli.
Co měl smutný policajt si počít?
Když mu bylo před magistrát kročit,
bil se v prsa, třikrát volal „běda!“
že se pánbůh nikde najít nedá. —
Napjaly svůj rozum moudré hlavy,
a ta ze všech nejmoudřejší praví:
„Vyhráno jest! Pomoc v okamžiku!
Soused Bárta smrť má na jazyku;
již se vyzpovídal — duše čistá
na cestu se k pánubohu chystá.

Proto navrhuji, milí páni,
že vzíť může naše obeslání!" —
Návrh tento v radě došel chvály. —
Ve světě se tomu arci smáli.
Já pak, poznav vzácnou tuto látku,
do veršů jsem dal ji na památku.

*J. N.*

## [LÁSKA]

Vidím pěnkavy a čížky,
vidím husy, kachny, kury —
a já proto vždycky říkám,
že je láska od nátury.

## [SESTRÁM ČELAKOVSKÝM]

Jste obě teprv žití slastném na úsvitě,
až přejde žití znoj a přijde večer však,
já přeju totéž Vám, co mne dnes blaží tak:
jsem sice znaven, stár, však hravý jako dítě.

## [JUBILEJNÍ PŘÍPITEK PRAŽSKÉ TRAMWAYI]

Kolikrát Jsi jela Prahou
k Vltavě až od Karlína,
kolikrát tou řekli drahou:
„Ale je ta tramway lína!“
Kolik hub Tě vůbec mlelo,
kolik drožkářů Tě klelo,
kolikrát Jsi zazvonila,
kolik chromých předhonila,
kolik přejela Jsi husí,
kolik koní Ti už padlo,
kolik konduktorů zvadlo,
kolik s obcí procesů Jsi
pro- a vy- a rozehrála,
kolik šestáků Jsi brala:
tolik, tolik ještě let
trvej dál Tvůj krásný květ [.]

## [PŘÁNÍ]

Co na tom: čtyřicátý rok,
když bujarý Váš ještě krok;
co na tom: čtyrkrát deset let,
když tváře ještě jako květ!
A proto ret můj přání skládá:
Vy buďte vždycky „paní mladá“,
ať čas už jak chce utíká;
a pozdravte mi Pepíka!

1885. *Bývalý podruh.*

## [DO PAMÁTNÍKU]

### [I.]

To jedno jediné Ti přání nesu:
měj tolik přání vždy, co v lese kvete vřesu,
co po nebesku hvězdiček se zlatých chvěje -
a dušička Tvá nebuď nikdy bez naděje!

### [II.]

Vy zavítaly jste, jak pozdrav mládí,
do jizby mé, ba, jak dva květy bílé,
jež letí, svítí v hravém jara mihu — —
já za to na památku, děti milé,
jak zvadlý list se kladu sem v tu knihu.

## 1886

Kýs přišel cizinec v náš český kraj
a rozhlédnuv se stanul udiven.
„Co to tu veselý je za mumraj —
toť věru došel jsem ve šťastný den:
zde každé oko plno bujné chutě
a v celém kraji jako na redutě!

Stožárů pyšných kolem celý les
a „sláva — sláva!“ hřmí to odevšud,
kam pohlédneš, vstříc víří hlasný ples,
zní klarynet a chlípný chechtot dud,
a housle sviští, kolovraty vrní,
že šumem klokotným až hlava brní.

„Hej, příteli, jaký to máte hod?
vždyť samý fábor jste a samý květ!
snad olympickou hru Váš slaví rod,
že orlem vznes' se nade chrámem věd?
či srazili jste nepřítele k zemi,
že radost bouřnými vře peřejemi?“ —

„„Ach ne — toť pohřeb, co zde vidí pán!
Zvyk staročeský takto vede nás,
že sotva mrtvý do truhly je dán
a sotva dozní nad ním „animas“,
my hupky ze hřbitova do hospody
na taneček a rosolečné hody.““ —

„A na čí tryznu jsem to přišel sem?“ —
„„Ach — český národ vznes' se v říši duh!
však trpěl dlouho — buď mu lehka zem —““
„Jak? český národ? A co Vy — probůh!?“ —
„„My synové — juchjuch! — vždyť zříš, že dbáme
a — jak jen můžem — národ pohřbíváme!““

## BALLADA LITERÁRNÍ

*Od Antonína Barborky, spravedlivého spisovatele veršem i prózou.*

Mladý básník miloval ji,
víc než svoje blaho,
ona — Dorna její jméno —
ona nechtěla ho.

Takhle se mu jenom smála,
ba i pošklíbala,
od rána se do večera
tygru podobala.

Bodala ho zlými slovy,
štípala ho vtipy,
že mu celým tělem jely
ohnivé jak šípy.

A když ho už nadosmrti
bídně ubodala,
srdce z těla vytrhla mu —
do hrnku je dala!

Hrnek k ohni postavila
do ohně se dívá,
slyš — to srdce básníkovo
vaří se a zpívá!

A u kamen Dorna sedí,
slouchá, sotva dýše,
arch papíru v ruce drží,
píše, píše, píše.

Přikládá jak pominutá,
vaří, peče, škvaří,
při tom píšouc syčí: „Hehe,
tuhleto se daří!“

Srdce je už vyvařeno,
Dorna archy skládá,
sešívá je bílou nití,
praví: „To jsem ráda!“ —

A teď Dorna — nelítostná,
děsná ukrutnice! —
rok co rok vydává písní
svazek, ba i více.

## [JSOU KRÁSNÁ TO LÉTA...]

Jsou krásná to léta, viď, milounké dítě,
když v srdci to bují a pučí
a mysl po tužbách a nadějích krásných
jak včelička po květech bzučí.

Jsou krásná to léta, viď, milounké dítě,
když líce jsou v růžovém květě
a všude je jaro a všude tak blaho,
tak veselo v širém tom světě!

Ba krásná jsou léta ta, krásné je mládí,
a krásné i podívání:
Když vidím vás, tančící lidské vy květy,
tu je mi až do zpívání.

4./I. 887.

## [PRVNÍ JARNÍ]

Kam letíš, ty mladá myšlénko,
ze zimních těch v duši ledů?
„Zde vylétla první hle včelička,
já pospíchám za ní v sledu.“

Kam letíš, ty milá včeličko,
hned v první té slunné chvíli?
„Já spěchám zde na sádek hřbitovní
se popást a nabrat síly.“

Však země je všude jako kost
a sady tak nahé, bědné;
„Ach na hrobech leží a voní a zvou
vždy sílivé květy medné!“

## BOŽENĚ

### I.

Tak krásná — a přece jen díblice!
Jak divoce městem běhá!
Jak červená stuha plamenem
jí po černých šatičkách šlehá!

Já povídám: čertík je, díblice!
A sama mi dnes to řekla —
já ptal se jí: „Dušičko, odkud Jsi?"
„Vždyť víš, že jsem čertík z pekla!"

A musím jí věru již uvěřit,
že spojena s pekelnou cháskou:
jen jednou mi do očí pohlédla —
a jsem už jak posedlý láskou!

### II.

Jak zlomená lilie leží tu,
tak tichounká a tak bledá.
Jen po chvilkách ruka jí pohne se
jak toužně, když něco hledá.

A zrak se jí ku výši upírá
a modravý ret si šeptá:
„On nepřijde, ach on nepřijde,
vždyť ani se nikdy neptá!

Ach kdyby mne nesli už na hřbitov
a dali do siré země,
však nadešel přece by jeho čas
a musil by přijít ke mně!"

IV.

Jsi líbezná jako to zrosené,
to do rána vzkvětlé kvítí,
a jako ten slunce paprslek,
jenž májově do světa svítí.

Jsi hravá jak jarní větérek,
a šumná jak voda živá,
a sladká jak ptáček zpěváček,
jenž do srdcí zlato zpívá.

A přec mi cos šepce: nebude
ti nikdy ach ku radosti —
ta bude tě státi vzdechů dost,
snad také i slzí dosti.

V.

Vlny jdou vzhůru, vlny jdou dolů.
V kocábce lehké sedíme spolu.
Zdali nás vlny povznesou k výši?
zdali nás svrhnou do hlubných říší?
zdali se zase ku spánku stiší?

VII.

Předc musím — musím jedno Tobě říci,
než ten můj život zhasne,
než bílý sníh si na rty moje lehne,
než jiskra v oku zhasne,

než tepny zastaví se po mém těle,
než ňadra na led zchladnou:
tak jako Tebe já v svém živobytí
jsem nemiloval žádnou!

## VIII.

Měj každý štěstí nádobu
až plnou, já jen chudobu,
jen tu svou trpkou chudobu,
má mysl nezasočí;

stůj každý v pocty rozkvětě,
měj slávy, co jí po světě,
měj všeho, po čem ve světě
se lidská touha točí:

já jedno chci jen od nebe,
však to chci zcela pro sebe,
ach pro sebe — jen pro sebe —
to ty dvě Tvoje oči!

## IX.

A kdybych našel slovo to,
po němž má mysl touží,
v němž září myriády hvězd
a všechna slunce krouží;

v němž všechna sladkost večerní
a všechna sladkost ranní
se s touhou, co jí po světě,
ve chvějný křišťál hrání;

v němž zvuky všech se blahých jar,
zpěv slavíků všech roní,
a tlukot lidských srdcí všech
co jeden chorál zvoní:

já vím, že přec by nežilo,
co teď v mých ňadrech žije,
když duši moji ověje
a srdcem mojím zachvěje
to Tvoje jméno tklivé!

X.

Víš, co je muž? Ty nevíš to!
Ty myslíš: hračka pouhá,
a házíš jím a posměšné
Tvé slovo se mu rouhá.

Tu hračku — plod Svých myšlenek —
tu zlomíš arci v ruce:
muž při tom celý zůstane,
ku své i ku Tvé muce.

XI.

Kde jen mám svůj rozum? Vždyť přece vím,
že včera jsem ještě jím vládnul?
že zase té plamenné díblici
kdes náhodou do rukou padnul!

Ta holka, kde rozum můj zachytne
(skvost neskvost, vše slouží jí k hraní)
hned hází jím, škube jej, pomotá,
že nelze jej rozmotat ani!

A když se již unaví, založí
jej kams do svých hraček tlumu,
a stalo se, týdny, ba měsíce
že chodil jsem bez rozumu.

## NAPOMENUTÍ

Před půlnocí, po půlnoci,
ďábel nejvíce má moci, —
modlete se, modlete se!
V citu zbožně rozechvělém
modlete se celým tělem,
modlete se vzdechy, zraky,
sepnutými ručičkami,
vířivými nožičkami —
Jak král David v citův muce,
při umělých světel záři,
[v] modlitebně před oltáři
tančil s zlatou harfou v ruce:
také vám nechť v světel moři
a při hudby kataraktu,
v dvou- i tříčtvrtečném taktu,
duše v modlitbu se noří!
Modlitba je orlí křídlo!
poddejte se jeho moci,
ucítíte, jak vás nese
tam, kde plné blaha vřídlo —
Před půlnocí, po půlnoci
modlete se, modlete se!

## STAŘÍ HOŠI

„Snad pan . . .?“ — „„Tak jest. A vy? — pan . . .!““
Čtyřicet let
a poznali jsme se zas na pohled,
i podáváme sobě ruce obě.
„Jak jsi se měl?“ — „„A jak se vedlo tobě?““ —
„Eh, všelijak, to víš, však jaké zbytí!“ —
„„Ba-ba, je těžké — těžké živobytí!““

Jdem podle sebe. Hovoříme sic,
však cítíme: nemáme si co říc’;
a po chvilkách druh druha pozastihne,
jak oko pátravě se stranou švihne.
Ach Bože, jaká zchudlosť šedých vlasů —
ta vpadlá leb — ta drsná chladnosť v hlasu

Však náhle v oku kýs se zjevil mih,
a v hlase vřelý ton a v ruce švih —
ach ano, ano, — zrovna jako v mládí,
když byli jsme tak dobří kamarádi!
A pojednou se úsměv v tváři lihne
a srdce vře a celá duše jihne.

A již se přitlačujem k sobě blíž
a rámě na rameni leží již,
ba právě tak, jak když jsme ještě školu
kdys navštěvovali, pak denně spolu
při hlasném smíchu, při hlučivém slovu
se ubírali svorně ku domovu.

A jako tenkrát věru také dnes
my nedovedem rozloučit se kdes;
vždy zase něco sobě nacházíme,
proč „ještě kousek“ zpět se sprovázíme,

a poroučejme desetkrát se Bohu,
přec jdem zas ještě „až tam k tomu rohu!“

No — rozešli jsme se. Však náhle zpět
zas hledím, a v tom přítelův též hled
se vrací! Snad ho stejné strachy tíží!
Jáť bál se věru: on že teď se plíží,
jak kdysi od zad náhle na mne skočí
a dá mi „babu“ a už zmizí s očí!

## [GRATULAČNÍ LÍSTKY]

### [DROŽKÁŘŮ]

Nechť se Ti v žití stane cokoli,
buď jak ten koník, Šemík můj:
byť na půl chcíplý, přece ještě
při svojí voji toužně stůj!

### [MÝTAŘŮ]

Tři krejcary platíš „automatní váze",
nám jeden jen krejcar, to při stejné snaze,
vždyť u nás také „život na váhách";
však dle toho řiď se, životli Ti mil,
a u nás hleď vážit vždy jen třetí díl!

### [CIDIČŮ STOK]

Nebe dej veselí, nebe dej blaha,
nebe dej všeho zde na pražském place,
především dej Ti těch nesčetných roků,
jichž třeba, bys dožil se — kanalisace!

# LETNÍ VZPOMÍNKY

## Malostranský feuilleton

*Motto:* *Co v próse nebylo by nic,*
*dá do veršů se; není sic*
*pak ještě ničím také,*
*však je už prajinaké.*

## I.

### 1.

Dlážděni velké a nesjeté.
zelenou prorostlé travou,
dva paláce stoji na levo,
dva paláce stranou pravou.

Budovy rozlehlé, obrovské
v tiché se náměstí spjaly,
a hledí tak šeře a podřímle,
jak spaly by a jen spaly.

Kdykoli odlehlým náměstím
hošík jsem projíti musil,
vždy kráčel jsem mimoděk po prstech
a teskllivě dech jsem dusil.

Jací as spavým těm olbřímům
velicí snové se zdají!
Co asi ty mříže a zákleny,
co mhouravé arkýře tají!

### 2.

Však někdy nás více si zaběhlo
do „palácového koutku“
a náměstí pojednou oživlo,
jak dotknutím květného proutku.

Pak vesele tam a kurážně
se hlasy nám ze hrdel draly,

a smáli jsme se, jak zvuky ty
kdes do zdí a do oken praly.

A náhle jsme vejskli a slouchali,
kam blabolná ozvěna letí,
a poskočili si a utekli —
vždyť víte, co umějí děti!

3.

Z těch obrů byl jeden můj miláček,
měl tváři až černou, však klidnou,
měl veliká vrata kovaná,
a za nimi portýrku vlídnou.

Jak rád bych byl s obrem hrál si tím
a leckde ho pozatáhnul!
A vskutku se stalo! Kdys v podvečer
jsem drze mu na knír sáhnul.

A sotva jsem zatáh', těžký zvon
vnitř na poplach domem duní,
a ve vratech dvířka se rozlítla
a ve dvířkách portýrka funí.

„Ty nezbedo, čertovo pometlo,
ty ďábelská — odpusť mi, nebe! —
jen dostat tě někdy mých do rukou
a roztrhám, rozmelu tebe.

Já zrovna si uložím dítě své,
v tom banda ta na poplach zvoní,
a chytla-li holka už dřímotu,
má chudinka také zas po ní.“

4.

Já výskal a skákal a točil se
a moh' jsem se popukat smíchy;
však když jsem se octnul až za rohem,
byl pojednou jsem pak tichý.

„Vždyť nemusila's mi tak nadávat,
ty nehodná, hubatá paní;
víš, nech si tu hloupou svou holčici,
a ta ať si nechá své spaní!

Ať ve spaní roste a tloustne si,
co je mně do škvrněte, do ní,
však já ti ji nikdy už nevzbudím.
má ruka už nezazvoní!“

Tak sliboval jsem a potvrdil
vše řečené máchnutím ruky,
a nežli jsem doběhl k domovu,
jsem sepral se s desíti kluky.

## II.

### 1.

Nuž — dorostl jsem a hrdě dost
jsem kráčel po pražském mostě,
a díval se z chodníku na chodník,
kde které jde hezounké rostě.

Kde které jde líbezné rosťátko
a nese se růže jemná,
a má-li pod brvami blankytná
či má-li snad očička temná.

A blondýna je-li či bruneta,
a srnčího je-li kroku,
a obloučká je-li po prsou
a štíplého při tom boku.

A ústa má-li jak maliny —
ach Bože, když člověk narosť,
má pojednou pranové ohledy
a tisícerou pak starost!

### 2.

Hrome, ten pohled — ta postava!
Jak, v pravo se zatáčí dolů?
Co myslíš, ty andílku, proběhnem
se trošičku o závod spolu?!

Já předešel. Zase tak pohlédla;
však honem zrak sklopila k zemi.
Oslovit chtěl jsem ji, nevím proč
jsem zůstal však přece jen němý.

Aj vida, hledí mi uniknout!
Vždy rychlejší její je chůze,
a přede mnou jak tak pospíchá,
je podobna letící duze.

Již přece zas poněkud slevila
s rychlosti krůčku svého —
a hle, teď zvolna se zatáčí
do „koutku palácového“.

A postála, trochu se ohlédla,
já pozdravil z povzdálí skromně,
a ona se lehýnce usmála
a zmizela — v černém domě.

Zde tedy! A nejspíš že dceruška
té známé mi od dříve paní?
Nu počkej! Ty nevíš, jak umím já
děvčátkům ukrádat spaní!

III.

1.

Neděle, čtvrtky dřív bývaly
dost pěkny pro Malou Stranu:
sad Valdštýnský, krásný a rozlehlý,
svou otvíralť dokořán bránu.

A věříte-li, co v svém popisu
kdys u Haasů vytisk' pan Strobl,
tož bývaly neděle nedělní
a čtvrtkové bývali nóbl.

Já — chcete-li — rád mu to dosvědčím,
co pamětník sdělím s vámi,
že ve čtvrtek vídal jsem v zahradě
jen staré a nosaté dámy.

A pánové že tam bývali
jen velcí a ještě větší,
a staré že, zkotlalé kaštany
pak slýchaly moudré jen řeči.

Než takový pán se zahradou
tou prošel jen tam a zpátky,
už zvoneček portýrův vzpomínal,
že pozemský den je krátký.

2.

Neděle byly však bez ceny:
lidí tu snad do tisíce,

a všude jen rušivé pohyby
a všude jen prokvětlé líce.

Oproti čtvrteční moudrosti
a elegantnímu tichu,
co lichého pak tu žvástotu,
a co tu pak zvučného smíchu!

A kolik tu růží po záhonech
a kolik tu po větvích písní,
ba tolik se kolkolem cestami
prahezounkých děvčátek tísní.

3.

Tam byly dvě labutě v jezírku,
my mládci z nich sbírali brčky,
a slečinky od nich se učily,
jak půvabně ohýbat krčky.

A bylo tam růží po záhonech,
jak jinde je polního kvítí,
a slečinky od nich se učily,
jak zdobit se a jak se rdíti.

A byla tam veliká drátěná klec,
v ní holubi po traláři,
a slečinky od nich se učily,
jak cukrují a jak se páří.

4.

Já u klece stojím a cukruju,
vždyť ty jsi tu, žen všech pýcho!

„Ach miluju vás, vy anděle,
vy bohyně svatá!“ — Ticho.

„Jste krásnější než zde ta růžice,
jste štíhlejší než ta jilma —
ach, děťátko zlaté, rcete mi
své slaďounké jmeno!“ — „„Vilma.““

„A slečinka, jež vás tu provází,
ta milounká, tichounká duška,
ten anděl váš strážný, je přítelka
či sestřička vaše?“ — „„Družka.““

„A spolehliva, že hned nezradí,
když někdy vás oslovím, panno?
Když několik kroků vás sprovodím
a trochu vás pobavím?“ — „„Ano.““

5.

Mně už se tu nelíbí. Ve čtvrtek
každý se po tobě točí;
v neděli zase tu potkáváš
tisíce všude pak očí.

Těžko se mluví v reji tom,
člověk je jakoby zmámen,
přes oči jakoby visel flór,
na mozku ležel by kámen.

Otázka každá je nesmělá,
odpověď vypadá skoupě,
rád bys Jí řekl cos chytrého,
cítíš, že's řekl to hloupě.

Myslíš, že každý tě poslouchá,
každý tvůj posuněk vidí —
ach, co to Pán Bůh má ve světě
pradivných, zbytečných lidí!

6.

Také jsem brzy pak hněval se
a hartusil na bohyně,
že po boku každé té bytosti
je nějaká „přítelkyně“.

Taková osoba protivná
jak na ruce, na nohy provaz,
jak na oči klapka, vosk do uší
a na jazyk těžký ovaz.

Ve tváři výraz tak čouhavý,
tak impertinentní mívá —
ta ženská, ať děje se už co chce,
jen věčně se pousmívá!

Slunníkem kreslí svým do písku
a do všechněch stromů jím šťouchá,
a kdykoli se jí cos pozeptáš,
vždy řekne, že „neposlouchá“.

Ukrutná tvoje to tyranka,
tvá neuprosná to paní,
a kdyby se v tobě vše vařilo,
přec nesmíš se ošklíbnout ani.

## IV.

### 1.

Já miluju samotu: k poustevci,
jak známo, rád anděl se druží,
a sotva si člověk s ním sesedne,
už srdce se v těle pruží.

A je-li to andílek dobráček,
s tou dušičkou jasnou a hladkou,
má očička jako pomněnky
a hubičku medově sladkou.

A je-li to andělík satanáš,
jenž člověka pokoušet ráčí,
má očička černá a plamenná
a hubičku ještě sladčí.

### 2.

Jelenní Příkop sad rozkošný,
hezčí než každý jiný,
na vrchu květy a ovoce,
v dolině lesíček stinný.

V dolině stromů je šumění,
zrkání potůčků malých,
v letě tam bývalo jeviště
chlapeckých her mých kalých.

Tam stavěl jsem mlýnky, tam lodičky
jsem na dlouhé niti vodil,
tam jsem se k vůli krápníkům
jeskynní studánkou brodil.

Tam jsem se soudruhům osvědčil,
pěkně že po stromech lezu,
tam jsem si shledával kameny,
sbíral si hlemýždě s bezů.

Hlemýždě překrásně zbarvené,
růžové, černožluté,
v placatý koláček stočené,
v růžek zas zavinuté.

Domů jsem nosil ty poklady,
zvláště ty přecenné šnečky,
do rána vždycky pak zasmradly,
a otec je vyhodil všecky.

3.

Též romantiku měl údol ten:
kdys sochař kýs dívku lubil,
a neví se zkrátka, proč a zač,
však ví se, že ji tu zhubil.

Prý teprvé po letech našla se
zde v zemi pak její kostra,
a slavný soud našel si sochaře,
spustil si na něho zostra.

A sochař pak kostru tu spodobnil,
jak sídlí v ní žáby a štíři,
a můžete podnes ji viděti
v kostele svatého Jiří.

Ta historka stará vězela
nám hošatům ve kotrbě,

my hledali místo osudné
a našli je při staré vrbě.

„Ba tady to bylo!“ A pro všechny
už věc to pak zúplna jistá,
vždyť kamkoli jsme se tu ohlédli,
pranikde tak šerého místa!

A jedni se zastali sochaře,
a druzí se stavěli k dívce,
a došlo to k slovům prudkým dost,
ba došlo až ku přezdívce.

Já přivržencem jsem dívky byl
— už tenkrát jsem ženskou ctil něhu —
a přemýšlel o tom případu
a vůbec o světa běhu.

Že neměl jsem výtvarných talentů
a sochařskou ruku pádnou,
hned tenkrát pevně jsem usnes' se.
že nezhubím dívku žádnou.

4.

Ó, já byl moudrý, to mohu říct!
Byl hoch jsem, sám knihou se mučil,
a přece jsem vážně a důstojně
již menšího hošíka učil.

S ním četl jsem, psal jsem a počítal,
já hodiny jsem si s ním hrával,
a když jsem směl vyjít si procházkou,
vždy hošíka s sebou jsem brával.

Nejraději v Jelenních Příkopech
jsem svěřence svého vodil,
s ním poučně po květných záhonech
a od stromu ke stromu chodil.

A pak jsem ho chytře kams zastrčil:
„Dej pozor na dělníky, služky!“
a učeň když takto stál na stráži,
já mistr krad' mezi tím hrušky.

5.

Ve zlatém vzduchu včeličky
po záhonech se honí,
při letu jejich křidélka
stříbrným jasem zvoní.

Dávají květinkám znamení:
„Po zlatém voze jedu,
trochu si s tebou polaskat,
trochu ti ubrat medu!“

6.

Líbezné tyto veršíky
skládal jsem z dlouhé chvíle,
když jsem kdys v Jelenních Příkopech
čekal své Vilmy milé.

Parný den! Ticho kol a kol,
přece však v teplém vzduchu
plno je různých šepotů
a zvučivého ruchu.

Samí jen malí tvorové:
po stromech vosy hučí,
po keřích brouci drnkají,
medáci po trávě bručí.

To se to čeká člověku!
Stále se v dálku dívá,
neví, co počít, čím mařit čas,
a zívá anebo zpívá.

7.

Konečně vyběhla ze brány
ta dívka má medodechá,
já vidím, jak letí jí šatičky,
jak do mého objetí spěchá.

Rád bych jí zaletěl v ústrety,
leč, brachu, měj krok jen volný,
líp, když si pranikdo nevšimne,
že máme spěch obapolný.

8.

Pod lipou sedíme košatou,
toneme v blaženosti,
ohnivá ústa má metají
šípy o lásce a — ctnosti.

Naslouchá Vilma. Pojednou
ret její pracně cuká —
znám to: teď nebohé ukládá
panenské mlčení muka.

Čílko se lehýnce svrašťuje,
oko jak do dálky třeští —
znám to: ten oheň sálavý
moje už vítězství věští.

Obličej celičký zčervenal,
pevně se sevřela ústa,
pak pojednou shrklo jí se rtíků:
„No, to je pěkné — pan Šusta!“

9.

Pan Šusta je před námi. Pěkný chlap!
Nebýt té hněvné záře,
však byly by dosti příjemny
ty červené, osmahlé tváře.

Má na puntu, cylindru, fračisku
široké, stříbrné třasky,
má hedvábné kalhoty do punčoch,
má stříbrné na škorních přasky.

Svou patu teď zarývá do písku,
a hrdě se rukou bočí —
je vidět, že hraběcí lokaj to,
ba snad to sám hraběcí kočí.

10.

Pan Šusta je před námi. Oči své
jak ve slunci kocour mhouří,
a mohutné tělo se kolísá
jak doubec ve větrné bouři.

A naproti němu Vilmička
jak lísteček schoulena sedí,
a třese se bílá jí ručička
a očka jí k zemi hledí.

Jsem překvapen; cítím, že nadešel
teď okamžik přec jen vážný.
Kdo je ten muž? Bratr to Vilmin snad,
či jiný to její duch strážný?

Já vidím: není už vyhnutí,
a něco se věru teď stane!
Nuž spustil jsem: „Nač toto civění —
co chcete vy od nás zde, pane!?“

Ruka se zakývla v oblouku,
rty zachvěly jak dva listy,
a změřiv mne, chraplavě vyrazil:
„Tak to je ten panáček čistý!?“

A zamáchnul znova zas rukou svou,
jak ku ráně napřaženou:
„A taková běhavá fiflena,
ta býti chce mojí ženou!?“

## 11.

Čtenář už uhod', co stalo se teď:
že ztrnutím byl jsem němý,
pak ale že skočil jsem na chlapa
a oba jsme letěli k zemi.

Že tloukli jsme jakoby do špalků,
navzájem si škubali vlasy,

a po celých sadech že zuřivé
se rozlehly naše hlasy.

Že, kde jaký zahradní pomocník,
kde jací zevlaví lidé,
se sběhli, nás od sebe trhali,
et cetera — jak už to přijde.

No vidí teď čtenář: A zrovna ne!
To čtenář má ze svého čtení!
Zná dobře sic, jak je to ve knihách,
však v životě tak to není!

Nač vypravoval bych dle šablony,
nač hrdinstvím jakýms se třáskal;
vždyť Šusta měl ruce jak lopaty,
a byl by mne ukrutně zpráskal!

Já k jinému sáhl jsem prostředku,
to prostředku „vzdělaných lidí“,
já k chlapu se zády obrátil —
ať mužnou mou pohrdu vidí!

12.

Ticho. Pan Šusta by ovšem as
cos spustil, však neví, jak k tomu.
Konečně slyším, jak zostra dí:
„Teď, holčičko, v kalupu domů!“

A zase je ticho, tak okamžik.
Pak zaslechnu šustění šatů
a praskání písku, a kroky už
se za mnou teď vzdalují v chvatu.

13.

Já osaměl. Zrak můj zardělý
dvě postavy v dálce stíhá.
Jak půvabně šatík růžový
se zelenou průlinou míhá!

Jak klobouček Vilmin slaměný
se v sluníčku lesklém zlatí —
jak protivně za dívčí postavou
se černé to fračisko klátí!

A mně je tak horko! Ba je mně
jak ve varné vodě v tom vzduchu —
a zdá se mi, plno že posměchu
v tom šepotném vůkolním ruchu!

Po keřích brouci si drnkají,
medáci po zemi bručí,
v květinách včeličky zvonějí —
a hlava mi hučí — ach hučí!

## V.

Co dále? Už nic! Ba pranic už!
Až mne to v čele loupá!
Však konec je konec, ať už je
ta historka jak chce hloupá.

Je pravda, já ještě pak náhodou
jsem Vilmičku v městě vídal:
však klopil jsem oči — já styděl se
a ani se neohlídal.

Přec arci jsem mžikem vždy zahlédl,
že Vilmička zdráva a tlusta,
jak bývají provdané ženušky:
vzal si ji as přec jen pan Šusta.

I palácovému koutu jsem
se vyhýbal mnoho roků —
snad dřímaly paláce pak tím líp,
když nerušil zvuk je mých kroků.

Nechť dřímaly, dřímal ten černý dům
i děsný ten jeho zvonec —
já čtenáři pěkně se poroučím
a připisuju zde: „Konec“.

—

Tak! Teď je to se mne! Třicet let
již, co mne to občas bolí,
že při té své lásce mladistvé
jsem mizernou hrál tak roli.

Už Vilmička arci nežije,
a nejsou, kdož o tom vědí;

však tlačí-li člověka svědomí,
je nejlíp jít ku zpovědi.

Ku nestatečnosti se přiznat kdys,
je mužovi ovšem bolno;
však teď je to venku: hvízdám si —
a je mi tak volno — tak volno!

# KNIHA EPIGRAMŮ

## PROSLOV KE KNIZE EPIGRAMŮ

A je-li knížka ta jak louka pestrá,
Ty, čtenáři, buď jejím motýlem,
jenž volně poletuje tam a sem,
a pojednou se někam jinam ztrácí,
však zjitra zase k té se louce vrací!

## ŠLECHETNOSŤ

Když někdy po Praze se v drožce drdám
a vidím člověka, jenž je jen pěší,
já nikdy člověkem tím nepohrdám.
A když zas jiného v té drožce vidím
a sám jsem člověk tedy jenom pěší,
já nikdy tomu v drožce nezávidím.

## NEDŮSLEDNOSŤ

Když matka o své vdavek chtivé dcíři
před tváří mužskou samou chválu šíří,
tu mluví se „o matky lásce svaté“;
když ale spisovatel v snaze stejně ryzé
sám do novin dá chválu o své knize,
to je prý „nestydaté“.

## BOTY — LIDÉ

Na nové své boty klejem,
na nové se známé smějem,
netrvá však dlouhý čas,
a už klejem v opak zas.

## PŘÁNÍ

Dej, Pane Bože, Vondráčkovi zdraví,
a Kouřimskému humor lehce hravý,
dej Kubištovi peněz jako želez,
a Tomíčkovi nápad povždy pravý,
by nikam k lidem pro výprask si nelez',
dej Ondřejovi ženu pěknou, mladou,
a věrnosť buď té ženy přední vnadou,
dej Komárkovi dlouhá, dlouhá léta,
a Nekutovi všechnu slávu světa,
a mně — že jsem tak hodný ke všem tady —
dej, Pane Bože, vše to dohromady!

## Z TOBOLKY CESTOVATELOVY

„Že do Svaté se Země ubíráte? Nuže
ať hned Vás první celník nevysvlíkne z kůže!
A dobrý pozor ať na svoji kapsu máte,
když vůdce vybíráte, koně najímáte!
Jste ozbrojen? Nu dobře! Až k Jeruzalemu
lze revolverem ještě vyzrát na ničemu;
však za Jeruzalemem kdo se tuze brání,
holého živobytí často neuchrání.
A dobrý pozor na nosiče, pomahače,
na zevlující lid a kluky prodavače,
na žebráky — —." „„Již dost, jsem úžasem až němý,
což je snad samý darebák v té *Svaté* Zemi?""

## ANDĚLÍČKOVÉ MURILLOVI

Co je tu andělíčků,
co zářivého ruchu,

jak oblak motýlů by
vrh' do modrého vzduchu!

Jsou tvůrkové tak malí:
dvě boubelatá líčka,
dvě křídla jako dlaně
a máš už andělíčka.

Rád anděla-motýla
bych viděl v nebes pláni,
když po květinách-pannách
se mlsavě prohání.

On vidí asi dobře,
kde která zvláště lepá,
a už se lichotivě
jí kolem líček třepá.

A ona tiše stojí
a bez klopení víček:
vždyť chce jen trochu medu
a je to andělíček!

## BURSOVNÍ

Jen pravý žid má pravý nos,
kdy „à la baisse", kdy „à la hausse",
ostatním všem to k hoři —
viz příklad v Rudém moři:
Žid špekuloval „à la baisse",
a vskutku šťastně prošel;
však Farao, jenž za ním lez',
ten také doufal ještě v „baisse",
a přišla „hausse" a pošel.

## „POSLEDNÍ SVÉHO RODU“

Již vím, proč Mladek ze Mšení
se nežení a nežení:
onť myslí na důsledek.
Rod jeho celé věky rosť,
měl tedy zdatných mužů dost,
však byl to — samý „předek“.
To spravit chce pan Mladek
a být svých předků zadek.

## ČEŠPIVO PRAVÍ:

Ten jeden z piva cítí *chmel* a druhý zase *slad*,
a třetí cítí *pelyněk* a čtvrtý *rejži* snad;
já ale z piva každého — a upřímně to dím —
čuch chytnu ihned z *opice*, jak sklenku nasadím.

## ŽALOMIL ZPÍVÁ:

Již na třetí měsíc o lásce své
Ti překrásné pisničky zpívám;
teď jsem však už mrzut a zchlíplý tak,
že sotva už na svět se dívám.

Jsem jak tam ten kohout, jenž smutně tak
se krčí a otvírá klapky:
již přes týden na déšť kokrhá
a přec dosud nepadá kapky.

## ŽENA

Ach, Bože, žena, jaký divný sklad,
co při ní krásy a co velkých vad!

Hned jako holubice mile svorná,
hned dupavá a jako ježek vzdorná,
hned uplakaná, hned zas jasně smavá,
hned toužně lnoucí, hned zas odmítavá,
hned obětivá, zas jak skála skoupá,
hned moudrá věštkyně, zas jako kachna hloupá,
hned bojácná, hned jako lvice smělá,
vždy měnivá jak větrem hnaná vlna
a jako dítě sobectví je plna;
ba — jako dítě celičká a celá —
a proto k ní jak k dítěti se shýbám,
a na klín beru ji a líbám — líbám.

## TO ADAMOVO ŽEBRO

### I.

Všechno je na ženách hladké a jemné,
jako to hedvábí, jako ta pírka,
všechno tak lákavé, k požitku zvoucí,
inu jak — masíčko od žebírka!

### II.

Chceš lásku mou k ženám
mi za zlé snad brát?
Kdo rozený gourmand,
má kotlety rád!

## LIDSKÁ OPATRNOSŤ

Ty jistě usmíváš se, Bože náš,
když slyšíš nás se modlit „Otče náš"!

„Buď svatá vůle Tvá“ ! dí první půle;
však abys věděl, jaká že ta vůle
má být, hned na to v moudrém pohnutí
dá druhá půle — připomenutí.

## NA OČÍCH LIDÍ

Jdou ve poledním slunci
muž dobrý, hříchův syn,
a ejhle: špatný s dobrým
má stejně malý stín!
dobrého i ten malý stínek mrzí,
však chlubně vedle kráčí hřích si drzý.

## OTÁZKA

Moh' by bez potůčků, i těch na nit tenkých,
zšumět mocné řeky ruch?
Moh' by bez dušiček, i těch dětsky mělkých,
vyrůst velký lidstva duch?

## JINÁ OTÁZKA

„Jak voda uplývá mládí — škoda, ach věčná škoda!“
„„Chceš tedy, aby Tvé mládí stojatá byla voda?““

## ČESKÝ VÝTEČNÍK

Hle — přemýšlí! A kývá klidně hlavou.
Je spokojen s tou svou po Čechách slávou.
Však jedna věc ho přece druhdy hněte,
ba chytá ho až křečí:
že Bileamův osel proslul v *celém* světě,
a také jenom řečí.

## NAŠE POHOSTINSTVÍ

I.

Vše v Čechách je, čeho jen třeba,
je masa a piva a chleba;
nu všechno, co k chrstu a k hryzu;
jen jedno nám schází, to: sůl.
A přece k nám sousedstva půl
jak do žlabu žene se k lizu!

II.

Cizinec přišel. Honem sem židli!
„Abyste spaní nám nevynes'!" díme.
Sedí. My usneme. Do běla spíme,
a když se konečně přec probudíme,
ejhle — pan cizinec, jak když tu bydlí!
Všechno se hodí mu, všechno mu sluší,
všechno nám vyjedl z komory, sklípku,
uzené z komínu, z kurníku slípku,
leží nám v peřinách, z dýmky nám kouří,
po nás jen panácky očima mhouří.
A my tu stojíme, drbem si uši.

III.

„Host do domu, Bůh do domu."
Ach neříkej to nikomu!
My máme, čert naši vem vlohu,
v svém domě už dost *těch* „Bohů"!

## Z MODLITBY HORALOVY

(Do památníku vychovateli vysokorodých hrabat ***)

„Marná práce, marné lopocení,
marná trýzeň krve do pocení:
skalná půda,
tvrdá, chudá,
místo klasů rodí bejl a hloží —
těžce na těch výších ležíš, ruko boží.“

## CHUDOBA

Jsme národ prý jen chudý. Díte pravdu pernou!
Však přece ještě kapsy leckde groše hostí,
a není ještě nejhůř u nás s platem.
Leč mysleme si náhle jinou minci bernou!
Že pojednou by, místo stříbrem, zlatem,
se platilo na příklad: *mužnou statečností.*
Jak zhub' by národ mžikem! smrskla Praha!
Jak kručel žaludek nám v nahém těle!
A nikde atóm pýchy! Říci by moh' směle
druh druhu místo „Bratře!“ —: „Lumpe nahá!“

## VÝHODA STARÝCH

Stáří když přibejvá,
léta se vejší,
stáváš se den co den
osamělejší.

V dálce svět hučí, Ty
sedíš v svém loubí:
můžeš si zaplakat
ze srdce hloubi.

## POVZDECH

Dvě uši dal nám Bůh do šumného zvuků moře,
dvě ruce dal nám též do klopotné práce tuhé,
a dvě nám oči dal, by střežilo jedno druhé,
a dvě nám nohy dal, to vzájemné ku podpoře —
proč nedal srdcí dvé, nést všechno to světa hoře!?

## VĚŘÍM!

Ba věřím plně v stěhování duší
a každý, dřív čím byl, že dobře tuší.
Jen ptejte se nás českých básníků:
já vsázím hlavu, že se podivíte,
ba ustrnete, bezpečně až zvíte,
co bývávalo v světě slavíků!

## PŘIPOMENUTÍ

Ty díš: „Teď věnuju se Apolonu cele!"
Toť příliš mnoho — na mou duši:
Hyperborejci Apolonu v obět milou
vždy dali z osla jenom uši.

## LITERÁRNÍ DLOUŽKY

„Čet' Jste již básně moje nové?" — „„Ano příteli!
Však zarazilo mne v nich cosi tuze. Víte-li,
že první zpěv Váš přepodoben je ‚Legendě světa?'""
„Nu možná — náhodou!" — „„A druhý jak by opsán
ze Salleta — —""
„Snad mimovolná vzpomínka . . ." — „„A v třetím
Krasiński že zcela znalý —""
„Ach bože — mezi kollegy — co škodí dloužek malý!"

## SLIBY

Já poznal kdysi také člověka,
jenž ve slibech tak si líbil,
že když už pak se světa odcházel,
že „brzy zas přijde“, slíbil.

## SCÉNA Z RÁJE

*Had.*

Jazyk můj jde do dvojema —
chceš si vzít jej ku pomoci,
paní ctěná?

*Eva.*

Co ty dvěma,
dovedu já jedním zmoci,
vždyť jsem žena!

## DÍTĚTI

Pojď, dítě, nech mne líbat bělost Tvého čela,
nech se rtů Tvých zas víru ve ctnosť pít:
jak třešně květ Jsi čerstvoučkého těla
a oko Tvé jak slunný rána svit.

Jen blíž! Již slyším srdéčko Tvé tlouci,
a jakž tak z Tvých do mojích prsou bije,
já cítím, jara proud že slastně vroucí
a blahý mír již v duši mou se lije.

Jsi čisté, svaté — ba Ty's svaté, dítě!
Snad ovšem brzy dost svět potřísní Tě
a hřích — ne ne — nač teď ta slova pustá,
ach zdvihni honem bílou ručku svoji
a zavři jí ta moje bledá ústa —
když piju ze pramene v letním znoji,
zdaž připomínám sobě při tom s žalem,
že pramen později kdes se zmoutí kalem?

## PŘÍZEŇ

Nenáležím k těm, již české šlechtě naší
závidí tu její tučnou s medem kaši:
beze činův vlastních, že tak pěkně žije,
z toho, co má po otcích, že břich jí tyje.

Přeju šlechticům, co dědictví jim dalo,
přeju, nezkráceně aby podle něho žili,
přeju, aby jim se ve všem, ve všem stalo,
jak si otcové jich — u nás zasloužili!

## PARFUM

„Dnes, matko, rozložím se as již v plném květu,
dej vůně — vůně mi, nechť stačí všemu světu!"
tak v ranním soumraku hezounké škemrá poupě.
Však růže na to hned: „„Ty dítě, nemluv hloupě!
Přes celou ulici nechť sprostá děvka voní,
však růže tomu jen, kdo v touze k ní se kloní!""

## MODERNÍ ZBRAŇ UŽ STARÁ ZBRAŇ,

vždyť dobře v paměti své věrné nesu,
za noci jediné a na jediném plesu
že zamilovával jsem se co mladý muž
i do šesti, ba osmi holek věru —
tu přec je jasno, tenkrát Amor už
že šípy svoje střílel z luku-revolveru!

## DŮVOD PŘÍŠTÍHO ŽIVOTA

Snad jiným zrovna je jak mně, nechť mluví tedy za mnou,
a nepronesem ku konci as závěrku pak klamnou.
Já jsem již přes padesát let a přece jsem tak mlád!
Jsem s to si ve svých myšlenkách jak malé dítě hrát.
Jak děťátko tu hračku svou si všude s sebou vodit,
ji chránit ve svém náručí, ba s ní i spat si chodit.
Má mysl náhle samý smích, a jako srnče skáče,
a zase je jí pojednou až do teskného pláče,
tu touží pak po matičce, a chtěla by se mazlit — —
ach páni vědci, neračte si proto na mne zazlít —
on *musí* tedy po smrti být aspoň jeden ještě svět,
kde ze mne jinoch stane se, a pak teprve muž a kmet.

## MY NEBOZÍ HUMORISTÉ

„No — pořádná hloupost!“ řekne mnohý,
když čet' cos hodně veselého.
Ach, zdali pak slyší jiný autor
kdys úsudku tak zlého!
A musíme přisvědčit v tom sami,
my humoristé pranešťastní:
nás skutečně živí jenom hloupost,
a ani ta ne vlastní!

## PRAOTEC HUMORISTŮ*

Že praotec náš Adam
měl dobrý rozmar, hádám,
ba směle svět bych učil:
vždyť když mu žebro vzato
a dána žena za to,
on ani nezabručil!

## STEJNÁ PŘÍČINA — RŮZNÝ ÚČINEK

Žena přihlouplostí koketuje,
muž se za přihlouplost stydí:
*naivnost mládí* oba v hlupství vidí.

## „UČ SE MOUDRÝM BÝTI!"

Můj milý český jinochu, já v srdci svém Tě nosím —
a proto vřele Tebe zde: uč moudrým být se! prosím,
a najdeš-li kde moudrosti řádného učitele,
Ty zlibej ruce, nohy mu, a oddán buď mu cele!
Však přijde-li Ti „učenec", jenž tak vykládat umí,
že z lidských zdravých rozumů ni stý mu nerozumí,
Ty neutrácej chvilenky pro slovní jeho mihoť,
a hned ho chytni za ucho a kopni ho a vyhoď!

## DROBNÉ A ŠIROKÉ

Chceš za široké drobné obdržeti?
Dej lidstvu celou duši do oběti!
Chceš za drobné široké?
Čiň poklony hluboké!

* Motiv cizí. Opakuju ještě jednou: motiv *cizí*; ani by mne snad jaktěživo nenapadlo, mít nápad k damám tak nezdvořilý.

## ŠTĚSTĚNA

Ach, jedno živobytí truchlivé
a samé šedé hloží jen,
a druhé zase v samých růžích kráčí,
to: Štěstěna že kolo své
tak leníve otáčí.
A nebýt půl již utlučen
a pověrčivý napolo,
již vzkřik' bych na tu můru:
„Chyť kliku, stará parolo,
chci také jednou vzhůru!"

## OSLAVY

Nač genia slavit,
že ku mohutnosti
a k velkosti, slávě,
i ku plodné práci
přispívá lidstvu!

Což slavíme veltok,
že do oceánu,
jenž oblačným dechem
svým veltok ten splodil,
a živil a zrodil,
a po světě vodil,
a velčil a množil,
konečně vplývá?

Či moh' by ten veltok
vody své zhltnout?

## ČESKÁ POLITIKA

Vlakénko pavoučí se hravě vzduchem třese,
je odevzdáno větru, ať je, kam chce, nese,
a na vlakénku, sotva oku znalý,
se nese pavouček jak puntík malý.

Nahoře v modru orli, plní síly,
si hrdě plujou k určitému cíli
a měří cesty mezi světa díly.

K nim pavouček své hravé vznáší zraky:
„Pšt — orli, orli — hečte, letím taky!"

## NEJLEPŠÍ PŘÍTEL

### 1.

Můj národe, já beru Tě již ve ochranu!
Víš co? my vyvoláme v Čechách „třetí" stranu,
ku vyváznutí z bryndy, vlasti na obranu!
Můj plán: my spojíme se s mocným potentátem,
jenž — bez sněmoven — vládne velikánským státem.
Již také našel jsem ho, pracovalť jsem tiše,
má říši dvakrát větší, než je ruská říše.
Však nač ta tajnosť — teď už mohu všechno říci,
náš nový spojenec: král David na měsíci.

### 2.

Král David v měsíci — nač prázdný o tom štěbot —
je pro nás spojencem nejlepším v světě, neboť:
Jsme samý tanec teď a muzika a sláva,
že se až na to vše dnů nocí nedostává

a ten prý „drahý čas“ jak pták kol uší frnká;
tu ovšem David král výborný ku pomoci,
on také proflámuje téměř všechny noci
a celý boží čas jen na svou harfu brnká.

3.

Však dejme tomu, že bychom se pozměnili,
ta mysl jehněčí se stala náhle smělá,
vztek vjel nám do prsou, my zuby vycenili —
tu opět David král se hodí pro nás zcela!
Zda není jeho říše jako koule z děla?
Zda kulhá on za novým naším válek ruchem
a nezanáší se už dávno plavbou vzduchem?
Zda nemá kuráže víc nežli jiný mnohý —
vždyť světu napořád své ukazuje rohy.

4.

Dřívější spojenci jsou láskou svou tak skoupi,
a opouštějí nás, jsmeť jim prý „příliš hloupi“;
král David ale — buďme hloupi, že až bědno,
ba buďme jako vůl, to je mu pořád jedno!

5.

Ne, ne, jen žádný dík! Má povinnosť to pouze!
Chtěl jsem jen vyhovět nynější české touze.
Dnes, kdyby někdo řek': „Drž, Čechu, se jen sebe!“
Čech zvolá: „„Je to troup — ty svrchované nebe!““
Čech s mošnou na ruce dnes u všech dveří klepe,
a bloudí tak vždy dál a mní: čím dál, tím lépe.
Nuž tedy *ještě* dál! — jsem šťasten, moha říci:
„Nejlepší přítel náš — král David na měsíci!“

## VELIKONOČNÍ

„Kdo snáší ta červená vajíčka?“
ptá zvědavé se děcko.
„„Mé dítě, zajisté ňáký Čech:
ten snáší všecko!“ “

## K BOHYNI EUTERPE

Dej mojí mysli dychtivé
— o altissima dea! —
by rostla, kvetla, plodila
jak „Musa rosacea“!
Dej hojnosť poupat slibných,
a květů v plné vnadě,
a rostoucího ovoce
i zralého již — vše to pohromadě!

## EVANGELICKÁ SKROMNOSŤ SPISOVATELOVA

(Svatý Matouš: 28, 34.)

Bože, vyslyš prosbu moji:
Staň se, jak to v písmě stojí —
„Nebe, země jednou zhynou,
*moje* slova nepominou!“

## ZMĚNA

Dřív tisk' jsem knihy skok a skok,
teď péro má už těžký krok,
a to se takto dálo:

Že ve světě as všechno vím,
vše pronikám hned umem svým,
tak se mi dříve zdálo:
teď ale za to jistě vím,
že toho, čemu rozumím,
je zrovna hanba málo!

## ČTENÁŘOVI

Buď spokojen, když z celé velké knihy
do vnímavé Tvé duše slovo padne jedno
a zaklíčí a žene v květ:
vždyť „na počátku bylo slovo“
a stal se z něho — celý svět!

## LÍTOSŤ

Kdo neumí, ba spíš se umučí,
než groše shrabovat se naučí!
Já neumím; však upřímně dím hned,
že lituju, že jsem „pan Nedoved“:
přec jenom přes života širou řeku
se plave líp, když člověk zarosť v špeku.

## MODLITBA

Patróne věcí ztracených, ó svatý Antoníne! —
Neboj se, já Tě nezdržím, vím: musíš slyšet jiné,
kdybych pak Tebe prosit měl, bys všechno to mi vrátil,
co jsem já, člověk pitomý, v svém živobytí ztratil
(na příklad srdce dvacetkrát, as tisíckráte hlavu),
Ty bys v své svaté kancléři měl náhle pěknou vřavu!

Za jednu věc však prosím přec, té nad jiné mi líto,
kdykoli na ni vzpomenu, mnou celým zatočí to,
vzpomínka pouhá zahání mi z duše smutek škodný,
noci mi mění v denní jas a každou trpkosť sladí —
patróne, tu věc zas mi vrať — ach vrať ji — budeš hodný!
čekám již, svatý — svaťoučký — vrať mi jen *moje mládí!*

## POŘÁDEK

Otcové naši vše konali
dle určité časové sadby,
v úterý tedy na příklad
vždy popravy všechny a svatby.

## SHODA

Pod stromem muž si s mužem tuze naříkali,
že žena zřídka věrna.
Na stromě špaček s havranem se křižovali,
že vrána je tak černa.

## VZPOMÍNKA Z MLÁDÍ

„Ty miluješ tedy? Víš, dobrý můj hochu,"
a matiččin hlas stal se vážný,
„zkus myslit si, zdali as milence Tvojí
se podobá Anděl Tvůj Strážný.

A je-li Ti jasno až do hloubi duše
při každičkém tváři tahu,
pak miluj ji, miluj, a neopusť nikdy,
ta jistě Tě dovede k blahu!"

## HANA A CHVÁLA

Pohana tupou má jen zbraň!
Od hlavy k patě Ty mne zhaň
a sotva se rozladím;
najdu si, tím jsem zcela jist,
na sobě přece tisíc míst,
kde s láskou se pohladím.

Řekneš-li ale: „Hodný muž!"
řekl's a náhlým mrazem už
mně tělo mé zatrne;
zdá se mi ihned věru pak,
tajně že jsem já darebák
a trest že se přihrne.

Nebo když řekneš: „Chytrý kos!"
na mozek v tom už sedne cos
a hlava se zatočí.
Cítím se hlup tak! Náhlý strach,
svět že to celý pozná ach!
krev žene mi do očí.

## SLUNCE A MĚSÍC

Jeden žije jako měsíc:
sotva že se trochu sebral,
nabyl trochu plných tváří,
už zas hubne, schne a mizí,
až je suchý jako třísťka,
ohnutý jak žebrák kmet.

Druhý žije jako slunce:
věčně stejně boubelatý,

plný zlata, plný záře,
usměvavý, spokojený —
nebýt na něm trochu poskvrn,
čert by vzal nás ostatní!

## ÚTĚCHA

Kdo chceš být lidstva učitel
a vidíš marnost svojich děl,
jen nepotrať mi všechnu chuť!
Sám bůh měl stejný osud:
hned v první den řek' „Světlo buď!"
— a ono není dosud.

## ŽIVOTY SVATÝCH

Též pánbůh milovník je „památníků".
Každému člověku dá čistou blánu
a člověk na ni píše, dokud dýše.
To jedno písmo mračné je a smutné,
to druhé rdí se studem do krvava,
to třetí je jak samá růže smavá,
a čtvrté je tak jasné, tiché, svaté,
a psáno nejčistším jak bílým mlékem!
Ty bílé blány pánbůh klade zvláště,
sám sešívá je sluneční pak nití
a andělům je dává do knihovny.
Co mají stále dělat andělové!?
Nuž přijdou, čtou a tak se rozzívají,
že modré oči pojednou jim pláčou
a lesklé slzy po tvářích jim kanou,
a náhle teplý deštík k zemi padá

a cesty kropí, po krajině běží,
ač slunce svítí na blankytném nebi.
   A člověk dole staví krok a vzhlíží,
a vrtí kulatou svou lidskou hlavou.

## OTÁZKA

„Kdo bohat, slyší o sobě jen lež, však pravdu chudý."
Mně nadávali vždy a všudy —
tož byl jsem, aniž věda,
náramný boháč teda?

## MANŽELÉ ADAM A EVA BLÍŽNÍ

Pan Blížný dobrák — cti jej, paní Evo!
On myslí vždy, že sukovitá hůl,
jež na tom onom leží žití půl,
je hotovoučké sladké dřevo.

A paní Blížná měkká, jako z dýmu.
Když zlomíš nohu, příjde návštěvou —
„Ach každý máme tady bídu svou,
já třetí den už, považte, mám rýmu!"

## ČTENÁŘKY

Čtenářky české jsou čtenářky pilné,
pokrmů tištěných jedlice silné.
Kámen by zlouskaly, hřebík by zchruply,
na jedno sedění kravku by sluply;
všechno jim chutná jak smyrnenské fíky,
všechno jde k duhu jim — pánbůh měj díky!

## PRAVDA!

„Proč nazýváš stále mne „andělem“ ?“
a špulila pusku svou jemnou,
„vždyť kdybych se pojednou stala jím,
co dělal bys, zlatý, se mnou?“

## KREV A VODA

Stará šlechta, nová šlechta — stejné mravy, stejné rysy,
přece cize žijí spolu, po věcích se teprv mísí.
Jak když hledím s pražských mostů k čeřícím se
vlnám dolů!
Vltava tu s Berounkou jdou v širokém řečišti spolu,
cize plynou podél sebe, každá lne ke svému břehu,
pomalu jen, pomaloučku směšují se ve svém běhu,
rozeznáš je, ač již spolu proběhly kraj dosti dálný,
ač jsou obě stejně líny, obě špinavy a kalny.

## BÁSNÍK DEMOKRAT

Raděj umřít beze slávy věnce,
zaniknout radš v dusných vlnách Lethe,
nežli řád mít, titul excellence —
díky, Bože, že já *nejsem* Göthe!

## KUCHAŘI

Že spisovatel ***, jak všichni lidé vědí,
sám málo čte a v hospodě jen sedí?
Toť stará litanije!
Vždyť přece vidíš na kuchaři,
že málo jí, kdo jídla vaří,
však skoro pořád pije.

## K + M + B +

Svěcenou křídu čti a zvíš,
že s každým svatým jesti kříž.

## PODOBENSTVÍ

Je k smíchu manžel, který pračkou, křikem
chce vyrovnat se ženy s nápadníkem:
je jako jelen, hloupá zvěř,
jenž v stromy trká, zvrací keř,
chtě shodit paroh starý,
by moh' mu — narůst jarý.

## MALOMĚSTSKÉ

Městečko puká, má svůj nový vtipek —
Fojtlova paní je prý „jako šípek“:
„Na hlavě vždycky černou hušku; v tváři
cihelny temně rozžhavenou záři;
v životě statném plno — příštích růží,
děset už dala dcerek svému muži,
a už dá zase jednu,“ praví klípek.

## ROSTLINNÁ RODINA

Matka jak pivoňka,
otec jak suk,
dcerka jak růžička,
kluk jako buk;
babka jako lístek suchý,
dědek jako pařez hluchý.

## KRIMINÁL

Zde stojí. Krásný! Však nás také stál
už přes dva milióny ten náš kriminál!
A bude prý se ještě stavět dál.
Že ještě dál? Až tedy k jaké dáli?!
Tu myslím přece — a to žádný vtip —
že našim kapsám už by bylo líp,
teď pro poctivce stavět kriminály.

## JAKO NA ZEMI TAK I NA NEBI

Co myšlének jsme mívávali v podlebí,
jak asi žíti budeme „tam na nebi“!
Již odpověděly nám na to vědy:
„Zem hvězda je, je částí nebe tedy,
a lidé vy *už teď* jste nebešťané —
a tedy víte, co že pak se stane!“

Nu dobrá, díky! My už tedy známe,
že mít se budem „na nebi“, jak teď se máme:
že v letě budem orat, v zimě peří drát,
„o švestkách“ vždycky špatné pivo pívat,
„ve čtyrech“ na večer si „maxla“ hrát,
„od času k času“ vyšší činži platit,
své prázdné chvíle pomluvami zlatit,
že ku všem nižším budem hrubi bývat,
však v úctě hluboké se před vyššími kývat,
že zkrátka třeba tam jak zde se chovat —
kde hezké děvče, hned s ním podovádět,
kde hezká žínka, hned ji pilně svádět,
a s mužem jejím pak se pohlavkovat.

## KONEC SVĚTA

Hned led, hned oheň, mrak a jas,
jak na obvrtlíku asi —
až, drahoušku, přijdeš do nebe,
ach dělej nám odtamtud časy!

Mámť v nenávisti celý svět,
má duše mu vymstít se hoří —
a zavládne-li mu rozmar tvůj,
svět za čtrnáct dní se zmoří!

## MODLITBA

Tvé oko temné jezero
a bájeplně vnadné,
jak do něho kdo nahlédne,
omamný sen naň padne.

A člověk neví kam a jak,
a klopýtne pak snadno —
ach Bože, dej mi klopýtnout
a dopadnout až na dno!

## DO KRÁSY

Jen nečiň tak pyšně a vzácně,
jen nepýchej velkou svou krásou,
a neskládej posměšně ústa,
a nekryj tou pohrdnou řasou!

Vždyť zajisté víš, co se říká:
„Kdo miluje, do krásy kvete“ —
a já — já dle míry své lásky
jsem nejhezčí chlapík teď v světě.

## LE BOUQUET DE L'AMOUR

Pravda, já potácím se, vínem jak zpilý
šumivým, jež tak hravě poráží muže.
Zpilý jsem, ale — láskou. Právě jsem chvíli
k svojí se dívce tulil úže a úže.
Nevěříš? Tedy přistup blíže, můj milý,
ucítíš: horký dech můj páchne jak růže!

## LIDSKÉ SRDCE

Též mne kdys omamuje vábný hřích jak blín,
že odvracím se od světla a stáčím v stín.
Však pro to nesplítám si nikdy kárnou metlu,
já nesoužím se výčitkami, nehrdlím,
a nenapomínám se k dobru — aj vždyť vím,
jak v okně květina, když někdo v stín ji obočí,
zas sama volně listy své ku slunci otočí,
že též se srdce mé zas samo stočí k světlu.

## ZRCADLO

„Čti v očích lidských! Studuj, studuj lidi!“
Když ale oko mé v těch očích *mne* jen vidí!

## MARNÉ PŘÁNÍ

Mám jedno přání věčné, zrovna jako dítě.
Nechť cit a sluch můj jenom na okamžik umí:
pocítit, Zem jak střelou po prostoru letí,
zaslechnout, vůkol nás jak světy v chóru šumí.

## SMUTNÁ BILANCE

Co zbude ze života, drazí moji páni,
když odpočtete od něho vše umírání?!

## ŘIP

Řip miluju. Je v řeči své tak přímý,
jak ovšem každý heros dokonalý.
Vždy, kdykoli jsme vedle sebe stáli,
mně řekl: „Tuž se, jsi mi ještě malý!“

## DVĚ DRAHÁ MÍSTA

Když v cizině steskem
se srdce mi třese,
hned ku dvěma místům
má duše se nese
sem do vlasti zpátky —
jak bleskný šíp!

A jak ta dvě místa
se na mysli výší,
již srdce se v těle
jak v kolébce tiší,
a prchají zmatky
a hned je líp.

Ta zvýšina jedna
je v lůně dvou strání,
ta výšina druhá
je v široké pláni —
to rovek mé matky,
to hora Řip.

## SLZA

Jak ryzímu srdci se pokoří zloba,
zde povím vám krátkou a dojemnou sloku:
já na hrobě matky své viděl jsem v trávě
i divokou macešku se slzou v oku.

## DOSLOV KE KNIZE EPIGRAMŮ

Snad květy jsou na mé louce, jež rodí i jiný luh,
snad řeči jsou v té mé knížce, jež řekl i jiný druh,
já odpouštím to sobě a odpouští mi Bůh:
jeť louka právě louka, duch lidský — lidský duch.

## [BYL PRVNÍ MÁJ]

Byl první máj, to lásky čas,
hrdliččin zval ku lásce hlas —
je první červen, jak teď as
z té lásky honem vybřist zas? —

## JAN KALVENT, KLEMPÍŘ

Je smutno zase v Čechách. Dusný mrak nás tíží,
kam oko pohlédne, pych se zlobou se páří,
krok za krokem se zpupný Němec s Čechem sváří,
a horší doba ještě blíž a blíž se plíží.
Dřív také nebývalo v Čechách blahé shody,
však Čecha urazit se musil Němec stříci —
než o tom nedobře se mluví na ulici:
já myslím, abychom šli do hospody!

Pij, bratře! Byl jsi také v Chebu na své cestě?
Nu vidíš! Jméno Kalvent, po tak mnohém věku,
tam v živé paměti a v hojném lidu vděku,
Jan Kalvent, klempíř Čech, a v praněmeckém městě!
Jen vyslov jméno to a hned jsou kolem hody;
na každé tváři zablyskne se úsměv hravý,
prst vzdvihá se, ret špulí se a chvatně praví:
„Já myslím, abychom šli do hospody!"

Zle bylo v Chebu kdysi. Vodní strže, žáry
vše vůkol hubily a přední města páni
se sešli na radnici, každý by své zdání
zde pronesl, jak nalézt vhodné k tomu káry.
Den celý seděli a přec jen bez dohody;
tu povstal Kalvent: „Slyšte mého také hlasu —
hřích smrtelný tak mařit předrahého času,
já myslím, abychom šli do hospody!"

Smích, tleskání a již se všichni hrnou k „Hradu".
Tam od stvoření světa dobrý nápoj býval,
vždyť vypravují, pilně z konve že tam píval
sám proslavený ten náš Jiřík z Poděbradů.
„Sem, hospodo, té Tvojí ochmelené vody!"
a pili, zpívali a „bratříčků" se zvali,

Jan Kalvent žil, vždy zase v sboru pozařvali:
„Já myslím, abychom šli do hospody!“

Takž byli vesele až k ránu pohromadě.
Pak vyšli. — „To je mi teď divně!“ — „A mně taky!“
„Mně třesou ruce se.“ — „Mně zkalily se zraky.“ —
„Mně huba drkotá v tom náhlém ranním chladě!“ —
„A kdo tím vinen?“ — „Z Kalventa ty škody!
On radil nám sem jít, ať teď zas dále radí!“
A Kalvent s úsměvem si dlouhou bradu hladí:
„Já myslím, abychom šli do hospody!“

A vskutku zpět se hrnou, znovu pijí! — Doma
však zatím zle! Noc nekonečná, beze spaní,
a sotva den se rozbřesk', v houf se hrnou paní
se zrakem uslzeným, chvějícíma rtoma.
„Kde jsou?“ — „Já nevím!“ — „Kdož zná všecky
mužské svody!“
„Jsou ještě v radě?“ — „Odnikud ach ani slova!“
A teď tu přichází též žínka Kalventova —:
„Já myslím, abychom šly do hospody!“

Ten jásot, výskot — městem se to ozývalo!
„Pojď, ženo!“ — „Zlato!“ každý zve si žínku svoji. —
„Sem pro mou holubici honem konev dvojí!“ —
tak blaho v Chebu dosud nikdy nebývalo!
Hle, mužský baret vedle čepce z alamody —
blaženost v tvářích, jiskru ve každičkém oku
a v hrdlech píseň, pak zas zavýsknutou sloku:
„Já myslím, abychom šli do hospody!“

Dej nalít, bratře! — Moudrý v dějinách se učí.
Kde pravý muž, se říká, je též pravá brada,
a často pomohla již krátká, včasná rada
přes všechnu svízel, jež nás třeba k smrti mučí.

Teď v Čechách našich krásných zas se sváří rody —
ach, kéž by náhle povstal muž, muž k zulíbání,
a pěstí bouchnul, hromem houknul: „Slyšte, páni —
já myslím, abychom šli do hospody!“

## [DO PAMÁTNÍKU]

Až také já se tedy zakutálím
v ten kraj, jenž blažen prý a bez muky,
a kdysi vnuknutím pak nenadálým
Vy vezmete ten lístek do ruky:
tu tichým, jemnocitým Vaším duchem
teploučký šlehni paprslek, a sluchem
se náhle rozvlň lahodivé znění
a zní to — jako z dálky pozdravení.

## PROSTÝ MOTIV

### [I.]

Smrť zvoní: „Na vůz! Čas je — čas!“
a po cestovných běží třas.
Jak divno, na zvonění
že nikdo hotov není!

Mně hůř je: V ruce držím vak
a na zvon vzpínám rudý zrak,
však zvon se nehne ani.
Jsem netrpěliv! Zítra? dnes?
Smrť po sousedstvě hýří kdes
a já tu čekám na ni!

## PROSTÝ MOTIV

### [II.]

Sluníčko, ještě jen jednou tak poskoč si
   z hor východních do oblohy,
jak tenkrát, když z dětské své postele
jsem každého rána tak vesele
   své vyšvihnul mladé nohy!

Sluníčko, ještě jen jedinkrát zasměj se
   tak z plna, a bez ostychu,
jak tenkrát, když oči své pozvednout
a na tebe, sluníčko, pohlédnout
   jsem nedoveď' beze smíchu!

Sluníčko, ještě jen jednou tak zatoč se,
   jak tenkráte — prosím tebe —
když den co den, jakoby z úkolu,
jsme točili světem se pospolu
   a kolem nás nebe — nebe!

## [„PŘEKLAD Z HEINRICHA HEINA“]

Tak mlada byla, šestnáct let —
až mně jí bylo líto,
však jakýs vnitřní hlas mi děl:
jen neodpouštěj jí to!
Je hezka, přijde jiný hned,
a bude hřích mít z toho,
a sjímat hříchy s bližních svých,
to platí v nebi mnoho.

## [„PŘEKLAD Z RABELAISA“]

Čím víc se do myšlenek zavrtával,
tím více cítil, jak mu uši pár
přijímal na se pravý oslí tvar
a přímo do ukrutné délky vstával.

# V ŽELEZNIČNÉM KUPÉ

Vlak chvíli už byl zase v plném spěchu,
a drkot kol a šramot vozních svorů,
chrast kolejí i jiné zvuky tupé
se slívaly zas do táhlého vzdechu —
my v novém byli spolu rozhovoru,
v tom klika cvakla, u našeho kupé
se dvířka otevřela, v beranici
muž stál tu silný, tváře větrem smáhlé —
„Nuž — právě tedy jedem přes hranici!“
a zavřel zas — a bylo ticho náhlé.
Muž, hlava rodiny zde cestující,
chvějící rukou k cloně okna sáhnul
a rychle — rychle do koutku ji stáhnul,
by dychtivému nevadila oku;
choť jeho jako laň se svižně zvedla
a spustivši se k manželovu boku,
na jeho rámě přitiskla se lící;
a dcerka jejich — desíti tak roků —
ku protějšímu oknu hbitě sedla,
v klín dala ručky, zbožně ven vyhledla.
Též já byl tich, můj jazyk pod olovem,
vždyť hřích by byl, teď vyrušit je slovem!

Tou náhodou, jež cestovníky svádí
a cizí lid si mžikem skamarádí,
jsme sešli se a sesedli si spolu,
a za řeči jsem brzy důvěrníkem
se stal všech radostí jich i všech bolů.
Před osmi roky touž se cestou brali,
když utíkali z vlasti před zánikem —
zleť drápy osudu zde do nich praly;
dál, dále krok jich pevnou půdu hledal,
jak pták by sedal a se zase zvedal,

až zakotvili kdesi pod Kavkazem:
tam spokojenosť sedla zas k jich stolu.
Teď, přivoláni staré matky vzkazem,
se na návštěvu domů ubírali.
Jakž byli nepokojní, rozechvělí,
jakž se jim ruce třásly, oči skvěly,
jak zvláštní tón teď šlehal rozhovorem,
když blížili jsme se již ku hranici!
A proto byl jsem slední na stanici
sám tajně promluvil si s konduktorem,
by v pravý čas nám sdělil, vlak že veze
nás tedy již přes české vlasti meze.

Vlasť, domov — slova kouzelného zvuku!
Tak ticho je, ba jako ve kostele,
když bez kněze a varhan osaměle
se duše choulí a při srdce tluku
bol s blahem jako ve číši se mísí.
Jen kradmo někdy oči svoje zvednu
a krátkým mžikem po ostatních vzhlednu:
ret jejich jako v modlitbě se vlní,
zrak jejich jako ku pláči se plní,
ba na řasách již věru rosa visí!
Vlasť, domov — velká, v skutku božská slova —
jak rázem při nich každá žilka hraje,
jak člověk údivně se při nich chová!
Přec tentýž ráz zde horského je kraje,
jak dříve byl už na moravské straně —
kraj přepůvabný, pravda, tvary různé:
semknuté skály, průzory zas luzné,
kde malá ves se pne po skalní hraně,
jak by tu stály věru jesle svaté,
sníh po údolu bílým stříbrem svítí,
led po smrčinách rudým zlatem třpytí
a nad tím nebe modře rozepjaté —

je krásné to, však bylo dřiv již krásné,
a přec těm lidem celá duše žasne!
A já? ač sdílný bývá pocit taký,
já klidný jsem, jsem jenom divák němý —
Vy plačte si, já zatím sedím v suchu!
Já — já — co to? co náhle kypí v duchu? —
Pojednou srdce k hrdlu poskočilo,
i zamíhalo se před mými zraky,
jak by tam venku světlo bleskné dštilo,
déšť briliantový tam padal k zemi — —

Děvčátko vstalo. Čile k matce milé
se přitulilo, ručky otočilo,
a něco šeptá. „Nech mě na pokoji!"
„„Co chce?"" — „Chce . . ." — však mi nedošlo už
k sluchu.
„„Nu dej jí tedy, je teď k tomu chvíle —
proč vychovala jsi tak dcerku svoji!""
A matka, ráda novému as ruchu,
po brašně sáhajíc s úsměvem vstala
a něco vyňala a dcerce dala.
Maličká skříňka, ve obálce bílé,
a dcerka vtiskla na ni políbení.
Já přihlížím. „„„To pamlsek as není!?""" —
„No, pověz pánu, co máš pod rukama!"
Však děvče upřeně jen k zemi hledí,
ať matka nutí, dítě slova nedí.
„Já tedy budu vypravovat sama!
Když stěhovali jsme se do ciziny,
šly s námi steré, věru divné věci,
a mezi nimi — šel i ptáček v kleci.
Byl chocholouš. Ach, pane, jak ten zpíval!
„Kde domov můj" i jiné písně uměl.
A v dáli tam, kde kraj tak cize jiný,
za skrovné zrno, malou za obsluhu

nám útěchou, ba často blahem býval —
když zpěv tak vířivě mu z hrdla šuměl,
nám zdálo se: jsme na domácím luhu.
Až jednou — podzimní to bylo ráno —
v své kleci ležel, a měl dozpíváno.
My kropili jej, hladili a hřáli,
ba prosili — víc oudy neokřály.
Nuž rakvičku jsme tedy urobili,
a v ní ležel nehybně a něme,
tu jeho kostičkám jsme přislíbili,
že zavezem je zpět do české země.“

## [ČÍŠE A SUD]

### *Číše*

„Já dám, co mám.
Když dobré mám,
tu za vděk — je to lidský vděk —
mně vyprazdňují žaludek."

### *Sud*

„Pět set věder snese vnitro moje,
jsem sud obr, hromné velikosti,
pět set věder, ne však kapky víc.
Pijáku, jenž ke mně obracíš svou líc,
podlé mne si zařiď povždy hody svoje:
pij, co stačí žaludek — a dosti!"

## KDYŽ POPRVÉ JSI NA OČÍCH MI STÁLA. .

Když poprvé Jsi na očích mi stála,
jak připomínka zašlé, krásné doby,
jak pozdrav z mládí Jsi se mi tu zdála —
tak Svému otci jdeš Ty do podoby!
Tvůj otec — nedím frási: těch je málo,
jimž tváři by tak jasnil svěží duch,
tak na rtu sídlil vždy jen pravdy ruch,
a nadšení tak čisté v oku plálo.
Těch málo je, jimž možno jako jemu
do ruky vložit vše: svůj život, štěstí,
svou čest, své tajemství — a všemu, všemu
tak bezpečno v té ruce mužné jesti,
jak leželo by na bavlnce měkké!
Jsi podobna též duchem? — Nevíš, dítě milé!
Sny hrají ještě v líci mladověké.
Však víme my zas v duši potužilé:
mandlovník že jen plodí broskve vonné,
fík sladkost skládá na své větve sklonné,
a míšeň jabka má jen, která dýší vínem —
strom ušlechtilý listů svojich stínem
si kryje ovoce vždy ušlechtilé.
Já otázku dal, odpovím sám na ni —
vždyť nemožno tu býti lžiprorokem:
jen vykroč si už v život svižným krokem,
Jsi otci podobna — a to Tvé požehnání!

## SVATEBNÍ

### I.

Chceš mezi dárky ve Svůj zlatý den
mít ode mne prostičkou báseň jen.
Co as Ti starý Ovid radil: „Báseň věstí
v den svatební dívčinám štěstí — štěstí!“
A je to pravda: štěstí proroctvím
je báseň již tou pouhou formou svojí,
a životního blaha obraz věrný.
Nuž přeju Ti z ní toto trojí!
cit obou Vás vždy najdi plný *„rým“*,
jen *„stopu“* ladnou zůstav den co den,
a žití proud vždy hudebně buď *„měrný“* !
Šum báseň Tvá, jak svěží potok šumí,
jenž i v poušť skalní život vkouzlit umí;
leť báseň Tvá měkounkým ptáka letem —
tím přebohatým, krásným božím světem!

### II.

Jsi, slyším, milovnicí hudby též —
nuž tedy ještě z ní se učit spěš!
Víš, milé dítě, co Ti hudba radí?
Kdo moudrý hudec, zavčas dobře ladí!
To jedno sobě tklivě pamatuj:
z nás každý v rukou svých má pokoj svůj;
a počin uplyne-li v svatém klidu,
že později o bouřích již ani vidu!
Vždyť vidíme to kolem po přírodě:
když léto začne klidné při pohodě,
nechť slunce ráno krvavě pak vzchází,

nechť jak chce dlouhým lokem vodu pije,
nechť kohout kokrhá nejhorší melodyje —
vše rozplyne se zas jak plašný sen,
a večer říkáme: „Byl krásný den!“

## [BOŽENCE]

Já sestár', zkušen jsem, a takto dím:
Chceš šťastna být? vždy spokojena s losem Svým?
Nuž, — *neslibuj si teď* přes příliš do života!
Je těžko uposlechnout rady té, já vím.
Jsi mladá, — mladému se vše v tom světě líbí,
a co se líbí mu, on si to — slíbí.
Však přijde život pak, a s ním jde různá slota,
a rozmrzen tu stojí člověk v krátké době,
že slibů nesplnil, ne jiným a ne sobě.
Co dělat! Těžko přec jen za těch mladých dnů
se prostě vzdát všech tužeb, libých snů!
Víš co, Boženko, hraj si tedy, hraj,
klaď přání za přáním do budoucnosti klínu
a myšlenky své zapřeď třeba v ráj,
však při všem vzdechni: „Bože — polovinu!“

## STAROMĚSTSKÁ VĚŽ

Půlnoc s věže. Věž v plamenech.
Zář ku nebi tichá šlehá
a nahoru dolů rej plamenů
jak klikatým bleskem běhá.

Půlnoc s věže. Věž mžikem je
jak krvavá obra ruka,
a nad ní se plameny splítají
v kříž, jakoby boží muka.

Někdy v okně jak blyskla by
tvář stará a barvy bledé,
a vzduchem to chvilkami zasyčí,
jak po brusu meč když jede.

Požár šlehá tak noc co noc,
kraj světa plá, přes tři věky,
a z dáli sem tázavý hukot zní,
jak ze živé lidstva řeky.

Požár šlehá tak noc co noc
a pod věží blaze, němě
jak v hedvábné kolebce Praha spí —
ta Praha, to srdce země.

## [TŘÍŠŤ Z FEUILLETONŮ]

### *[Břich chudiny.]*

Břich hladné chudiny je jako boží skříň,
kdo plní jej, již plní vůli boží.

### *[Nenávist.]*

A nenávist je břímě protivné
a těžce klade se na všechnu radost,
jak kamenným by byla náhrobkem.

### *[S Bohy sedět . . .]*

S Bohy sedět v jednom kočáře
cti své dbalý muž by nikdy nechtěl,
kdyby stud mu při tom musil do tváře.

### *[Jen jednu radost . . .]*

Jen jednu radost bez skvrny
si člověk v světě sklízí,
jen jednu radost bělostnou:
radost z radosti cizí!

### *[Čas.]*

Ty vládce na svém pražulovém trůnu,
od věčnosti, bohorovný, netělesný,
nepochopený a posud nepopsaný,
mluv, o šedá runo, kolika že lety,

statisíci let že ovíjíš své skráně?*
Všechny tvoje děti, kam že poděly se?
Promluv, Čase, umíš milovati?
Neumíš; neb kdybys ty tak uměl,
byl bys bohem —;
jeho ruka tvoří, tvoje ruka ničí,
on dá klasům růsti, jež ty jenom sečeš,
z jeho ruky rostou celé zlaté světy,
z tvé pak ruky rostou jenom děje lidské[.]

*[Česká šlechta.]*

Nevěř, že je lev ten spící,
on je jen tak dřímající,
najednou se, náhle hne
a — pohodlněj ulehne.

*[Nová věc.]*

[I.]

Věc nějaká můž' sebe bláznovštější býti,
jen když je nová, hned zajímá dav,
a dav ten hledí, trne, obdivuje.

*[Vynálezy.]*

Ach mnoho velkého si člověk vynalezl —
však něco většího si nevymyslil nikdy!

* Upozorňuju povrchního čtenáře na krásu obrazu, jak že „šedá runa ovíjí si skráně“.

*[Zima již pominula . . .]*

Zima již pominula,
pominula prška, pominula,
kvítí ukázalo se v zemi naší,
hlas hrdličky slyšán jest v zemi naší,
fík vypustil svoje větvice,
kvetoucí zavoněly vinice.

*[Opravené přísloví.]*

Sedávej s panenkou v koutě,
budeš-li hodně tichý, nenajdou tě.

*[Nová věc.]*

[II.]

Nechť vymyslí to sebe bláznivější hlava,
když věc je nová, voláme jí „sláva" !

*[Původ lidské společnosti.]*

Není dáno stejně vtipu
Tomášovi jak Filipu,
z kteréž nedokonalosti
rostou lidské společnosti.

*[Volně podle Goethe.]*

Slovanská je všechna theorie,
německý však strom je života.

# BÁSNICKÉ PŘEKLADY

# OBRAZY A ROMANCÍ Z UHER

*od Alexandra Petöfi-ho.**

## UKRADENÝ KŮŇ

Jak zrnko prachu
se větrem honí —
tak letí betyar**
na rychlém koni.

„Aj odkud kmotr
tak rychle spěchá?"
„„Aj právě z puszty
mé hříbě jechá.

Tam se ti pasou
překrásni koně, —
viz toto hříbě!
byl jsem si pro ně.

Tak hošík chudý
zas jednou jedu,
do Tura na trh
své hříbě vedu.""

* Ze spisu „Alexander Petöfi's gedichte. Aus dem Ungarischen Fr. Szarvady und Mor. Hartmann."

** Betyar = dobrodruh, jenž se proti zákonům prohřešil a nadbytkem svých bližních se živí. Betyar šetří obyvatele vlastního comitatu a napadá hlavně kupce a duchovní. Lid mu není nepřítelem, jelikož obyčejně odvážlivcem, smělým jezdcem a chytrákem bývá. —

„Stůj, krajánečku,
to nemůž' býti,
chci svého koně
zas nazpět míti.

Mé jesti stádo
na onom místě,
tam si to hříbě
mně ukrad jistě."

Však sotva betyar
to ještě slyší,
vždyť svého koně
let zase zspíší.

A odpověď už
jen v letu dána,
chtělť betyar předce
zas těšit pána.

„„Aj nebuď ti snad
to hříbě k zlosti,
máš ještě koní
na puzstě dosti.

Já ale neměl
než srdce svoje,
a to ukradla
mně dcerka tvoje.""

## OVČÁK

Ovčák sedí na oslu,
noha visí k zemi,
velký hoch, však větší má
ve prsou bol němý.

Byl dřív seděl, popásal,
hvízdal písně líné,
a tu slyšel, milka
stůně a že zhyne.

Rychle vzskočil, ostruha
kroky osla řídí,
spěchá domů — pozdě však.
mrtvolu jen vidí.

Aj což v bolesti se teď
sluší na ovčáka,
ne-li holí udeřit
přes hlavu ušáka?

## O KRÁSNÁ NOC!

O krásná noc!
Zabrány v snění všechny nebes svíce,
ten velký měsíc, malá večernice,
o krásná noc!

A rosou jasnou lučina se leskne,
slavíčí zvuky znějí plání teskné,
o krásná noc!

Ku milce své se mladík teskně loudí...
a vraždu v mysli betyar cestou bloudí,
o krásná noc!

## PAN PAVEL

Tak praví Pavel, dobrý myslitel,
a klobouk kosou posadil
a kníry sobě uhladil:
„Aj kdyby kat to vzíti chtěl!
Nač potřebuju taky ženu,
proč jí už dávno nevyženu?
pryč s ní! to bych si s ženou dal!“
a vykonal, jak povídal.

Pak praví Pavel, dobrý myslitel,
však klobouk kosou nevsadil
a kníry při tom nehladil:
„Aj kdyby kat to vzíti chtěl!
Proč jsem ji vyhnal ve hlouposti,
vždyť rozuměla domácnosti;
teď jmění pryč — dal jsem si, dal!“
a dělo se, jak povídal.

Zas praví Pavel, dobrý myslitel,
a klobouk kosou posadil
a moudře kníry uhladil:
„Aj kdyby kat to vzíti chtěl!
Zdaž vede litování k čemu?
ďas jmění vzal, vem zbytek k němu!
pryč s ním! — to jsem si věru dal!“
a vykonal, jak povídal.

Tu praví Pavel, dobrý myslitel,
a klobouk v oko posadil
a smutně kníry přihladil:
„Aj kdyby kat to vzíti chtěl!

Mám místo všeho přemýšlení
si zvolit nyní oběšení?
nuž vyvolím — to jsem si dal!“
a vykonal, jak povídal.

## BETYAR

Listí stromů už se červená,
vichr podzimní jím zastená,
den je šedý, pole všechna šedá,
slouha, betyar přístřeší si hledá.

Slouha najde střechu hostinnou,
pod níž džbán a mísa pokynou,
a kde syt pak na měkounkém loži
žínce k prsoum všechnu bídu složí.

Ale betyar nemá domovu,
slyší všude chřestot okovů,
skrčen za roštím se zimou chvěje,
hubuje na chladnou noc a kleje.

## LOUPEŽNÍK

Na nebi ještě bledý měsíc mešká,
u lesa stojí lupič sklíčený —
travičky všechny rosou ztíženy,
a v oku lupiče je slza těžká.

Podepřen o sekyrku smutně vzdechnul:
„Proč se má prsa k zhoubě zvlnila?
matička milá dobře mínila,
matičko drahá, proč jsem neposlechnul?

Tvůj dům jsem opustil, to sídlo míru,
a s lupiči jsem dlel pak v závodu,
bych sobě k hanbě, lidem na škodu
žil život krvelačných netopýrů.

Teď odešel bych — pozdě tužbě mojí,
mou matičku mi smrť už odňala,
dům její doba v rumy uspala,
dům rozválen — však šibenice stojí.“

## DOBRODRUŽSTVÍ VLKA

„Tys' jedl, příteli, tvůj zub se ztápí
v krev posud, kdežto hlad nás krutý trápí.

Je zima hrůzná — svět se ztápí v sněhu,
a vichr řve a hýká v pustém běhu.

A nikde človíčka ni malé zvěře,
nuž rci nám, pokrm kde tvůj zub si béře?“

Tak vlčí hejno bratříčka se táže,
a s pozdravením vypravovat káže.

On nasycen se slovu nezpečuje,
když zvědavá ho chasa obkličuje:

„Na pusté pláni boháč ovčák sídlí,
však sám a sám tam s ženou svojí bydlí.

A kousek za domem na pusté pláni
chlív ohražený ovčí stádo chrání.

Dva lupičové stáli u ohrady
za pozdní noci — já a panák mladý.

To chlapisko na žínku choutku mělo
a mně se zase tučných ovcí chtělo.

On loudil se kol domu až do rána,
já ovcí nedostal a sežral pána.“ —

## SETKÁNÍ SE NA PUSZTĚ

Jak klidné jezero jsou pláně hnědé
a po nich panský kočár pískem jede,
a jede, letí přes ty sypké stezky,
jak přípřeží by byly divé blesky.
Ohnivá čtverospřež si pyšně vede
a větrem rychle po té pláni jede.
Po hladké půdě kůň se neunaví
a předc se kočár náhle pozastaví!
Což postraňky se náhle přetrhly?
či vozkové snad v jamku převrhli?
Aj darmo hádáš nyní na obojí —
před vozem náhle puszty syn tu stojí.
Před vozem náhle puszty král zde stál
a divoké to spřeží nemůž' dál;
s bambitkou nataženou tiše stál,
bambitkou v ruce vozu udělal.
V tom slyší, jak cos slabě vykřiklo,
jak by to malé ptáče zatíklo;
dřív kolem sebe, do vozu pak hledí,
vždyť možno, ptačátko že uvnitř sedí.
Ptačátko bylo žínka krásná, mladá,
jakých si obraz malíř v mysli spřádá.
„O smiluj se!“ — snad mluvila by dále,
však strachem řeč jí vázla nenadále.
A lupič radostně se dívá na ni
a osloví pak mírně krásnou paní:
„Jen zůstaň sedět, rač se klidně chovat,
já nechci cestu tvou už přerušovat,
však než-li spřež tvá zase vykročí,
o prosím, pohledni mně do očí!“
Bojácně oko k oku pozvedne —
ach srdce stydne, když v ně nahlédne.
On přijde blíže, znovu ještě prosí:

„Ach jednu touhu ještě srdce nosí!
O podej ruku, touhu utišíš . . .
jak, milostná? i v tom mne vyslyšíš? . .
O díky, díky tobě, hvězdo jasná,
smím třetí prosbu říci, paní krásná?
Už poslední a nežádám pak víc —
jen políbení, kněžno krasavic.
Jak? ty se zlostí, studem ruměníš?
Jen zlostí ne — čímkoli jiným spíš!
Já nechci při loučení zlosti tvé,
chci raděj upustit od prosby své;
zdaž vynucené také políbení
jak urvalý před časem rožeň není?
Bůh požehnej, milostná paní, tobě,
a zapomeň zas na mne v krátké době,
a zapomeň, já“ . . . nemluvil už dál
a ve komoně ostruhy své vťal.
Kůň vzpíná se a letí divou mocí,
a nezastaví se až v pozdní noci.

## UKÁZKY Z „LEGENDY VĚKŮV“

*od Victora Huga.*

### I.

### SVĚDOMÍ

Bled, s dětmi svými v kožích zvířecích,
rozerván, rozcuchán a v bouři hrůzné
před hospodinem prchal Kain, a když se
už večer blížil, došel úpatím
hor na pláň dálnou muž ten truchlý.
Mdlá byla žena, děti bez dechu,
i pravili: „Zde lehněm na zemi!“
On nespal, temnou snil on pod horou.
Pozdvihnuv hlavu spatřil v černém nebi
převelké oko, ve tmě rozevřené,
jež nocí pevně, tiše k němu shlíží.
„Jsem příliš blízko!“ praví ustrašen
a vzbudí děti a mdlou ženu svou
a prchá dále v pustý, smutný kraj.
Po třicet dní a nocí putuje,
bled, němý, třesoucí se úskoka,
jenž zpět pohlídnout se neosmělí,
bez míru, spánku, odpočinku. Došel
v kraj moře, v zem, pak Assur nazvanou.
„Zde útočiště předce nalezeno,
zde zůstanem, zde kraj je země už.“

A když už sednul — oko rozevřené
zas spatřil pevně k němu shlížející.
I vzskočil strachem bled a zvolal: „Skryjte,
o skryjte mne!“ a starce divokého
teď viděli se třásti synové,

a Kain pravil k Jabelu, jenž otcem
stal mužův se, již v stanech kožených
v dalekých pouštích žijou: „Rozestři
sem v tuto stranu stěny stanu svého!“
Rozestřeli stěnu větrem klácenou
a upevnili k zemi olovem.

A Zilla táže se teď světlovlasá,
to vnučka Kaina, líbezná jak jitro:
„Což nevidíš nic více?“ — Vece Kain:
„Zřím posud oko to!“ A Jubal dí —
toť praděd těch, již krajem bloudíce
na trouby, bubny hudbu provozujou: —
„Však vystavím ti, otče, pevný val!“
A kovovou on stěnu zbuduje
a Kain dí: „Zřím posud oko to!“
I praví Hennoch: „Plot teď vystavme
ze samých věží vše odpuzujících,
hrad v městě vystavíme s cimbuřím
a město uzavřem pak závorou.“
A Tubalkain, tož praděd kovářů,
vystavěl město mocné, převeliké.
V kraj vyšli mezi tím, co stavěl sám,
si jeho synové, by zapudili
všech synův Enos a všech dětí Seth.
Kdo kolem šel, byl jimi zadržen
a zraku oloupen a za večera
vždy k hvězdám metali své ostré šípy.
Zdi žulové se vznesly místo stanů,
železem spojovali balvany —
jak město pekelné zde stál ten hrad.
Zastíněn kolem kraj už obrovskými
teď věžmi, pohroužen jak věčnou v noc,
zeď byla hory silnější a nad vraty
stál nadpis: „Cestou tou sem nesmí bůh!“

Když hrad a zeď už hotovy, uvedli
pak starce ve věž z mocných balvanů,
on setrval však v smutku, v mlčeni. —
„Už se to ztratilo?“ dí Zilla v strachu.
A Kain dí: „Zřím posud oko to!“
A mluví dále: „V zemi hlubinách
chci jako v hrobě žít co poustevník,
nic nespatřím — i mne nespatří nic!“
Hrob hotov už a Kain přisvědčí: „Dobře!“
A sestoupil teď v hrobku hlubokou,
i usadil se ve tmě na stolec,
a nad ním zavřelo se klenutí. —

To oko bylo tam a zřelo naň.

II.

## MAHOMET

Mahomet prorok někdy na svém mezku,
a jindy zase na svém oslu jezdil;
neb také mudrc mívá střídavě
dny tvrdošíjné a dny méně moudré.

III.

## ROLANDOVA SVATBA

Teď bijou se — přestrašně — děsivě;
už dávno klesli jejich ořové
a sami stojí na ostrově Rhonském.
Mohútné, žluté vlny valí proud
a vichr poutá rákos pod vodu.
Snad ani archanděl by Michael
nemohl pádněj rány rozdávat.
Tak zápasili dávno před svítáním.
Kdo by byl pozoroval za noci,
když zbrojili se, byl by spatřil krásné
dva mládce, jaré jak panenské růže.
Dvě děti usměvavé, rozkošné,
jež včera ještě blahem otcům byly,
dnes jako ve pancířích daemonové
se rvou a z očí divý plam jim srší.
Teď zápasí dva černí, němí reci.
Lodníci, již je byli zavezli,
zas prchli rychle na břeh bezpečný
a sotva ohlédnout se osmělí.
Neb reci ti jsou sire Olivier
a Roland druhého je slavné jmeno.

Co přirazili k břehu lití reci,
ni slovíčka z nich žádný nepromluvil.

Bylť Olivier dědic Viennský,
a předkem Garin mu, a otcem Gérad,
jenž byl ho k boji tomu ozbrojil.
Na jeho štítu vryt jest obraz Bachův,
válčící s Normanny, a Rollon zpitý
a Rouen v rumech svých; bůh vína s smíchem,

sedící na vozíku s tigří spřeží,
zahání všechny, kteří cider pijou.
Pokryta přilba křídly dračími,
a na svém těle košili má z kovu,
již nosil druhdy slavný Salomo.
Meč září jako oko daemonovo,
sám byl v něj kdysi jmeno svoje vryl.
Viennský arcibiskup sám byl přilbu
hraběcí požehnáním posvětil.

V kov oděn Roland a má Durandartu.

Přetěsně stojí, rvou se tak, že horký
dech brnění jim jejich zakalí,
a nohu tisknou k noze; když dupnou,
zatřesou ostrovem, a v železo
se vtíná ocel tak, že s přilbice
kus letí po kusu — je nevzruší to,
že kusy zaletají do řeky.
Po ramenou jim z hlavy zruděné
už proudy jasné krve slévají se.
Sire Olivier, ranou dostížen,
zří náhle přilbu s mečem na zemi,
svou ruku bez zbraně, bez přilby hlavu
a Rolandovo oko sršící!

V modlitbě hoch na otce zpomíná.
Nad hlavou jeho svítí Durandarta,
jest ztracen. Rekovný však Roland dí:
„Mým strýcem jesti Frankův král a chci
být hoden královských svých příbuzných:
spatřím-li nepřítele bezbranného,
zastavím seč. Meč jiný vyhledej
a hleď si vybrat ocel v skutku dobrou.
Přines též vína, neboť věru žízním.“

Dí Olivier: „Díky!“
„Počkám zde,“
zas Roland, „hleď jen přispíšiti sobě!“

Olivier zavolá ukrytého
hned plavce: „Běž a rychle k městu,
rci otci mému, jeden že tu z nás
meč potřebuje; pak že parno nám.“
Pod křoví reci oba usedli,
uvolní vzájemně si brnění,
umyjou tvář a hovoří pak spolu.
Za krátko plavec zde, byl promluvil
se starým hrabětem a přinášel
meč s vínem tím, jež Pompej druhdy píval
a jež se daří na Tournonských stráních.
Meč nový Closamont byl proslulý.
Zas prchnul plavec, reci klidně dále
si hovoří o jasném nebi dnešním.
Olivier připijí Rolandu;
pak vyskočí, boj zlý zas začíná,
chtivostí po boji jsou rozpáleni
až k šílenosti, v srdci jakýs bůh
jim šepce stále: „aj ty zvítězíš!“,
a hlasitěji šepce vždy, čím více
zrak jejich srší a meč jejich svítí.
Krev rudá proudí v mocných potocích,
den prchá, slunce zvolna zapadá,
noc nastává.
A Roland dí: „O bratře,
mně je tak divně, jsem snad nemocen,
už pevně nestojím a milerád
bych odpočinul!“
„S boží pomocí,“
dí kráný Olivier s úsměchem,
„chci mečem zvítězit, ne zimnicí;

ulehni v trávu, chládek přivanu
ti chocholem své přilby, Rolande.
Spi blaze, dobrou noc."
Však Roland zas:
„Ty's dítě! Vždyť jsem zažertoval si.
Chci čtyry dni a noci bojovat
a ani hodinku si odpočinout."
Boj z novu počíná, krev proudí zas,
Durandart s Closamontem tepou se,
že letí nočním temnem mocné jiskry,
bijou se, až se řeka rozkouří,
až kolemjdoucí žasna mní, tam v mlze
že dřevaři jsou, jižto stromy kácí.
Den šeří, rány posud padají,
zas soumrak zde, a ještě bojujou
a nové jitro zas a stálý boj!

Třetího dne na chvilku k stromu sednou,
pohovoří a zase bojujou.

Tři dni už čeká Gérard ve Viennu
na návrat dítěte. Teď pošle na věž
stráž, by se poohlídla po synu.
„O pane," dí stráž, „posud bojujou!"

Den čtvrtý minul, břeh a ostrov se
strašnými stále třesou ranami.
Honí se stále neunavení,
rozbíjí meč o meč a lítají
jak mračné víry křem a příkopy.
Konečně chopí Olivier druha,
jenž se už v svojí vlastní krvi brodí,
vyrve mu meč a vrhne do řeky.

„Teď já zas," dí Olivier, „pro jiný
meč pošlu ti, to pro ten, jedině

jenž po Durandartu se tobě hodí.
Dřív obru Sinnagogu náležel,
však otec můj, když obra usmrtil,
meč ten si vzal.“
Vytrhnuv mocný dub
i s kořenem dí Roland se smíchem:
„Ta hůlka zde nině také dostačí.“

A jilmu vytrhl Olivier
a meč svůj zahodil. Mrzutě Roland
naň udeřil, neb bolelo ho, že
má jiný rytířsky se jak dřív on.

Bez meče teď a s hlavou obnaženou
se bili strašně kmeny mocnými
a tloukli jak dva statní obrové.

Zas stmělo se, noc pátá nastala.

V tom náhle orel s zrakem holubičím,
to Olivier rány zastaví:
„Rolande, tak nepřijdem ku konci;
vždyť, pokud v pěsti ještě větev máme
jak lev a pantéř budem bojovat.
Snad líp by bylo se teď bratry stát?
Slyš, sestru mám, slynoucí krásou Aude,
jejížto ruce jak dvě lilie —
ji pojmi za ženu!“
„Chci, při sám bůh!“
dí Roland. „Pojď, popijme, boj byl krutý!“

Tak Roland obdržel překrásnou Aude.

Přeložil *J. N.*

## Z BÁSNÍ HORVATA UGOJE GJ. OGNJANIĆA

### DĚVOJČINY STESKY

V pyšném a velkém panském dvoru
povyrostla mladistvá děvojka
za šestnácte snů to jarostkvoucích,
za šestnácte let to krásných dívčích.
Mladistvou však těžké moří žaly,
pro slunce si zasteskla ta mladá,
na slunce si sluníčko zde stýská.
„Oj ty slunce," jme se děvče mluvit,
„oj ty slunce, nevole ty moje,
tebou povstaly mi všechny žaly.
Když vycházíš ránem na východu,
hned se hlava naplní mi žaly.
„Zdaž můj drahý bdí, či ještě dřímá,
„pakli bdí, zdaž také na mne myslí,
„pakli spí, zdaž sní též drahý o mně!"
A když bliží se pak k polednímu,
hned se srdce naplní mi žaly.
„Zdaž mne věrně miluje též drahý!"
A když je již slunce na západu,
hned se duše naplní mi žaly,
nejtěžšími, však i nejsladšími:
„Přijde-li můj drahý k svatbě pro mne!"

## BOHATÝ ŽENICH

Junák prosí za mladou děvojku:
„Oj děvojko, plamenné mé slunce,
přijdou-li ti ledající svati,
nepřijímej od svatů těch darů,
náramky ni, jablka ni zlata,
ani klenot na krk z perel bílých,
ani hedváb tkaný z pršků slunce,
prstenů ni z nejčistšího zlata, —
nýbrž sečkej, až já junák přijdu,
neboť u mně větší najdeš blaho,
mámť já, děvo, čarokrásné dvory,
ve dvorech těch síla leží zlata,
mimo zlato síla bílých perel,
mimo perly skvostné drahokamy!
U mém dvoru — zázrak nevídaný! —
živý oheň založily víly,
věčně hoří jak na nebi slunce,
věčně svítí jak den bělostkvoucí!
Kolem dvora devět pevných tvrzí,
ve tvrzích pak silná stojí vojska,
jež tě střežit budou jako zlato.
„Dvory moje“ — to je srdce moje,
„živý oheň“ — láska k rodu mému,
„devět tvrzí“ — prsa má junácká,
„a ta vojska“ — pravice má silná,
vždyť jsem junák rodu horvátského!“

## SOUD UŠÁKA O ZPĚVU SLAVÍKA A KUKAČKY

*[Z Herdera.]*

Pěkně sice zpíváš slavíku,
ale neutvrdíš muziku.
Ta kukačka to zcela jiný kos:
drží takt a každý hned
zná její píseň nazpamět,
a nezpívá jako ty ledacos.
Tak jako že sluch mám ušatý,
dejte jen kukačce dukáty! —

## Z BÉRANGÈROVÝCH LES FOUS (BLÁZNŮ)

A byť by slunce zhaslo! — což se báť!
našel by se ten blázen napořád,
který by lidstvu oheň rozkřesal
a nový den by zas k nám zavítal! —

## [Z „LAIENBREVIERU“]

*[Leopold Schefer.]*

*Když všechny ženy mluví — je to přirozené*
*a cokoliv ti praví, vyslyš rád!*
Ba ženy věštějí: vše bytost jejich
jest lidstva věštbou světovou!

I dějepis když mlčí — ženy mají
vždy „poslední svůj soud“, vždy oustně, denně,
a všude v domě, v dvoře, na poli
již vyřkly soud, již uznaly, co právo.
Aj, proto ženy jsou tak zvědavy,
že jejich ouřadem je soudcovství!

A neuprosně soudí všechno lidstvo,
a soudí muže, krále, královny
a zákony, žeň, ba i celý rok.
Jehňátko v podzim narozené, jablko,
kuřátko, vejce, peří, — vše se soudí,
vše: dítě novorozené, umrlčí truhla,
umrlec sám i sama smrt,
zem, život, a t. d. zkrátka: *vše!*

*Však žena mlčící u velkém je bezpráví,*
vždyť nikdo líp nesoudí nežli žena,
jež cítí nejjemněj a jejíž vážkou
již prášek pohne. Vždyť vše, co se stane,
co nejmenší hošíček drze spáchá,
vše to je ženě spravit přisouzeno
a ze všech bolů má svou větší část.

A ženin obličej nám jeví celé
to nebe naše, ba i mrav náš celý
a celou naši sílu duševní!

## UKÁZKA Z BÁSNÍ NORVÉŽSKÝCH BJÖRNSTJERNE BJÖRNSONA*

I.

Hned malá Venevilka přiskočila
a k milci se přitočila,
a pěje, zvuk že z vsi až letí ven:
„Den dobrý, dobrý den!“
a po ní ptactvo pěje pozdrav ten.

Z modráčků věnec má pro hocha svého:
„Hle barva to očka mého!“
On vzal jej, pustil jej, však vzal hned zas:
„„Buď s bohem — nemám čas!““
a výskavý již polem letěl hlas.

A druhý plete z květů světlých, krásných:
„Hle barva to vlasů jasných!“
a plete dál a v jedné z krásných chvil
sešpoulí rtíky včil —
zasmál se, zapýřil a políbil.

A zase z bílých lilií třetí splítá:
„Má pravice hle tě vítá!“
A čtvrtý, rudě stkvoucí na pohled:
„I levici měj hned!“
On vzal je, zatoužil: „„Aj ty's můj svět!““

* Björnstjerne Björnson narodil se 8. prosince 1832 v osamělé norvéžské krajině dovrefjäldské. Po urputném boji s nenávistí a pohrdáním dobyl sobě konečně jmena prvního básníka skandinavského, tak že mu nyní sněm zemský sám ročně 1000 tolarů „platu pro básníka“ vyplácí. Hlavními díly jeho je „Král Sigurd“ a povídky vesnické. Z posledních sděluju nahoře umístěné veršované episodky. J. N.

Všech druhů, barev věnce jemu splitá:
„Nechť srdce tvé nezamítá!“
A on ji při tom hořce plakat zhlíď. —
„Pro *všechny* sobě přijď!“
On mlčel, vzal je, ztratil ale klid!

II.

S poupaty a listím strom stál pohotovu:
„Chceš být mým?“ dí zima a zadechla znovu.
„„Ne, má drahá, prosím, nečiň to,
pokud poupě není rozvito,““
prosil strom a chvěl se v bílém krovu.

Rozkvětlý byl strom, v něm slavík píseň jásal:
„Chceš být mým?“ mu vítr houpavý zahlásal.
„„Nech mne — nech mne, prosím, přemilý,
bychom ovoce si splodili,““
prosil strom a v bouři se otřásal.

Dozrálo mu krásně po přemnohém bolu:
„Chceš být mým?“ dí panna, krev a mléko spolu.
„„Ano, moje milá, beř jen, beř,
nejmilejším jsi mně hostem, věř,““
pravil strom, a sehnul vše k ní dolů.

# UKÁZKA STARONORDICKÝCH PÍSNÍ NÁRODNÍCH

Sděluje *J. N.*

## PÍSEŇ O STIGU RYTÍŘI

*(Islandská.)*

Rytíř Stig si zašel v les,
z lesa si runské řezby nes'.

Zašel v les,
z lesa si runské řezy nes'.
Pravicí nalil víno, med,
levicí runy hned rozmet'.

Víno, med,
levicí runy hned rozmet'.
Pod Regisin se zmátly šat,
pro Kirstinu jež měly plat.

Zmátly šat,
pro Kirstinu jež měly plat.
Regise zbarvil tváře stud,
jeho však zmrazil zlý ten blud.

Tváře stud,
jeho však zmrazil zlý ten blud.
„Matičko drahá, raď a leč,
ode mne odvrať nebezpeč!

Raď a leč,
ode mne odvrať nebezpeč!"
„Nechť se ti stane cokoliv,
tiše lež, rady pamětliv!

Cokoliv,
tiše lež, rady pamětliv!
Kdybys až přes tři vody šel,
Regise přec bys neušel.

Vody šel,
Regise přec bys neušel."
V noci ji čár tam přivábil,
odvrácen v loži rytíř byl.

Přivábil,
odvrácen v loži rytíř byl.
Ona jak v milky něhotě,
on však jak dítě v dřímotě.

V něhotě,
on však jak dítě v dřímotě.
Prosí ho v lásky chorobě,
on však tu jako ve mdlobě.

V chorobě,
on však tu jako ve mdlobě.
Z lože ubíhá na pohled,
on však ji nevolá víc zpět.

Na pohled,
on však ji nevolá víc zpět.
Králi hned práli: „Každou noc
Regisu Stig si beře v moc.

Každou noc
Regisu Stig si beře v moc."
K pážeti král dí: „Hochu hej,
Regisu hned mně přivolej!

Hochu hej,
Regisu hned mně přivolej!“
Na bedra vzala skvostný šat,
poslušna bystří kroků chvat.

Skvostný šat,
poslušna bystří kroků chvat:
„Zdráv budiž, drahý otče můj,
rci mi, proč spěchal posel tvůj?

Otče můj,
rci mi, proč spěchal posel tvůj?“
Zakývne král: „Tak kázal jsem,
Regiso, pojď a sedni sem!

Kázal jsem,
Regiso, pojď a sedni sem!
Rci mi, zdaž v pravdě každou noc
Stig si tě rytíř beře v moc?

Každou noc
Stig si tě rytíř beře v moc?“
„Pravda je, že jsem k němu šla,
hanby jsem s ním však nedošla.

K němu šla,
hanby jsem s ním však nedošla.
V noci mne čár tam přivábil,
odvrácen v loži rytíř byl.

Přivábil,
odvrácen v loži rytíř byl.
Já tu jak v milky něhotě,
on však jak dítě v dřímotě.

V něhotě,
on však jak dítě v dřímotě.
Prosím ho v lásky chorobě,
on však tu jako ve mdlobě.

V chorobě,
on však tu jako ve mdlobě.
Z lože jsem vstala na pohled,
on však mne nevolal víc zpět.

Na pohled,
on však mne nevolal víc zpět!“
„A když tvou šetřil dívčí čest,
odměněn v cti nechť tebou jest.

Dívčí čest,
odměněn v cti nechť tebou jest.
Jemu se vděčně zachovám,
s dceří svou devět zámků dám.

Zachovám,
s dceří svou devět zámků dám.
Devět dám zámků, dceru sám,
dvanáct též hřiven zlata dám.

Dceru sám,
dvanáct též hřiven zlata dám!“
Zpěvák pak pěl a hudec hrál,
Regisu Stig když sobě bral.

## PÍSEŇ O RIBBALDU

*(Islandská.)*

Uháněl pustou plání,
bouří a nehodou,
držel si v pevných rukou
květ, nevěstičku svou.

Spatří ho pyšné hrabě
s kořistí letmo jet:
„Ribbalde, hodláš domů
lup svůj si odnest zpět?“

„Hrabátko, mlč, řeč drzou
proto ti odpustím,
s Markýtkou, sestrou svojí,
že domů odjíždím.“

„Gullbrunu znám já dobře,
marný je ves tvůj mam,
královu kradeš dceru
a láska tvá je klam.“

„Tobě ji neodnáším,
pro mne ten poklad jest;
chraň se, sic odpoví ti
meč můj a moje čest.

Meč ten ti ale provždy
v službu má věrnou být,
zamlčet chceš-li králi,
co zde si musil zřít.“ — —

Ostruhu zaťal v koně,
s Gullbrunou dále jel,
ku královskému zámku
však druhý rychle spěl.

—

„Králi můj, vás zde poutá
víno a med a ples,
zatím vám dcerku vaši
oř bujný poodnes'!"

„V dceři své, v dceři svojí
největší poklad mám,
rci již, kdo děvče krásné
chce směle odnest nám?"

„Ribbald to, pane králi!
Přemnohý při něm vděk,
praví se, nikde v světě
že není taký rek!"

Vyskočil král a v zlosti
mocný byl jeho skok,
překotil stůl i rozlil
ves purpurový mok.

O zemi mrštil harfou,
vydala žalný zvuk,
se strunou jak by její
i vešken život puk'.

„Synové," zvolal, „na kůň,
rozbuřte ves svůj hněv,
loupežník za vinu svou
má svoji cedit krev!"

—

Uhání Ribbald pustou,
bouří a nehodou,
drží si v pevných rukou
květ, nevěstičku svou.

Z dálky se ozve dusot;
Gullbruna hledí zpět:
„Otec můj, bratři moji,
a rychlý jich je let!

Nejmladšího mně bratra,
Ribbalde, jenom chraň,
matce je nejmilejší
a proto prosím zaň.

Život mu mladý daruj,
útěchou nechť jí jest,
ostatních o všech padlých
on dodá jí pak zvěst."

„Přivážu k vrbě koně,
vyčkám zde jezdců všech,
cokoli nechť se děje,
jen mluvení zanech.

Radím ti, Gullbruno má:
pokud meč seče můj,
cokoli zříš a slyšíš,
mé jmeno nejmenuj!

Nejmenuj jmeno moje,
třeba i krev mou zříš,
nejmenuj jmeno moje,
sic mne tím usmrtíš.

Nechť mne i klesat spatříš,
bídně již blednout zříš,
nejmenuj jmeno moje,
sic mne tím usmrtíš!“

Zástup se jižjiž blíží
se strašným prokletím,
jedenáct synů s králem,
i devět zeťů s ním.

Po pustě mečů řinkot
letí a boje řev,
z mnohých již, z mnohých ran již
se řine rudá krev.

První se král sám skácí
se svým i komoněm,
Gullbruna blednouc vidí,
jak krví rudne zem.

Pak zří se švagry kácet,
tuší již sester stesk,
Ribbaldův meč se točí
v kol jako jasný blesk.

Na švagry bratry musí
po sobě klesat zřít,
nasycená že pusta
již nechce krve pít.

A tu již jedinkého
ze všech těch živa zří:
Gullbrunin brat nejmladší
s tou zlatou kadeří.

„Ribbalde, probůh, milost!
vždyť to tak mladý druh!“
Ribbald se v tom obrátí:
„Zle činíš, přisámbůh!“

Sotva to slovo zahles',
ťal ho již hochův meč;
hocha pak ovšem skolil,
co platna však ta seč?

Krvavý meč pan Ribbald
o nízký otřel keř:
„Gullbruno, zlé zasloužíš,
vše zlé zasloužíš, věř!

Lásku však mou poznávej,
budiž ti mocný štít,
zradila's mne, však láska
ti musí odpustit.

Kdyby i zlost se dmula
k samým až nebesům,
láska, ach láska nedá
ni prohřešit se rtům!“

Zemdlelou rukou pannu
na kůň si zase zdvih',
k bratrovu zámku pustou
dál zvolna, zvolna tih'.

—

„Ribbalde, buď mi vítán;
smíšený s vínem med
poharem plným vypij
a mdlý si zjasníš hled!“

„Nech mne jen, bratře milý,
poharu nežádám,
zři jen, co zde ti nesu,
vždyť nepřicházím sám.

Rigarde, poslyš, bratře:
mladičkou choť ti dám,
sám se však loučím s tebou
a v hrob se ubírám!“

„Vzal bych ji, milý bratře,
skončil bych rád tvůj trud,
vzal bych ji, kdybych věděl,
že pannou doposud.“

„Vezmi ji, Rigarde můj,
přísáhám milerád,
že jsem jí ústa zlíbal
jen jednou, jedinkrát!“

Sklesnuv pak náhle k zemi,
bledý a mdlý jak stín,
hlavu si ještě složil
v ten její měkký klín.

Ona však prála plačíc:
„Pannou jsem, přísáhám:
nikdy se neprovdám víc
a věrnost zachovám!“

## PÍSEŇ O MARTINU

*(Islandská.)*

Aj byl to mladý Martin,
jenž k služebníkům svojim děl:
„Jakž rád bych ze kláštera
Luciji vylákati chtěl!“

„Nuž na máry se polož
a lež jak mrtev, živý lhář!
Nechť nikdo nepoznává,
že červena je tvoje tvář!“

Byl pátý den, den postní,
když zastonával víc a víc,
a sobota když přišla,
již smrti přispůsobil líc.

A hned po celém Dánsku
a ku všem tvrzím posel dán,
jenž světu vyřizoval,
že zemřel Martin, mladý pán.

Z kláštera vyšly panny,
když pohřeb z hradu jíti měl,
za Martinovým tělem
předlouhý, smutný průvod šel.

A když pak bylo po mši,
zas vracely se v pohodlí,
jen panenka Lucije
u mrtvoly tu sama dlí.

A zpívá mu zde žalmy,
tři napřed, po těch ještě víc:
na marách Martinova
zas náhle oživila líc.

„Slyš, panenko Lucije,
a vyslyš mne, neboj se jen,
můj oř tam v dvoře stojí
a chce tě vynest z domu ven!

Slyš, panenko Lucije,
svých starostí si již uspoř,
sto mužů obrněných
tam v dvoře stojí a můj oř!“

Jakž harfy hlasně zněly,
jakž každý hlasně písně pěl,
když Martin, ženich mladý,
s nevěstou svojí domů spěl!

Z kláštera vyšly panny,
a každá dí v myšlénkách svých:
„Kéž také mne odvezou,
bůh Otec dej to v nebesích!“

## PÍSEŇ O ELÖFĚ

*(Islandská.)*

Král dcerky své jme vyptat se:
„Což nechceš letos provdat se?"

„Aj každý v domě pravdu dá,
že vdavka mne nenapadá!"

„A koho že jsi v doubravě
ku prsoum tiskla háravě?"

„To bylo jedno z děvčat mých,
a nikdo z rytířů snad tvých."

„Což mají tvoje děvčata
též tílka mečem opjata?"

„To nebyl, otče, mečík zas,
snad že se leskl klíční pas."

„Což dívky tvé v novější čas
snad nosí krátký, mužský vlas?"

„To nebyl vlasů krátký střih,
toť copy, těsný věnec z nich."

„A nosí snad tvé soudruhy
na malých nožkách ostruhy?"

„To nebyla as ostruha,
spíš zlatá botek popruha."

„A jakže tvých teď u děvčat
jak u mých manů krátký šat?“

„Když louka rosu setřásá,
šat dívčina si vykasá.“

„A čí byl šedý koník dál,
jenž sedlán u tvé fortny stál?“

„Již otázek si dále spoř,
z hor srnka byla, žádný oř!“

„A čí že ruku mám já tu
na svojim sedle připjatu?

Čí že ta nožka, pohleď sem,
jež houpá se mi za pasem?

Čí je ta hlava krvavá,
jež na mém sedle vyspává?“

„Již toho muže poznávám,
jenž světem byl mně sám a sám!

Jakž neznat oudů krvavých,
když často v loktech dlely mých!

Teď přála bych, o otče můj,
by ohněm lehnul dvorec tvůj!

By z prostřed krutých plamenů
zřel's na mé srdce z kamenu!

Nechtěla bych ti pomoci,
i kdybys hořel do noci!“

A sotva kletbu zasteskla,
již v dvoře zář se rozbřeskla.

Králova hlava hořela,
královna hořem umřela.

## PÍSEŇ O KOSTKÁCH

*(Islandská.)*

Jakž šperkují se všechny paní,
myslejí na šat v bdění, spaní!

Ta v hedváb, onna v plátno bílé,
i nožky krášlí přeztepilé.

Hle venku skví se leto krásné
a panna sedí v jizbě jasné.

S rytíři v kostky pozahrává,
jich o statek je obehrává.

Již není více hráče tady
leč Limike, náš sokol mladý.

Ten srdce má jak kámen tvrdé.
„Chceš se mnou pohrat, děvče hrdé?

O celou obuv svou chci házet!“
„Na obuv budu obuv sázet!“

Sotva se kostka dotočila,
radostí panna vyskočila.

„Já hrála dobře, na mou věru,
a punčochy i střevíc beru.

Jakž spolu hodí se to dvoje, —
nuž, radujte se, družky moje!“

„Chci nyní sedlo s ořem sázet,
chceš, děvče, ještě jednou házet?“

„Já přijímám tu sázku tvoji,
a sázím na ni služku svoji!“

Sotva se kostka dotočila,
radostí panna vyskočila.

„Já hrála dobře, na mou věru
a sedlo si i s ořem beru.

Jakž spolu hodí se to dvoje, —
nuž radujte se, družky moje!“

Však polem bloudí mládce noha,
on vzývá nebe, vzývá boha,

a svatého on Knuta prosí,
jenž pomoc nešťastníkům nosí.

Má smutek v srdci, tvář je bledá,
a přece zase ku hře sedá.

„Bys hrála dále, žádám tebe,
a nyní sázím sama sebe!“

„O rovnou sázku kostky házím,
za tebe sebe ve hru sázím!“

Však když se kostka dotočila,
tu panna více neskočila.

A mládec dí teď, v stejnou měru:
„Já hodil dobře, na mou věru!

Mládec a panna ovšem dvojí,
leč hodí se to, budem svoji!“

„Mám v truhle deset hřiven v zlatě,
nuž vezmi si je ku výplatě!“

„Jakou by muž měl z toho hanu,
kdy vzal by zlata snad za pannu!“

A panna s mládencem v chrám již vchází
a písni mé již dech dochází.

## PÍSEŇ O FRIESECH

*(Färeyjarská.)*

Již Friesové veslo opřeli v břeh
a s odplutím měli velký spěch,
však pannin je staví hlasný vzdech:
„Nenechte ve Friesku mne zhynout!
Ach plavče frieský, sečkej, stůj,
nechť vykoupí mne otec můj!
Můj otec má mne jistě rád,
rád za mne jeden dá svůj hrad,
nenechá ve Friesku mne zhynout!“ —
„Mám hrady dva jen, nemám víc,
z těch nedám za tě polovic,
ty musíš ve Friesku již zhynout!“

A Friesové veslo opřeli v břeh
a s odplutím měli velký spěch,
však pannin je staví zase vzdech:
„Nenechte ve Friesku mne zhynout!
Ach plavče frieský, sečkej jen,
já přece z Frieska vyjdu ven!
Má matka nemá žádný hrad,
však za mne skvostný dá svůj šat,
nenechá ve Friesku mne zhynout!“ —
„Mám roucha dvě jen, nemám víc,
z těch nedám za tě polovic,
ty musíš ve Friesku již zhynout!“

A Friesové veslo opřeli v břeh
a s odplutím měli velký spěch,
však pannin je staví zase vzdech:
„Nenechte ve Friesku mne zhynout!
Ach plavče frieský, sečkej, stůj,
vždyť vykoupí mne ženich můj!

Můj ženich má mne jistě rád
a dá vám koráb za mne v plat,
    nenechá ve Friesku mne zhynout!“
„Já jenom dva koráby mám,
však oba za tebe je dám,
    ty nemáš ve Friesku mně zhynout!“

Již Friesové veslo opřeli v břeh
a s odplutím mají spěch a spěch,
v smích hlasný se změnil pannin vzdech:
    „Ve Friesku již nemusím zhynout!“

## PÍSEŇ O AAGOVI A ELSE

*(Dánská.)*

Toť rytíř byl pan Aage,
jenž na ženitbu šel
a z nejkrásnějších panen
si Elsu vynašel.

Ach panenku měl Elsu,
byl ovšem její pán;
však v týž den za měsíc již
byl Aage pochován.

A Elsa smutek měla,
že nelze nalezt slov,
že věst o jejím smutku
šla pod tmavý až rov.

Věst přišla, rytíř Aage
i se svou rakví vstal
a ke komůrce její
se pracným krokem bral.

Na vrata rakví klepal,
a děsně klepal zas:
„Vstaň, panenská má Elso,
toť tvého muže hlas!“

A Elsa odpovídá:
„Já neotevru dřív,
brž Ježíšovo jmeno
mne nerceš jak by živ!“

„Vstaň, panenská má Elso,
a otevři mně včil,
znám Ježíšovo jmeno
jak bych tu ještě žil!“

A s uplakanou tváří
Elsička vstává už,
a s ní v komůrku její
se zavřel mrtvý muž.

Hřebínek zlatý vzala
a češe jeho vlas;
při každém měkkém vlásku
se rozplakala zas.

„Ach poslyš, pane Aage,
ach poslyš, drahý můj!
Jakž je to v černé zemi,
a jaký hrob je tvůj?“

„Vždy, když se rozraduješ
a jasný je tvůj hled,
je hrob můj uvnitř vonný
jak samý růže květ.

Vždy, když se rozesmutníš
a když ti vymře zpěv,
mám všude ve svém hrobě
jen černou, ssedlou krev.

Již volá kohout rudý,
já musím dále spět;
již pod zem musí mrtví,
já musím s nimi zpět.

Již volá kohout černý,
  já musím odtud hned,
a nebe se otvírá
  a ve hrob musím zpět.“

I vstal pan rytíř Aage
  a rakev svou zas vzal,
a ku hřbitovu nazpět
  se pracným krokem bral.

Však láska panny Elsy
  je mocnější než děs:
i šla za milým mužem
  přes tmavý, dlouhý les.

A když tak ku hřbitovu
  přichází blíž a blíž,
tu zlaté jeho vlasy
  zří blednout, blednout již.

A když tak ze hřbitova
  jde ke kostelu blíž,
tu růžné jeho tváře
  zří blednout, blednout již.

„Nuž poslyš, panno Elso,
  již usuš mladou líc,
ty nesmíš více plakat
  ni smutna býti víc.

Nuž pohledni tam k nebi,
  jak hvězdnata ta výš,
a uzříš, jak se ztrácí
  již noc i její říš.

I obrátila k nebi
a ku hvězdám svou líc;
v tom mrtvý propadnul se,
již nespatří ho víc.

Šla domů panna Elsa,
dál žila smutek vdov,
v týž den pak za měsíc již
se zavřel nad ní rov

## PÍSEŇ O DUŠI DÍTĚTE

*(Dánská.)*

— Jakž má se v poli zelenati obilí,
když rodiče své dítě živé pohřbili?

To dítě plakalo a volalo svůj žel,
hlas dítěte do samých nebes šel.

A k anděli bůh Otec ihned hles':
„Ty, přiveď mně to dítě do nebes!“

„Teď došlo jsem již šťastně do nebe,
ach nech mne na věky zde u sebe!“

A dítě plakalo a volalo svůj žel,
hlas dítěte až dovnitř nebe šel.

Bůh Otec k dítěti to slovo děl:
„Proč pláčeš dál, proč voláš dál svůj žel?“

„Jakž nemám smutno být a plakati,
když matka musí v pekle pykati?“

A k anděli bůh Otec ihned hles':
„Ty, přiveď mně tu ženu do nebes!“

„Teď přišli jsme již oba do nebe,
ach nech nás na věky zde u sebe.“

A dítě plakalo a volalo svůj žel,
hlas dítěte až dovnitř nebes šel.

Bůh Otec k dítěti to slovo děl:
„Proč pláčeš dál, proč voláš dál svůj žel?“

„Jakž nemám smutno být a plakati,
když otec v pekle musí pykati?“

A k anděli bůh Otec ihned hles':
„Ty, toho muže přiveď do nebes!“

„Teď přišli všichni tři jsme do nebe,
o nech nás na věky zde u sebe!“

## PÍSEŇ O MYSLIVCI Z ŘECKA

*(Nizozemská.)*

Šel do hlubokých lesů,
však honba jeho nesla zmar,
an nalez' tam jen muže
a muž ten spoután byl a stár.

„Ach mladý myslivečku,
zlou ženu kryje tmavý keř,
té do cesty-li přijdeš,
je po tvém mladém žití, věř!"

„Mám snad se ženy báti,
když nezastraší mne ni muž!"
Však sotva že se prohles',
ta žena stála před ním už.

A jeho za rameno,
za uzdu koně vzala včil,
a do vrchu je hnala,
vrch vysoký byl přes sto mil.

A vrchy šly vždy výše
a doly šly vždy níž a níž,
v tom na rožni zří muže
a dva zří usmaženy již.

„Když mám zde bídně zemřít,
jakž na své mladé oči zřím,
tož lituju teď velmi,
že sem až z Řecka přicházím."

„Aj, jsi-li z řecké země,
odtamtud svého muže mám,
kdo otec tvůj, kdo matka,
nuž rci jen, možno, že je znám!“

„Mám rodiče své zváti
a muž že odtamtud je tvůj?
Nuž řeckým králem zove
se odedávna otec můj.

Markétka, dobrá paní,
je matka moje, jeho choť,
víš jmena nyní obě
a smrtí mne víc neprovoď!“

„Vím, král že řecké země
muž obrovské je výše tak,
že nevzrosteš-li výše,
též nemusíš ni žíti pak!“

„Jakž nemám vyrůst výše,
lét teprv jedenácte mám
a musím silně vyrůst,
výš, mnohem výš, než les je sám!“

„Nuž vyrosteš-li výše,
ba mnohem výš, než les je sám,
tož mladou já a pyšnou,
přepyšnou dcerku zase mám.

Ta na své hlavě nosí
korunní z velkých perel skvost,
a co již králů přišlo,
z nich žádný neměl pro ni dost.

A na prsou svých nosí
liliji bílou a v ní meč,
sám ďábel snad by z pekel
se s dcerou mou nepustil v seč.“

„Tak chválíš svou si dcerku,
že chtěl bych uzříti ji jen
a tajně zulíbati,
vyřídit odtud dobrý den.“

„Mám koně trpaslíka,
je rychlejší než vichr sám,
já ti ho tajně půjčím,
zda nalezneš si cestu k nám.“

Již na koníku sedí
a v skoku provolává lest:
„Měj dobře se, ty babo,
tvá dcera příliš černa jest!“

„Kéž mám tě ještě v rukou,
ty bys mně více neušel,
a že má dcera černa,
to věru sotva že bys děl!“

Vyrvala pahýl v dolu
a prala vztekle v strom a strom,
že peň i list se třásly,
jak by si zaleh’ do nich hrom.

## PÍSEŇ O ANNĚ

*(Nizozemská.)*

„Ach Anno,“ pravil, „Anno,
kamž pěkný poděl zpěv se tvůj?“
„Jakž mám já ještě zpívat,
když za tři dny již pohřeb můj!“

A sotva byla v zemi,
Jan mladičkou si ženu vzal,
ta děti tloukla, prála:
„Již za chlebem si jděte v dál!“

Kolem deváté z rána
moh's děti tři z domova jít
a nad hrobem jich matky
se smutně pozastavit zřít.

Tam modlily se, pěly
a poklekly na hrobní mech,
a na modlitbu jejich
hrob rozpuk' se na místech třech.

Druhorozeně vzala
a položila si je v klín,
a na ňadrech jí leží
nejmladší, nejmilejší syn.

Synkovi dala pít, jakž
u ctnostných matek vídáváš:
„Ach děti,“ prála „děti,
což dělá doma otec váš?“

„Ach matko,“ prály, „matko,
my máme příliš velký hlad,
vstaň honem a pojď s námi,
pojď s námi chléb si vyžebrat!“

„Ach děti,“ prála, „děti,
mně do země již ustlal bůh,
mé tělo pod zemí je,
mé tělo v zemi, s vámi duch!“

## PÍSEŇ O ODILII

*(Německá.)*

Od narození slepa už,
a proto otec, zlostný muž,
dal soudek upraviti.

Se soudku jedno víko sňal
a Odilii dovnitř dal,
pak do vody ji hodil.

Tři dni tři noci ploula tak,
až v mlýnské kolo přišla pak
a kolo zastavila.

Ze mlýna mlynář vyšel ven:
„Můj bože, což to v kole jen
že náhle zastaveno?“

Se soudku jedno víko sňal
a Odilii ven vyňal
a vytáhl ji z vody.

Vyrostlo děvče pouhý květ
a bylo jí již dvacet let,
když vyšla na ulici.

Měšťanské děti střeží čest
a prály: Nalezencem jest,
ve vodě nalezena!

„Nechci se takto zváti dát,
chci raděj otce vyhledat,
chci otce oplakávat!“

Poklekla ihned na kámen
a modlila se celý den
a štkála usedavě.

Tři dni tři noci dlela tak,
až ďábel otce z pekla pak
jí vynes' na svých zádech.

Stalo se, víc se nestane,
víc dítě peklem nepohne
hříšnému k vůli otci.

## PÍSEŇ O VĚCECH MARNÝCH

*(Německá.)*

„Znám jednu děvu rozkošnou,
rád chtěl bych si ji vzíti,
kdy dovedla by ovesné
ze slámy hedváb příšti.“

— Bych měla slámy z ovesné
já tobě hedváb přísti,
tož musíš z listů lípových
mně košiličku šíti.

„Bych měl já z listů lípových
ti košiličku šíti,
tož musíš pro mne nůžky již
střed řeky Rýna vzíti.“

— Bych měla nůžky pro tebe
střed řeky Rýna vzíti,
tož musíš z proutku suchého
mně most tam postaviti.

„Bych měl já z proutku suchého
ti most tam postaviti,
tož musíš v bílé poledne
mně hvězdy vysvětliti.“

— Bych měla v bílé poledne
ti hvězdy vysvětliti,
máš ty mně žebřík postavit,
ať mohu k nebi lízti.

„Bych měl ti žebřík postavit,
bys k nebi mohla lízti,
máš na horu ty skleněnou
na mladém koni jíti.“

— Kdy na horu mám skleněnou
na mladém koni jíti,
máš ty mně k tomu ostruhy
z hladkého ledu slíti.

„Bych měl ti k tomu ostruhy
z hladkého ledu slíti,
tož musíš si je připnout pak,
kdy slunko nejvíc svítí.“

— Bych měla připnout ostruhy,
kdy slunko nejvíc svítí,
tož z vody s vínem smíšené
mně musíš bičík splísti.

„Bych z vody s vínem smíšené
měl bičík tobě splisti,
tož musíš horu obrovskou
mně v písek rozemlíti.“

— Bych měla horu obrovskou
ti v písek rozemlíti,
tož musíš zajet do moře
a přece u mne zbýti.

„Bych měl já odjet za moře
a u tebe přec zbýti,
tož musíš mně svou matku dát
co ženu s mladou lící.“

— A mám-li tobě matku dát
co ženu s mladou lící,
tož musíš viset sedm lét
a přece ještě žíti.

„A mám-li viset sedm lét
a přece ještě žíti,
tož nechci nikdy, nikdy víc
se s pannou poškádliti.“

## ANDALUSSKÁ POPĚVKA

Tvé oči v soudní síň jsem vlek'
a žalostně tam na ně řek',
že lupiči jsou obě;
však sotva chvilku v síni byly,
již soudce stěžuje hle sobě,
že také jeho oloupily.

## PÍSEŇ Z OSTROVA MADAGASCARU

*Ampanani.* Dítě nešťastné,
jak se zoveš?
*Vaina.* Zovu se Vaina.
*Ampanani.* Vaino, ty's krásna
jako slunce ranní zář.
Však proč slzí vřelých proud
tvé oči překrásné kalí?
*Vaina.* Pane, měla jsem
muže milého.
*Ampanani.* Kde prodlévá? Rci!
*Vaina.* Uboha nevím,
padl-li v boji,
anebo prchnul.
*Ampanani.* Nechť si uprchnul
anebo padl —
budu ti milý já!
*Vaina.* Slituj se, pane, patř na slzy,
kterými smáčím nohu tvou.
*Ampanani.* A čeho si přeješ víc?
*Vaina.* Ubohý,
oči mé líbával,
ústa má celoval,
na srdci spočíval
a v něm se uhostil.
Nikdo ho víc nezapudí.
*Ampanani.* Hleď! Vezmi závoj,
zastři jím vnady své
a pak mluv dále.
*Vaina.* Popřej mně pane,
abych ho hledala
i mezi mrtvými
i mezi prchlými.

*Ampanani.* Jdi, krásná Vaino!
Nechť zlosyn zahyne,
jenž by snad líbat chtěl
tvář zvlhlou slzami.

## [Z HAMERLINGA]

Austrie, ctihodná národův kojná,
dvacíti otců stále ještě kojíš plémě,
tvá prsa vadnou a dětem tvojim
vzrůstají zuby.

## [Z GOETHA]

Která žena hodného má muže,
podlé tváře poznati se může.

## [„TATARSKÁ NÁRODNÍ“]

I děvče nehezké je muži sladké,
a hezká, oč je hezčí nehezké,
víc o to život ztrpčit dovede[.]

## [Z „ATTY TROLLA“ I.]

*[Heinrich Heine.]*

Příroda vlastníků žádných
nechtěla, neb bezkapesní,
bez kapes v své hříšné kůži
přicházíme všichni na svět [.]

## [ÚRYVEK Z FREILIGRATHOVY PÍSNĚ]

Hoj, Němci, ven s tím praporem,
na němžto volnost psána,
a humanita, osvěta
buď námi světu dána!“

## [BLUMAUER O OSLU]

O zvíře dobré, píšem na tvé kůži,
jsi tahoun hned, hned nosič našich těl,
ne — „darebáků“ vynadal bych muži,
jenž chválu tvou by ještě zmlčet chtěl!

Hle, smějí se, že máš tak dlouhé uši,
a každý hlupec s posměchem tím hrál —
však utiš se, ty uši, jak se sluší,
ty byly směšny jen, že měl je král.

A nezlob se, můj milý saframente,
že tobě vytýkají lenivost,
hned zpomeň si, že vždy: „Festina lente!“
se vykládalo mudrcům co cnost.

Vždyť každý posměch z mizerných jde zřídel,
ty na žádný se neohlížej klep,
ty můžeš říct: „Já anděla jsem viděl,
když *prorok* Bileam byl hloupě slep!“

Svět chválí skromnost, přísahal bych na to,
že není lepší příklad nad tvůj dán:
ty nosíš náklad, nechť to hnůj či zlato,
a držíš, maže-li tě kyjem pán.

Ba tobě, vzornému co poddanému
již spěchám chválu veršem vyřknout rád —
vždyť nosíš bílou moučku pánu svému
a sám jsi rád, že smíš si bodlák žrát.

Též nemá nikdo tolik dobrých známých
a přátel, bratrů jako asinus,
ne, nemá, třeba u těch přátel chámých
co do stravy přec jiný vládl vkus.

A třeba nezpíváš jak slavíkové,
přec velmi hlasný, slyšný je tvůj tón:
a proto — pravda, páni kritikové? —
ty's k slávě první, hlavní postiljón.

Však při tom všem — ach, jak tě, osle, zlatí
tvůj milomilý, prostý krásný mrav!
tvé výtečnictví skromňoučce se šatí
ve jednoduchý, šedivý jen hav.

Ty nepřeješ si žádné panské kaše,
jíš bodlák, jejž jsi *prací* vytěžil,
a mnohý, ach! zde jídá ananáše,
jenž sotva bodláčí si zasloužil.

## [Z ALFREDA MEISSNERA]

Dokud se niť života spřádat bude,
a lidstvo žíti ode pólu v pól,
ten celý život tragoedií bude,
a ostrý meč mu věčně za symból.

## [ZE „ŽIŽKY"]

*[Alfred Meissner.]*

Však vím, že přijde ještě den, kdy k boji
v poslední zápas zem ta povstane,
kdy k soudu, k pomstě naposled se zrojí
a v bratrův maso nehty veklane;
den zápasu, bolesti, utrpení,
jak číše až na pokraj plněná,
den, kdy ve válce na[de]jde rozřešení,
zda Čech — či Němec zvítěziti má!
Já však o této krveplné době,
jak skončena, nic nechci věděti,
mne těší to, že dávno v chladném hrobě
chladné mé tělo bude ležeti.
Svobodný básník, kmene německého,
a přec své vlasti věren v neštěstí,
který vždy s pomocí stál u slabého,
jak by měl stát pak k straně silnější!
Za národnost on válčil v každý čas
a „spravedlnost" heslem jeho byla,
jakž u bezpráví moh' by státi zas,
kdy doba by jej s vražedníky slila!
Ve vlastní srdce meč by musel vrazit,
rovnaje rozpor vraždou sebe sám,
kdy zřel by oběť zoufale se plazit
s proklínáním — a bratry zde — i tam! —

## [Z „ATTY TROLLA“ II.]

*[Heinrich Heine.]*

Žádných věru majetníků
nestvořila příroda —
rodíme se bez kapes. —
Co to: kapsa!? Vymyšlenost
jako všechen majetek,
jak zákony o vlastnictví —
zloději jsou všichni lidé! —

## [Z GERSTENBERGOVA JANA HUSA]

*Jan Hus*

Jsem připraven, nuž tedy obklopte
mne, ku hranici veďte, zapalte!
Však blíží se ten den, kdy volný lid
vás sprostí všech již služeb katanských
a lásku, právo nechá všude vlást —
duch volně blahý vzrůstá ze žalu,
Jeruzalém vyrůstá z Bábelu —
a hřímavě jak v první světa den
zahučí širým světem: „*Světlo buď*“ !

—

*Jan z Chlumu*

Kde knížata jdou jenom s kněžími,
tam musí lid se vlastní cestou brát
a zlomit okovy — neb zahynout!

## [PORTUGALSKÁ NÁRODNÍ PÍSEŇ]

Matičko, jakž se chumelí,
toť pánbůh zatřásl skrání!
Po vrších sníh se již bělí
a vzduchem se hvězdičky shání.

Vržena jsem tu na lože
zlou zimou, o krutý ty čase!
Do leta daleko, přebože,
kdy rozkvětou růže přec zase?

„Matičko, zrcadlo dejte mi,
prosí Vás Vaše dcera."
„„Dceruško, nemohu, líto mi,
kočka je rozbila včera.""

„Matičko, cítím líc bledou,
smrt cítím v každém oudu,
až růže zde zase rozkvetou,
jsem už na božím soudu."

„„Děvečko, počkej jen na růže,
pak se ti zbarví zas líce.""
„Matičko, nikdo nepomůže,
pak já už nežiju více.

Matičko, hubičku dejte mně
a ruka se k přísaze zvedni,
umříti musím — slibte mně
ještě tu radost poslední:

v zahradě hrob mně kopejte,
kde rostou mé růže rudé,
až jarem vše zase rozkvěte,
rov můj pln plamenů bude.

Budu-li na nebi andělem
a těšit se bílému křídlu,
snesu se zase často sem
k vonnému svému sídlu.

Tu pak má modlitba rozkvěte,
potěším se jako v ráji —
ach matko, matičko, řekněte,
zda v nebi též růže mají?“

## [Z ČESKÝCH ELEGIÍ]

*[Moritz Hartmann.]*

Trojnásob lide nešťastný! Tvůj žal
již nehne žádným srdcem, aby pozaštkalo,
jeť jako starý pomník hřbitovní,
nad nímž se oko lidské dávno vyplakalo.

Bez slávy žal Tvůj světem poletá,
vždyť nemá pěvců! Máš, však nejsou tací muži,
jimž z plných prsou plná pravda zní —
stud porobů jim písně hrdá hrdla úží.

Jen hudba — hudba Tobě zůstala
a provádí Tě při žebrotě cizím světem —
ach, kde Tvá sláva, chaso žebravá,
Ty chaso s mdlou tou strunou, směšným klarinetem.

## [RŮŽE]

*[z Johana Ludwiga Runeberga.]*

Čarokrásným, brčálovým lesem
děvčátko se samo procházelo,
růži utrhlo a tak k ní dělo:
„Krásná růže, kdybys křídla měla,
k svému milému bych poslala tě,
ke křídlům dvě přání přivázala,
ku levému a zas ku pravému;
první: aby horoucně tě zlíbal,
a pak druhé: zpět tě poslal ke mně.

## [MOTTO Z „GARGANTUY“]

Když vidím strast, jež hlodá vás a sžírá,
vždy k úsměvu zvu spíše nežli k pláči,
náležíť smích ku právům člověka[.]

## [ZE SCHÖNTHANA]

„Jen sáhni v plné lidské živobytí žhavé,
co vylovíš, to vše je zajímavé!“
Jak rád bych podle Goethe jednat chtěl,
jen kdybych Goethovu též ruku měl!

## [Z LICHTENBERGA]

Vždyť vypravuje se, a je prý pravda svatá,
že i pan Poctivý kdys kradl podsvinčata!

## [HUSY]

*[Ivan Krylov.]*

Kdysi šly — vypravuje opět Krylov — husy po silnici. Byly ostře popoháněny, a pranic se jim nelíbil namáhavý pochod po prášivé cestě....

A když tu právě vandrovník kýs šel,
hned hlas se jim k žalobě rozechvěl:
„Jak vážit si nás má a ctít,
svět nezdá se ni tuchy mít.
Vždyť husy, které spasily kdys Řím,
předkyně naše byly! Slávu jim
pak provolával římský národ celý!“ —
„„A tutéž slávu vy byste dnes chtěly?““
děl vandrovní. — „Aj, naši předci byli —“
„„Vím, vím! Já četl; však teď bych slyšet chtěl,
jakých jste samy vykonaly děl?““ —
„Nu — k tomu dříve již jsme odvětily:
Řím zachovali jenom naši předci.“ —
„„Však vy, co vy?““ — „Co my? My nic!“ —
„„A přeci?
Nač jen ta věčná řeč o předcích jest!
Ti byli velcí; všechna buď jim česť;
však vás dát na pekáč a donést k peci.““

—

Tak rád bych ještě leckam slovem kmit';
než — mlčím: šetřím husí jemnocit.

## DVA SUDY

*[Ivan Krylov.]*

Dva sudy kdesi po silnici jely.
Ten jeden plný byl, v něm samé víno,
a ten se pohyboval téměř líno
a volným jenom pokrokem;
však druhý, prázdný, jako oblaky by hřměly,
šel k předu bouřným poskokem
a před ním letěl prach už z dálné dáli.
Kam prázdný sud ten zatočil,
hned každý v strachu uskočil;
k plnému za to každý již
se hledí dotlačiti blíž
a každý cenu jeho chválí.

# BÁSNĚ SPORNÉ

## MODERNÍ „POEZIE“.

*Věda mne opouští — v lásce.*

Psychologem jsem já býval,
psychologem duše svojí,
sledoval jsem vášní příval,
zkoumal vše u citův roji,
i vzal v rozbor trpkost muk,
jako chemik prvků shluk.

Svoje „citi“, „představ“ druhy,
„pudy“, „chtíče“, k „činům spruhy“,
všechny duše svojí zjevy
stopoval jsem bez úlevy; —
neušla mně změna žádná.

A teď? — *Kde jsi, vědo chladná,*
*největší že srdce krise*
*zůstává bez analyse?!?*

*Filosofický amant.*

(Z blízka.)

*Já:* Co jest „zjev“ ten, jejž zvu „Mína“?
*Moderní filosof:* Odraz světla, vzduchu vlny,
pohyb nervů tajuplný,
pouhá v mozku — elektřina.

(Z dáli.)

Býval, býval, — a už není
z Míny popud k rozvlnění;
daleké nás dělí kraje.
Čivy mé již nerozhraje,

odraz světla její licí:
nezřím víc tu krasavici.

Nezřím okem, — zřím však duší;
a jak jí to hezky sluší?!
Jaký div, že kol ní bledne
v mysli vše, jak hvězdy ve dne.
Proč však zřím ji, když tu není?
proč mám v mozku totéž chvění,
proč ta vlnka oslněná
jak by ze sna probuzena
bez Míny se v mozku zjeví? —
— Žádný neví, — žádný neví!

## [SVALIL SE KÁMEN S BOKU HOR...]

Svalil se kámen s boku hor
a stonul v mořské tůni,
nahoře zvoní bujný smích
a moře duní, duní. —

Ty lehká nožko spěš, jen spěš
tentam již dole v klidu,
a než se toho naděješ,
já pro tebe si přijdu!

—*m*—

* * *

Ze všeho, co jsem žil a co jsem sníval,
zbyly mi trosky jen.
A přes ně dál se valí žití příval
v den jako den
a každý prázdný zeje
bez štěstí, vzpomínek a bez naděje — —

Sklonila ke mně světlou svojí hlavu
dnes večer duma, svatá duma má,
ta ztracená ve všedním davu
mých děl, mých myšlenek. A tma
s mé mysli schází; — vidím hvězdu plát —
buď zdráva hvězdo má mi tisíckrát,
ty nejdražší, ty bílá, bledá, zašlá hvězdo má!
A v lesku svém, tom nejkrásnějším z všech
mne umřít nech! — Ó dnes mne umřít nech!

## SLOKY

### *Výtečníci.*

My jsme všichni velcí páni,
my jsme všichni velcí svatí,
žijem, tyjem, národ platí
našich hříchů na pokání.

Žijem, tyjem k slávě boží,
národ hyne k slávě naší,
a co zbude pod trnoží,
obětujme vlasti, braši!

### *Každý po svém.*

Jen slova, slova! — na čin žebráci!
ať lež — jen drze když se ve tvář vmete!
jen proti ní se nikdo neozvete: —
nám dobře se to ve lži potácí!
— — — Žebráci!

### *Prozřetelnost.*

Ten věčný bůh, jenž všechno řídí
až v nejkrajnější hvězdy lem,
on se své výše také vidí
tu malou českou zem.

Jsou nevyzpytny jeho rady,
však ví on proč a zač
pro jiné stvořil žezlo vlády
— a na nás karabáč!

## POSLÁNÍ

*Ty's lepší částí duše mé!*
*Horác.*

I.

Když v vlažný večer hleděla's,
v dlaň hlava rusá klesla,
a letní noc Ti básně své
do hloubi duše snesla;

když s jeskyň lesních pohádky
se snesly tklivě v světy,
jich šepot, dechy cítila's,
jich v Sobě, venku květy,

když Tobě náhle obraznosť
svým lesklým žezlem vládla
a v Tě jak v lidstvo pravěku
své ladné báje kladla:

když skutky, sny, jež pohřbil čas,
křísila's v život zase,
naděje když Ti budoucnosť
kouzlila v zářném jase;

když bolně sladké hostily
se v duši Tobě žaly
Éolské jako harfy zvuk,
jejž noc k nám nese zdáli;

když touhy mocné v bytosť Tvou
se moře celé vlilo,
a nevědoucí, kam toužíš,
příbojem svým Tě skrylo:

tu vánek lístek s lípy svál,
jíž's nikdy neviděla,
a v Tvůj až položil jej klín;
hněv's vánku, lístku měla?

*Tak nyní hněvu nechovej*,
an s lípy duše mojí
i bohům vánek vládnoucí
list nese duši Tvojí!

1. března 1883.

II.

Ten chrámek malý, chudičký
tak skromně v koutku stojí,
jak odstrčený sirotek,
jenž kročit dál se bojí.

Ten nizoučkou má věžičku,
s níž mluví zvonky skrovné,
jej zdobí na zdi Maria,
v zdi Švédů koule kovné.

Ni zlatých nemá oltářů,
ni virtuosních zpěvů,
však vánoční má jesličky
a mnoho zbožných zjevů.

Když bělovousý kapucín
se kloně „Sanctus“ praví,
v městečko rodné letí duch,
v čas dětství šťastný, hravý,

jak vroucně hlavu skláním v zem
an kněz krev Páně zdvihá,
jak slunce posel, paprsek,
mi po vlasech se míhá,

jak venku vánku hudba zní,
břez listí píseň dýše,
v náhradu, že zmlk' varhan hlas,
že lid se koří tiše.

Než kathedrály nádhera
ten kostelík mi dražší;
vždyť upomínek na Tebe
mi poklad v duši snáší.

Dvé mněl jsem vidět andělů,
když modlila's se tiše,
Ti strážně stáli po boku,
hlas slyšet mněl jsem s výše:

Ty's dítě mé, své duše květ
panenství živíš mannou;
své na Tě liju žehnání,
vždy zůstaň čistou pannou!

Já mimovolně couvl zpět,
hlas v duši slyším Boha:
Zem svatá kolem anděla,
tu ustoupiž tvá noha! —

Ty's zdvihla tiše hlavinku,
zář před Tvou bledne světic,
klid svatý lieješ v mne a kol,
Svým pohledem mne světíc.

O Hromnicích 1883.

III.

Víš Ty, dívko, plnosť, harmonie
proč se v Tobě snoubily?
By se v krásný celek spojily,
v němž se útlosť s vděky v jedno lije.

Útlosť se Ti postavou Tvou vije,
její krásy pás si dobyly,
kypící by vnady zdobily
onu čásť, v níž denně Venuš z Melu žije.

Štíhlá's, dívko, krásně rusohlavá,
palmička jak oas ve ráji,
pružná jako jedle s vánkem hravá.

Harmonická postava Tvá svěží
jako krásné jitro ve máji,
kyprá jako sad, jejž květy těží.

V prosinci 1882.

IV.

Žasne rybák, jenž byl poután lovem:
Za sfér hudby — z moře stal se chrám —
stoupá božský Venušin zjev sám
z vln, jež byly křišťálným mu krovem.

Tak's mne spjala sladkým žasu kovem,
an jsem zřel Tě, božstva drahokam,
ideu v nějž krásy vryl Bůh tam,
krása kde dlí v lesku vezdy novém.

Jak jsi krásna, když se Bohu kořiš,
v pokoře Své sama bohyně,
v chrámě s modlitbou když duši noříš!

Jak jsi lepa v ladném ve souzvuku
záříc domácnosti svatyně,
poupě v plné k růži ve rozpuku.

6. února 1883.

V.

Z jezera vln, jenž jsou města rovem,
žasna slyší chodec, jdoucí sám,
zvony tak dojemně zváti v chrám,
že mu nelze projádřit žas slovem.

Tak já tanul v podivení novém,
přítomen mně být vil zpěvným hrám,
ke mně když nes' vzduchu vlnný prám
Tvůj hlas znící jasně zvučným kovem.

Tvůj hlas nevniká jen v sluchu chvění,
Tvůj hlas vchází v srdce hlubiny,
jemuž knihou o blahu jest čtení.

Ukolébá srdce v sladké snění
jak hlas vln kol lesní skaliny,
v básnické jenž noří polobdění.

7. března 1883.

## VI.

Červené dvé lístků oblých růže
jemné rtíky Tvoje, bohyňky,
mezi poupat bílé růžinky
zoubky Tvoje zobrazit snad může.

Jakés dívce dalo mocné bůže,
by jí padaly den celinký
z ústek růže, květné družinky,
když se smějíc těší ženu, muže.

Tak když úsměv Tvůj mé zřelo oko,
růže, ples mi sila's do duše,
kteráž zachvěla se přehluboko.

Bozi pili nektar z zlatých číší,
můj duch Tvůj pil úsměv, Venuše,
z něhož růže vonné slastně dýší.

V neděli, dne 25. února 1883.

## VII.

Kéž bych čarodějem mohl býti!
Všude pučely by květnice,
kam Tvé nožky vstoupí, nemdlíce,
aby vznášely se v měkkém kvítí!

Nožka malinká jak! Moh' jsem zříti
často ji stín jako dennice
pružnou, uzounkou dle silnice
v lehkém kroku ku předu se chvíti.

Cudně vážným krokem k předu spěla
jako noha panny Vestálky,
ana svatý oheň strážit měla.

Hravě plavným krokem k předu spěla
jako nožka lepé Rusalky,
v luzné hře své rhytmy hudby měla.

*Gringoir.*

—

Hvězdy, kteréž nebem plují,
pluly by i bez jmena;
bez jmena jim v úděl dána
věčná krása do věna.

Však nás lidi obezřetný
jmeny počísloval stát,
Heleny i Adonidy,
Thersity též napořád.

A když dítě — někdy velké —
jmena ta si zamění:
jaký zmatek! ba i hněvy
krásné líce zrumění!

V dítě, jež blesk pádný zdrtil,
vsývá vší se hrůzy rej;
prosí tiše, ruce sepnouc:
„Místo práva milosť dej!“

Odpustil Zeus Prometheu
skovanému nevinně;
*jak bůh přísný,* odpustí kéž
***dobrotivá bohyně!***

V neděli, dne 11. března 1883.

V hluboké úctě

*Jan N.*, prof. cand.

# ČÍNSKÉ PÍSNĚ

## *O kormoranu.**

*Od Su-Tong-Po.*

Samoten a bez pohnutí
na břehu řeky dumá
kormoran.

Sleduje klidným okem
proudění jednotvárné
kormoran.

Jenom když někdo kráčí
po břehu, vytratí se
kormoran.

V rákose ukryt číhá,
až zase poutník zajde,
kormoran.

Proudění jednotvárné
vídati stále touží
kormoran.

Za noci při měsíčku
ve vodě stoje dumá
kormoran.

* Kormoran jest pták z rodu pelikánův, jehož užívají Číňané k lovení ryb.

Tak ten, kdo v srdci skrytou
velikou chová lásku,
sleduje neustále
jen *jedinou* myšlénku.

## *Vějíř.*

*Tan-Jo-Su.*

Snivě sedí mladá paní
ve svatební vonné síni,
v niž byl její manžel vkročil
teprv včera prvníkráte.
Její ruka zahrává si
s novým vějířem. Jsou psána
slova na něm důmyslná:

„Když i tichý větřík usne,
a když moří vedro dusné,
tu mne každý bere rád,
bych mu vanul čerstvý chlad.

Jakmile se vítr zvedne
a tvář země stuhlá zbledne,
když ji mrazík upoutá: —
zahodí mne do kouta.“

Čtouc ta slova na mladého
chotě myslí s duší tesknou — —
z ňader tichý vzdech se dere,
v očích se jí slzy lesknou.

## *Lístek jívový.*

### *Čan-Tin-Lin.*

Já nemiluju paní mladou,
jež u okénka prodlívá,
že pěkný dům má se zahradou,
pod nímž se řeka rozlívá.

Však miluju tu mladou paní,
že vědouc, kdo jej vyloví,
do bystrých vlnek jako maní
hodila lístek jívový.

I nemiluju vlažný vánek,
že na lehýnkých perutech
mně přinášívá v tichý stánek
broskvových květů libodech.

Však miluju ten vánek pružný,
že do lodičky, v níž jsem plul,
jak poslíček mi přeúslužný
jívový lístek přivanul.

I nemiluju lístek z jívy,
že bezpečnou nám dává zvěst,
když vesna šatíc háje, nivy
už opět v kraji hostem jest.

Však musím lístek v lásce míti,
že ostrou jehlou její lest
dovedla na něm jmeno vrýti,
a toto jmeno — mé že jest.

## *Rybák.*

*Li-Tai-Pe.*

Rybák s klidné loďky hází
síť svou v jasné vody zrcadlo,
nedbaje, žeť roztříštěno
na tisíc se kusův rozpadlo.

Myslí na tu, kteráž doma zbyla
jako vlašťovička chránic svoje sídlo,
kterouž uzří zas, až jako vlašťovička
přinese jí ulovené jídlo.

## *Perly.*

*Čan-Tin-Lin.*

Šum doubravy stichnul z večera
a klidného kolem jezera
panička jela krásná:
svítila luna jasná.

Tu s hrdla jí náhle, sponky prost,
se rozsypal drahých perel skvost;
i sbírá je člověk cizí
a sesbírav rychle zmizí.

Já nezvedal perel, já jen stál
a na její tvář se zadíval,
jež krásou smála se luně —
teď srdce mi touhou stůně.

## *Domek v srdci.*

### *Thu-Su.*

Můj domek oheň strávil,
jak když ho rozmetá;
já na lodičce zlaté
jsem vyjel do světa.

A tichou nocí zazněl
můj žaluplný zpěv: —
a měsíc skryl se v mračnech
mou písní zasmutněv.

I obrátil jsem k horám
své loďky vratký běh,
by neuzřel mne víckrát
mé vlasti rodný břeh.

Tatam jest moje radost,
ach kam se poděla?
jakoby byla všechna
v mém domku shořela.

Shořela radost moje
a rozpadla se v prach; —
já naklonil se k moři
smrt ždaje ve vlnách.

V tom okolo mne plula
na lodi děvice,
já mnil, že na hladině
to obraz měsíce.

Ach, kdyby nachýlila
se ke mně s loďky blíž —
já bych si v jejím srdci
vystavěl novou chýš!

## *Pes vítězův.*

*Thu-Su.*

Hoj byl to boj, když pod praporem černým
jsme pustili se pro vlast v krutou seč!
já mnohou těžkou utržil jsem ránu,
však mnoho vrahů též můj skolil meč.

Pak tuhém krváceje po zápase
sám přes bojiště pusté jsem se bral,
a se mnou věrný pes, jenž po mém boku
jak vojín statný s vrahy byl se rval.

I ukázav mu mrtvol tiché kupy,
dím jemu: „Trhej, trhej jako lev!
zde nasyť pomstu svou, a jsi-li žízniv,
nuž z kalužin těch chleptej jejich krev.“

Než ušlechtilý tvor se štítil dotknout
těch přemožencû hanbou krytých těl
a vzhůru vzepjal se až na má prsa,
jak by jich čerstvou ránu zlíbat chtěl.

Oj žíznil ovšem druh můj přeudatný,
však žíznil vítězné jen krve mé,
jež čerstvým, teplým řinula se tokem
z mé rány jako z číše červené.

## EDIČNÍ POZNÁMKY

*Druhá kniha básní* obsahuje veškerý* básnický odkaz Jana Nerudy, pokud ho sám básník knižně nevydal, anebo pokud jej v pozdějších vydáních z knižních sbírek vyloučil (zbytek *Hřbitovního kvítí, U nás*). Básně tyto jsem sestavil chronologicky, podle toho, kterého roku a dne byly otištěny v časopisech, a kde báseň zůstala v rukopise, řídil jsem se vnitřní i vnější její historií. Pro přehlednost utvořil jsem z Nerudovy básnické pozůstalosti zvláštní celky, jejichž vznik vesměs souvisí s růstem knižních jeho sbírek. První oddíl *Z prvotin*, jenž je velmi chudý, má dvě rané básně s jinošskou intonací. Do oddílu *Do „Knih veršů“* jsem uložil ono veliké množství básní, jehož Jan Neruda nepojal ani do prvého (1868) ani do druhého vydání (1873) *Knih veršů*. Nerudovo rozdělení *Knih veršů* do tří oddílů *(Kniha veršů výpravných, Kniha veršů lyrických a smíšených, Kniha veršů časových a příležitých)* mne přimělo, abych se i já v tomto souboru pokusil o podobné třídění; na prvé místo jsem však dal *Verše lyrické a smíšené*, protože jejich počátky jsou asi dávnější než vznik *Veršů výpravných* a *Veršů časových a příležitých*. V oddílu prvém je i zbytek *Hřbitovního kvítí*. Toto dítě Nerudovy *pýchy, zloby, rozumu a lásky* vyšlo knižně ke konci r. 1857 a obsahovalo 59 básní: *Na pahorku leží pole chudé, Zelená se tráva po hřbitově, Ticho — jako ráno v dálném poli, Porodila rosa kvítek malý, Byl jsi chud — však bujní tvoji snové, Zval tě osud k nešťastníkův kvasu, Líhávali na jednom jsme loži, Jaký bujný ples na živém stromu, O dušičkách na hřbitově větřík, O dušičkách ročně konají se, Nač zde sklonných vrbin u ohradě, Bleskosvodům společenských bouří, Mnozí chválili, že zpívám o chudobě, Z šedých mračen déšť se hustý lije, Nebe širé obléklo šat šedý, Za mřížemi rovy v stejné řadě, Tichý růvek*

* Pokud se mi jej podařilo shledati.

*leží pozapadlý, Na hřbitově drobné hoše, Stojí ostrov pustý pokraj moře, Valí proud se světem bystrý, ostrý, Když jsem zpívával co malé dítě, Mezi hroby dva se červi potkali, Přede mnou tu leží lebka rozpolténá, Neplač, neplač, brachu, nenaříkej, Mnoho bolů v tomto světě, Jsemli syn neb cizím Apollinu, Však znám ten lid, jenž nožem pytvy hnusné, Zlato chtít snad pozlacovat, Nalákav se prachu z lidské hlíny, Poezije žila dokud každý, Posud písně lásky rozkvétají, Lehko nyní zamilovanému, Co jest láska? Divná smíšenina, Povždy znovu pochybuju, Láska shořela jak tenká svíce, Blázny jsem si dělal z hezké děvy, Po mém pohřbu křepčili, Krásný obraz manželů dvou svorných, V krásném vodojemu vlnky, Černý vůz se padlým sněhem, Mnohé srdce milovalo, Pláče hošík otrhaný, Nad rovečkem malým živá kostra sedí, Nevinnosť jest bylina jak vodní, Nad rovečkem svírá prkno šedé, Co jest země? — Mocná báně, Humor jesti kvítko stobarevné, Smutným náhle oko nevěstino, Co jest slza? — Skvostná karbunkule, Smutek promění nám v sněžné lady, Na vršíku dům stál bláznů, Nad blázincem věž se štíhlá vzpíná, Z Kateřinek dlouhý tah se, V vlasti jsem a předce divná tužba, Otce, matku, lásku oželíme, Upřímně se bratři zpovídejme, Milosť! — Můž-li slavík jemný mnohým, Strom květ nese, dokud neuchřadne, Zhlížela se vrba u potoku.* Z těchto všech básni Jan Neruda pojal do *Knih veršů* jenom 31 kusů, jež umístil takto: *do Knihy veršů výpravných: Pláče hošík otrhaný* (s názvem *Otrhánek*), *Po mém pohřbu křepčili* (s názvem *Romance*), *Z šedých mračen déšť se hustý lije* (s názvem *Průvod*) a *V krásném vodojemu vlnky* (s názvem *Doña Anna*). Do *Knihy veršů lyrických a smíšených* do oddílu *Lístků „Hřbitovního kvítí“: Milosť! — Můž-li jemný slavík mnohým, Shlížela se vrba u potoku, Co jest láska? Divná smíšenina, Povždy znovu pochybuju, Láska shořela jak tenká svíce, Blázny jsem si dělal z hezké děvy, Jsemli syn neb cizím Apollinu, Však znám ten lid, jenž nožem pytvy hnusné, Mnoho bolů v tomto světě, Lehko nyní zamilovanému, Nalykav se prachu z lidské hlíny, Poezie*

*žila, dokud každý, Na vršku dům stál bláznů, Co jest slza? — Skvostná karbunkule, Co jest země? Mocná báně, Jaký bujný ples na živém stromu, O Dušičkách na hřbitově větřík, Za mřížemi rovy v stejné řadě, Nač zde sklonných vrbin u ohradě, Bleskosvodům společenských bouří, Mnozí chválili, že zpívám o chudobě, Nebe širé obléklo šat šedý, Stojí ostrov pustý pokraj moře, Valí proud se světem bystrý, ostrý, Přede mnou tu leží lebka rozpoltěná, Neplač, neplač, brachu, nenaříkej.* Do *Knihy veršů časových a příležitých* do oddílu *Českých veršů* pojal Jan Neruda báseň *V vlasti jsem a předce divná tužba.* Podle tohoto přehledu lze si znovu vytvořiti prvotni podobu *Hřbitovního kvítí,* že není třeba, abych zde znovu otiskoval i básně, jež jsou již v I. svazku našeho vydání. Stejně imaginárně, obrazně, budu i dále sestavovati cykly veršů, jež sám Jan Neruda rozloučil a roztrhal.

V oddílu *Veršů výpravných* a *Veršů časových a příležitých* jsou nejedny verše, jež do těchto skupin patří jenom přibližně, buď že jsou i lyrické anebo i politicky výpravné. Jan Neruda sám rozvrhl své mladé verše do těchto tří oddílů poněkud libovolně. Protože *Žižkova smrť* má závěr politicky výchovný, dal jsem ji mezi verše časové; básně humoristické *(Balladu o jednom hrdinovi, Sud* a j.) jsem umístil do veršů výpravných, neboť Jan Neruda mezi ně vložil i humornou *Poslední balladu z roku dva tisíce a ještě několik.* Mezi verši časovými jsou v našem vydání i epigramy, pokud je Neruda publikoval do r. 1873, a literárně satirický pamflet „U nás".

Třetí oddíl *Do „Písní kosmických"* doplňuje velmi skrovně prvni Nerudovu básnickou sbírku, jež je učleněna s architektonickým mistrovstvím. Současně vznikající *Povídky malostranské* jsou připomenuty veršovanou *Povídkou malostranskou.*

Léta 1878—1883 *(Do „Ballad a romancí")* nemaji rovněž mnoho doplňků. Přebohatý je však oddíl *Do konce života,* z něhož již básník sám knižně nekořistil, leda pro chystanou pohrobni sbírku *Zpěvů pátečních* a pro druhé vydání *Prostých*

*motivů.* Z epigramů, jež Jan Neruda publikoval v letech 1888—1889, je tu vytvořen samostatný oddíl *„Kniha epigramů“*, k níž byl dán podnět Nerudou samým *(Proslov a Doslov ke Knize epigramů)*; pojal jsem do ní vedle ukázek Nerudou výslovně označených jako část tohoto souboru jenom ještě ony epigramy, jež k nim připojil Ignát Herrmann v svém vydání *Roje epigramů,* třebaže jsem se nedopátral jejich prvého časopiseckého otisku; Ignát Herrmann buď znal úmysly básníkovy anebo snad měl dokonce rukopisy, čehož se mi dosud nepodařilo vyzvědět. Epigramy, jimiž Neruda současně zpestřoval své feuilletony, otiskuji samostatně.

Oddíl *Tříšť z feuilletonů* připojuji na konec Nerudových básní, protože se nemohu u těchto drobných veršíků z Nerudových feuilletonů vždy zbaviti pochyb, jsou-li to opravdu básně Nerudovy. Jsou to nepatrné úlomky, často dokonce nerýmovaná dvojverší, jimiž Nerudovi ani neubude ani nepřibude.

Druhou knihu Nerudových básní končím *Básnickými překlady* a *Básněmi spornými;* v *Básních sporných* jsou i básně původní i překlady, pokud o nich nelze dosud říci, psal-li je Neruda čili nic. V takovýchto drobnostech a podrobnostech jsme v badání o Janu Nerudovi teprve na samém počátku.

Básně jsou otištěny podle původního otisku a kde bylo lze, podle rukopisu. U několika básní výslovně poznamenávám, že je přejímám z vydání Herrmannova a Rožkova; mrzí mne tato nutnost, protože jsem se přesvědčil, že tyto dřívější otisky bývají nepřesné; jakož vysvitne ze soupisu odchylek a různočtení, jež připojuji ke každé básni. *Herrm. I.* tu znamená I. sv. Topičova vydání Sebraných spisů Jana Nerudy, *Herrm. II.* svazek druhý a *R.* znamená Rožkův *Doplněk veršů* v XXXII. svazku Topičova vydání.

## Z PRVOTIN

*Proč kvítko pláče, ze snění...* Otištěno po prvé v *Lidových Novinách* z 31. XII. 1922. „Básnička, kterou uveřejňujeme, byla nalezena v soukromém archivu pražském a jest datována z r. 1852, tedy ze samých začátků Nerudových; jest psána na osmerkovém růžovém lístku ve velmi pečlivém a pozorném provedení."

Lidové Noviny: 2. verš: *kdy.*

*[Bouře].* Otištěna Ignátem Herrmannem ve feuilletonu Národních Listů z 27. srpna 1916 („Ze vzpomínek na Jana Nerudu"). Poslal mu ji *J. W.* Neruda tyto verše „r. 1852 napsal svému strýci, zesnulému Rudolfu W., jako pamětní lístek na rozloučenou, snad krátce před maturitou r. 1852. Psány jsou na šedozeleném lístku drsného papíru ozdobným drobným písmem. Zde opis tohoto lístku se všemi podškrty." Název básně jsem utvořil podle smyslu a dal jej do hranatých závorek ([]), jako všechny své doplňky a korektury. Podle smyslu a strofického útvaru jsem báseň rozdělil na dvě strofy.

## DO „KNIH VERŠŮ"

### *Verše lyrické a smíšené*

*Hřbitovní kvítí* bylo vydáno v Praze asi na začátku prosince 1857 s vročením 1858, nákladem Karla Bellmanna. Neruda je připsal památce přítele *Antonína Tollmanna*, svého nejmilejšího spolužáka z malostranského gymnasia, jehož i později (viz *Drobné klepy*, feuill. z 24. XII. 1861) vzpomínal s vroucí láskou. — Nedostatkem beletristických listů v letech padesátých si vysvětlíme, proč Neruda z *Hřbitovního kvítí* otiskl jen několik ukázek před vydáním knižním. Známy jsou mi dvě řady ukázek v *Lumíru* (1854, str. 1094, I.—V.; 1857, str. 275, I.—IV.) a jedna v *Českomoravské pokladnici*, kalendáři na r. 1858 (str. 94, I.—II.).

*Ticho — jako ráno v dálném poli:*

Herrm. I. v. 3: aj, to...

*Zval tě osud k nešťastníkův kvasu:*

Herrm. I. v. 13: lahůdkami,

*X. Tichý růvek leží pozapadlý:*

Otištěno: Lumír 1854, str. 1094.

*XV. Mezi hroby dva se červi potkali.*

Herrm. I. v. 7: geniové || jsou

*XXI. Zlato chtít snad pozlacovat.*

Herrm. I. v. 1: pozlacovat || slunce; v. 5: tvrdost; v. 8: Erbene || písně. Vydání z r. 1858 má v. 8: nežly.

*XXIV. Posud písně lásky rozkvétají.*

Vyd. z r. 1858 má v. 5: knám.

*XXXVIII. Nad rovečkem svírá prkno šedé.*

Otištěno: Lumír 1857, str. 275. — Herrm. I. v. 6: sklátila || dechl.

*XLI. Smutným náhle oko nevěstino.*

Herrm. I. v. 4: černý,...

*XLIII. Smutek promění nám v sněžné lady.*

Herrm. I. v. 2: světy || a dá —;

*XLVI. Z Kateřinek dlouhý tah se.*

Herrm. I. v. 5: přece.

*XLVIII. Otce, matku, lásku oželíme.*

Herrm. I. v. 2: jsou-li.

*LI. Strom květ nese, dokud neuchřadne.*

Herrm. I. v. 3: nezapadne || hvězda. — Vyd. z r. 1858, v. 2: voní dokud...

*[Věnování.]* Jan Neruda je vepsal do *Hřbitovního kvítí* své milence Anně Holinové v polovici prosince 1857. Viz otisk u Alberta Pražáka v *Literatuře české XIX. stol.* díl III., část 2., str. 314.

*Anně.* Tento cyklus byl napsán z části již r. 1856, ale když Jan Neruda neměl literárního ani společenského úspěchu s *Hřbitovním kvítím*, doplněn byl verši, jež byly určeny jen Anně

Holinové. Celý cyklus měl tyto části*: *Motto: Es leuchtet meine Liebe...; Co já zde pěju v bájném lásky dómu* (str. 132); *Však znám ten lid, jenž nožem hnusné pitvy* (str. 187); *I. Motto: Manch Bild vergessener Zeiten; „Budiž světlo!“ šumí mrtvou nocí* (str. 133); *Vzhůru o hvězdu v hru zbujnou s nebem!* (133); *V kotouči jsme kolem plesajících* (133); *Ty's mně byla milá melodie* (134); *Vysoká mně byla's píseň lásky* (134); *Jak si květy s sluncem pohrávají* (135); *V nevinnosti stkví se krása děvy; II. Motto: Aus meinen groszen Schmerzen; Mého ducha bujné horování* (135); *Nevím, co mně lásku dobylo* (136); *Neznám věčně žíznit, v nouzi neunavit* (136); *Dalo nebe bratry, dalo lásku* (136); *Srdce mé jak struna vetchá puká* (137); *Nezpomínej sobě nikdy na mne; V šírém poli pláně duté stálo; S Bohem růže vonná, růže krásná; Z stromu žití svého prkna strojím; Dodavek. Motto: Es ist so still und dunkel!; Měl bych se srdcem se vlastním; Když jsme si oustně o tom povídali.* Tedy: Kromě básně *Však znám ten lid...*, již Neruda dal do III. oddílu *Lístků „Hřbitovního kvítí“*, všechny ostatní knižně vydané verše tohoto cyklu jsou v oddílu *Anně.* Z cyklu tohoto byly otištěny v *Lumíru* 1857 (z 31. prosince, str. 1249 a dále) jenom ty části, jež byly v *Knihách veršů* pojaty do oddílu *Anně*, a to v uspořádání podle celého cyklu: s předzpěvem *Co já zde pěju...* s oddílem I. a II.; každá z těchto tří částí měla i zde své německé motto. — Verše tiskem nevydané otiskl po prvé Albert Pražák ze zeleného sešitu, jejž dal Neruda Anně Holinové, v „Listech filologických“ XXXIV., 1907, str. 120—125. K. Rožek ve vydání *Zbytku veršů* z 1913 otiskuje znovu i básně z *Knih veršů*, „aby cyklus alespoň jednou byl úplný“. Otiskuji jen verše, jichž Neruda sám knižně nevydal.

Motto: Es leuchtet...

R. v. 2: in; dunklen. — v. 3: wie; Märchen, — v. 4: erzählt. — v. 6: dann.

* Za každou básni udávám její konečné umístění v *Knihách veršů. (Dílo Jana Nerudy. sv. I., Básně.)*

*I. Motto: Manch Bild...*
R. v. 2: steigt; Grab, — v. 3: und; v. 4: Ich.

*V nevinnosti stkví se krása děvy...*
R. v. 4: nevědouc co; zrak bude (místo zrak *zde* bude).

*Nezpomínej sobě nikdy na mne...*
R. v. 4: pomůžeš (m. zpomůžeš). — v. 8: těžko jest je...

*V širém poli pláně duté stálo...*
R. v. 1: V šírém...

*S Bohem růže vonná, růže krásná...*
R. v. 4: myšlenek!

*Motto: Es ist so still...*
R. před tímto mottem vynechává souhrnný podtitul *Dodavek.*; v. 3: zerstorben (m. zerstoben).

*Když jsme si oustně o tom povídali...*
R v. 8: v tvář lehounké (m. v tvář *bledou* lehounké).

*Z mělnické skály.* Tento cyklus otiskl Jan Neruda ve Vilímkově *Humoristickém kalendáři na rok 1859*, jenž vyšel v r. 1858, a podepsal jej: *Jan N.** Byly tu tyto básně: *Z Tvých vlasů ruka přírody*; *Aj, jak se víno červená; Pojď, Míno, sem a na klín můj; Ten český granát ohnivý; Mé víno je tak ohnivé; Jen pijte vodu řiďounkou; Vím, proč se vína bojíte; Kdo nikdy vína nezkusil; Každého jara kmeny rév; Ve víně leží pravda prý; Ach v životě bol největší; Já Němcům jenom závidím; Už věřím tomu, víno že; Ve první knize moudrosti; Jen smějte se, že v křivo jdu; Co se ti lidé namluví; Já nechci nikdy pivo pít.* Z nich pojal Neruda do cyklu *Z mělnické skály* v *Knihách veršů* všechny kromě VI., X., XI. a XVI. A připojil k nim ještě báseň *O nechte mne v mé hospůdce*, již anonymně otiskl v *Rodinné kronice* 1862 (sv. I., č. 19., srpen, str. 228) pod názvem *Z hospůdky* a s podtitulem: *Dle staroperského.*

*VI. Jen pijte vodu řiďounkou...*
R. v. 6: sváteční,

*Rožek na str. 47. otiskuje z tohoto *Kalendáře* ještě zvláštní *Motto* Nerudovo. Je to však jenom citát z Nerudy, druhá strofa z XL. *Hřbitovní písně.*

X. *Ve víně leží pravda prý...*

R. v. 5: prozkoumáme.

XI. *Ach v životě bol největší...*

R. v. 1: Ach, — v. 5: čtvrť

*Loretánské zvonky* byly otištěny v *Obrazech života* (roč. I. 1859, str. 111, 11. března). Báseň IV. *(Což, Loretánské zvonky)*. V. *(Dřív více písní znaly)* a VIII. *(Co dítě jsem je slýchal)* pojal Neruda do oddílu *Loretánské zvonky* v *Knihách veršů*.

*I. Ve středu mrtvých chodeb...*

V pozn. pod čarou má R.: Loretánského, vystavená, kathedrale, do Lorety, přinesli.

*VII. V klášterní mrtvé věži...*

R. v. 6: v okna, tichá

*Ze života.* Obrazy života, roč. I. 1859. Báseň I.—IV. na str. 4. v čísle z konce prosince 1858, V.—VII. na str. 152 v čísle z 15. dubna, VIII.—IX. na str. 304 v č. z 9. září, X.—XIII. na str. 386 v č. z konce listopadu 1859. Původní pořádek básní těchto byl: *V mém srdci je už mrtvo tak* (str. 178),* *Teď každý žijem truchle pro sebe* (179), *To věčné bolův polykání* (181), *Jen matko „Naděj“ zůstaňte* (180), *To jaro letos ani nepřichází* (179), *Zde ležím churav horkém na loži* (184), *Půlnoční čas a oknem měsíc plný, Divné šepty slyším v sadě, Tak velemoudře ze záhonu* (183), *Když své oči někdo zavřel, Moje srdce jest jak pozdní podzim zvadlý* (185), *Což je sněhu čerstvá bělosť, Což chcete s naší lůzou zmalátněnou* (200). Tedy: básně I.— VI., IX., XI. byly Nerudou rozděleny do různých oddílů *Lístků „Hřbitovního kvítí“* a báseň XIII. připojena k básni *Rád bych zapěl novou bujnou píseň* jako druhá část *Z času zaživa pohřbených.*

*VII. Půlnoční čas a oknem měsíc plný...*

R. v. 30: smrť

*Čísla v závorce značí stránku v I. sv. *Díla Jana Nerudy (Básně).*

*VIII. Divné šepty slyšim v sadě...*

R. v. 26: kde že

*XII. Což je sněhu čerstvá bělosť...*

R. v. 4: démant; v. 6: zkrystallisované; v. 7: ach, jakž

*Zlomky z větší lyrické básně „Mnich“.* Otištěno v *Obrazech života,* roč. II., č. 3 z počátku března 1860.

R. v. 8: hlas mocných mužů (m. hlas mocný velkých mužů); v. 13: kolikrát.; odkonce v. 15: radost; v. 3: část.

*[Píseň hrobníka]* je vyňata z arabesky *Ty nemáš srdce!* již Neruda otiskl r. 1860 v almanachu *Růži,* jejž redigoval Fr. Schwarz a E. H. Lipnický (str. 60—61). Viz *Díla J. N.*, sv. II., str. 147—8.

*[Písně]* I.—III. jsou vyňaty z veselohry *Žena miluje srdnatosť,* jež byla po prvé otištěna v almanachu „Máji“, roč. III. 1860, str. 332—334. Viz *Dílo J. N.*, sv. XVI., str. 154—156.

*Z kraje. Popohání volky svoje* bylo otištěno v *Obrazech života* (roč. II. 1860, seš. 5. z poč. června, na str. 202) v řadě jedenácti básní cyklu „Z kraje“ jako báseň pátá, *Jak to přijde* pak jako báseň osmá. Vyjímaje tyto dvě básně, Neruda pojal všechny ostatní do stejnojmenného cyklu v *Knihách veršů.* Viz *Dílo J. N.*, sv. I., str. 147—152; jenom pořádek dvou posledních básní zaměnil. — R. str. 56.

*[Pijácká]* je vyňata z veselohry *Merenda nestřídmých,* jež byla po prvé otištěna v Humoristických listech, roč. II. 1860; výstup s [Pijáckou] je v čísle 46. z 11. srpna. — Viz *Dílo J. N.* sv. XVI., str. 174.

*[Konec neznámé básně]* je Nerudou citován ve feuilletonu Času, v čísle z 15. listopadu 1860, věnovaném Karlu Hynku Máchovi. Praví tu básník: „Když jsem mu [příteli] právě srdečně špatně byl přečetl konec jedné ze svých básní, jenž zněl:...“

*Fialinky.* Otištěno v *Rodinné kronice,* sv. I. 1862, číslo 3. z března (?) na str. 30 jako doprovod obrázku. — R. str. 62.

*Sirotkům.* Otištěno v *Českomoravské pokladnici,* kalendáři na r. 1863 (str. 33), jenž byl vydán ke konci srpna 1862.

Viz o jeho vydání oznámení v *Hlasu* z 20. října 1862! — Báseň byla psána jako doprovod obrázku. — R. str. 66.

*Na tom pražském mostě...* bylo otištěno anonymně v *Rodinné kronice,* sv. II., seš. 36 z prosince 1862 (str. 432). Po prvé jako Nerudovu báseň publikoval Miloslav Hýsek v *Nedělním čtení* Česko-lovenské republiky z 1. července 1923.

Hýsek, v. 2: stoji —; v. 14: rozepiaté.

*Výstraha.* Otištěno anonymně v *Rodinné kronice*, sv. II., seš. 43. z konce ledna 1863 (str. 519). Pokládám tuto báseň za Nerudovu z těchto důvodů: je nepodepsána jako jiné básně Nerudovy v *Rodinné kronice*, jež později Neruda sám za své prohlásil, zařadiv je do *Knih veršů.* Je tu oblíbený tehdy Nerudův motiv saharský a autobiografické názvuky básně lze dobře vyložiti milostným, společenským a literárním tehdejším životem Nerudovým.

*Častý klam.* Otištěno anonymně v *Rodinné kronice* sv. IV., seš. 87 z konce listopadu 1863 (str. 107) jako součást oddílu *Aforismy,* jejž Jan Neruda plnil prosaickými myšlenkami svými i přeloženými. Tento aforismus je jen obměna Nerudovy XXIV. kosmické:

> Ach když po té tváři dojemné
> jen okamžik úsměv skáče —
> co na tom, že pak humorist
> do koutku jde a pláče!

*Vánoční píseň.* Otištěno anonymně v *Rodinné kronice*, sv. IV., seš. 91 z konce prosince 1863 (str. 149). V tekstu je báseň bez nadpisu jako slovný doprovod obrázku, jenž má legendu: „Sláva na výsosti bohu a lidem pokoj na zemi.“ V obsahu svazku je báseň pojmenována *Vánoční písní.* Neruda tuto báseň napsal z redakční povinnosti, neboť 26. září 1863 (v seš. 78) oznámil redaktor Rodinné kroniky K. V. Hof, že skládá redakci do rukou „svého mladšího přítele Jana Nerudy“.

Rodinná kronika, v. 13: v mém výtisku se čte spíše sirý svět. Smysl však žádá širý.

*[Růže.]* Vyňato z veselohry *Já to nejsem*, jež byla otištěna v *Divadelním ochotníku* Josefa Mikuláše Boleslavského, II. díl, 2. sv. z r. 1863.

*[Známé neznámé.]* Vyňato z *Kupletu oněginského*, jenž byl otištěn po prvé v Lumíru z r. 1865, v čísle 1. z 5. ledna a pak Nerudou pojat do II. vydání *Arabesek* (1880). Viz *Dílo J. N.*, sv. II., str. 215 a dále. Název jsem utvořil podle slov prósy: „Za několik dní vyšly v časopise následující jeho osmiřádkové vzdechy pod krásným titulem: „Známé neznámé“. Vydání Rožkovo tyto básně chybně datovalo, jako by byly otištěny v *Květech* 1870, čímž se stalo, že ve vydání Rožkovu byly tyto vzdechy úplně odtrženy od básní *O celé milování!*, *Seguidilly k Tobě*, *6. února 1865* a *13. května*, k nimž se úplně přimykají motivem Nerudovy lásky k Terezii Macháčkové. Hrdinkou *Kupletu oněginského* je totiž rovněž Terezie, na niž se Jan Neruda o divadelních představeních okouzleně díval z parteru, když se svou sestrou Marií sedávala v osmé loži. — R. 137 a dále.

R. v. 8 a jindy: přec; v. 15: *jar*ní (m. ranní); v. 16: uči.; v. 20: tou (m. to); v. 29: jízlivém; v. 48: Tebe.; v. 59: smr*t*.

*O celé milování!, Seguidilly k Tobě, 6. únor 1865, 13. květen.* Verše tyto psal Jan Neruda na Terezii Marii Macháčkovou, při čemž v básni prvé srovnává obě sestry Macháčkovy, Terezii Marii a Marii Terezii, dvojčata, z nichž prvou miloval „o celé milování“. Tyto básně otiskl po prvé Václav Tille ve faksimilovém otisku v publikaci *Listy Jana Nerudy Terezii Marii Macháčkové* (vydal spolek „Manes“ jako premii svým členům na r. 1907). — R. str. 133—122.

*O celé milování!* R. v. 5: Hle, vedl*e*; pra*v*i (m. praci); v. 9 a 21: nám zrodily se; v. 13: vedl*e*; v. 19: každá sestrou, sama; v. 25: jsi Ty, v. 26: o celé milování*!!* (nepodtrženo, jako má originál).

*Seguidilly k Tobě.* R. v. 9: širý; v. 17: raděj; za v. 17 chybí označení konce strofy: * ; v. 28: Místo, aby; v. 40: přejí; v. 45: moje noc je bdění (místo: je *palné* bdění); v. 46: přeskočí; v. 47: svojím, a zas; v. 54: spojuje ruka (m. spojuje bílá ruka); v. 55: bezsenných.

*6. únor 1865.* R. v. 1: vzpomínání, a; v. 12: *zuři*; širý; v. 16: můj ach; v. 20: bajůplný; v. 25: krásný, jak; v. 30: milá, hotova; v. 32: mládí, zářící; v. 40: tajně (m. tajůtajně); v. 45: *zuři*; širý.

*13. května.* R. v. 3: *svému* (m. mému); v. 5: jsem by; v. 8: mně; v. 9: bol, a; v. 20: ruku (m. rosu); v. 29: *ze* všech (m. z všech).

*[Petrarkovi.]* Zlomek znělky. Tato troska u Nerudy vzácného strofického útvaru byla básníkem dodatečně jako citát otištěna r. 1867 (28. března) v *Květech* (roč. II., půlletí I., č. 13, str. 155) v cestopisné studii *Monselice.* Zdá se, že Neruda byl v Monselici již o své první studentské cestě (viz Bohuslav Čermák, *Květy*, XVII., 1895, str. 147 * a *Slavín*, díl II., str. 126 **) a že tudíž je tento jeho sonet velmi dávný. O vzniku sonetu píše Jan Neruda: ...i abych místu a jeho geniovi sám též složil povinovanou úctu, vyšel jsem si na skálu vedlé domu, položil se do trávy v stínu lavřínovém a složil, neboť jiná forma byla by zde hříchem bývala, vysoustruhovanou znělku,... zakončil s přiměřeným obratem... ustřihl list z tobolky, opsal hezky čistě báseň na ten list, zacpal hrdlo jedné prázné láhvi... a hodil láhev i se znělkou do hlubin rozvlněných..." (Viz Dílo Jana Nerudy, svazek *Dojmy z domova i ciziny.*) — R. str. 125.

R. v. 2: když; v. 6: nevyprahne. Rožek chybně datuje: Květy 1865.

*[Verše z „Tichého domu"]* jsou vyňaty z malostranské povídky *Týden v tichém domě*, jež byla po prvé otištěna v *Květech*, roč. II. (1867), čís. 16—21 ze 17. října — 21. listopadu. — Viz *Dílo Jana Nerudy*, sv. IV., str. 35—36. — R. str. 134—135.

R. v. 1: Tys; v. 19: den!; v. 20: O, moje; v. 23: O, měsíčku. Prvotisk má v. 17 chybně: mé, dumný.

*[Improvisace]* je vyňata z prósy *Improvisatore*, jež byla po prvé otištěna v Národních Listech z 8. srpna 1871. Neruda

* „O prázdninách r. 1854, nepochybně po delší cestě, vykonané na jih Rakouska..."

** „Roku 1868 podstoupil cestu na Rakouský jih, kteroužto cestu ostatně byl již jednou za dob studentských vykonal." Srovnej: *Monselice* je v *Květech* 1867 a první velká cesta jižní je z r. 1868!

ji pak pojal do *Různých lidí* (1871) a s nimi do *Arabesek* (1880). Viz *Dílo Jana Nerudy*, sv. III., str. 141. — Rožek (na str. 140) tuto improvisaci otiskuje jako dodatek k *Ohlasům italských národních písní* (viz *Dílo Jana Nerudy*, sv. I., str. 153 a dále).

Národni Listy, v. 1: Kdy; Různi lidé, 1871, v. 13: Ach je-li; R. v. 1: Když; v. 13: Ach je-li.

## *Verše výpravné.*

*Sud.* Otištěno s pseudonymem Janko Hovora v Českomoravské pokladnici, kalendáři na r. 1858, vydaném před koncem r. 1857 (str. 94 a 95). — R. str. 23 d.

R. v. 13 a 49: zbabělý; v. 18: záhy. Tu; v. 21: zmotaný či; v. 41: doběh. Prvni otisk má v. 20: došly (!).

*Dítě lásky.* Otištěno v *Obrazech života*, I., 1859, na str. 215 (z 24. června). — R. str. 32 d.

*Bol v přírodě.* Otištěno tamže. — R. str. 30 d.

R. v. 5: pláni (m. pláni); prvotisk: v. 4. houpá (m. koupá).

*Lišák.* Otištěno tamže. — R. str. 29.

*Dva otcové.* Otištěno tamže, str. 216. — R. str. 34.

R. v. 12: zasténá; v. 13: Moudrost; v. 19: zbytečná by byla láska tvá. Prvotisk v. 18: Jen, zůstaň.

*Vodní panny.* Otištěno tamže na str. 303 (číslo z 9. září). R. str. 35 a dále.

R. v. 18: a živé; v. 39: lesklý (m. lesknÿ); v. 57: bajných; bajný; v. 63: vkrádá a srdce; v. 67: už se (m. se už); v. 68: an; v. 87: vzali. U R. jsou také chybně označeny odstavce.

*Ballada o jednom hrdinovi.* Otištěno se značkou Nerudovou *J. N.* v *Humoristických Listech* z 12. listopadu 1859 (roč. II., str. 55). — R. str. 28.

*Proudící voda.* Otištěno v *Obrazech života*, roč. II., str. 42 (v seš. 2. z poč. února 1860). — R. str. 52.

*Romanci.* Otištěno se značkou Nerudovou *J. N.* v *Humoristických Listech* z 30. června 1860 (roč. II., str. 324). — R. str. 51.

*Kmotr Váňa.* Otištěno v *Českomoravské Pokladnici*, kalendáři na r. 1865 (str. 23—24), jenž byl vydán před koncem r. 1864. — R. str. 108 a dále.

R. v. 11: *láhvičky* si zavdává a pak; v. 16: avšak Váňo, teď jsi neprohloupil; v. 24: nohy točí se mi jako; v. 28: odpočinem; v. 29: doklušem pak krátce,"; v. 36: myslít; v. 41: skřípne; v. 43: a teď pana Váňu tady...; před v. 48 nemá R. nový odstavec: v. 49: mýli.; v. 51: na Malé vam *Straně*; v. 52: nic! —; v. 65: všecky; v. 66: *cylindry*; před v. 74 má R. nový odstavec; v. 77: myšlenkám; v. 81: jakž takž; v. 82: *až* (m. už); v. 104: tahle, —; v. 109: zemdlené oči (m. zemdlené *tak* oči); po v. 114 nemá R. nový odstavec; v. 125: která mrtvých (m. která *ani* mrtvých); v. 128: naložil; zavez. — *Originál* (a R.) v. 36: mysl (rýmuje se s v. 38: sysel) opravil jsem podle tohoto rýmu); v. 60: z lože hochu; v. 130: zlatičky, žádám; i tyto dvě zřejmé tisk. chyby originálu jsem opravil.

*Babiččin odkaz.* Otištěno po prvé v *Květech*, roč. I., str. 94 (z 18. ledna 1866). — R. str. 129 a dále.

R. v. 1: Sva*d*ební; R. rozdělil celou báseň na dvojverší.

## *Verše časové a příležité*

*Dvojí ráno.* Mladí čeští spisovatelé věnovali 16. září 1857 Václavu Hankovi album na památku čtyřicátého výročí nálezu *Rukopisu Královédvorského.* Jan Neruda do tohoto alba napsal báseň *Dvojí ráno.* Originál je uschován v rukopisném oddělení Národního musea (sign. IX F 22). Druhou sloku otiskl Jan Neruda jako citát v úvaze *Nyní* v I. ročn. *Obrazů života* na str. 72 (asi koncem ledna 1859); celou báseň po prvé publikoval Albert Pražák v zmíněné již studii v Listech filologických 1907. — R. str. 21 a dále.

R. nezačíná veršů versálkemi; v. 6: věštci; vědi —; v. 7: zašlos*t*; v. 9: minulos*t*; v. 15: odpuštěni; v. 16: vykonáno.; v. 17: *V*ás; v. 23: *V*ás; v. 30: pokrevenstvu.; v. 31—32: Náš však zpěv, ten hlásá: || V člověčenstvu Čech že samotnému slouží. (m. V člověčenstvu || Čech že sobě samotnému slouží.) — Nerudův otisk z 1859: v. 12: věn*ce*; v. 13: spíme, neb nám; v. 15: odpuštěni; v. 16: vykonáno*!*; — Můj otisk je shodný s rukopisem, kromě v. 12: věnec, což je shodné s otiskem Alb. Pražáka.

*Anděle boží ...* Improvisace tato byla napsána, jak vypravuje Albert Pražák v *Literatuře české XIX. stol.*, díl III,

část 2, str. 322, aby básník dokázal babičce Anny Holinové, že se také dovede pomodliti. *Máj*, o němž je v básni řeč, je almanach *Máj*, jenž vyšel v květnu r. 1858 jako projev nové básnické generace. — Albert Pražák otiskuje v Lit. čes. XIX. stol. na str. 322 facsimile. — R. str. 19.

R. v. 2. čte: Jenik.

*U nás* vyšlo na podzim r. 1858 u H. Dominikusa. Jan Neruda chtěl tímto anonymním pamfletem zaleknouti literární reakci, jež nepříznivě posoudila almanach *Máj* (jenž vyšel v květnu 1858) a chystala konservativně oposiční almanach *Kytici*, v němž měl býti veršující mládeži před oči postaven jako vynikající talent a básnický vzor Vojtěch Lešetický, jehož dílo *Hynek a Rachel* bylo slaveno nade vše, co tehdy publikoval Neruda, Hálek, Pfleger-Moravský. Vojtěcha Lešetického se Neruda v *U nás* také nemilosrdně dotýká, ale největší satirický výprask si odnesl přece jenom Jakub Malý, známý kritický mluvčí vyživající se generace, literární zpátečník a pletichář. Celý třetí a čtvrtý zpěv črtá jeho karikaturu. Jakub Malý se domníval, že autorem pamfletu je Vítězslav Hálek, i vypadl na něho se vší zavilostí. — Herrm. II. 259 a dále.

Herrm. Zpěv I.: v. 103 a 106: kn*í*ha; v. 109: cizím; v. 153: *věrni* (m. věřll); v. 214: nezav*ř*ou; v. 273: *na* doby (m. do doby). *II. zpěv:* v. 34: proto; III. zpěv: v. 28: pln*u*; v. 31 a 32: čás*t*; v. 80: poděšen; v. 100: proto; v. 108: kn*í*hy. IV. zpěv: v. 5.: jako růže (m. jako *z* růže); v. 109: proto.

III. zpěv, v. 29 jsem opravil k*u* *v*ědomi (v orig. *k* *u*vědomi).

*[Kde domov můj.]* Tuto báseň, jež vznikla r. 1859, po prvé z rukopisu publikoval Albert Pražák v Listech filologických 1907. — R. str. 26.

R. v. 7: nenaznačuje, že slovo *domov* je v orig. podtrženo; v. 11: nedoros*t*; v. 14: můj!

*Klicperovi.* Tato báseň vznikla v září 1859. Otiskl ji po prvé ze zápisníku Nerudova v Listech filol. 1907 Albert Pražák. — R. str. 27.

R. po v. 7. neoznačuje nové strofy.

*Půl tuctu mudrckých nápadů českého brahmína.* Po prvé otištěno s Nerudovou značkou *J. N.* v Humoristických listech, ročn. II. str. 348 (č. 43 z 21. července 1860). — Otiskl Miloslav Hýsek v Nedělním čtení Československé republiky z 1. července 1923. — Strofu 1. vložil Neruda do své *Merendy nestřídmých*, výstup V. (viz Dílo Jana Nerudy, svazek XVI., str. 187).

Hýsek, v. 3: však když; v. 13: praošklivé; Hýsek neotiskl prosaické závěrečné poznamky.

*České verše.* I. Jan Neruda otiskl cyklus *Českých veršů* v 7. sešitu II. ročn. Obrazů života (ze září r. 1860) na str. 304; byly tu básně: *Děkuji ti, vlasti moje drahá; Předlouho tíží osudův nás ruka; Náš lid jest jako žid! Dej těžké břímě; Aj z čeho asi musí být; My celý svět jsme bili v tvář.* Všechny kromě prvé pojal básník do oddílu *Českých veršů* v *Knihách veršů* (viz *Dílo J. N.*, I. str. 203—4). — Báseň I. otiskl R. str. 57.

*[Tanec do kola.]* Poslední z *Mrzutých masopůstních aforismů veselého člověka*, jež Neruda uveřejnil v Humoristických listech z 2. února 1861 (ročn. III., str. 139, 140), je z valné části veršován. Na jeho začátku praví se prósou: „Jedinkrát jsem v životě tančil do kola a bylo to tak krásné, že jsem to musil opěvat. Velmi zdařilá moje báseň zněla:..."

R. str. 184 chybně datuje svůj otisk: Humor. Listy 1860, str. 139.

*Popěvky* I.—II. byly otištěny s Nerudovou značkou *J. N.* v *Nové růži stolisté*, poetickém sborníčku, jejž vydal r. 1861 J. Vilímek. — Znovu je publikoval Mil. Hýsek v Neděl. čtení Čsl. republ. z 1. července 1923.

*Žižkova smrt.* Jako text k obrázku otištěno po prvé v *Českomoravské pokladnici*, kalendáři na r. 1862 str. 37. Kalendář ten vyšel podle oznámení *Času* před 30. říjnem 1861. *Žižkovu smrt* často přetiskovaly Besedníky. Tak již r. 1862 v II. svazku *Besedník* Justův, Přerhofův a Vilímkův a r. 1877 Úplný Besedník Bittnerův a Vilímkův. — R. str. 58 a dále.

R. v. 4: propast; tak děsivý, jak; v. 5: tak hrozný, jak; v. 14: světu *k* naučení; v. 28: šlehnuti, a; v. 30: v půlnoci; v. 34: pověst; v. 38: sivý; v. 39: pěstouna pro něj neměl svět ten celý.; v. 41: nebe; v. 44: slabý, si; v. 48: svět (m. svit); v. 50: jej (m. ho); v. 52: v lese, a; v. 53: pyšně; v. 55: po cíli svém se; v. 57: všudy; v. 59: Nuž, mužně; v. 61: myšlence; v. 64: Aj, pro. Také označení strof má R. jiné.

*[Německé sousedce]* je vyňato z feuilletonu *Hlasu* z 1. ledna 1862 (viz *Drobné klepy*, Díla Jana Nerudy sv. XI.) Neruda sympatisuje v této drobnosti s německým národem, z něhož vzešli jeho milí básníci Heine, Jean Paul a jiní, a jako původce německého šovénství obviňuje německé učence a politiky. — R. str. 61.

R. v. 2. palmy || pošlu; v. 5: Ale navštívit; nesmím, beránkové.

*Antonínu Finkovi na paměť dne 13. června 1862.* Po prvé otištěno v *Rodinné kronice* r. 1862 (sv. I., č. 11. z června (?), str. 128). Právník Antonín Fink byl Nerudův redakční druh z *Hlasu*. — R. tuto báseň otiskl na str. 63 a d. s názvem: *Óda na radost z přítele.*

R. v. 6: tobě.

*Jindy a nyní.* Otištěno se šifrou —a. ve IV. ročníku *Humoristických listů* v č. 39 z 28. června 1862 (str. 324). Je to těsně před Nerudovým redakčním intermezzem v Hum. listech. tedy v době, kdy se již J. R. Vilímek jistě s Nerudou smluvil, že po dobu jeho věznění bude za něho redigovati jeho Listy, V předposledním a posledním verši *Jindy a nyní* je pro Nerudu charakteristická aposiopese. Domnívám se, že tuto báseň psal Jan Neruda.

*Text k slavnostnímu sboru Zvonařovu,* poprvé zpívanému o slavnosti Borovské. Otištěno s plným jménem Jana Nerudy v *Rodinné kronice*, I. sv. (1862), č. 21 (srpen ?) str. 249. V obsahu ročníku je báseň označena jenom *O slavnosti Borovské.* Báseň tuto publikoval Miloslav Hýsek v *Nedělním čtení* „Čsl. republiky“, z 1. července 1923, kdež je zároveň vysvětleno, proč K. Rožek básně neotiskl.

Hýsek v. 14: mnohý ještě; v. 15: přec; v. 29: pro posvěcená.

*Sen lva.* Otištěno anonymně v II. sv. *Rodinné kroniky*, seš. 34 (z listopadu 1862), str. 405. Za práci Nerudovu tuto báseň se saharským motivem pokládá i Miloslav Hýsek v *Nedělním čtení* „Čsl. republiky" (1. VII. 1923), třebaže ji nepřetiskuje.

*[18. listopadu 1862.]* Tento epigram si připsal 18. listopadu 1862 Jan Neruda do psaného seznamu divadelních her, polemisuje jim s nepřáteli „Zatímního divadla". Viz Alb. Pražák, Listy filologické 1907, XXXIV., str. 462. Alb. Pražák jej opsal z rukopisu, jejž měl p. J. Ginz. Jan Aug. Stöger je známý divadelní podnikatel a ředitel pražský z I. pol. XIX. stol.

*Pseudonym.* Otištěno s plným jménem Nerudovým v *Zrnkách české soli*, na str. 30. (Sebral Josef Koubla. V Praze, Kober 1862.) R. na str. 65 otiskuje s týmž názvem epigram zcela jiný, anonymní:

> V předmluvě když o sobě mluví, proč „My" se nazývá
> N—? Ukázat chce, sám vše že nepracoval.

Epigram tento následuje za *Pseudonymem* a je označen v titulu jen dvěma hvězdičkami (**). Snad k zmatení přispělo ono *N—* v druhém epigramu. Epigram *Pseudonym* otiskl Herrm. II. v „Roji epigramů" na str. 249. Naše vydání zařazuje *Pseudonym* k létu 1862; v *Knize epigramů* (oddíl „Do konce života" v tomto svazku) bude o něj proti Herrmannovu „Roji epigramů" méně.

*Český sněm roku 1863.* Otištěno anonymně v V.ročn. Humoristických listů, v číslech ze 17., 24. a 31. ledna 1863. Autorství této politické improvisace připisuje podle Rožka (str. 105) Nerudovi sám redaktor Humor. listů J. R. Vilímek. Jan Neruda i jinak tehdy bedlivě sledoval politiku (jak nám dosvědčují jeho feuilletony) a zejména i činnost českého sněmu, na jehož seděních býval i zpravodajem „Hlasu". V Humor. listech je kromě devíti zpěvů, jež otiskl Rožek (str. 67—88), ještě otištěno jedno pokračování (str. 158, 14. února), jehož

neotiskl Rožek. Snad byla tato část připsána někým jiným a Rožek se o tom dověděl od redaktora samého. Anebo prostě Rožek toto dokončení přehlédl. Budiž tento sporný dodatek otištěn alespoň v těchto poznámkách:

*29. leden. — Zpěv desátý.*

† † †

*3. únor. — Zpěv jedenáctý.*

† † †

*5. únor. — Zpěv dvanáctý.*

1.

Domažlice, Domažlice,
nač se hrdě vypínáte,
vlastního chtít poslanečka!
aj, co chcete? zdaž to znáte?

Chcete snad, by kandidát se
vládní u vás bláml ňáký,
či snad Grimm, jenž stokrát propad',
aby u vás propad' taky?

Chcete snad, by Petržilka
zase napsal provolání,
ježto nemá kusa smyslu,
také kusa slohu ani?

Domažlice, Domažlice,
zasloužila naše země,
byste chtěly blámnout její
Petržilko-Grimské plémě!?

## II.

Dobrá v sněmě restaurace,
dobrá vína, dobrá piva,
a u dobrých piv a vínek
mnoho poslanečků bývá.

A když přijde k hlasování,
a když zvonek třikrát zvoní,
tu se mnohá chrabrá šíje
bolestně ku prsoum kloní:

„Lehko žid se se křesťanem,
lehko oheň s vodou pojí —
ale jakž mám s zvonkem spojit
*vnitřní* záležitost svoji?"

## III.

Dostali řády,
ach je to láce —
„Listům" vykvetla
zas konfiskace!

Jak se ty řády
na prsou blyští —
„Humor" pod těžkou
pečetí piští.

„Humor" pod těžkou
pečetí vzdychá,
praví, že všechna
sláva je lichá.

### *7. únor. — Zpěv třináctý.*

Mohli bychom těšit se
z porážky té vládní,

nežádej však toho teď
od nás, ach, nižádný.

Jsme pitomí berani,
pitomější skopci, —
za jediným procesem
čtyry jiné hopcí.

Nevíme víc, co jen psát,
co jen mluvit máme —
kriminálu tělo své,
duši Bohu dáme.

O autorství Nerudovu nebylo by myslím možno souditi ze všech částí tohoto dozpěvu: První část zpěvu dvanáctého je příliš nebásnická a III. část téhož zpěvu je příliš psána *pro domo* Humoristických listů, kdežto II. část toho zpěvu a celý zpěv třináctý mají notu a vtip obdobný počátečním zpěvům.

*Podtitul:* R.: báseň *o* neurčitém.

*Úvod:* R. v. 1: Flašine*tář*; v. 11: jdete?; v. 36: vždyť cela zem.

*Zpěv první:* I. R. v. 20: poslanec || Kuh; v. 24: pohl*e*dni, v. 27: stesk || z úst; v. 33: kratčej; v. 37: hned zas je; v. 46: radost nenadale, v. 49: g*e*streich (m. geistreich); II. v. 23: se *se* z reků; po v. 34. R. nemá nového odstavce; III. v. 11: chce zatím; v. 24: Tagesbot*t*; v. 31: „ano“.; IV. po v. 4 nemá R. nového odstavce; v. 7: hledejte blahoví.

*Zpěv druhý:* v. 1: *b*ože; v. 24: nám chodíval, po v. 43 a 47 nemá R. nových odstavců.

*Zpěv třetí:* po v. 10 má R. odstavec.

*Zpěv čtvrtý:* v. 7: mn*é*; v. 28: pravo.; v. 32: pokračovat jakou, v. 44: nechceme spravedl*n*ost;

*Zpěv pátý:* v. 3: secesionistů; v. 20: venku || ni; v. 45: jíti někdy s vládou; v. 47: pohodlně*j*; v. 48: ve*l*kým; v. 55: vítán za; v. 68: tralala, trajda.

*Zpěv šestý:* v. 3: ob*l*éknout; v. 9: myšl*e*nky; v. 28: abo*n*enty.

*Zpěv sedmý:* I. v. 5: vtipu nabral by se. — II. R. celou tuto báseň dal sázet latinkou, v originále je sázena švabachem; v. 3: *e*ine; v. 4: Sache doch; v. 8: sprechen s e h'n; v. 20: zu*m* gute*n*.

*Zpěv osmý:* v. 2: čas, ||.

*Zpěv devátý:* v. 23: ti Marešičku; v. 28: bierkrencrem. Ve zpěvu třetím zní v originále 1. verš: Situaci strany málo slovy — což není jasné. Stejně jako R. opravuji: Situaci, strany . . .

O postavách, jež v tomto eposu vystupují, psal mnoho a mnoho Jan Neruda ve svých současných feuilletonech. Tam o nich i vydavatelovy poznámky!

*Nábožný přehled každodenní činnosti sněmu českého.* Otištěno anonymně v Humoristických listech r. 1863 v číslech z 4., 11. a 18. dubna. Důvody pro autorství Jana Nerudy jako u politické básně předešlé; i J. R. Vilímek připisuje tuto báseň Nerudovi. — R. str. 89 a dále.

8. ledna: R. v. 6: *D*ucha; v. 13: česk*ých* (m. českým). — 19. ledna: v. 3: školy, byly. — 27. ledna: má přehozeny verš pátý a šestý. — 29. ledna: v. 3: věhlasnos*t*. — 3. února: v. 4: líp, že. — 9. února: v. 7 a 8: 206 || sám Vajdele na mou čest. — 19. února: v. 3: David, Qu. — 20. února: v. 3: tlouk jako. — 21. února: v. 6: *l*egrace. — 24. února: v. 5: hory v svých. — 4. března: v. 5: t*h*ales quales. — 6. března: v. 13: novembr*a*. — 7. března: v. 10: *u*rovnejte; v. 13: pelicích pravím. — 10. března: v. 7 a 8: revidovat || Levičáci „bravo!“; v. 10: „hej“. — 11. března: v. 2: tvárnos*t*. — 16. března: v. 6: pokřtít. — 26. března: v. 7: Chrudími. — 27. března: v. 8: přes vš*í*. — 9. dubna: v. 7: míčem. — 11. dubna: v. 10: *W*erk. — 13. dubna: v. 7: pozemné —; v. 10: interpe*l*ac. — 15. dubna: v. 1: dárku || tu. — 18. dubna: v. 1: šprochu, ||.

*Pařížským Čechům.* Neruda napsal 12. června 1863 na památku pařížským Čechům. — Totéž sl. Marii Gabrielové, dceři předbřeznového buditele a spisovatele Dra Josefa Gabriela. Její vzpomínky na Nerudu viz v korespondenci její s Adolfem Heydukem (v literárním archivu Knihovny Národního musea). Z památníku jejího byla báseň otištěna v 1. čísle „Nerudy“ 1911. Stejně ji otiskuje Albert Pražák v *Liter. české XIX. stol.,* díl III., čís. 2., str. 496. Podle těchto dvou otisků jsem opravil otisk Rožkův (str. 106).

R. v. 2 = u mne verš 2. a 3.; rovněž R. v. 4 = dvěma veršům; v. 5: zasvěcen.“

*Čistý výnos.* Vyňato z Nerudova feuilletonu v Hlasu ze 7. října 1864. Viz XII. sv. Díla Jana Nerudy. — R. str. 107.

*[Nad Fügnerovým katafalkem.]* Vyňato z Nerudova feuilletonu v Národních listech z 19. listopadu 1865. Viz XIII. sv. Díla Jana Nerudy. — R. str. 124.

R. v. 1: smr*t* (m. smrti).

*Epigramy letošní.* Prvé čtyři otištěny v *Květech*, ročn. I., č. z 11. ledna 1866 (str. 84) a další tři tamže, číslo z 15. února (str. 144). Obojí anonymně. — R. str. 126 a dále.

R. I. *O* sylvestrovskou. II. Rožek nepodtrhuje ve v. 4 slovo *Tři*; rovněž ve IV. *a* v. 3: slovo *mne* a v IV. *b* v. 4: *vždy* ; IV. *b* v. 3: obě*t*; IV. *c*, v. 1: Moliéra. VIII., v. 2: R. nepodtrhuje *já*; v. 5: vzdych*nul*.

*[České písemnictví.]* Vyňato z Nerudova feuilletonu z 28. ledna 1866 (Národní listy). Viz XIV. sv. *Díla Jana Nerudy*. — R. str. 132: Chudé české písemnictví.

R. v. 2: novelista,; v. 5: literou,; v. 6: Šemberou; —; v. 7: přece; první otisk v Nár. listech za v. 7 nemá ,.

*[Rada.]* Vyňato z Nerudova feuilletonu z 6. ledna 1867 (Nár. Listy). — R. str. 133.

R. v. 2: nepiš nic (m. nepiš tedy nic).

*Věrně dle Bruna Hertla. Česká včela*, příloha *Květů*, přináší 30. května 1867 tuto anonymní drobnost (str. 44): „*Německá poezie.* Literární listy německé mají velkou z toho radost, že vychází na novo u nich kniha za knihou a že jsou skoro všechny naplněny verši. Ta radost je opodstatněna, neboť kvete tam poezie po příkladu následující:“ Jako ukázka je pak otištěna parodie *Věrně dle Bruna Hertla.* Domnívám se, že je autorem Neruda. Neruda i později měl svrchu na podobná germánská veledíla. Viz v tomto svazku na str. 227.

*[Krásná báseň.]* Vyňato z feuilletonu Nerudova z 2. dubna 1871. Neruda tento epigram uvádí slovy: „Pak zas začnu se těšit, že lidská nátura je tak krásně tuhá, že kdybychom Jidáše letos spálili bůh ví jak pěkně, musíme ho na přes rok zase pálit znovu. A zase nevím, napadne-li mně při tom, abych napsal v té době nějakou krásnou báseň, na příklad:“ Podle posledních slov tohoto úvodu jsem utvořil jméno epigramu·

Ignát Herrmann jej otiskuje v *Roji epigramů* (Herrm. II., st. 250) pod názvem *Chuť.* V našem vydání bude *Kniha epigramů* zkrácena o tuto báseň.

*Původ sprosťáctví v journalistice.* Po prvé otiskuje Ignát Herrmann ve feuilletonu *Ze vzpomínek na Nerudu* (Nár. Listy z 22. srpna 1916). Herrmann tuto ostrou invektivu nalezl v nevázaném výtisku *Knih veršů* (z r. 1868) v psacím stolku Nerudově po jeho smrti. Na čisté všité papíry si sem vpisoval Neruda verše, jimiž pak bylo rozhojněno II. vydání *Knih veršů.* Jako poslední vpisek — jehož Neruda neotiskl — se čte epigram proti Skrejšovskému. Neruda útočí na tohoto staročeského politika, protože jím byl nařčen, že v letech sedmdesátých psal do vídeňské *Montagsrevue* sensační listy z Prahy. Toto nařčení a soudní akce, již zahájil Jan Neruda na své očištění, je hojně dokumentována Nerudovou korespondencí s V. K. Šemberou (viz Literární archiv knihovny Nár. Musea). Epigram pochází z počátku sedmdesátých let.

## DO „PÍSNÍ KOSMICKÝCH"

*Malostranská povídka.* Rukopis uložen v literárním archivu Knihovny Národního musea. Po prvé otiskl Ervín Špindler ve feuilletonu *Podřipana* r. 1876 (ročn. VII. číslo 11 z 8. června) spolu s prósaickou povídkou *U tří lilií* pod společným titulem *Dvě povídky malostranské. Napsal △.* Veršovaná *Malostranská povídka,* jež stojí na druhém místě, má tu název *Legenda z Kamenného mostu.* Ji se dotýká Nerudův list V. K. Šemberovi, o němž viz *Díla Jana Nerudy* sv. XVII. (Ediční poznámky). Na tuto báseň upozornil po prvé Albert Pražák r. 1907 v Listech filologických, kdež ji i přetiskl. Můj otisk je podle rukopisu. — R. str. 143 a dále.

R. v. 3: Přišel; v. 7: Pohlíd; v. 8: vlasy!; v. 9: časy.; v. 12: únavě || bloudím; v. 16: se máš tak blaze!" (m. se tu máš blaze!"); v. 18: jakoby; v. 19: plyne (m. splyne); v. 29: ku předu (m. ku řece); v. 31: upiatým. Otisk v *Podřipanu* má tyto odchylky od rkp.: v. 2: dvacetileté as; v. 27: nožky. Datování je jenom v rukopisu.

*[Kosmický epigram.]* Spolek *Říp* v Roudnici má ve svém majetku rukopis Nerudových *Písní kosmických,* jak na př. o tom píše Ervín Špindler v *Podřipanu* z 12. července 1884. V témž čísle „Podřipanu“ je otištěna i Nerudova báseň začínající se veršem *Potulný mudrc kdys slova psal* ... s poznámkou Špindlerovou, že báseň tato je v roudnickém rukopise *Písní kosmických* a že ji Neruda v knižních vydáních této sbírky (1878—1882) vyloučil. Měla státi za básní XXVII. *(Kdo měkkým je ...).* Snad se Neruda domníval, praví Špindler, že této básni nelze snadno porozuměti. Myslím však, že v ní spíše viděl jenom jakýsi kosmický aforism, epigram.

## DO „BALLAD A ROMANCÍ“.

*Romance dvě a tuze pěkné. Ta první* je mi známa z Nerudovy prósy *„Báby“ i „baby“* (viz III. sv. *Díla Jana Nerudy,* str. 220), jež byla otištěna v Lumíru, ročn. 1879, v číslech z 10., 20. a 30. ledna. — Herm. II., str. 190. — *Ta druhá* jako *Romance* anonymně v Lumíru 1879, str. 14, z 10. I. Můj otisk je podle Herrm. II., 191.

*Ta druhá.* Lumír, v. 2: chvilkami; v. 6: *na* světě, v. 8: *T*ebe; v. 14: *T*y.

*[Moudrým buď!]* Vyňato z Nerudova feuill. v Nár. Listech z 30. března 1879. Neruda toto čtyrverší uvádí takto: „Že prý budou vídeňští Češi tyto dny aranžovat akademii ve prospěch Segedinských. A že prý v tétéž místnosti měli Maďaři právě tyto dny také jakous zábavu a její korunou prý byl posměšný kuplet na Čechy. To je to, že stoji psáno:“ — R. str. 146.

U. R. je toto čtyrverší o verš větši, R. posledni řádku z prosaického úvodu (To je to, že stoji psáno:) omylem připojil k veršům.

*Povzdech krátkoušákův.* Se šifrou Nerudovou (J. N.) otištěno v *Palečku* 1879 (str. 328). Po prvé na tuto drobnost upozornil Miloslav Hýsek v *Nedělním čtení „Čsl. republiky“* z 1. července 1923.

*Pijácké motivy.* Otištěny v Arbesově *Šotku* z 30. prosince 1880; Mikuláš Aleš k nim nakreslil dvě karikatury Jana

Nerudy. Miloslav Hýsek *Pijácké motivy* přetiskl v často již jmenovaném čísle Nedělního čtení.

Hýsek: Podtitul nepodtrhuje *Jan* a *Neruda*. I. v. 6: vlákénka; v. 29: „Hej, hospodo!; v. 30: praotců. — II. v. 5. oslavu || seďme. — III. v. 5: koralové. — IV. v. 8: kolébaný.

*Romance biblická.* Po prvé otištěna v X. ročn. Palečka (1882, na str. 106 v čísle 14., tedy asi v březnu) s pseudonymem Antonín Barborka, jenž pak v obsahu ročníku je vysvětlen poznámkou v závorce: Od Antonína Barborky (Jana Nerudy). Herrm. II., str. 182 a dále, otiskuje tuto romanci bez údajů o autorovi.

Herrm. v. 7: nejde, ať; v. 17: radosť; v. 18: otevřeli: v. 19: boubelatých (m. baculatých); v. 29: vrch a; v. 56: David. „Phočkaj; v. 67: plácali || a ženy; původní otisk má ve v. 56: David. „Phočkaj. Tuto tiskovou chybu opravuji.

*[Veršíčky na poštovní lístek úsporný.]* Vyňato z feuilletonu v Nár. Listech z 21. ledna 1883. Epigram se týká „Poštovských lístků úsporných, aby uspořeny mohly býti obnosy menší 50 krejcarů." Neruda praví: „Ještě by tam měly být také nějaké veršíčky; na př.:" R. str. 147.

R. nepodtrhuje ve v. 2: *samo*hlaskou a ve v. 4.: *sou*hláskou.

*Ku vzkříšení.* Tato báseň, jež je blízká *Zpěvům pátečním*, byla po prvé otištěna ve *Vánočním albu*, dárku českým rodinám (ročn. II., 1883, str. 97), jež redigoval Gustav Dörfl. Upozornil na ni Arne Novák v 1. čísle III. ročníku Pramene (z 10. ledna 1922); připojil k ní pronikavý výklad.

Novák v. 8: otevřeny; v. 11: božím; v. 15: Chyš; v. 22: kvete: u Nováka v strofě 4. a 5. jsou z prvého verše utvořeny verše dva: *vržen k trouchní* tvoří v obou případech druhý verš.

*Motto mých písní.* Rukopis je uložen v píseckém městském museu (značka F. I. 99) jako část rukopisného štambuchu, jejž si vytvořili studující píseckého gymnasia, sebravše podpisy a příspěvky vynikajících spisovatelů, umělců a krajanů. Viz o tom podrobně fdš (= František Daneš): *Chvála studentstva píseckého v jeho předcích* (Prácheňský kraj, ročn. I. 1924,

č. 24, 25, feuill.). Po prvé otištěno v *Máji*, ročn. 1904, č. 21. str. 321. — R. str. 148. Můj otisk je podle nového předpisu dra Fr. Daneše.

R. v. 2: jse*m*; v. 4: nám; v. 5: cos (m. zas); v. 6: citím vnitř; v. 7: dusný (m. dušený); v. 12: víří*!*; v. 16: zbůjník. Otisk v Máji: v. 2: jsem*!*.; jinak tytéž odchylky jako R.

*[Jarní písnička, jak by ji psal Heine]* Vyňato z feuill. v Nár. Listech z 3. dubna 1883. R. s titulem *Jarní písničky. Jak by psal Heine* na str. 150. Neruda tuto drobnou báseň uvedl takto: „Ba i Heine, kdyby s ošatkou nejoblíbenějších svých písniček stál dnes vedle chodníku na Příkopech, pochodil by prabídně. Ovšem — on byl náramně prohnaný, on by ty písničky přispůsobil a znělo by to známě a přece zas nově:“

R. v. 2: do chladné (m. do *té* chladné); v. 6: ztuhlý; v. 7: ach, zeptej.

*[Báseň podle vymyšleného metra.]* Vyňato z feuill. v Nár. listech z 3. dubna 1883. Neruda tu napsal: „Vytáhl jsem hned svůj svazeček v září napsaných jarních písní. A čtu je. — || Jsou, to se rozumí, roztomilý ... Ale tak se mně nějak zdá — když sluníčko tak teple svítí — že bych je dnes napsal trochu jinak. Řekl bych vzletněji. Tepleji. Téměř omočeny v pravém jarním vzduchu. || Počkejme — zkusme toho. — Vymysleme si dřív nějaké pěkné metrum. Na př. tedy:“ R. str. 151 a dále.

R. v. 15: dří*v*. Stejně prvý otisk. Metrum žádá dří*ve*.

*[Písnička o trávě.]* Vyňato z feuill. v Národních Listech z 13. května 1883. R. str. 153 s názvem: *V Praze, 12. května.* Rožek neoddělil čtyrverší. Neruda praví, když dokončil báseň: „Vidíte, takový já teď jsem: samý — samičký verš! ... Jaro, kypící jaro, už jsem to jednou řekl.“

*[Kuchyňské recepty ve verších.]* Vyňato z feuill. v Nár. Listech ze 14. října 1883. Jsou to parodie na německé moderní směry v poesii, zejména jak je představovala kniha *Gedichte von K. Bernth* (Most 1883). Neruda sám o nich praví: „Před týdnem vyšel z města Mostu popud, opakuju: teprv před týdnem — a ejhle, zde po něm již *dílo české*:“ R. str. 154—155 otiskuje s názvem *Dvě parodie.*

R. I. v. 14: *michej*; v. 15: tejn*e*; po v. 16. R. nenaznačuje nového odstavce. Prvotisk má v. 15. rovněž: tejn*e*. Tuto tiskárenskou chybu opravuji. — II. v. 2: krev jen; v. 4: krev — husi.; po v. 7 nenaznačuje R. nové strofy; v. 8: ze *domu*; v. 13: droboulinká (m. droboulinkatá): v. 17: už jak se říká „dělá".

*Knihařům našim.* Originál patří nyní Svazu pomocnictva knihařského a příbuzných odvětví v Čsl. republice (Praha I. Bartolomějská ul. 14/IV.). Neruda báseň napsal sám na předsádkový list Pamětní knihy „Besedy knihařské" v Praze. Přetiskl jsem z R. str. 149. Od té doby bylo mi již možno srovnati Rožkův otisk s originálem.

Originál: v. 8: Poko*n*á (nejasně napsáno); v. 12: k*u* turnaji; po v. 12. R. neoznačuje nového čtyrverši. Tyto odchylky by bylo třeba označiti v textu našeho vydání.

*Jarní píseň.* Vyňato z feuill. Nár. Listů z 13. dubna 1884. Neruda tu praví: „Ono ale dělá jaro v skutku vše možné, aby ho dráždilo. To modré krásné nebe, plné obláčkové hry, ten teplý, silný vzduch — prosím Vás, držte mne! ... ach Vy jste mne špatně drželi! není již nic platno — sem s lyrou — hlava mi jásá, v prsou to víří, v hrdle to klokotá — a již pyšně, mohutně vyvírá čarovná jarní píseň." — R. str. 156 *(Ještě jarní píseň).*

*[List z památníku.]* Napsal Jan Neruda do památníku paní J. Valečkové, choti býv. knihkupce v Praze, jak praví poznámka v *Švandovi dudákovi* 1905 (IV, str. 20), kde verše po prvé otištěny. R. str. 157 otiskuje faksimile.

*Adam.* Po prvé otištěno v *Palečku,* ročn. XII. (1884) na str. 338 (sešit z 24. X.). — Herrm. II. 181.

Herrm. neotiskuje podtitulu (Ballada); v. 16: st*é*ná.

*Kocourkovský kousek.* Po prvé se značkou J. N. v *Jevišti* J. V. Friče r. 1885 (ročn. I. str. 23, sešit z 1. února). Otiskl znovu Miloslav Hýsek v Nedělním čtení Čsl. republ. z 1. července 1923.

*[Láska.]* Vyňato z feuill. Nár. Listů z 22. března 1885. R. str. 158.

*[Sestrám Čelakovským.]* Jan Neruda vepsal do památníku Milady, dcery univ. prof. dra Jaromíra Čelakovského. Po prvé publikoval *Topičův sborník* 1921, sv. 11 (srpen).

*[Jubilejní přípitek pražské tramwayi.]* Vyňato z feuill. Nár. Listů z 12. července 1885. Neruda tímto přípitkem oslavil desáté výročí tramwaye v Praze. Praví: „Už jsem si ten přípitek upravil. Dle dobrého vzoru odjinud, neboť řečnického talentu já takto vlastně nemám." — R. str. 160.

*[Přání.]* Rukopis je uložen v literárním archivu Knihovny Nár. Musea. Neruda tuto gratulaci napsal na navštívence Ústřední Matice Školské choti svého milého přítele barytonisty Josefa Lva, Marii Lvové. Podepsal se „Bývalý podruh", neboť bydlil po plných deset let u Lvových v podnájmu v domě na Betlémském náměstí. O jejich dětech psal humorné feuilletony. Viz *Žerty hravé i dravé* (Dílo J. N. sv. X.) str. 13: *O drobotinách.* O svém podnájemnictví feuill. Nár. L. 1884, 14. X.

*[Do památníku]* I.—II. Otiskl z alba pí F. Kozlanské ve Venkově 1923. (Nedělní list, příl. k č. 151, z 1. července) M. B. Böhnel. Obě básně tvoří tu součást beletristického vysvětlení, jak se stalo, že je Neruda napsal. Příběh, nazvaný *Neruda a děti,* je — podle listu autorova — gruntovně založen na vypravování pí Kozlanské.

*1886.* Otištěno ve feuill. Nár. listů z 12. září 1886. Neruda tu píše o národních slavnostech. „Ještě nikdy nebylo tak veselo v Čechách! A ještě nikdy nám nebylo při tom v duši tak teskno a ouzko. Jako by do srdce padaly jen výkřiky a vzdechy z té jásající vřavy . . . || Těžko oddolat dojmu: napsal jsem si balladu malou. Nepravím, že je dobrá, aniž že je příjemná; ale *časová* je, a proto ji sem kladu:" — Herrm. II. 171 a dále.

Herrm. v. 6: a po všem kraji; v. 15: vaš; v. 21: dán, a.

*Ballada literární.* Báseň tato podepsaná pseudonymem Antonín Barborka (jejž známe z *Romance biblické*, viz zde poznámku na str. 503) byla otištěna ve *Vilímkovu Kalendáři Humoristických Listů* na rok 1887 (IV. ročn. str. 79) s 9 silhoueto-

vými obrázky K. Krejčika. Zde je po prvé pojata do díla Jana Nerudy.

*[Jsou krásná to léta, viď, milounké dítě...]* Neruda napsal tuto báseň r. 1887 na plese do tanečního pořádku pí P., tehdy ještě svobodné, od níž se podařilo ji získati dru Fr. Pátovi. Otiskl ji v *Topičově sborníku,* ročn. VIII., sv. 3., z prosince 1920. Báseň je bez titulu. Viz tamže poznámku na str. 137—8. Roku 1924 sdělil se mnou p. Karel Sysel, prokurista Živnobanky, že je báseň nyní v jeho rukou, a poslal mi nový přesný její opis, jenž má ve v. 3: hravých; ve v. 11: *Vás*; *Vy*; ve v. 12: zpívání!

*První jarní.* Báseň je z korespondence Jana Nerudy s Annou Haralíkovou. V listu, jenž ji doprovázel, praví básník: „Vidíte, každou chvíli mne navštěvuje jisté místo z jednoho z Vašich letošních listů, na něž se snad ještě pamatujete. Jak jste byla na hřbitově za polozimního ještě dne, a už tu byla včelička a ssála na přinešené hyacintě — pamatujete se? To je *velmi* poetické a proto utkvělo. Také velmi hluboké. Naučení pro jednotlivce i pro celé národy, kde že mají po spánku a mdlobě nabrat síly: z hrobů otců. Nemohl jsem jinak a napsal jsem to. Ovšem prostě: myšlenka ta nesnese kantorského vysvětlování. Kdo ku čtení má v sobě patřičnou náladu, porozumí; kdo ne — porozumí až jindy. Přikládám ty veršíky. Vložte je laskavě do „Prostých motivů“ co „první jarní“. — List je datován 9. III. 1887. Albert Pražák v Čase z 5. října 1912 publikoval báseň (faksimile) i list a vysvětlil, proč tento „prostý motiv“ nebyl básníkem zařaděn do druhého vydání *Prostých motivů.* — R. str. 161

R. v. 9: Však země je všude ještě jako kost [Neruda v rukopise škrtl slovo *ještě* a opravil *všude*]; podobně Neruda opravoval ve verši 11: *Vždy = Ach;* a ve v. 12: nás = vždy; s těmito opravami otiskuje i R.

*Boženě.* Z 11 básní napsaných Boženě Vlachové r. 1887 otiskuji jenom ty, jichž Jan Neruda sám nepojal do knižního vydání *Prostých motivů;* báseň III. tohoto cyklu pojal Neruda do Prostých motivů jako V. jarní (viz Dílo J. N., I, 304), báseň VI. jako III. letní (viz Dílo, I, 314). Po prvé tento cyklus publi-

koval v beletristické příloze Času 1896 v. č. 20 a 21 Frt. Skalný (= dr. František Skácelík), připojuje tento výklad: „Je to prostých jedenáct lístků kartového papíru, osmerkového formátu, se zlatou ořízkou a na nich vlastní rukou Nerudovou, tím pevným charakteristickým písmem napsáno tolikéž básní věnovaných slečně Boženě. || Jak již jsem poznamenal, psány byly tyto básničky roku 1887 od února do listopadu. Pod nimi tají se a dýchá neznámá neb aspoň jen zasvěcencům známá episoda v životě Nerudově. Básník miloval a miloval opravdově. Neblahá pohroma — v březnu r. 1888 Neruda zlámal si nohu, a dlouhá choroba upoutala jej na lože — učinila konec snům a tužbám jeho, zanechavši místo jen bolu a resignaci. || Slečna Božena stala se od té doby paní, chránící žárlivě zpomínky a památky na velikého básníka, pyšná, že kvetoucí mládí její žárem zapálilo srdce básnikovo a žárem tím ztavilo city jeho v rubínové perly jeho poesie. Lístek III. (Co už v tom mém živobytí . . .) liší se od ostatních svým písmem. Poznáte sice na první pohled písmo Nerudovo, ale kdežto jinde je jistě a pevně stavěné, na tomto lístku je tak rozchvělé, tenké linie jsou třaslavé, a znaménko, jímž označen konec básničky a jež skládá se z prostých dvou ležatých čárek, zdá se býti shotoveno necvičenou, slabou rukou dětskou. A snad proto dojem básně, čtete-li přímo tento autogram, je tak mohutný. Obsah básně vysvětluje konečně dosti sám sebou. || K jedenácti lístkům těmto patří ještě navštívenka s tištěným jménem: Jan Neruda, na jejímž rubu napsáno rukou básníkovou:

Srdečný pozdrav!

Trochu trošičku tedy trpělivosti, abychom se brzy potěšili z nové zase veselosti Boženčiny! Dle přírodopisu začínává si vlaštovička po chorobě vždy už zase za osm dní vesele zpívat, čížek za čtrnáct, špačíček za tři neděle, kanárek za čtyry — uvidíme tedy, ku kterým ptáčkům zpěváčkům Boženka patří. Těšilo by mne upřímně, kdybych zvěděl, čeho byste Si přála a co by Vás bavilo. Čekám na pokyny.

Váš Jan Neruda. 27. V. 87.

Časem snad ještě něco zajímavého zví veřejnost z této episodky, pro dnešek nelze víc, než co čteme na těchto několika lístcích."

R. str. 171—176. Připojuje na str. 176 pozn., že proti Nerudovu autorství básní I,—II., IV.—V., VII.—XI. jsou některé námitky. Dr. Fr. Skácelík mne znovu ujistil o nesporném autogramu Nerudovu. Můj otisk se řídí otiskem Času.

R. I. v. 1 a 5: díblice; v. 9: *Tí* (m. ji); v. 12: jako (m. jak). — IV. v. 1: libezná. — V. v. 3, 4 a 5: zda-li. — VIII. v. 6: světě!; v. 12: ach (m. to); R. této básně neděli na čtyrverši. — X. R. nerozdělil této básně na čtyrverši. — XI. v. 2: ještě jsem: v. 3: díblici; v. 5: zachytne,; v. 10: do hraček svých. — V básni II. opravuji ve v. 8 nikd*y* m. nikde (Čas a Rožek).

*Napomenutí.* Po prvé otištěno v *Památníku na oslavu 40letého jubilea plesu Národní Besedy 18. I. 1888.*, jehož exempláře jsem se nedopátral. Přejímám tudíž tuto báseň podle otisku Rožkova (str. 163), jejž jsem srovnal s přetiskem v *Máji*, ročn. II. (1904), str. 288.

R. v. 1: půlnoci || ďábel; v. 2: moci —; v. 9: muce || při; v. 15: tříčtvrtečním; v. 17: jest.

*Staří hoši.* Po prvé otištěno v *Zlaté Praze,* r. V. str. 723 (číslo z 5. října 1888). — Herrm. II. 185—186.

Herrm. v. 6: „Ba-ba; v. 11: Ach, Bože, jaká schudlos*t*; v. 12: chladnos*t*; v. 14: tón; v. 15: ach, ano, ano —; v. 17: lihne, a; v. 18: vře, a; v. 19: bliž, a.

*[Gratulační lístky.]* Vyňato z feuill. Nár. Listů z 18. listopadu 1888. — R. str. 164.

*Letní vzpomínky.* Po prvé otištěno ve Vilímkovu Kalendáři Humoristických Listů na r. 1889 (VI. ročník, str. 39—44.) — Herrm. II. str. 193—217.

Herrm. má Motto až za označením prvního oddílu (I.), v originálu je motto hned pod názvem. — II. 1. v. 3: *s* chodníku; v. 9: brunet*t*a; — III. 1. v. 8: býval*y*; 2. v. 4: prokv*e*tlé; 5. v. 14: posun*e*k; v. 15: Pán*b*ůh; — IV. 2. v. 1; Jele*n*i; 3. v. 5: teprv*e*; v. 8: *a* spustil (m. Spustil); v. 10: štíří; v. 17: Ba, tady; 4. v. 5: psal a (m. psal jsem a); v. 9.: Jele*n*ich; 6. v. 3: Jele*n*ich; 9. v. 4: červené osmahlé; 11. v. 7: zuřiv*é*; v. 15: to je (m. je to); — V. v. 23: při své (m. při té své); v. 28: k*e*; v. 30: bolno:.

*Kniha epigramů.* V tomto oddílu, jehož jméno je utvořeno podle náznaku básnikova v *Proslovu* a *Doslovu ke knize epigramů*, jsou jenom ty drobné, satirické a útočné básně Nerudovy, jež v svém vydání zahrnul Ignát Herrmann do *Roje epigramů* (Herrm. II. str. 219—257; ovšem, jak již bylo řečeno, s výjimkou epigramů *Pseudonym* a *Chuť* (jež jsou v tomto svazku Díla J. N. již na str. 173 a 228.*) O všech epigramech tohoto oddílu není mi známo, že by je byl Neruda sám za svého života publikoval. Ignát Hermann se mnou sdělil ústně, že epigramy tiskl z opisu, jejž nalezl ve stolku v pozůstalosti Jana Nerudy. Rukopis tento nebyl autogram, písmo jeho bylo ženské nebo jinošské, studentské. Nalezl jsem jenom epigramy: *Proslov a Doslov, Šlechetnosť, Nedůslednoť, Boty — lidé, Přání, Z tobolky cestovatelovy, Andělíčkové Murillovi, Bursovní, „Poslední svého rodu", Češpivo praví, Žalomil zpívá, Žena, To Adamovo žebro, Lidská opatrnosť, Na očích lidí, Otázka, Jiná otázka, Český výtečník, Naše pohostinství, Z modlitby horalovy, Chudoba, Výhoda starých a Povzdech,* otištěné ve feuill. Národních Listů ze 7. července 1888; dále *Věřím!, Připomenutí, Literární dloužky, Sliby, Scéna z ráje, Dítěti, Přízeň, Parfum, Moderní zbraň už stará zbraň, Důvod příštího života, My neboží humoristé!, Praotec humoristů, Stejná příčina — různý účinek, Uč se moudrým býti, Drobné a široké, Štěstěna, Oslavy, Česká politika, Nejlepší přítel a Velikonoční,* otištěné ve feuill. Národních Listů z 28. července 1888. Mimo to byly epigramy *K bohyni Euterpé, Evanvelická skromnosť spisovatelova, Změna, Čtenářovi, Lítosť, Modlitba, Pořádek, Shoda, Vzpomínka z mládí, Hana a chvála a Slunce a měsíc* otištěny se souhrnným titulem *Veršovaná směs* v Zlaté Praze ročn. VI. str. 2 (číslo 1. z 23. listopadu 1888). A dále byly publikovány epigramy *Útěcha, Životy svatých, Otázka, Manželé Adam a Eva Blížní, Čtenářky a Pravda!* s týmž souborným názvem v *Ladě* r. 1889

*) Herrmann tvoře název tohoto oddílu vzpomínal na památník „Národ sobě", jejž Neruda redigoval; v něm jsou epigramy zahrnuty pod souborný název „Roj epigramů".

(ročn. I., redigovala Pavla Moudrých, provdaná za Albieriho), a to prvé dva na str. 68 (číslo z 3. března), druhé dva na str. 101 (číslo z 31. března) a třetí dva na str. 151 (číslo z 12. května). Epigram *Řip* přetiskl Ervín Špindler v *Podřipanu* r. 1891 ve feuill. č. 35 z 28. srpna. Původně byl napsán pro *Památník* podřipského Sokola roudnického, podle připojeného listu před 6. květnem r. 1888. — *Dvě drahá místa* byla otištěna po prvé v *Památníku Podřipského Sokola roudnického* (1868—1888, red. E. Špindler), jenž vyšel před 15. červnem 1888. — Mimo to jsem nalezl epigram *Lidské srdce* jako součást Nerudova feuill. v Nár. L. z 10. března 1889 a část básně *Jako na zemi tak i na nebi* v Nerudovu feuill. v Nár. L. z 9. prosince 1888. Epigramy, jejichž prvotisk mi není znám, přetiskl jsem z vydání Herrmanova.

Herrm. *Proslov:* v. 5: z jitra, *Šlechetnost:* nadpis: Šlechetnost; *Nedůslednost.* nadpis: Nedůslednost; *Přání:* v. 7: věrnost; *To Adamovo žebro:* v. 4: inu — jak; *Lidská opatrnost.* nadpis: opatrnost; *Chudoba:* v. 6: statečnosti!, v. 7: smrskla; *Povzdech:* v. 1: zvuku (m. zvuků); v. 5: srdci; *Dítěti.* v. 2: ctnost; v. 3: těla, a, v. 6: mojich; *Přízeň:* v. 2: tu tučnou (m. tu její tučnou), v. 3: vlastních že; *Moderní zbraň už stará zbraň:* v. 3: zamiloval (m. zamilovával); *Důvod příštího života.* v. 2: ke konci; v. 4: myšlénkách, *Oslavy* v. 6: vettok || že; *Nejlepší přítel:* 1. v. 8: tajnost; 2. v. 4: dnů, noci, 3. v. 6: ruchem?; 4. v. 1: skoupí; 5. v. 1: povinnost, *K bohyni Euterpé:* v. 5: hojnost; *Evangelická skromnost spisovatelova* nadpis: skromnost; *Čtenářovi:* v. 5: z něho celý; *Lítost;* nadpis: Lítost; v. 6: zarost, *Modlitba:* po v. 6. Herrm. nemá nového odstavce; v. 10: trpkost; v. 12: moje Herrm. nepodtrhuje, *Vzpomínka z mládí:* v. 5: hloubí; *Útěcha:* v. 4: Bůh; v. 5: řek: „Světlo, v. 6: a ono — není; *Životy svatých.* v. 1 a 9; Panbůh; v. 10: niti, a; po v. 18 má R. nový odstavec; *Manželé Adam a Eva Bližní,* v. 6: přijde; *Čtenářky* Herrm. má v nadpisu *Naše* čtenářky; v. 6: Pánbůh; *Řip:* v. 1. Je od řeči tak; v. 2: héros, *Dvě drahá místa:* v. 3: ke; v. 6: šíp.; v. 11: zmatky, a; v. 13: zvyšina, v. 15: vyšina; *Doslov.* v. 2: knížce.

Proti prvotisku já opravuji tato místa: *Andělíčkové Murillovi,* v. 6: líčka || dvě, *Žena* v. 7: skoupá || hned, v. 11: plno (rýmuje s *vlna*): *Naše pohostinství:* nadpis Vaše; *Moderní zbraň už stará zbraň:* v. 2: plesu, že; *Stejná příčina — různý účinek:* v. 3: naivnost mladí; *Nejlepší přítel:* 2., v. 1: štěkot (podle rýmu); v *Evangelické skromnosti spisovatelově* je pod titulem odkaz na svatého Matouše, 28, 34; místo, k němuž se motiv tohoto epigramu vztahuje, se čte však u sv. Matouše 24, 35: „Nebe a země pominou, ale slova má nikoli nepominou.“

*[Byl první máj...]* Vyňato z feuill. Nár. Listů z 9. června 1889. R. str. 165.

*Jan Kalvent, klemptř.* Po prvé ve Vilímkovu Kalendáři Humoristických Listů na rok 1890 (ročn. VII., str. 17—20), s ilustracemi Luďka Márolda. — Herrm. II. 187 a dále.

Herrm. v. 12: Čech a; v. 14: zablýskne; v. 15: zdvihá; v. 30: bratříčku; v. 36: náhlem; v. 41: znova;

*[Do památníku]* Rukopis měla podle R. pí Josefa Hovorková, choť spisovatele J. M. Hovorky. Faksimile otištěno v II. ročn. Máje (1904) na str. 679. Předtím otištěno v beletristické příloze Nových mod, jež slula U domácího krbu, ročn. III. č. 17, str. 21. — Vzniklo 19. března 1890. — R. str. 166.

U domácího krbu: v. 5: tichým jemnocitým; v. 6: paprsek.

*Prostý motiv* [I.] Po prvé otištěn r. 1890 v *Pamětním lístku k slavnosti ve prospěch Spolku českých spisovatelů belletristů „Máj“*, jež byla pořádána v Chrudimi 12. a 13. července toho roku. Ignát Herrmann rozmnožil v svém vydání Spisů Nerudových *Prosté motivy* o tuto báseň, položiv ji na konec *Zimních*. Naše vydání ji opět vyřadilo (viz I. sv. Díla J. N.). O vzniku této básně píše dr. Fr. Krčma r. 1923 v 13. čísle IV. ročn. *Země*. — Herrm. II., str. 140.

*Prostý motiv* [II.] Po prvé v *Lumíru*, ročn. 1890, str. 361, číslo z 1. listopadu 1890. Herrm. II. str. 177.

Herrm.: v. 7: z plna a; v. 13: jako by.

*[Překlad z Heinricha Heina.]* Vyňato z feuill. Nár. Listů z 13. července 1890. R., jenž chybně datuje (19. července), věří plně slovům Nerudovým*), že zde běží o překlad. Já však myslím, že Neruda tu ve feuilletonu proti citátové horečce paroduje citáty. Nepodařilo se mi alespoň nalézti originálu k tomuto *„Heinovi“* ani k dalšímu *„Rabelaisovi“*. Mimo to Ne-

*) Je mi tak divně, jako bylo Heinemu, když se zamiloval do velmi mladé holky a považoval téměř za hřích učinit jí už svoje vyznání lásky, a nevěděl, má-li, nemá-li nějaký růček raděj tedy ještě počkat —“

ruda sám praví v závěru feuilletonu: „Ano, jsouť ve světě i *citáty falešné!* Mnohý spisovatel potřeboval by pro to, co říká, dokladů — udělá si je tedy a přivěsi k nim „dobrou firmu“.... Ještě jiný páchá z čiré rozpustilosti takovouto citátovou faleš.... Tak — nejlip doložit vše hned příkladem — není v tomto mém dnešním článku *ani jediný citát pravý,* ***všechny jsou falešny!*** || Ani jediného z uvedených dnes spisovatelů nenapadlo, aby řekl, co mu zde do úst kladu! A moje drzost šla tak daleko, že jsem výroky podkládal i mužům dosud živým, ba zrovna mezi námi žijícím! Vybrav sobě písmenu „V“!“ atd. Vedle Heina a Rabelaisa je tu i Hugo, Corneille, Vrťátko, Benešovský—Veselý, P. Votka, Bourget a Sorcerer. O těchto dvou posledních říká Neruda, že ani vůbec nikdy nežili. — Část básně „Heinovy“ se objevuje i v Nerudovu feuill. v Nár. Listech z 13. dubna 1890, s drobnými změnami: „... přijde jiný muž, || a bude hřích mít z toho, || a sjímat hříchy s bližních svých — || to v nebi platí mnoho!“ — R. str. 492.

R. v. 5: hezká; v. 6: mít hřích.

*[Překlad z „Rabelaisa“.]* Viz předešlou báseň. — R. str. 491.

*V železničném kupé.* Otištěno po prvé v *Osvětě* r. 1890 (na str. 704 v č. 8., asi ze srpna); Herrm. II., str. 173—176.

Herrm. v. 22: byl teď; v. 34: spokojenost; v. 35: Teď přivoláni; v. 41: slanici, sam; v. 55: velká v skulku; v. 89: No pověz.

*Když poprvé jsi na očích mi stála ...* Verše tyto, jež jsou bez nadpisu v originále, vepsal Neruda 14. ledna 1891 do památníku Odoleně Napravníkové, dceři po dru Robertu Napravníkovi, advokátu a překladateli ve Vlašimi; dr. R. Napravník byl druh Nerudův z redakce Národních Listů. Faksimile básně otiskl Máj r. 1904 (R. udává 1894), spolu s některými listy, jež psal Neruda rodině Napravníkově. Touž báseň publikoval Q. M. Vyskočil ve feuill. Nár. Listů z 18. srpna 1910. — R. str. 167—8.

R. v. 18: sklonné || a, v. 19: jablka (m. jabka); v. 20: svojich; v. 25: požehnani. (m.!).

*[Číše a sud.]* Vyňato z feuill. v Nár. Listech ze 4. ledna 1891. Neruda tu žertovně předpokládá, že výstavní komité si přijde k němu pro nápisy na obrovskou číši a sud, jež prý budou na jubilejní výstavě. „A já jsem připraven".

*Svatební.* Rukopis básně, jež je datována 3. únorem 1891, patřil podle R. pí Mil. Svátkové, roz. Vinklové, „nyní v Plzni". Neruda byl přítelem jejího otce, jenž žil tehdy na Mělnice. R. praví: „Báseň ta je pravděpodobně poslední veršovanou původní prací Nerudovou." Otiskuji podle vydání R., str. 169—170, s některými opravami, z nichž je důležitější ve verši předposledním, kde R. má *jako* plašný sen a metrum žádá *jak.*

*[Boženc e.]* „V červenci r. 1891 přišla Nerudu požádat jeho teta, paní Skálová, o podpis do památníku své dcery Boženky. Neruda napsal 12. července [tuto] báseň..." Báseň tato je „poslední asi Nerudova báseň". Viz Albert Pražák, Listy filologické 1907, str. 462—3, kde je i přetisk, jehož jsem použil.

*Staroměstská věž.* Pořádaje básnický odkaz Nerudův znal jsem tuto báseň jenom z vydání Herrmannova (II. str. 169, 170). Proto jsem ji nedatoval a položil jsem ji na poslední místo. V době tisku veršů jsem se však dověděl od Ignáta Herrmanna, že báseň byla otištěna s pseudonymem *Josef Vorel* v pamětním listu *„Národ sobě"*, jejž J. Neruda redigoval r. 1880. Herrmann nalezl po smrti básníkově rukopis této básně v pozůstalosti.

*[Tříšť feuilletonů.]* Do tohoto oddílu jsem shrnul význačnější drobná veršovaná místa z Nerudových feuilletonů; o některých není mi možno jednoznačně říci, jsou-li to verše původní či přeložené. Byly otištěny takto: *[Břich chudiny]* Nár. L. 1. srpna 1866 (R. str. 131); *Nenávist* 21. října 1865 (R. str. 123); *[S bohy sedět...]* 8. listopadu 1868 (R. *Stud* str. 136); *[Jen jednu radost...]* 23. dubna 1871; *[Čas]* 28. prosince 1873; (R. str. 141, datuje 12. prosince 1873); *[Česká šlechta]* 4. dubna 1875; *[Nová věc I.]* 2. května 1875 (u R. *Novinky*, str. 142); *[Vynálezy]* 20. října 1876 (R. str. 145);

*[Zima již pominula . . .]* 23. března 1879; *[Opravené přísloví]* 19. srpna 1883; *[Nová věc II.]* 5. dubna 1885 (u R. *Epigram z r. 1885*, str. 159); *[Původ lidské společnosti]* 24. listopadu 1889; *[Volně podle Goethe]* 7. října 1888. Těchto drobností, ještě pochybnějších, je u Nerudy mnohem více.

*[Zima již pominula . . .]* „Tak nějak, ale ovšem ne zcela tak krásně jako já v těchto verších opěvuje bláznivý Šalomoun jaro ve své »*Vysoké písni*.«"

*[Volně podle Goethe]*. „Zaplakal by si člověk volně nevolně podle Goethe."

## BÁSNICKÉ PŘEKLADY.

*Obrazy a romancí z Uher.* Otištěno s označením *Přeložil Jan Neruda* v *Obrazech života*, ročn. I. na str. 253—254 (č. 7 z 1. srpna 1859). — R. str. 418—429.

Ukradený kůň: R. v. 5: „Aj, odkud; v. 7: „„Aj, právě; v. 18: nemůž; Ovčák: v. 13: v bolestí; O krásná noc! v. : 6 : slavíči; Pan Pavel : v. 4, 12, 20 a 28: Aj, kdyby; v. 18: klobouk v oko (m. klobouk kosou); — — Betyar: nadpis, v. 4 a 9: Betyár; v. 2: zasténá; Dobrodružství vlka: v. 1: Tys; ztápí; v. 3: hrůzná, svět; v sněhu || a; Setkání se na pusztě: v. 8: přec; v. 4 od konce: dál, a; R. nenaznačuje odstavců.

*Ukázky z „Legendy věků":* Otištěno s označením: *Přeložil J. N.* v Obrazech života, ročn. II., str. 199—201 (č. 5. z května [?] 1860). Svědomí je z oddílu *D'Eve à Jésus*, Mahomet z oddílu *Islam*, Rolandova svatba z *Le cycle héroique chrétien*. Viktora Huga si vždycky Neruda velmi vážil. — R. st. 432. —

*Svědomí.* v. 24: vzkočil; v. 54: vznesli; *Rolandova svatba:* v. 13: otců (m. otcům); v. 28: Normany; v. 43: ostrovem a; v. 49: dostižen; v. 51: beze; v. 53: hoch otce (m. hoch na otce); v. 65: Běž rychle; v. 99: znovu; v. 116: neunavení; v. 120: svojí; R. tu také odstavce jinak označuje. Proti Nerudovu prvotisku jsem opravil v *Rolandově svatbě* v. 32. přilba (podle přílba ve v. 37 a jindy); v. 60: hléď; v. 78: Rolandů.

*Z básní Horvata Ugoje Gj. Ognjanića.* Po prvé otištěno s označením: *Přeložil Jan Neruda* v *Lípě česko-moravské*, kalendáři na . . . rok . . . 1863, jejž redigoval Nerudův redakční druh z *Hlasu* Prokop Chocholoušek a K. Adámek (na str. 73—74). Překlady tyto jsou zajímavé, neboť nám uka-

zují Nerudu jakožto překladatele z jižních slovanských jazyků Těchto dvou prací neznal na př. ještě Albert Pražák, když v *Lit. české XIX. stol.* díl III., č. 2, str. 384 praví: „Vedle němčiny Neruda překládal i ze srbštiny a francouzštiny. O srbských překladech filosofa Nerudy zmiňuje se Frič — byly to asi pokusy rukopisné, nikdy neuveřejněné.“ Nerudův Ognjanić jednak rozšiřuje překladatelskou oblast básníkovu, jednak jest dokladem jeho přeložené *srbské* poesie, ať už sourozenskou podobností srbštiny s chorvatštinou, anebo dokonce Fričovým zmatením obou jazyků. Fričova pamět není vždy přesná.

Bohatý ženich, v. 16 opravuji *Živý* (na *živý*).

*Soud ušáka o zpěvu slavíka a kukačky.* Anonymně otištěno v *Rodinné kronice*, ročn. IV. seš. 88, str. 119 (z prosince 1863) v oddílu „Aforismů“, jejž plnil Jan Neruda.

*Z Bérangerových „Les Fous“ (Bláznů).* Stejně anonymně otištěno tamže v seš. 101, str. 276 (ze začátku března 1864).

*[„Z Lainbrevieru“.]* Otištěno v „Pražském feuilletonu“ *Květů*, ročn. I., str. 10 (z 30. listopadu 1865). — R. str. 442 až 443.

*Ukázky z básní norvéžských Björnstjerne Björnsona.* Otištěno v *Květech*, ročn. I., str. 46. (z 21. prosince 1865). Neruda překládal z němčiny. R. str. 444—445.

I. R. v. 20.: „„Aj, ty's; v. 12: druhů barev; v. 24 slovo *všechny* nepodtrhuje. V poznámce pod čarou R: *roku* (m. *r.*); jm*é*na; ta*k*že; sděluj*e*; episodky J. N. —

*Ukázka staronordických písní národních.* Otištěno v *Květech*, ročn. I.; první dvě básně na str. 394—395 v. č. 33 z 13. září 1866, další čtyři na str. 407—408, v. č. 34 z 20. září, další dvě na str. 420 v. č. 35 z 27. září a poslední čtyři na str. 429—430 v. č. 36 ze 4. října. — Prostředníkem byl německý překlad. — R. str. 447—485.

*O Stigu rytíři*: v. 9: *si* (m. se); v. 12: K*ri*stinu; v. 18: nebezpeč!“; v. 46: b*é*ře; v. 48: s*e* b*é*ře; v. 57: budiž drahý; — *O Ribbaldu*: v. 6: jet;; v. 21: pro vždy; v. 24: jsi; v. 37 Ribbald (m. „Ribbald); v. 65: daruj; v. 97 a 101: šva*k*ry; v. 119: zle; v: 139: jen co ti (m. jen, co zde ti); v. 152; jednou jedinkrát!“; v. 158: přísahám.; — *O Martinu*: v. 1: Aj, byl; v. 2: svojím; v. 29: Slyš (m. „Slyš); v. 44: *B*ůh; — *O Elöfě*: v. 6: prsům; v. 12: kn*í*čni;

v. 29: *či*; v. 31 a 33: *či*; v. 38: dlely v loktech; v. 40: le*hl*; — *O kostkách*: v. 9: hráč*ů*; v. 12: po*hrd*at (m. pohrat); v. 19: dvoje —; v. 23: tvojí; v. 24: slu*žb*u (m. služku); v. 27: dobře na; v. 29: dvoje —; v. 48: ne*ž*; v. 52: písní; — *O Friesech*: v. 3: hlásný (m. hlasný); v. 21: „Nenechte (m. nenechá); R. z dvanáctiřádkových strof utvořil šestiverší; — *O Aagovi a Else*: v. 41: Vždy když; v. 65: *pak* (m. tak); v. 70: k*u*; v. 73: Nuž, poslyš; — *O duši dítěte*: v. 1: Jakž (m. — Jakž); v. 15: *Bůh*; v. 21: *o*tec; v. 23: „Jekž; v. 27: nebe || a; v. 28: *a* nech (m. *o*); — *O myslivci z Řecka*: v. 32: ode dávna; v. 42: let; v. 54: lilijí; v. 58: uzříti; v. 67: se ty; — *O Anně*: v. 14: hrob*u* (m. hrobní); — *O Odilii*: v. 23: *ra*děj; v. 30: vyne*s*; — *O věcech marných*: v. 65: let. — Nejdůležitější opravy proti prvotisku: *O Ribbaldu*, v. 89: řinkot, letí > řinkot letí; *O Aagovi a Else*: v. 66: blíž tu > blíž, tu; *O duši dítěte*: v. 5: *o*tec > Otec; v. 27: nebe o > nebe, o; *O věcech marných*: v. 31: *ti* > ty.

*Andalusská popěvka.* Anonymně v *České včele* (příloze ke Květům, ročn. II., str. 52, z 27. června 1867). Pokládám za překlad Nerudův, i pro téměř vědecký a odbornický jeho zájem o národní a lidovou píseň všech národů a kultur, i pro pointu básně.

*Píseň z ostrova Madagascaru.* Otištěna anonymně tamže rovněž na str. 52 a platí o ní totéž. Úvodem k ní připojil překladatel: „Z neznámého ostrova tohoto docházejí tak sporé zprávy, že málo ví se o jeho vnitřním zřízení, méně však o jeho literatuře. Gibert Vincke v poslední teprv době obral si za úkol probrati tamní literaturu dopodrobna, a tu podáváme i my v překladu jednu z tamních písní, jak ji Vincke uveřejnil v „Internat. Revue“. Jest to rozmluva pověstného náčelníka Ampananiho s dívkou v boji zajatou.“

*[Z Hamerlinga.]* Vyňato z feuilletonu v Nár. Listech z 13. října 1867.

*[Z Goetha.]* Vyňato z feuill. Nár. Listů ze 14. listopadu 1867.

*[„Tatarská národní“.]* Vyňato z feuill. Nár. Listů ze 17. ledna 1868. Neruda tu sám říká: „Tatarská národní“.

*[Z „Atty Trolla“ I.]* Vyňato z feuill. Nár. Listů z 21. srpna 1870. — R. str. 487 datuje: 21. července 1870.

*[Úryvek z Freiligrathovy písně.]* Vyňato z feuill. Nár. Listů z 25. září 1870. — R. str. 486. Neruda tímto čtyrverším útočí na německou humanitu za války francouzsko-německé.

*[Blumauer o oslu.]* Vyňato z feuill. Nár. Listů z 26. ledna 1872. Viz Dílo J. N. sv. VIII. (Studie krátké a kratší. I., str. 270 d.)

*[Z Alfreda Meissnera]* Vyňato z feuill. Nár. Listů z 22. listopadu 1872.

*[Ze „Žižky".]* Vyňato z feujll. Nár. Listů z 8. června 1873. — R. 488—489. Proti R. nepodtrhuji veršů, jež Neruda sám ve feuill. podtrhl. Prvotisk v. 7: *najde* opravuji v *nadejde* (jako už R.).

*[Z Atty Trolla II.]* Vyňato z feuill. Nár. Listů z 30. listopadu 1873. Je to obměna překladu *[Z Atty Trolla I.]*.

*[Z Gerstenbergova Jana Husa.]* Vyňato z feuill., Nár. Listů z 10. června 1874. Obě místa v dramatu spolu nesouvisí.

*[Portugalská národní píseň.]* Vyňato z feuill. Nár. Listů ze 7. července 1875. Neruda praví: „Překrásně mluví o té sympatii děvčat k růžím portugálská národní píseň. Stůj zde na konec u překladu zběžném."

*[Z „Českých elegií."]* Vyňato z feuill. Nár. Listů z 5. května 1889. Je to z Hartmannových *Böhmische Elegien*, část básně V.; ze sedmi původních strof je zde přeložena 1., 4. a 5. — R. str. 490.

R. v. 12: chaso,.

*[Růže.]* Vyňato z feuill. Nár. Listů z 5. června 1890. Runeberg je největší finský básník, psal švédsky (1804—1877).

*[Motto z „Gargantuy".]* Vyňato z feuill. Nár. Listů z 26. října 1890. *Gargantuy*, nesmrtelného díla Rabelaisova, jsme v té době neměli v českém překladu.

*[Ze Schönthana.]* Vyňato z feuill. Nár. Listů z 16. listopadu 1890. Neruda připojuje: „... volá Schönthan za jiné i — za sebe."

*[Z Lichtenberga.]* Vyňato z feuill. Nár. Listů ze 14. prosince 1890.

*[Husy.]* Vyňato z feuill. Nár. Listů z 3. května 1891. — R. st. 493—494.

R. prósaický úvod ř. 2: *po*háněny; v. 11: samí

*Dva sudy.* Vyňato z téhož feuill. Nár. L. Neruda uvedl tyto dva překlady z Ivana Krylova takto: „Víte, čemu učí náš Krylov, slovanský Ezop? Přeložím to, ačkoli — řeknu upřímně — převádění z hranaté kyrilice do okrouhlé latinky je pro mne pravá dřina.“ — R. str. 495.

R. v. 3: líně.

## BÁSNĚ SPORNÉ.

Proti dřívějším vydáním připojuji k básním Jana Nerudy několik básnických kusů, jež byly otištěny beze jména autora v časopisech, s nimiž byl Neruda úzce spojen. Především mi tu jde o to, abych na ně upozornil a abych přiměl literární historii, aby se úsilněji pokoušela o rozluštění jejich anonymity.

*Moderní poezie* byla otištěna v *Lumíru*, jejž Jan Neruda redigoval spolu s Hálkem, r. 1873, v č. 6. str. 72. O jiných básnících, kteří psali anonymně nebo pseudonymně v tomto *Lumíru* v době, kdy v něm byl Neruda, zachoval nám zprávu Ladislav Quis v druhé knize svých Vzpomínek; o této parodii se však nezmiňuje. Pokladní kniha Lumíru, jež se z té doby zachovala (v literárním archivu Knihovny Nár. Musea) a jež je psána samým Nerudou, nepřispívá nám nijak. Snad lze mysliti na Nerudovo autorství, neboť podobně persifloval pseudomoderní básnické směry německé (viz zde str. 227 a 262).

*Svalil se kámen s boku hor, Ze všeho, co jsem žil a co jsem sníval* a tři epigramy nadepsané společně *Sloky* byly otištěny v *Lumíru* o pět a šest let později, v době, kdy Jan Neruda byl Lumíru opět velmi blízek. První dvě básně byly otištěny ve feuilletonu Lumíra v ročn. VI. na str. 528 a 543 (v. č. 33. a 34. z 30. listopadu a 10. prosince 1878), příspěvek třetí v ročn. VII. na str. 112 (v. č. 7. z 10. března 1879). Tehdy Jan Neruda tiskl v tomto feuilletonu i jiné básně anonymně (r. 1879 na str. 14) *Romanci* [= *Romance dvě a tuze krásné, Ta druhá.* Viz v tomto sv. *Díla J. N.* str. 239] a na str. 30 *Balladu* [= Ballada stará — stará!, viz Ballady a romance, v I. sv. *Díla* str. 277];

tyto básně však byly v obsahu označeny jako Nerudovy. *Báseň Svalil se kámen s boku hor* je podepsána šifrou — *m* —, jež však věc ještě zatemňuje, neboť nikdo z tehdejších přispěvatelů Lumíra nemá ve jméně písmeny *m*, kromě Thomayera. Mířiovský a Mokrý tohoto osmiverší, tak nerudovsky střídmého a zhuštěného, jistě nenapsali. A ten balladický jeho dozvuk! A podobně i druhé dva příspěvky upomínají na výraz Nerudův.

*Poslání* bylo otištěno Prokopem M. Haškovcem ve feuilletonu *Obzoru literárního a uměleckého*, ročn. III. (1901 na str. 77—78 a 90). Těchto osm básní je dosud nejspornější a nejtemnější část z Nerudových anonymních prací. Prokop M. Haškovec praví v úvodě, že se mu dostal do rukou jejich rukopis psaný charakteristickým písmem Nerudovým, že umělecká hodnota těchto kusů není valná, že nedosahuje jiných současných poesií Nerudových (tehdy vznikaly *Prosté motivy!*). A dnes nám dvě věci brání, abychom uznali za dílo Nerudovo tento erotický cyklus, jenž se podle Haškovcova úvodu týkal sl. A. S., za níž básník chodival do hradčanského Úvozu: neumělost výrazu, místy až dětská a studentská, drsná stilistika, sonet, jehož kromě zlomku *[Petrarkovi]* (viz zde str. 94) u Nerudy neznáme a jenž je tu tvořen zcela kollárovsky, a za druhé: podpis. Proč by se byl básník ještě r. 1883 podepsal jako *prof. cand.?* Nejblíže Nerudovi je II. báseň cyklu a báseň závěreční, jak již rovněž Haškovec upozornil. Adhuc sub judice lis est.

### *Překlady sporné.*

*Čínské písně*, jejichž krásný a zajímavý cyklus byl otištěn v Lumíru r. 1873 za redakce Nerudovy, ukazuje, trvám, jenom na Nerudu jakožto na překladatele. Tato poesie je plně v okruhu jeho zájmů, překlad sám je výrazný a čistý a je psán básníkem. V knihovně Nerudově (jež je uložena v knihovně Nár. Musea) nelze však nalézti sbírky, z níž by byl *Neruda* překládal. Sbírek a anthologií básnických, z nichž Neruda téměř vědecky a soustavně studoval exotický a primitivní výraz poetický, je však

v této knihovně tolik a tak roztodivných, že plným právem můžeme tvrditi, že čínská poesie neunikla bedlivosti a lásce básnika, jehož cele mužné dílo básnické je psáno pod kouzlem hutné, těžké, nesentimentální poesie lidové. Pokladní kniha *Lumíra* rovněž neuvádí jména, jež by bylo obdrželo honoráře za tak rozsáhlý překlad. L. Quis ve *Vzpomínkách* (díl II., str. 338) připomíná, že Jan Neruda anonymitou a pseudonymitou zpestřoval jednotvárnost básnického okruhu Lumíra v té době· *O Kormoranu* je otištěno v *Lumíru* na str. 120, *Vějíř* a *Lístek jívový* na str. 131, *Rybák* a *Perly* na str. 143, *Domek v srdci* na str. 155, *Pes vítězův* na str. 167.

Tato *Druhá kniha básní Jana Nerudy* je poněkud úplnější než vydání dřívější, cítím však plně, že ještě není definitivní a že budoucnost k ní ledacos připojí a že v ní mnoho změní a opraví. Vzpomínám tu ještě všech, kdož mi pomohli tento svazek vybudovat. Především je to Knihovna Národního Musea s nekonečným bohatstvím svého literárního archivu, pak knihovna Universitní, Náprstkova a Ústřední knihovna hlav. města Prahy. Dále pánové: prof. dr. M. B. Böhnel, JUDr. František Daneš z Písku, univ. prof. dr. P. M. Haškovec, Ignát Herrmann, univ. prof. dr. Mil. Hýsek, Karel Kubizňák, úředník Univ. knihovny v Bratislavě, univ. prof. dr. Arne Novák, dr. Fr. Skácelík, Karel Sysel, prokurista Živnobanky a j. Děkuji jim ještě jednou upřímně.

Vydání těchto básní drahého básnika připisuji své ženě.

V Praze 4. května 1924.

*M. N.*

# OBSAH

## Z PRVOTIN



## DO „KNIH VERŠŮ“

### *Verše lyrické a smíšené*

## *Verše výpravné*



## *Verše časové a příležité*

DO „PÍSNÍ KOSMICKÝCH“



DO „BALLAD A ROMANCÍ“

## DO KONCE ŽIVOTA

BÁSNICKÉ PŘEKLADY

## BÁSNĚ SPORNÉ

*Překlady*

DÍLO

JANA NERUDY

VI

# DRUHÁ KNIHA BÁSNÍ

---

Uspořádal

Dr. Miloslav Novotný

Upravil V. H. Brunner

1924

Nakladatelé

Kvasnička a Hampl v Praze

Tiskem Politiky

---